

Dz.U.1956.38.171

1992-04-23	uzup.	Dz.U.1992.41.175	ogólne
2004-09-22	zm.wyn.z	Dz.U.2007.85.570	ogólne
2010-04-26	uzup.	Dz.U.2010.70.447	ogólne

KONWENCJE

O OCHRONIE OFIAR WOJNY,

PODPISANE W GENEWIE DNIA 12 SIERPNI 1949 ROKU*

(Dz. U. z dnia 12 września 1956 r.)

W imieniu Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej

RADA PAŃSTWA

Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej

podaje do powszechnej wiadomości:

W dniu 12 sierpnia 1949 r. podpisane zostały w Genewie Konwencje o ochronie ofiar wojny, a mianowicie:

1. Konwencja Genewska o polepszeniu losu rannych i chorych w armiach czynnych,
2. Konwencja Genewska o polepszeniu losu rannych, chorych i rozbitków sił zbrojnych na morzu,
3. Konwencja Genewska o traktowaniu jeńców wojennych oraz
4. Konwencja Genewska o ochronie osób cywilnych podczas wojny.

Po zaznajomieniu się z powyższymi Konwencjami Rada Państwa uznała je i uznaje za słuszne z zastrzeżeniami, uczynionymi przy podpisaniu przez Przedstawiciela Rządu Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej; oświadcza, że wymienione Konwencje są przyjęte, ratyfikowane i potwierdzone, oraz przyrzeka, że będą niezmiennie zachowywane.

Na dowód czego wydany został Akt niniejszy, opatrzony pieczęcią Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej.

Dano w Warszawie, dnia 18 września 1954 roku.

(Teksty konwencji w przekładzie polskim i w brzmieniu oryginalnym zamieszczone są w załączniku do niniejszego numeru).

ZAŁĄCZNIK

AKT KOŃCOWY

GENEWSKIEJ KONFERENCJI DYPLMATYCZNEJ Z 1949 ROKU

Akt końcowy Konferencji Dyplmatycznej zwołanej w celu rewizji,

Konwencji Genewskiej z 27 lipca 1929 r. o polepszeniu losu rannych i chorych w armiach czynnych,

X Konwencji Haskiej z 18 października 1907 r. o przystosowaniu do wojny morskiej zasad Konwencji Genewskiej z 1906 r.,

**Konwencji o traktowaniu jeńców wojennych, zawartej w Genewie 27 lipca 1929 r.,
oraz w celu opracowania Konwencji o ochronie osób cywilnych podczas wojny.**

Konferencja, zwołana przez Szwajcarską Radę Związkową w celu rewizji,

Konwencji Genewskiej z 27 lipca 1929 r. o polepszeniu losu rannych i chorych w armiach czynnych,

X Konwencji Haskiej z 18 października 1907 r. o przystosowaniu do wojny morskiej zasad Konwencji Genewskiej z 1906 r.,

Konwencji o traktowaniu jeńców wojennych zawartej w Genewie 27 lipca 1929 r.

oraz w celu opracowania

Konwencji o ochronie osób cywilnych podczas wojny,

obradowała w Genewie od 21 kwietnia do 12 sierpnia 1949 r. na podstawie czterech projektów Konwencji, zbadanych i przyjętych przez XVII Konferencję Międzynarodową Czerwonego Krzyża, która odbyła się w Sztokholmie.

Konferencja ustaliła teksty następujących Konwencji:

- I. Konwencji Genewskiej o polepszeniu losu rannych i chorych w armiach czynnych,
- II. Konwencji Genewskiej o polepszeniu losu rannych, chorych i rozbitków sił zbrojnych na morzu,
- III. Konwencji Genewskiej o traktowaniu jeńców wojennych,
- IV. Konwencji Genewskiej o ochronie osób cywilnych podczas wojny.

Wymienione Konwencje, których tekst sporządzony został w językach francuskim i angielskim, są załączone do niniejszego Aktu. Przekład urzędowy tych konwencji na języki hiszpański i rosyjski sporządzony będzie staraniem Szwajcarskiej Rady Związkowej.

Konferencja uchwaliła poza tym 11 rezolucji, które są również załączone do niniejszego Aktu.

Na dowód czego niżej podpisani, należycie upoważnieni przez swoje odnośne Rządy, podpisali niniejszy Akt Końcowy.

Sporządzono w Genewie dnia 12 sierpnia 1949 roku w językach francuskim i angielskim. Oryginał i załączone do niego dokumenty zostaną złożone w archiwum Związku Szwajcarskiego.

Za AFGANISTAN

Za LUDOWĄ REPUBLIKĘ ALBANII

Za ARGENTYNĘ

Za AUSTRALIĘ

Za AUSTRIĘ

Za BELGIĘ

Za BIAŁORUSKĄ SOCJALISTYCZNĄ REPUBLIKĘ RADZIECKĄ

Podpisano z zastrzeżeniem w załączeniu

Za REPUBLIKĘ UNII BURMAŃSKIEJ

Za BRAZYLIE

Za LUDOWĄ REPUBLIKĘ BUŁGARII

Za KANADĘ

Za CHILE
Za CHINY
Za KOLUMBIĘ
Za GOSTA-RIKĘ
Za KUBĘ
Za DANIE
Za EGIPT
Za EKWADOR
Za HISZPANIE
Za STANY ZJEDNOCZONE AMERYKI
Za ETIOPIĘ
Za FINLANDIĘ
Za FRANCJĘ
Za GRECJĘ
Za GWATEMALE
Za WĘGIERSKĄ REPUBLIKĘ LUDOWĄ
Za INDIE
Za IRAN
Za REPUBLIKĘ IRLANDZKĄ
Za IZRAEL
Za WŁOCHY
Za LIBAN
Za LIECHTENSTEIN
Za LUKSEMBURG
Za MEKSYK
Za KSIĘSTWO MONACO
Za NIKARAGUĘ
Za NORWEGIĘ
Za NOWĄ ZELANDIĘ
Za PAKISTAN
Za HOLANDIĘ
Za PERU
Za POLSKĘ
Za PORTUGALIĘ
Za RUMUŃSKĄ REPUBLIKĘ LUDOWĄ
Za ZJEDNOCZONE KRÓLESTWO WIELKIEJ BRYTANII I IRLANDII PÓŁNOCNEJ
Za WATYKAN
Za SZWECJĘ
Za SZWAJCARIĘ
Za SYRIĘ
Za CZECHOSŁOWACJĘ
Za TAILAND
Za TURCJĘ
Za UKRAIŃSKĄ SOCJALISTYCZNĄ REPUBLIKĘ RADZIECKĄ
Z zastrzeżeniem w załączeniu
Za ZWIĄZEK SOCJALISTYCZNYCH REPUBLIK RADZIECKICH
Z zastrzeżeniem w załączeniu
Za URUGWAJ
Za WENEZUELE
Za FEDERACYJNĄ LUDOWĄ REPUBLIKĘ JUGOSŁAWII

**Deklaracja Delegacji Białoruskiej Socjalistycznej Republiki Radzieckiej złożona przy
podpisaniu Aktu Końcowego Konferencji Dyplomatycznej**

"Delegacja Białoruskiej Socjalistycznej Republiki Radzieckiej stwierdza z żalem, że rezolucja przedstawiona przez Delegację Związku Socjalistycznych Republik Radzieckich potępiająca użycie środków masowej zagłady ludności została przez Konferencję odrzucona. Przyjęcie tej rezolucji, która

odpowiada interesom wszystkich miłujących pokój narodów świata, zwiększyłoby znacznie rolę i doniosłość tej Konferencji oraz przyczyniłoby się do skutecznej ochrony ofiar wojny przed jej okrutnymi konsekwencjami".

Deklaracja Delegacji Ukraińskiej Socjalistycznej Republiki Radzieckiej złożona przy podpisaniu Aktu Końcowego Konferencji Dyplomatycznej

"Delegacja Ukraińskiej Socjalistycznej Republiki Radzieckiej stwierdza z żalem, że rezolucja przedstawiona przez Delegację Związku Socjalistycznych Republik Radzieckich potępiająca użycie środków masowej zagłady ludności została przez Konferencję odrzucona. Przyjęcie jej rezolucji, która odpowiada interesom wszystkich miłujących pokój narodów świata, zwiększyłoby znacznie rolę i doniosłość tej Konferencji oraz przyczyniłoby się do skutecznej ochrony ofiar wojny przed jej okrutnymi konsekwencjami".

Deklaracja Delegacji Związku Socjalistycznych Republik Radzieckich złożona przy podpisaniu Aktu Końcowego Konferencji Dyplomatycznej

"1. Delegacja Związku Socjalistycznych Republik Radzieckich stwierdza z żalem, że przedstawiona przez nią rezolucja potępiająca użycie środków masowej zagłady ludności została przez Konferencję odrzucona. Przyjęcie tej rezolucji, która odpowiada interesom wszystkich miłujących pokój narodów świata, wzmocniłoby znacznie rolę i doniosłość tej Konferencji oraz przyczyniłoby się do skutecznej ochrony ofiar wojny przed jej okrutnymi konsekwencjami.

2. Co się tyczy przyjęcia przez Konferencję rezolucji zalecającej zbadanie sprawy utworzenia międzynarodowej organizacji, mającej przejąć funkcje Mocarstwa opiekuńczego, delegacja radziecka oświadcza, że nie widzi konieczności zbadania tej sprawy, a tym bardziej tworzenia takiej organizacji, ponieważ problem Mocarstw opiekuńczych jest wystarczająco uregulowany przez Konwencje opracowane na obecnej Konferencji".

REZOLUCJE

GENEWSKIEJ KONFERENCJI DYPLMATYCZNEJ Z 1949 ROKU

Rezolucja 1

Konferencja zaleca, aby w razie sporu o wykładnię lub stosowanie niniejszych Konwencji, który nie może być rozstrzygnięty w inny sposób, Wysokie Umawiające się Strony zainteresowane usiłowały osiągnąć porozumienie w sprawie przekazania sporu Międzynarodowemu Trybunałowi Sprawiedliwości.

Rezolucja 2

Zważywszy, że w razie wybuchu konfliktu międzynarodowego mogą ewentualnie nastąpić okoliczności, w których nie będzie Mocarstwa opiekuńczego, z którego pomocą i pod którego kontrolą mogłyby być stosowane Konwencje o ochronie ofiar wojny,

zważywszy, że artykuł 10 Konwencji Genewskiej z 12 sierpnia 1949 roku o polepszeniu losu rannych i chorych w armiach czynnych, artykuł 10 Konwencji Genewskiej z 12 sierpnia 1949 roku o polepszeniu losu rannych, chorych i rozbitków sił zbrojnych na morzu, artykuł 10 Konwencji Genewskiej z 12 sierpnia 1949 r. o traktowaniu jeńców wojennych oraz artykuł 9 Konwencji Genewskiej z 12 sierpnia 1949 roku o ochronie ludności cywilnej podczas wojny przewidują, że Wysokie Umawiające się Strony będą mogły w każdym czasie porozumieć się co do powierzenia zadań przypadających na mocy wspomnianych Konwencji Mocarstwom opiekuńczym, organizacji dającej wszelkie gwarancje bezstronności i skuteczności działania,

Konferencja zaleca, aby przystąpiono natychmiast do zbadania, czy jest wskazane utworzenie organizacji międzynarodowej, której funkcje polegałyby na wypełnianiu zadań Mocarstw opiekuńczych w dziedzinie stosowania Konwencji o ochronie ofiar wojny w razie braku Mocarstwa opiekuńczego.

Rezolucja 3

Zważywszy na trudność zawierania układów podczas działań wojennych,

zważywszy, że artykuł 28 Konwencji Genewskiej z 12 sierpnia 1949 r. o polepszeniu losu rannych i chorych w armiach czynnych przewiduje, że w toku działań wojennych Strony w konflikcie porozumieją się ze sobą w sprawie ewentualnej wymiany zatrzymanego personelu i ustalą warunki tej wymiany,

zważywszy, że artykuł 31 tejże Konwencji przewiduje, że od chwili rozpoczęcia działań wojennych Strony w konflikcie będą mogły w drodze specjalnych układów ustalić stosunek procentowy zatrzymanego personelu do liczby jeńców, jak również sposób rozmieszczenia go po obozach,

Konferencja prosi Międzynarodowy Komitet Czerwonego Krzyża o opracowanie tekstu umowy typowej, dotyczącej obydwu kwestii poruszonych w dwóch wyżej wspomnianych artykułach, oraz o przedłożenie tego tekstu Wysokim Umawiającym się Stronom do aprobaty.

Rezolucja 4

Zważywszy, że artykuł 33 Konwencji Genewskiej z 27 lipca 1929 r. o polepszeniu losu rannych i chorych w armiach czynnych, dotyczący dokumentów tożsamości, które powinien posiadać personel sanitarny, był podczas drugiej wojny światowej stosowany w stopniu nader ograniczonym, co wywołało poważne trudności dla licznych członków tego personelu,

Konferencja wyraża życzenie, aby Państwa i krajowe stowarzyszenia Czerwonego Krzyża podjęły podczas pokoju wszelkie środki w celu należytego zaopatrzenia personelu sanitarnego w oznaki i dowody tożsamości przewidziane w artykule 40 nowej Konwencji,

Rezolucja 5

Zważywszy, że miały miejsce liczne przypadki nadużywania oznaki czerwonego krzyża,

Konferencja wyraża życzenie, aby Państwa skrupulatnie pilnowały używania czerwonego krzyża oraz innych oznak ochronnych, przewidzianych w artykule 38 Konwencji Genewskiej z 12 sierpnia 1949 r. o polepszeniu losu rannych i chorych w armiach czynnych, wyłącznie w granicach Konwencji Genewskiej, a to w celu ochrony autorytetu tych Konwencji i utrzymania ich wielkiego znaczenia.

Rezolucja 6

Zważywszy, że Konferencja niniejsza nie mogła zająć się technicznym zbadaniem środków przekazywania wiadomości między statkami szpitalnymi z jednej a okrętami wojennymi i samolotami z drugiej strony, ponieważ przekroczyłoby to wyznaczone jej ramy,

zważywszy, że kwestia ta posiada jednak wielkie znaczenie dla bezpieczeństwa statków szpitalnych i ich skutecznej działalności,

Konferencja wyraża życzenie, aby Wysokie Umawiające się Strony powierzyły w niedalekiej przyszłości Komisji Ekspertów zbadanie technicznych ulepszeń nowoczesnych środków przekazywania wiadomości między statkami szpitalnymi z jednej a okrętami wojennymi i samolotami wojskowymi z drugiej strony, jak również opracowanie międzynarodowego kodeksu regulującego dokładnie sposób użycia tych środków, a to w celu zapewnienia statkom szpitalnym maksymalnej ochrony i skuteczności działania.

Rezolucja 7

Pragnąc zapewnić statkom szpitalnym największą możliwie ochronę Konferencja wyraża nadzieję, że wszystkie Wysokie Umawiające się Strony, podpisujące Konwencję Genewską z 12 sierpnia 1949 r. o polepszeniu losu rannych, chorych i rozbitków sił zbrojnych na morzu, wydadzą wszelkie potrzebne zarządzenia, aby zawsze w miarę możliwości wspomniane statki szpitalne nadawały z częstymi i regularnymi przerwami wszelkie informacje, dotyczące ich położenia, kierunku i szybkości.

Rezolucja 8

Konferencja pragnie stwierdzić wobec wszystkich narodów:

że, kierując się w swojej pracy wyłącznie względami humanitarnymi, wyraża gorące życzenie, aby w przyszłości Rządy nie miały nigdy potrzeby stosowania Konwencji Genewskich o ochronie ofiar wojny;

że jej gorącym pragnieniem jest, aby Państwa wielkie i małe mogły zawsze znajdować przyjazne rozstrzygnięcie swych sporów w drodze współpracy międzynarodowej i wzajemnego zrozumienia, aby pokój ostatecznie zapanował na świecie.

Rezolucja 9

Zważywszy, że artykuł 71 Konwencji Genewskiej z 12 sierpnia 1949 r. o traktowaniu jeńców wojennych przewiduje, że jeńcom wojennym, którzy przez dłuższy czas nie otrzymali wiadomości od swoich rodzin albo nie mogą ich otrzymać do nich lub wysłać im normalną drogą, jak również jeńcom odciętym od swoich bliskich znacznymi odległościami, wolno będzie wysyłać telegramy, za które opłaty

obciążą ich rachunki u Mocarstwa zatrzymującego lub będą uregulowane gotówką, którą jeńcy dysponują; ci ostatni korzystać będą również z tego sposobu korespondencji w nagłych przypadkach.

Zważywszy, że dla zredukowania bardzo wysokiego niekiedy kosztu tych telegramów konieczne jest, aby był przewidziany system grupowania wiadomości lub serii krótkich typowych wiadomości, dotyczących zdrowia jeńca i jego rodziny, wiadomości szkolnych, finansowych itp., które to wiadomości mogłyby być zredagowane i szyfrowane na użytek jeńców wojennych, znajdujących się w warunkach wskazanych w ustępie pierwszym.

Konferencja zaprasza Międzynarodowy Komitet Czerwonego Krzyża do opracowania serii wiadomości typowych opowiadających tym wymaganiom i przedstawienia ich Wysokim Umawiającym się Stronom do aprobaty.

Rezolucja 10

Konferencja stwierdza, że warunki uznania Strony w konflikcie za wojującą przez Strony pozostające poza konfliktem są uregulowane przez międzynarodowe prawo publiczne i nie są zmienione przez Konwencje Genewskie.

Rezolucja 11

Zważywszy, że Konwencje Genewskie nakładają na Międzynarodowy Komitet Czerwonego Krzyża obowiązek pozostawania w każdym czasie i w każdych okolicznościach w gotowości do wykonania zadań humanitarnych, powierzonych mu przez Konwencje,

Konwencja uznaje konieczność zapewnienia Międzynarodowemu Komitetowi Czerwonego Krzyża regularnego poparcia finansowego.

KONWENCJA GENEWSKA O POLEPSZENIU LOSU RANNYCH I CHORYCH W ARMIIACH CZYNNYCH

z dnia 12 sierpnia 1949 r.

Niżej podpisani Pełnomocnicy Rządów reprezentowanych na Konferencji dyplomatycznej, która obradowała w Genewie od 21 kwietnia do 12 sierpnia 1949 r. w celu rewizji Konwencji Genewskiej z dnia 27 lipca 1929 r. o polepszeniu losu rannych i chorych w armiach czynnych, zgodzili się na następujące postanowienia:

Rozdział I

Postanowienia ogólne

Artykuł 1

Wysokie Umawiające się Strony zobowiązują się przestrzegać i dopilnować przestrzegania niniejszej Konwencji we wszelkich okolicznościach.

Artykuł 2

Niezależnie od postanowień, które wejdą w życie już w czasie pokoju, Konwencja niniejsza będzie miała zastosowanie w razie wypowiedzenia wojny lub powstania jakiegokolwiek innego konfliktu zbrojnego między dwiema lub więcej niż dwiema Wysokimi Umawiającymi się Stronami, nawet gdyby jedna z nich nie uznała stanu wojny.

Konwencja będzie również miała zastosowanie we wszystkich przypadkach okupacji całości lub części terytorium jednej z Wysokich Umawiających się Stron, nawet gdyby ta okupacja nie napotkała żadnego oporu zbrojnego.

Jeżeli jedno z Mocarstw w konflikcie nie jest stroną niniejszej Konwencji, Mocarstwa będące jej stronami pozostaną jednak nią związane w swych wzajemnych stosunkach. Będą one również związane Konwencją wobec powyższego Mocarstwa, jeżeli przyjmie ono i stosuje jej postanowienia.

Artykuł 3

Gdyby na terytorium jednej z Wysokich Umawiających się Stron wybuchł konflikt zbrojny nie posiadający charakteru międzynarodowego, każda ze Stron w konflikcie będzie obowiązana stosować się przynajmniej do następujących postanowień:

- 1) Osoby nie biorące bezpośrednio udziału w działaniach wojennych, włącznie z członkami sił zbrojnych, które złożyły broń, oraz osoby, które stały się niezdolne do walki na skutek choroby, ran, pozbawienia wolności lub z jakiegokolwiek innego powodu, będą we wszelkich okolicznościach traktowane w sposób humanitarny, bez czynienia żadnej różnicy na ich niekorzyść z powodu rasy, koloru skóry, religii lub wiary, płci, urodzenia lub majątku ani z żadnych innych analogicznych powodów.

W tym celu są i pozostaną zakazane w stosunku do wyżej wymienionych osób w każdym czasie i w każdym miejscu:

- a) zamachy na życie i nietykalność cielesną, a w szczególności zabójstwa we wszelkiej postaci, okaleczenia, okrutne traktowanie, tortury i męki;
 - b) branie zakładników;
 - c) zamachy na godność osobistą, a w szczególności traktowanie poniżające i upokarzające;
 - d) skazywanie i wykonywanie egzekucji bez uprzedniego wyroku, wydanego przez sąd należycie ukonstytuowany i dający gwarancje procesowe, uznane za niezbędne przez narody cywilizowane.
- 2) Ranni i chorzy będą zbierani i leczeni.

Bezstronna organizacja humanitarna, jak Międzynarodowy Komitet Czerwonego Krzyża, będzie mogła ofiarować swe usługi Stronom w konflikcie.

Strony w konflikcie będą się ponadto starały wprowadzić w życie w drodze układów specjalnych wszystkie lub niektóre z pozostałych postanowień niniejszej Konwencji.

Zastosowanie powyższych postanowień nie będzie miało wpływu na sytuację prawną Stron w konflikcie.

Artykuł 4

Mocarstwa neutralne będą stosowały przez analogię postanowienia niniejszej Konwencji do przyjętych na swoje terytorium lub internowanych na nim rannych i chorych, jak również do członków personelu sanitarnego i duchownego należącego do sił zbrojnych Stron w konflikcie, a także do zebranych zmarłych.

Artykuł 5

Niniejsza Konwencja będzie stosowana do osób podlegających ochronie aż do chwili ich ostatecznej repatriacji.

Artykuł 6

Wysokie Umawiające się Strony będą mogły niezależnie od układów przewidzianych wyraźnie w artykułach 10, 15, 23, 28, 31, 37 i 52 zawierać inne jeszcze układy specjalne w każdej sprawie, która wydaje im się odpowiednia do oddzielnego uregulowania. Żaden układ specjalny nie może pogorszyć sytuacji rannych i chorych oraz członków personelu sanitarnego i duchownego, uregulowanej przez niniejszą Konwencję, ani ograniczać przyznanych im przez nią praw.

Ranni i chorzy, jak również członkowie personelu sanitarnego i duchownego będą korzystali z dobrodziejstw tych układów dopóty, dopóki Konwencja będzie się do nich stosowała, z zastrzeżeniem przeciwnych postanowień zawartych wyraźnie w powyższych układach lub w układach późniejszych albo z zastrzeżeniem korzystniejszych środków przedsięwziętych w stosunku do nich przez jedną lub drugą Stronę w konflikcie.

Artykuł 7

Ranni i chorzy, jak również członkowie personelu sanitarnego i duchownego, nie będą mogli w żadnym razie zrzec się częściowo lub całkowicie praw, zapewnionych im przez niniejszą Konwencję i

ewentualnie przez układy specjalne, przewidziane w artykule poprzednim.

Artykuł 8

Konwencja niniejsza będzie stosowana przy współudziale i pod kontrolą Mocarstw opiekuńczych, powołanych do obrony interesów Stron w konflikcie. W tym celu Mocarstwa opiekuńcze będą mogły wyznaczyć poza swym personelem dyplomatycznym i konsularnym, delegatów spośród swych własnych obywateli lub spośród obywateli innych Mocarstw neutralnych. Ci delegaci powinni uzyskać zgodę Mocarstwa, przy którym będą wykonywali swą misję.

Strony w konflikcie będą w możliwie najszerszej mierze ułatwiać przedstawicielom lub delegatom Mocarstw opiekuńczych wypełnianie ich zadań.

Przedstawiciele lub delegaci Mocarstw opiekuńczych nie powinni w żadnym przypadku wykraczać poza ramy swej misji, określonej przez niniejszą Konwencję; powinni oni w szczególności brać pod uwagę bezwzględne wymagania bezpieczeństwa Państwa, przy którym wykonują swe funkcje. Jedyne bezwzględna konieczność wojskowa może upoważnić do wyjątkowego i czasowego ograniczenia ich działalności.

Artykuł 9

Postanowienia niniejszej Konwencji nie stanowią przeszkody do działalności humanitarnej Międzynarodowego Komitetu Czerwonego Krzyża, jak również każdej innej bezstronnej organizacji humanitarnej, prowadzonej w celu opieki nad rannymi, chorymi oraz członkami personelu sanitarnego i duchownego, oraz udzielania im pomocy za zgodą zainteresowanych Stron w konflikcie.

Artykuł 10

Wysokie Umawiające się Strony będą mogły w każdym czasie porozumieć się co do powierzania zadań przypadających na mocy niniejszej Konwencji Mocarstwom opiekuńczym, jakiejś organizacji dającej wszelkie rękojmie bezstronności i sprawności.

Jeżeli ranni i chorzy albo członkowie personelu sanitarnego i duchownego nie korzystają lub z jakiegokolwiek powodu przestali korzystać z działalności Mocarstwa opiekuńczego albo organizacji wyznaczonej zgodnie z ustępem pierwszym, Mocarstwo zatrzymujące powinno zwrócić się do jakiegoś Państwa neutralnego lub do jakiej organizacji o podjęcie się funkcji, przypadających na mocy niniejszej Konwencji Mocarstwom opiekuńczym, wyznaczonym przez Strony w konflikcie.

Jeżeli nie uda się w ten sposób zapewnić ochrony, Mocarstwo zatrzymujące powinno zwrócić się do jakiejś organizacji humanitarnej, jak Międzynarodowy Komitet Czerwonego Krzyża, o podjęcie się zadań humanitarnych, przypadających na mocy niniejszej Konwencji Mocarstwom opiekuńczym, albo też powinno przyjąć usługi zaofiarowane przez taką organizację, z zastrzeżeniem postanowień niniejszego artykułu.

Każde Mocarstwo neutralne lub każda organizacja, do której zwróciło się Mocarstwo zainteresowane albo która zaofiarowała swoje usługi w celach wyżej wymienionych, powinny działać z poczuciem odpowiedzialności wobec Strony w konflikcie, do której należą osoby podlegające ochronie przez niniejszą Konwencję, oraz powinny dawać dostateczną rękojmię swej zdolności do podjęcia się wymienionych funkcji i ich bezstronnego spełnienia.

Nie wolno naruszyć powyższych postanowień w drodze specjalnej umowy między Mocarstwami, z których jedno byłoby chociaż przejściowo ograniczone w stosunku do drugiego Mocarstwa lub jego sprzymierzeńców w swej swobodzie rokowań na skutek wydarzeń wojennych, a w szczególności w przypadku okupacji całości lub znacznej części jego terytorium.

Ilekoć w niniejszej Konwencji jest mowa o Mocarstwie opiekuńczym, należy przez to rozumieć także zastępujące je organizacje w znaczeniu artykułu niniejszego.

Artykuł 11

Mocarstwa opiekuńcze zaofiarują swe dobre usługi w celu załatwienia sporu, ilekoć uznają, że leży to w interesie osób podlegających ochronie, a w szczególności w razie braku zgody między Stronami w konflikcie co do stosowania lub wykładni postanowień niniejszej Konwencji.

W tym celu każde z Mocarstw opiekuńczych będzie mogło na prośbę jednej ze Stron lub z własnej inicjatywy zaproponować Stronom w konflikcie zwołanie, w miarę możliwości na odpowiednio wybranym neutralnym terytorium, konferencji ich przedstawicieli, a w szczególności władz zajmujących się sprawami rannych i chorych oraz członków personelu sanitarnego i duchownego. Strony w konflikcie obowiązane będą zastosować się do takich propozycji. Mocarstwa opiekuńcze będą mogły wówczas zaproponować Stronom w konflikcie, aby zgodziły się na udział w tej konferencji osobistości należącej do jednego z Mocarstw neutralnych albo delegowanej przez Międzynarodowy Komitet Czerwonego Krzyża.

Rozdział II

O rannych i chorych

Artykuł 12

Członkowie sił zbrojnych i inne osoby wymienione w następnym artykule, którzy są ranni lub chorzy, będą szanowani i chronieni we wszelkich okolicznościach.

Będą oni traktowani w sposób humanitarny i leczeni przez tę Stronę w konflikcie, w której mocy się znajdują, bez żadnej na ich niekorzyść różnicy z powodu płci, rasy, narodowości, religii, poglądów politycznych lub z jakichkolwiek innych analogicznych powodów. Zabronione są surowo wszelkie zamachy na ich życie i osobę, a między innymi ich dobijanie lub wyniszczanie, torturowanie, dokonywanie na nich doświadczeń biologicznych, pozostawianie ich z premedytacją bez pomocy lekarskiej lub bez opieki albo stwarzanie warunków narażających ich na zarażenie się lub zakażenie.

Tylko nagłość z punktu widzenia lekarskiego może upoważnić do dania pierwszeństwa w kolejności udzielania pomocy.

Kobiety mają być traktowane ze szczególnymi względami należnymi ich płci.

Strona w konflikcie, zmuszona do pozostawienia rannych lub chorych swemu przeciwnikowi, pozostawi wraz z nimi, o ile tylko względy wojskowe na to pozwolą, część swego personelu i materiału sanitarnego, aby przyczynić się do ich leczenia.

Artykuł 13

Konwencja niniejsza będzie się stosowała do rannych i chorych należących do następujących kategorii:

- 1) członkowie sił zbrojnych Strony w konflikcie, jak również członkowie milicji i oddziałów ochotniczych, stanowiących część tych sił zbrojnych;
- 2) członkowie innych milicji i innych oddziałów ochotniczych, włączając w to członków zorganizowanych ruchów oporu, należących do jednej ze Stron w konflikcie i działających poza granicami lub w granicach swego własnego terytorium, nawet jeżeli to terytorium jest okupowane, pod warunkiem, że te milicje lub oddziały ochotnicze, włączając w to zorganizowane ruchy oporu, odpowiadają następującym warunkom:
 - a) mają na czele osobę odpowiedzialną za swych podwładnych;
 - b) noszą stały i dający się z daleka rozpoznać znak rozpoznawczy;
 - c) jawnie noszą broń;
 - d) przestrzegają w swych działaniach praw i zwyczajów wojny;
- 3) członkowie regularnych sił zbrojnych, którzy podają się za podlegających rządowi lub władzy nie uznanym przez Mocarstwo zatrzymujące;
- 4) osoby towarzyszące siłom zbrojnym, ale nie należące do nich bezpośrednio, jak na przykład cywilni członkowie załóg samolotów wojskowych, korespondenci wojenni, dostawcy, członkowie oddziałów pracy lub służb powołanych do opiekowania się wojskowymi, pod warunkiem, że otrzymali oni upoważnienie od sił zbrojnych, którym towarzyszą;
- 5) członkowie załóg statków handlowych, włączając w to kapitanów, pilotów i uczniów, oraz członkowie załóg samolotów cywilnych Stron w konflikcie, o ile nie przysługuje im prawo do korzystniejszego traktowania na mocy innych postanowień prawa międzynarodowego;
- 6) ludność terytorium nie okupowanego, która przy zbliżaniu się nieprzyjaciela chwytła spontanicznie za broń, aby stawić opór inwazji, a nie miała czasu zorganizować się w regularne siły zbrojne, jeżeli jawnie nosi broń i przestrzega praw i zwyczajów wojny.

Artykuł 14

Z uwzględnieniem postanowień artykułu poprzedniego ranni i chorzy jednej ze stron wojujących, którzy wpadli w ręce przeciwnika, stają się jeńcami wojennymi i będą się do nich stosowały przepisy prawa międzynarodowego, dotyczące jeńców wojennych.

Artykuł 15

W każdym czasie, a zwłaszcza po bitwie, Strony w konflikcie przedsięwzją niezwłocznie wszelkie możliwości środki w celu wyszukania i zebrania rannych i chorych, ochrony ich przed rabunkiem i złym traktowaniem oraz zapewnienia im niezbędnej opieki, jak również w celu wyszukania poległych i niedopuszczenia do ich ograbienia.

Ilekroć okoliczności na to pozwolą, należy ułożyć się o rozejm lub o przerwanie ognia albo zawrzeć miejscowe porozumienia w celu umożliwienia zebrania, wymiany i przewiezienia rannych, pozostawionych na placu boju.

Strony w konflikcie będą również mogły zawierać porozumienia miejscowe w sprawie ewakuacji lub wymiany rannych i chorych z obszaru obleganego lub otoczonego oraz w sprawie dopuszczenia do tego obszaru personelu sanitarnego i duchownego oraz materiałów sanitarnych.

Artykuł 16

Strony w konflikcie powinny możliwie najprędzej zarejestrować wszystkie dane mogące pomóc do ustalenia tożsamości rannych, chorych i zmarłych strony przeciwnej, którzy znaleźli się w ich władzy. Te informacje powinny w miarę możliwości zawierać:

- a) oznaczenie Mocarstwa, któremu oni podlegają,
- b) przydział lub numer książeczki wojskowej,
- c) nazwisko,
- d) imię lub imiona,
- e) datę urodzenia,
- f) wszelkie inne dane znajdujące się na karcie lub tabliczce tożsamości,
- g) datę i miejsce wzięcia do niewoli lub zgonu,
- h) wiadomości dotyczące ran, choroby lub przyczyny śmierci.

W możliwie najkrótszym czasie wyżej wymienione informacje powinny być przesłane do Biura Informacji, przewidzianego w artykule 122 Konwencji Genewskiej z dnia 12 sierpnia 1949 r. o traktowaniu jeńców wojennych, które je przekaże Mocarstwu, któremu te osoby podlegają, za pośrednictwem Mocarstwa opiekuńczego i Centralnego Biura Informacji o jeńcach wojennych.

Strony w konflikcie sporządzą i przekażą sobie w trybie wskazanym w poprzednim ustępie akty zgonów lub wykazy zgonów należycie uwierzytelnione. Zbiorą one również i prześlą sobie za pośrednictwem tego samego Biura połowy podwójnych tabliczek tożsamości, testamenty lub inne dokumenty, mające znaczenie dla rodziny zmarłych, pieniądze i wszystkie w ogóle przedmioty znalezione przy zwłokach, a mające wartość rzeczywistą lub pamiątkową. Przedmioty te, jak również przedmioty, których właścicieli nie zdołano ustalić, będą odesłane w paczkach opieczetowanych wraz z deklaracjami, zawierającymi wszelkie szczegóły niezbędne do ustalenia tożsamości zmarłego posiadacza, jak również dokładny spis zawartości paczki.

Artykuł 17

Strony w konflikcie czuwać będą nad tym, aby pogrzebanie lub spalenie zwłok dokonywane indywidualnie, jeżeli okoliczności na to pozwolą, było poprzedzone przez dokładne i w miarę możliwości lekarskie zbadanie zwłok w celu stwierdzenia śmierci, ustalenia tożsamości i umożliwienia zdania z tego sprawy. Połowa podwójnej tabliczki tożsamości albo cała tabliczka, o ile jest pojedyncza, pozostanie na zwłokach.

Zwłoki będą mogły być spalone tylko z powodu naglących wymagań higieny albo ze względów wynikających z religii zmarłych. W razie spalenia zwłok należy szczegółowo wymienić okoliczności i przyczyny tego spalenia w akcie zgonu albo w uwierzytelnionej liście zmarłych.

Strony w konflikcie będą ponadto czuwać nad tym, aby zmarli byli grzebani z czcią i w miarę

możności zgodnie z obrządkami religii, którą wyznawali, aby ich groby były szanowane, zgrupowane, o ile możliwości, podług narodowości zmarłych, należyście utrzymane i tak oznaczone, aby mogły być zawsze odszukane. W tym celu zorganizują one urzędowo na początku działań wojennych zarząd grobów dla umożliwienia ewentualnych ekshumacji, zapewnienia tożsamości zwłok bez względu na rozmieszczenie grobów i ewentualnego ich odesłania do kraju pochodzenia. Te postanowienia stosują się również do popiołów, które będą przechowywane przez zarząd grobów aż do czasu, gdy kraj pochodzenia zawiadomi ostatecznie o swych życzeniach w tej sprawie.

Jak tylko pozwolą na to okoliczności, a najpóźniej po ustaniu działań wojennych, zarządy te wymienią między sobą, za pośrednictwem Biura Informacji wspomnianego w ustępie drugim artykułu 16, wykazy, podające dokładne położenie i oznaczenie grobów, jak również informacje dotyczące pochowanych tam zmarłych.

Artykuł 18

Władze wojskowe będą mogły odwołać się do miłosierdzia mieszkańców w celu przyjmowania i leczenia dobrowolnie, pod swą kontrolą, rannych i chorych, udzielając osobom, które na to wezwanie odpowiedziały, koniecznej ochrony i ułatwień. W przypadku, gdyby dany obszar znalazł się po raz pierwszy lub ponownie we władzy Strony przeciwnej, będzie ona w dalszym ciągu udzielała tym osobom tej ochrony i ułatwień.

Nawet na obszarach zajętych lub okupowanych władza wojskowa powinna upoważnić mieszkańców i stowarzyszenia pomocy do przyjmowania i leczenia z własnej inicjatywy rannych i chorych bez różnicy narodowości. Ludność cywilna powinna uszanować tych rannych, a zwłaszcza nie powinna dopuszczać się w stosunku do nich żadnych aktów gwałtu.

Nikt nie może być nigdy niepokojony ani karany za udzielanie opieki rannym lub chorym.

Postanowienia artykułu niniejszego nie zwalniają mocarstwa okupacyjnego od obowiązków, ciążyących na nim w stosunku do rannych i chorych w dziedzinie opieki lekarskiej i moralnej.

Rozdział III

O formacjach i zakładach sanitarnych

Artykuł 19

Stałe zakłady i lotne formacje sanitarne służby zdrowia nie mogą stać się w żadnych okolicznościach przedmiotem ataku, ale będą zawsze szanowane i chronione przez Strony w konflikcie. Jeżeli wpadną w ręce Strony przeciwnej, będą one mogły nadal spełniać swoje czynności, dopóki Strona ta nie zapewni sama niezbędną ochronę rannym i chorym znajdującym się w tych zakładach i formacjach.

Władze właściwe czuwać będą nad tym, aby wspomniane wyżej zakłady i formacje sanitarne były, w miarę możliwości, tak rozmieszczone, aby ewentualne ataki przeciwko obiektom wojskowym nie mogły ich narazić na niebezpieczeństwo.

Artykuł 20

Statki szpitalne, korzystające z ochrony na podstawie Konwencji Genewskiej z dnia 12 sierpnia 1949 roku o polepszeniu losu rannych, chorych i rozbitków sił zbrojnych na morzu, nie mogą być atakowane z lądu.

Artykuł 21

Ochrona należna stałym zakładom i lotnym formacjom sanitarnym służby zdrowia może ustać tylko wówczas, gdy wbrew ich zadaniom humanitarnym używane są one do działań szkodliwych dla nieprzyjaciela. Jednak ochrona ustanie dopiero wtedy, gdy ostrzeżenie, udzielone we wszystkich odpowiednich przypadkach z podaniem słusznego terminu, pozostanie bez skutku.

Artykuł 22

Nie uważa się za powód do pozbawienia formacji lub zakładu sanitarnego ochrony, zapewnionej przez artykuł 19:

- 1) faktu, że personel formacji lub zakładu jest uzbrojony i używa broni do własnej obrony lub do obrony swych rannych i chorych,
- 2) faktu, że w braku uzbrojonych sanitariuszy formacja lub zakład strzeżone są przez pikietę, wartę lub konwój;
- 3) faktu, że w formacji lub w zakładzie znajduje się broń ręczna i amunicja, odebrane rannym i chorym, a nie przekazane jeszcze właściwej władzy;
- 4) faktu, że w formacji lub zakładzie znajdują się personel i sprzęt służby weterynaryjnej nie stanowiące ich części składowej;
- 5) faktu, że działalność humanitarna formacji i zakładów sanitarnych albo ich personelu obejmuje również rannych lub chorych cywilnych.

Artykuł 23

Już w czasie pokoju Wysokie Umawiające się Strony, a po rozpoczęciu działań wojennych Strony w konflikcie, będą mogły utworzyć na swym własnym terytorium, a w razie potrzeby i na terytoriach okupowanych, strefy i miejscowości sanitarne tak zorganizowane, aby mogły chronić przed skutkami wojny rannych i chorych, jak również personel, któremu powierzono organizację i zarząd tymi strefami i miejscowościami oraz leczenie zebranych tam osób.

Od chwili wybuchu konfliktu i w ciągu jego trwania Strony zainteresowane będą mogły zawierać pomiędzy sobą układy w sprawie uznania stref i miejscowości sanitarnych, które mogłyby być przez nie utworzone. W tym celu będą one mogły wprowadzić w życie postanowienia, przewidziane w projekcie układu załączonym do niniejszej Konwencji, wprowadzając do niego ewentualne zmiany, jakie uznają za potrzebne.

Wzywa się Mocarstwa opiekuńcze i Międzynarodowy Komitet Czerwonego Krzyża do ofiarowania swych dobrych usług w celu ułatwienia utworzenia i uznania tych stref i miejscowości sanitarnych.

Rozdział IV

O personelu

Artykuł 24

Personel sanitarny, przeznaczony wyłącznie do odszukiwania, zbierania, przenoszenia i leczenia rannych i chorych albo zapobiegania chorobom, personel przeznaczony wyłącznie do zarządzania formacjami i zakładami sanitarnymi, jak również przydzieleni do sił zbrojnych kapelani będą we wszelkich okolicznościach szanowani i chronieni.

Artykuł 25

Wojskowi, wyszkoleni specjalnie do pełnienia w razie potrzeby obowiązków pielęgniarzy lub sanitariuszy pomocniczych do wyszukiwania lub zbierania, przewozu lub leczenia rannych i chorych, będą również szanowani i chronieni, jeżeli wykonują te czynności w chwili, gdy wejdą w kontakt z nieprzyjacielem albo wpadną w jego ręce.

Artykuł 26

Z personelem wymienionym w artykule 24 zrównany jest personel krajowy stowarzyszeń Czerwonego Krzyża i innych ochotniczych stowarzyszeń pomocy, należycie przez swój rząd uznanych i upoważnionych, który będzie używany do takich samych czynności jak personel wymieniony w przytoczonym artykule, z zastrzeżeniem, że personel tych stowarzyszeń będzie podlegał prawom i regulaminom wojskowym.

Każda z Wysokich Umawiających się Stron poda do wiadomości drugiej Stronie bądź już w czasie pokoju, bądź z chwilą rozpoczęcia działań wojennych lub w toku ich trwania, a w każdym razie przed czynnym ich zatrudnieniem, nazwy stowarzyszeń, które upoważniła do niesienia pod swą

odpowiedzialnością pomocy oficjalnej służbie sanitarnej swych wojsk.

Artykuł 27

Stowarzyszenie uznane kraju neutralnego będzie mogło udzielać pomocy swego personelu i swych formacji sanitarnych jednej ze Stron w konflikcie jedynie za uprzednią zgodą swego własnego rządu oraz za upoważnieniem samej Strony w konflikcie. Personel ten i formacje te będą się znajdowały pod kontrolą tej Strony.

Rząd neutralny zawiadomi o swej zgodzie Stronę przeciwną tego Państwa, które przyjęło tę pomoc. Strona w konflikcie, która tę pomoc przyjęła będzie obowiązana przed wszelkim jej użyciem zawiadomić o tym stronę przeciwną.

W żadnym razie pomoc ta nie może być uważana za mieszanie się do konfliktu.

Członkowie personelu wymienieni w ustępie pierwszym muszą być należycie zaopatrzeni w dowody tożsamości, przewidziane w artykule 40, przed opuszczeniem kraju neutralnego, do którego należą.

Artykuł 28

Jeżeli personel wymieniony w artykułach 24 i 26, znajdzie się we władzy strony przeciwnej, będzie mógł być zatrzymany tylko wówczas, gdyby tego wymagały stan zdrowia, potrzebny duchowe i ilość jeńców wojennych.

Zatrzymani w ten sposób członkowie personelu nie będą uważani za jeńców wojennych. Jednak będą oni korzystali ze wszystkich postanowień Konwencji Genewskiej z dnia 12 sierpnia 1949 roku o traktowaniu jeńców wojennych. Będą oni w dalszym ciągu pełnili swoje funkcje lekarskie lub duchowne dla dobra jeńców wojennych, należących w pierwszym rzędzie do sił zbrojnych, do których byli oni przydzieleni; czynić to będą w ramach praw i regulaminów wojskowych Mocarstwa zatrzymującego, pod kierunkiem jego kompetentnych organów i zgodnie ze swym sumieniem zawodowym. Przy wykonywaniu swych zadań lekarskich lub duchownych będą oni nadto korzystali z następujących ułatwień:

- a) Upoważnieni będą do odwiedzania okresowo jeńców wojennych, znajdujących się w oddziałach pracy lub szpitalach położonych poza obozem. Władza zatrzymująca przydzieli im w tym celu do dyspozycji niezbędne środki komunikacji.
- b) W każdym obozie lekarz wojskowy, posiadający starszeństwo w najwyższej randze, będzie odpowiedzialny wobec władz wojskowych obozu za wszystko, co dotyczy działalności zatrzymanego personelu sanitarnego. W tym celu zaraz po rozpoczęciu działań wojennych strony w konflikcie ustalą na podstawie porozumienia, jak odpowiadają sobie wzajemne rangi ich personelu sanitarnego, włączając w to personel stowarzyszeń wymienionych w artykule 26. Lekarz ten oraz kapelan będą mieli bezpośredni dostęp do właściwych władz obozu we wszystkich sprawach wchodzących w zakres ich misji. Władze te udzielą im wszelkich koniecznych ułatwień w korespondowaniu w tych sprawach.
- c) Nie będzie można zmuszać personelu zatrzymanego do wykonywania żadnej pracy, nie mającej związku z jego misją lekarską lub religijną, aczkolwiek personel ten podlegać będzie wewnętrznej dyscyplinie obozu, w którym się znajduje.

W ciągu trwania działań wojennych Strony w konflikcie porozumieją się co do ewentualnej wymiany zatrzymanego personelu i ustalą sposób tej wymiany.

Żadne z powyższych postanowień nie zwalnia mocarstwa zatrzymującego od obowiązku wobec jeńców wojennych w dziedzinie opieki lekarskiej i duchownej.

Artykuł 29

Członkowie personelu wymienionego w artykule 25, którzy dostaną się w ręce nieprzyjaciela, będą uważani za jeńców wojennych, ale będą używani w razie potrzeby do zadań sanitarnych.

Artykuł 30

Członkowie personelu, którego zatrzymanie nie jest niezbędne na mocy postanowień artykułu 28, będą odesłani Stronie w konflikcie, do której należą, skoro tylko zostanie otwarta droga do ich powrotu i okoliczności wojenne na to pozwolą.

Aż do chwili odesłania nie będą oni uważani za jeńców wojennych. Jednakże będą oni korzystali co najmniej ze wszystkich postanowień Konwencji Genewskiej z dnia 12 sierpnia 1949 r. o traktowaniu jeńców wojennych. Będą oni w dalszym ciągu spełniali swoje czynności pod kierownictwem strony przeciwnej i będą przede wszystkim używani do leczenia rannych i chorych Strony, do której należą.

Przy odjeździe zabiorą ze sobą należące do nich rzeczy, przedmioty osobiste, przedmioty wartościowe i narzędzia.

Artykuł 31

Wybór personelu, którego odesłanie do Strony w konflikcie przewiduje artykuł 30, nastąpi niezależnie od wszelkich względów na rasę, religię lub przekonania polityczne, lecz przede wszystkim w kolejności zatrzymania oraz z uwzględnieniem stanu zdrowia.

Zaraz po rozpoczęciu działań wojennych Strony w konflikcie będą mogły w specjalnych układach ustalić stosunek procentowy zatrzymanego personelu do liczby jeńców, jak również rozmieszczenie go po obozach.

Artykuł 32

Osoby wymienione w artykule 27, które znajdują się we władzy Strony przeciwnej, nie będą mogły być zatrzymane.

Będzie im dozwolone, o ile nie ma w tym względzie odmiennego porozumienia, powrócić do swego kraju albo udać się na terytorium Strony w konflikcie, w której służbie się znajdowały, skoro tylko zostanie otwarta droga dla ich powrotu i względy wojskowe na to pozwolą.

Aż do chwili odesłania pełnić one będą nadal swoje czynności pod kierownictwem Strony przeciwnej; będzie im przede wszystkim powierzono leczenie rannych i chorych Strony w konflikcie, w której służbie się znajdowały.

Przy odjeździe zabiorą ze sobą należące do nich rzeczy, przedmioty osobiste i przedmioty wartościowe, narzędzia, broń i, o ile to będzie możliwe, środki transportowe, które do nich należą.

Strony w konflikcie zapewnią temu personelowi, dopóki będzie pozostawał w ich władzy, takie same utrzymanie, takie samo mieszkanie, takie samo wynagrodzenie i taki sam żołąd, jak odpowiedniemu personelowi w swym wojsku. Żywność w każdym razie będzie wystarczająca pod względem ilości, jakości i urozmaicenia, aby zapewnić zainteresowanym zachowanie normalnego stanu zdrowia.

Rozdział V

O budynkach i inwentarzu

Artykuł 33

Inwentarz lotnych formacji sanitarnych sił zbrojnych, które znajdują się we władzy strony przeciwnej, będzie w dalszym ciągu służył rannym i chorym.

Budynki, inwentarz i składy stałych zakładów sanitarnych, należących do sił zbrojnych, podlegać będą prawu wojennemu, lecz nie będą mogły być obrócone na inny użytek, dopóki będą potrzebne dla rannych i chorych. Jednakże dowódcy wojsk walczących będą mogli korzystać z nich w przypadkach nagłej konieczności wojskowej, pod warunkiem, że przedsięwzięmą uprzednio niezbędne środki dla dobra przebywających w nich na leczeniu chorych i rannych.

Nie wolno niszczyć umyślnie inwentarza i składów wymienionych w niniejszym artykule.

Artykuł 34

Ruchomości i nieruchomości stowarzyszeń pomocy korzystających z przywilejów Konwencji będą traktowane jak własność prywatna.

Prawo rekwizycji, przyznane stronom walczącym przez prawa i zwyczaje wojenne, będzie stosowane tylko w razie pilnej konieczności i dopiero po zabezpieczeniu losu rannych i chorych.

Rozdział VI

O transportach sanitarnych

Artykuł 35

Transport rannych i chorych lub materiału sanitarnego będą szanowane i chronione w takim samym stopniu jak lotne formacje sanitarne.

Gdy te transporty lub pojazdy wpadną w ręce strony przeciwnej, będą one traktowane według praw wojny pod warunkiem, że Strona w konflikcie, która je zdobędzie, zaopiekuje się w każdym razie znajdującymi się tam rannymi i chorymi.

Personel cywilny i wszystkie pochodzące z rekwizycji środki transportu będą podlegały ogólnym przepisom prawa międzynarodowego.

Artykuł 36

Samoloty sanitarne, to jest samoloty używane wyłącznie do ewakuacji rannych i chorych, jak również do przewozu personelu i materiału sanitarnego, nie będą atakowane, lecz mają być szanowane przez strony wojujące podczas lotów, dokonywanych na wysokościach, w czasie i na trasach uzgodnionych wyraźnie przez wszystkie zainteresowane strony wojujące.

Będą one posiadały na dolnej i górnej powierzchni płatów oraz na bokach kadłuba znak rozpoznawczy, przewidziany w artykule 38, a umieszczony w sposób widoczny obok barw państwowych. Będą one zaopatrzone w inne oznaki i środki rozpoznawcze, ustalone w drodze porozumienia między stronami wojującymi, zawartego na początku albo w trakcie działań wojennych.

Zabroniony jest przelot nad terytorium nieprzyjacielskim lub okupowanym przez nieprzyjaciela, chyba że Strony porozumiały się inaczej.

Samoloty sanitarne obowiązane są do lądowania na każde wezwanie. W razie nakazanego w ten sposób lądowania samolot będzie mógł po ewentualnej kontroli kontynuować swój lot wraz ze znajdującymi się w nim osobami.

W razie lądowania przypadkowego na terytorium nieprzyjacielskim lub okupowanym przez nieprzyjaciela ranni i chorzy, jak również załoga samolotu, stają się jeńcami wojennymi. Personel sanitarny traktowany będzie zgodnie z postanowieniami artykułu 24 i następnych.

Artykuł 37

Z zastrzeżeniem postanowień ustępu drugiego samoloty sanitarne Stron w konflikcie będą mogły przelatywać nad terytorium Mocarstw neutralnych i tam lądować lub wodować w razie konieczności albo w celu zatrzymania się na lotnisku. Powinny one uprzednio zawiadomić Mocarstwa neutralne o swym przelocie nad ich terytorium i lądować lub wodować na każde wezwanie. Będą one bezpieczne przed atakami tylko podczas lotu na wysokościach, w czasie i na trasach, ustalonych wyraźnie w porozumieniu, zawartym między Stronami w konflikcie a zainteresowanymi Mocarstwami neutralnymi.

Jednakże Mocarstwa neutralne będą mogły ustalić warunki i ograniczenia co do przelotu samolotów sanitarnych nad swoim terytorium albo ich lądowania. Te ewentualne warunki lub ograniczenia będą stosowane w równym stopniu do wszystkich Stron w konflikcie.

Jeżeli samolot sanitarny za zgodą władzy miejscowej wysadzi na terytorium neutralnym rannych lub chorych, powinni oni, o ile porozumienie zawarte między Mocarstwem neutralnym a Stronami w konflikcie inaczej nie stanowi, być zatrzymani przez Państwo neutralne, kiedy wymaga tego prawo międzynarodowe, aby nie mogli wziąć ponownie udziału w działaniach wojennych. Koszty leczenia i internowania będzie ponosiło Mocarstwo, do którego ci ranni i chorzy należą.

Rozdział VII

O znaku rozpoznawczym

Artykuł 38

Jako wyraz hołdu dla Szwajcarii, godło czerwonego krzyża na białym polu, utworzone z odwróconych barw związkowych, będzie używane nadal jako godło i znak rozpoznawczy wojskowej służby sanitarnej

Jednakże dla krajów, które zamiast czerwonego krzyża jako znaku rozpoznawczego używają już czerwonego półksiężyca lub czerwonego lwa i słońca na białym polu, godła te są również dopuszczone w rozumieniu niniejszej Konwencji.

Artykuł 39

Pod kontrolą właściwej władzy wojskowej godło umieszczone będzie na flagach, opaskach i na wszelkim sprzęcie służby sanitarnej.

Artykuł 40

Personel wymieniony w artykule 24 oraz w artykułach 26 i 27 będzie nosił na lewym ramieniu odporną na wilgoć opaskę ze znakiem rozpoznawczym, wydaną i ostemplowaną przez władzę wojskową.

Personel ten, poza tabliczką tożsamości przewidzianą w artykule 16, posiadać będzie również specjalną kartę tożsamości, zaopatrzoną w znak rozpoznawczy. Karta ta powinna być odporna na wilgoć i posiadać rozmiary takie, aby mieściła się w kieszeni. Będzie ona wypełniona w języku ojczystym zainteresowanego i podawać będzie co najmniej jego nazwisko i imiona, datę urodzenia, stopień i numer legitymacji. Ustali ona, w jakim charakterze ma on prawo do korzystania z ochrony na mocy niniejszej Konwencji. Karta będzie zaopatrzona w fotografię posiadacza, a oprócz tego bądź w jego podpis, bądź w odciski palców, bądź w jedno i drugie. Posiadać ona będzie odcisk suchej pieczęci władzy wojskowej.

Karta tożsamości powinna być jednolita w każdej armii i w miarę możliwości tego samego typu w armiach Wysokich umawiających się Stron. Strony w konflikcie będą mogły skorzystać ze wzoru załączonego przykładowo do niniejszej Konwencji. Po rozpoczęciu działań wojennych podadzą one sobie do wiadomości wzór, który będą stosowały. Każda karta tożsamości będzie w miarę możliwości sporządzona co najmniej w dwóch egzemplarzach, z których jeden zachowa Mocarstwo ojczyste.

W żadnym przypadku personel wyżej wymieniony nie może być pozbawiony ani swych oznak, ani swych kart tożsamości, ani prawa noszenia opaski. Będzie on miał prawo do otrzymania duplikatów karty i do zastąpienia oznak innymi w razie ich zgubienia.

Artykuł 41

Personel określony w artykule 25 będzie nosił, ale tylko podczas wykonywania czynności sanitarnych, białą opaskę zaopatrzoną w środku w znak rozpoznawczy, lecz mniejszych rozmiarów, wydaną i ostemplowaną przez władzę wojskową.

Wojskowe dowody tożsamości, w które ten personel będzie zaopatrzony, stwierdzą wyszkolenie sanitarne otrzymane przez posiadacza, czasowy charakter jego funkcji i prawo do noszenia opaski.

Artykuł 42

Konwencyjna flaga rozpoznawcza będzie mogła być wywieszana jedynie na formacjach i zakładach sanitarnych, które Konwencja nakazuje szanować, i tylko za zgodą władzy wojskowej.

W formacjach lotnych, zarówno jak i w zakładach stałych, może być jednocześnie wywieszana flaga państwowa Strony w konflikcie, do której należy formacja lub zakład.

Jednakże formacje sanitarne, które znalazły się we władzy nieprzyjaciela, wywieszać będą jedynie flagę konwencyjną.

Strony w konflikcie zarządzają, co należy, o ile pozwolą na to względy wojskowe, aby znaki wyróżniające formacje i zakłady sanitarne uczynić wyraźnie widzialnymi dla lądowych, powietrznych i morskich sił nieprzyjaciela, a to w celu zapobieżenia możliwości jakichkolwiek na nie ataków.

Artykuł 43

Formacje sanitarne krajów neutralnych, które zostaną upoważnione na warunkach przewidzianych w artykule 27 do świadczenia swych usług jednej ze stron wojujących, będą obowiązane wywieszać obok flagi konwencyjnej flagę państwową tej strony wojującej, o ile skorzysta ona z uprawnienia, przyznanego jej w artykule 42.

O ile właściwa władza wojskowa nie rozkaże inaczej, te formacje sanitarne będą mogły we wszelkich

okolicznościach wywieszać swoją flagę państwową, nawet jeżeli się znajdują we władzy strony przeciwnej.

Artykuł 44

Godło czerwonego krzyża na białym tle i wyrazy "Czerwony Krzyż" albo "Krzyż Genewski" będą mogły być używane, wyjąwszy przypadki wymienione w następnych ustępach niniejszego artykułu, albo w czasie pokoju, albo w czasie wojny jedynie do oznaczenia lub chronienia formacji i zakładów sanitarnych, personelu i sprzętu, chronionych przez niniejszą Konwencję i inne konwencje międzynarodowe regulujące podobne sprawy. To samo odnosi się do godła wspomnianych w ustępie drugim artykułu 38, o ile chodzi o kraje, które ich używają. Krajowe stowarzyszenia Czerwonego Krzyża i inne stowarzyszenia wymienione w artykule 26 będą miały prawo używania znaku rozpoznawczego, nadającego im ochronę konwencyjną, jedynie w ramach postanowień niniejszego ustępu.

Ponadto krajowe stowarzyszenia Czerwonego Krzyża (Czerwonego Półksiężycy, Czerwonego Lwa i Słońca) będą mogły w czasie pokoju, stosując się do ustawodawstwa krajowego, używać nazwy i godła Czerwonego Krzyża przy dokonywaniu innych czynności, zgodnych z zasadami podanymi przez międzynarodowe konferencje Czerwonego Krzyża. Jeżeli te czynności będą dokonywane podczas wojny, warunki używania godła powinny być takie, aby nie można ich było uważać za pociągającego za sobą ochronę konwencyjną; godło powinno być stosunkowo małych rozmiarów i nie może być umieszczone na opasce lub dachu.

Międzynarodowe organy Czerwonego Krzyża i ich należycie upoważniony personel będą miały prawo posługiwać się w każdym czasie godłem Czerwonego Krzyża na białym tle.

Zgodnie z ustawodawstwem krajowym i za wyraźnym upoważnieniem jednego z krajowych stowarzyszeń Czerwonego Krzyża (Czerwonego Półksiężycy, Czerwonego Lwa i Słońca) będzie można wyjątkowo używać w czasie pokoju godła konwencyjnego do oznaczania pojazdów używanych jako ambulanse i do wskazywania położenia punktów opatrunkowych, zastrzeżonych wyłącznie dla udzielania bezpłatnej pomocy lekarskiej rannym i chorym.

Rozdział VIII

O wykonaniu Konwencji

Artykuł 45

Każda Strona w konflikcie powinna czuwać za pośrednictwem swych dowódców naczelnych nad szczegółami wykonania poprzednich artykułów, jak również w przypadkach nie przewidzianych działać zgodnie z ogólnymi zasadami niniejszej Konwencji.

Artykuł 46

Zabrania się stosowania zarządzeń odwetowych wobec rannych, chorych, personelu, budynków lub materiału znajdujących się pod ochroną niniejszej Konwencji.

Artykuł 47

Wysokie Umawiające się Strony zobowiązują się jak najszerzej rozpowszechniać w swych krajach zarówno w czasie pokoju jak podczas wojny tekst niniejszej Konwencji, a zwłaszcza włączyć jego studiowanie do programów szkolenia wojskowego i o ile to możliwe również do programów szkolnictwa cywilnego, aby w ten sposób zasady jej były znane całej ludności, a przede wszystkim członkom sił zbrojnych personelowi sanitarnemu i kapelanom.

Artykuł 48

Wysokie Umawiające się Strony prześlą sobie za pośrednictwem Szwajcarskiej Rady Związkowej, a podczas trwania działań wojennych za pośrednictwem Mocarstw opiekuńczych, urzędowe przekłady niniejszej Konwencji, jak również ustawy i rozporządzenia, jakie uznają za stosowne wydać w celu zapewnienia jej wykonania.

Rozdział IX

O karaniu nadużyć i naruszeń

Artykuł 49

Wysokie Umawiające się Strony zobowiązują się do wydania niezbędnych przepisów ustawodawczych w celu ustalenia odpowiednich sankcji karnych w stosunku do osób, które popełniły albo wydały rozkaz popełnienia jakiegokolwiek z ciężkich naruszeń niniejszej Konwencji, określonych w następnym artykule.

Każda Umawiająca się Strona będzie obowiązana poszukiwać osoby podejrzane o popełnienie albo wydanie rozkazu popełnienia jakiegokolwiek z tych ciężkich naruszeń i powinna ścigać je przed swoimi własnymi sądami bez względu na obywatelstwo. Będzie ona również mogła, jeżeli woli, wydać te osoby na warunkach przewidzianych przez jej własne ustawodawstwo do osądzenia innej zainteresowanej w ściganiu Umawiającej się Stronie, o ile ta Strona posiada dostateczne dowody obciążające przeciwko powyższym osobom.

Każda Umawiająca się Strona podejmie niezbędne środki, aby spowodować zaprzestanie czynów sprzecznych z postanowieniami niniejszej Konwencji, innych niż ciężkie naruszenia, określone w artykule następnym.

We wszelkich okolicznościach oskarżeni będą korzystali z gwarancji procesowych i swobody obrony, które nie będą mniejsze od przewidzianych w artykułach 105 i następnym Konwencji Genewskiej z dnia 12 sierpnia 1949 r. o traktowaniu jeńców wojennych.

Artykuł 50

Za ciężkie naruszenia, przewidziane w artykule poprzednim, uważa się popełnienie któregokolwiek z niżej wymienionych czynów na szkodę osób lub mienia, chronionych przez niniejszą Konwencję: umyślne zabójstwo, torturowanie lub nieludzkie traktowanie, włączając w to doświadczenia biologiczne, umyślne sprawianie wielkich cierpień albo ciężkie uszkodzenia ciała lub zdrowia, niszczenie i przywłaszczanie osobie mienia, nie usprawiedliwione koniecznościami wojskowymi i dokonane na wielką skalę w sposób bezprawny i samowolny.

Artykuł 51

Żadna Umawiająca się Strona nie będzie mogła zwolnić się sama ani zwolnić innej Strony Umawiającej się od odpowiedzialności, ciężącej na niej samej albo na innej Umawiającej się Stronie za naruszenia przewidziane w poprzednim artykule.

Artykuł 52

Na żądanie jednej ze Stron w konflikcie należy wszcząć śledztwo w trybie, których będzie ustalony przez Strony zainteresowane, co do każdego zarzuconego pogwałcenia Konwencji.

Jeżeli nie nastąpi uzgodnienie co do trybu śledztwa, Strony porozumieją się co do wyboru arbitra, który zadecyduje, jaka procedura ma być stosowana.

Po stwierdzeniu, że pogwałcenie miało istotnie miejsce, Strony w konflikcie możliwie najprędzej położą mu kres i ukroćą je.

Artykuł 53

Będzie zabronione w każdym czasie używanie przez osoby prywatne, towarzystwa lub domy handlowe, zarówno publiczne jak i prywatne, inne niż uprawnione do tego na mocy niniejszej Konwencji, godła albo nazwy "Czerwony Krzyż" lub "Krzyż Genewski", jak również wszelkich znaków lub nazw stanowiących ich naśladowictwo, bez względu na cel, do którego służą, i na datę, od której zaczęły być stosowane.

Ze względu na hołd oddany Szwajcarii przez przyjęcie odwróconych barw związkowych i ze względu na możliwość pomieszania herbu Szwajcarii ze znakiem rozpoznawczym Konwencji będzie zakazane w

każdym czasie używanie przez osoby prywatne, towarzystwa lub domy handlowe herbu Konfederacji Szwajcarskiej, jak również znaków, stanowiących jego naśladowictwo, czy to jako znaku fabrycznego lub handlowego albo ich części składowej, czy to w celach sprzecznych z uczciwością handlową, czy też w warunkach mogących zranić uczucia narodowe szwajcarskie.

Jednakże Wysokie Umawiające się Strony, które nie były stronami Konwencji Genewskiej z dnia 27 lipca 1929 r., będą mogły przyznać dawnym użytkownikom tych godeł, nazw lub znaków wymienionych w ustępie pierwszym najwyżej trzyletni termin, licząc od dnia wejścia w życie niniejszej Konwencji, do zaprzestania ich używania, przy czym rozumie się, że w ciągu tego okresu nie będzie można podczas wojny używać ich w celu uzyskania ochrony konwencyjnej.

Zakaz ustanowiony przez ustęp pierwszy niniejszego artykułu stosuje się również do godeł i nazw wymienionych w ustępie drugim artykułu 38, nie wywierając skutku na prawa nabyte poprzednich użytkowników.

Artykuł 54

Wysokie Umawiające się Strony, których ustawodawstwo nie byłoby obecnie wystarczające, podejmą niezbędne środki dla zapobieżenia w każdym czasie nadużyciom przewidzianym w artykule 53 oraz ich ukrócenia.

Postanowienia końcowe

Artykuł 55

Konwencję niniejszą sporządzono w językach francuskim i angielskim. Obydwa teksty są jednakowo autentyczne.

Szwajcarska Rada Związkowa poleci sporządzenie przekładów urzędowych Konwencji na języki rosyjski i hiszpański.

Artykuł 56

Konwencja niniejsza, która nosić będzie datę dnia dzisiejszego, będzie mogła być podpisana do dnia 12 lutego 1950 roku w imieniu Mocarstw reprezentowanych na Konferencji, która rozpoczęła się w Genewie dnia 21 kwietnia 1949 r., jak również Mocarstw nie reprezentowanych na tej Konferencji, lecz będących Stronami Konwencji Genewskiej z 1864, 1906 lub 1929 roku o polepszeniu losu rannych i chorych w armiach czynnych.

Artykuł 57

Konwencja niniejsza będzie ratyfikowana możliwie najszybciej, a dokumenty ratyfikacyjne zostaną złożone w Bernie.

O złożeniu każdego dokumentu ratyfikacyjnego sporządzony będzie protokół, którego uwierzytelniony odpis Szwajcarska Rada Związkowa prześle wszystkim Mocarstwom, w których imieniu Konwencję podpisano lub przystąpienie do niej notyfikowano.

Artykuł 58

Konwencja niniejsza wejdzie w życie w sześć miesięcy po złożeniu co najmniej dwóch dokumentów ratyfikacyjnych.

Następnie wejdzie ona w życie w stosunku do każdej z Wysokich Umawiających się Stron w sześć miesięcy po złożeniu przez nią dokumentu ratyfikacyjnego.

Artykuł 59

Konwencja niniejsza zastępuje w stosunkach między Wysokimi Umawiającymi się Stronami Konwencje z dnia 22 sierpnia 1864 r., 6 lipca 1906 r. i 27 lipca 1929 r.

Artykuł 60

Od daty swego wejścia w życie Konwencja niniejsza będzie otwarta do przystąpienia dla każdego Mocarstwa, w którego imieniu nie została podpisana.

Artykuł 61

Przystąpienia będą notyfikowane na piśmie Szwajcarskiej Radzie Związkowej i nabiorą mocy po upływie sześciu miesięcy od daty ich otrzymania.

Szwajcarska Rada Związkowa zawiadomi o każdym przystąpieniu wszystkie Mocarstwa, w których imieniu Konwencję podpisano lub przystąpienie do niej notyfikowano.

Artykuł 62

Sytuacje przewidziane w artykułach 2 i 3 spowodują natychmiastowe wejście w życie ratyfikacji i przystąpień złożonych bądź notyfikowanych przez Strony w konflikcie przed albo po rozpoczęciu działań wojennych lub okupacji. Zawiadomienia o ratyfikacjach i przystąpieniach otrzymanych od Stron w konflikcie będą rozesłane przez Szwajcarską Radę Związkową w jak najszybszej drodze.

Artykuł 63

Każde z Wysokich Umawiających się Stron będzie mogła wypowiedzieć niniejszą Konwencję.

Wypowiedzenie notyfikowane będzie na piśmie Szwajcarskiej Radzie Związkowej, która zawiadomi o wypowiedzeniu Rządu wszystkich Wysokich Umawiających się Stron.

Wypowiedzenie nabierze mocy po upływie roku od daty notyfikowania go Szwajcarskiej Radzie Związkowej. Jednak wypowiedzenie notyfikowane wówczas, gdy Mocarstwo wypowiadające jest uwikłane w konflikt, nie odniesie żadnego skutku dopóty, dopóki nie zostanie zawarty pokój, a w każdym razie dopóty, dopóki nie zostaną zakończone czynności związane z uwolnieniem i repatriacją osób podlegających ochronie przez niniejszą Konwencję.

Wypowiedzenie będzie miało skutek tylko w stosunku do Mocarstwa wypowiadającego. Nie wywrze ono żadnego wpływu na obowiązki, jakie Strony w konflikcie będą musiały w dalszym ciągu wypełniać na mocy zasad prawa narodów, wynikających ze zwyczajów uznanych przez narody cywilizowane, z praw ludzkości i z wymagań sumienia publicznego.

Artykuł 64

Szwajcarska Rada Związkowa zarejestruje niniejszą Konwencję w Sekretariacie Organizacji Narodów Zjednoczonych. Szwajcarska Rada Związkowa zawiadomi również Sekretariat Narodów Zjednoczonych o wszystkich otrzymanych przez nią ratyfikacjach, przystąpieniach i wypowiedzeniach dotyczących niniejszej Konwencji.

Na dowód czego niżej podpisani po złożeniu swych pełnomocnictw podpisali niniejszą Konwencję.

Sporządzono w Genewie dnia 12 sierpnia 1949 r. w językach francuskim i angielskim. Oryginał będzie złożony w archiwum Związku Szwajcarskiego, Szwajcarska Rada Związkowa przekaże uwierzytelniony za zgodność odpis niniejszej Konwencji każdemu z Państw podpisujących, jak również Państwowi, które do Konwencji przystąpią.

Za AFGANISTAN

Za LUDOWĄ REPUBLIKĘ ALBANII

Z zastrzeżeniem w załączeniu

Za ARGENTYNĘ

Z zastrzeżeniem w załączeniu

Za AUSTRALIĘ

Z zastrzeżeniem ratyfikacji

Za AUSTRIĘ

Za BELGIĘ

Za BIAŁORUSKĄ SOCJALISTYCZNĄ REPUBLIKĘ RADZIECKĄ

Z zastrzeżeniami. Tekst zastrzeżeń w załączeniu

Za BOLIWIĘ
Za BRAZYLIĘ
Za LUDOWĄ REPUBLIKĘ BUŁGARII
Z zastrzeżeniami w załączeniu
Za KANADĘ
Za CEJLON
Za CHILE
Za CHINY
Za KOLUMBIĘ
Za KUBĘ
Za DANIE
Za EGIPT
Za EKWADOR
Za HISPANIĘ
Za STANY ZJEDNOCZONE AMERYKI
Za ETIOPIĘ
Za FINLANDIĘ
Za FRANCJĘ
Za GRECJĘ
Za GWATEMALE
Za WĘGIERSKĄ REPUBLIKĘ LUDOWĄ
Z zastrzeżeniami w załączeniu
Za INDIE
Za IRAN
Za REPUBLIKĘ IRLANDZKĄ
Za IZRAEL
Z zastrzeżeniami w załączeniu
Za WŁOCHY
Za LIBAN
Za LIECHTENSTEIN
Za LUKSEMBURG
Za MEKSYK
Za KSIĘSTWO MONACO
Za NIKARAGUĘ
Za NORWEGIĘ
Za NOWĄ ZELANDIĘ
Za PAKISTAN
Za PARAGWAJ
Za HOLANDIĘ
Za PERU
Za REPUBLIKĘ FILIPIŃSKĄ
Za POLSKĘ
Z zastrzeżeniami w załączeniu
Za PORTUGALIĘ
Z zastrzeżeniami w załączeniu
Za RUMUŃSKĄ REPUBLIKĘ LUDOWĄ
Z zastrzeżeniami w załączeniu
Za ZJEDNOCZONE KRÓLESTWO WIELKIEJ BRYTANII I IRLANDII PÓŁNOCNEJ
Za WATYKAN
Za SALWADOR
Za SZWECJĘ
Z zastrzeżeniem ratyfikacji przez Króla Szwecji z aprobatą Riksdag'u
Za SZWAJCARIĘ
Za SYRIĘ
Za CZECHOSŁOWACJĘ
Z zastrzeżeniami w załączeniu

Za TURCJĘ
Za UKRAIŃSKĄ SOCJALISTYCZNĄ REPUBLIKĘ RADZIECKĄ
Z zastrzeżeniem. Tekst zastrzeżeń w załączeniu
Za ZWIĄZEK SOCJALISTYCZNYCH REPUBLIK RADZIECKICH
Z zastrzeżeniem. Tekst zastrzeżeń w załączeniu
Za URUGWAJ
Za WENEZUELE
Za FEDERACYJNĄ LUDOWĄ REPUBLIKĘ JUGOSŁAWII
Z zastrzeżeniami w załączeniu

ZAŁĄCZNIK I

Projekt Układu w sprawie stref i miejscowości sanitarnych

Artykuł 1

Strefy sanitarne będą zarezerwowane wyłącznie dla osób wymienionych w artykule 23 Konwencji Genewskiej z dnia 12 sierpnia 1949 r. o polepszeniu losu rannych i chorych w armiach czynnych, jak również dla personelu, któremu powierzono zorganizowanie i zarząd tych stref i miejscowości oraz opiekę nad zebranymi tam osobami.

Jednakże osoby, posiadające stałe miejsce zamieszkania w tych strefach, będą miały prawo tam przebywać.

Artykuł 2

Osoby, które z jakiegokolwiek tytułu przebywają w strefie sanitarnej, nie powinny zajmować się żadną pracą będącą w bezpośrednim związku z działaniami wojennymi lub produkcją materiału wojennego w obrębie tej strefy lub poza nią.

Artykuł 3

Mocarstwo, które utworzyło strefę sanitarną, podejmie wszelkie stosowne środki, aby zabronić wstępu do tej strefy wszystkim osobom nie mającym prawa udawać się tam lub przebywać.

Artykuł 4

Strefy sanitarne powinny odpowiadać następującym warunkom:

- a) będą stanowiły niewielką tylko część terytorium podlegającego władzy Mocarstwa, które je utworzyło;
- b) powinny być słabo zaludnione w porównaniu ze swymi możliwościami przyjęcia nowych mieszkańców;
- c) będą położone zdala od wszelkich obiektów wojskowych i ważnych urzędzeń przemysłowych lub administracyjnych, jak również będą pozbawione takich obiektów i urzędzeń;
- d) nie będą znajdowały się na obszarach, które według wszelkiego prawdopodobieństwa mogą mieć znaczenie dla prowadzenia wojny.

Artykuł 5

Strefy sanitarne będą podlegały następującym obowiązkom:

- a) drogi komunikacyjne i środki transportowe, które mogłyby tam się znajdować, nie będą używane do przewozu personelu lub materiału wojskowego nawet w zwykłym transporcie;
- b) w żadnych okolicznościach nie będą bronione przez wojsko.

Artykuł 6

Strefy sanitarne będą oznaczane czerwonymi krzyżami (czerwonymi półksiężycami, czerwonymi lwami i słońcami) na białym tle, umieszczonymi na peryferiach i na budynkach.

W nocy będą one mogły również być oznaczane przez odpowiednie oświetlenie.

Artykuł 7

Już w czasie pokoju albo na początku działań wojennych każde Mocarstwo poda do wiadomości wszystkich Wysokich Umawiających się Stron wykaz stref sanitarnych, utworzonych na terytorium podlegającym jego władzy. Powiadomi je ono również o utworzeniu każdej nowej strefy w czasie konfliktu.

Z chwilą otrzymania wymienionej wyżej notyfikacji przez stronę przeciwną strefa będzie prawidłowo utworzona.

Jeżeli jednak strona przeciwna uzna, że jeden z warunków przewidzianych w niniejszym Układzie nie został w sposób oczywisty spełniony, będzie ona mogła odmówić uznania strefy, zawiadamiając o tym natychmiast Stronę, do której strefa należy, albo też będzie mogła uzależnić uznanie od wprowadzenia kontroli, przewidzianej w artykule 8.

Artykuł 8

Każde Mocarstwo, które uzna jedną lub więcej stref sanitarnych utworzonych przez stronę przeciwną, będzie miało prawo zażądać, aby jedna lub więcej komisji specjalnych nadzorowało, czy strefy te odpowiadają warunkom i obowiązkom wymienionym w niniejszym układzie.

W tym celu członkowie komisji specjalnych będą mieli w każdym czasie wolny dostęp do różnych stref, a nawet będą mogli stałe tam mieszkać. Dla umożliwienia im wykonywania kontroli będą im przyznane wszelkie ułatwienia.

Artykuł 9

Gdyby komisje specjalne stwierdziły fakty, które wydają się im sprzeczne z postanowieniami niniejszego układu, zawiadomią o tym natychmiast Mocarstwo, do którego strefa należy, i wyznaczą mu termin najwyżej pięciodniowy do zaradzenia temu; równocześnie zawiadomią Mocarstwo, które uznało tę strefę.

Gdyby Mocarstwo, do którego strefa należy, nie zastosowało się w tym terminie do udzielonego mu ostrzeżenia, strona przeciwna będzie mogła oświadczyć, że w stosunku do tej strefy nie uważa się za związaną nadal niniejszym układem.

Artykuł 10

Mocarstwo, które utworzy jedną lub więcej stref i miejscowości sanitarnych, jak również strony przeciwnie, które zawiadomiono o ich istnieniu, mianują osoby, które mają wejść w skład komisji specjalnych wymienionych w artykułach 8 i 9, albo spowodują ich wyznaczenie przez Mocarstwa neutralne.

Artykuł 11

Strefy sanitarne nie mogą być w żadnych okolicznościach atakowane, lecz będą zawsze chronione i szanowane przez Strony w konflikcie.

Artykuł 12

W razie okupacji jakiegoś obszaru znajdujące się tam strefy sanitarne powinny być w dalszym ciągu szanowane i używane do tego samego celu.

Jednakże Mocarstwo okupujące będzie mogło zmienić ich przeznaczenie po zabezpieczeniu losu osób, które zostały do nich przyjęte.

Artykuł 13

Układ niniejszy będzie stosował się również do miejscowości, którym Mocarstwa nadadzą takie same przeznaczenie, jak strefom sanitarnym.

ZAŁĄCZNIK II

KARTA TOŻSAMOŚCI

Strona pierwsza

grafika

Strona odwrotna

grafika

KONWENCJA GENEWSKA O POLEPSZENIU LOSU RANNYCH, CHORYCH I ROZBITKÓW SIŁ ZBROJNYCH NA MORZU z dnia 12 sierpnia 1949 r.

Niżej podpisani pełnomocnicy Rządów reprezentowanych na Konferencji Dyplomatycznej, która obradowała w Genewie od 21 kwietnia do 12 sierpnia 1949 r. w celu rewizji X Konwencji Haskiej z 18 października 1907 roku o przystosowaniu do wojny morskiej zasad Konwencji Genewskiej z 1906 roku, zgodzili się na następujące postanowienia:

Rozdział I

Postanowienia ogólne

Artykuł 1

Wysokie Umawiające się Strony zobowiązują się przestrzegać i dopilnować przestrzegania niniejszej Konwencji we wszystkich okolicznościach.

Artykuł 2

Niezależnie od postanowień, które wejdą w życie już w czasie pokoju, Konwencja niniejsza będzie miała zastosowanie w razie wypowiedzenia wojny lub powstania jakiegokolwiek innego konfliktu zbrojnego między dwiema lub więcej niż dwiema Wysokimi Umawiającymi się Stronami, nawet gdyby jedna z nich nie uznała stanu wojny.

Konwencja będzie również miała zastosowanie we wszystkich przypadkach okupacji całości lub części terytorium jednej z Wysokich Umawiających się Stron, nawet gdyby ta okupacja nie napotkała żadnego oporu zbrojnego.

Jeżeli jedno z Mocarstw w konflikcie nie jest stroną niniejszej Konwencji, Mocarstwa będące jej stronami pozostaną jednak nią związane w swych wzajemnych stosunkach. Będą one również związane Konwencją wobec powyższego Mocarstwa, jeżeli przyjmuje ono i stosuje jej postanowienia.

Artykuł 3

Gdyby na terytorium jednej z Wysokich Umawiających się Stron wybuchł konflikt zbrojny nie posiadający charakteru międzynarodowego, każda ze Stron w konflikcie będzie obowiązana stosować się przynajmniej do następujących postanowień:

- 1) Osoby nie biorące bezpośredniego udziału w działaniach wojennych, włącznie z członkami sił zbrojnych, które złożyły broń, oraz osoby, które stały się niezdolne do walki z powodu choroby, ran, pozbawienia wolności lub z jakiegokolwiek innego powodu, będą we wszelkich okolicznościach traktowane w sposób humanitarny, bez czynienia żadnej różnicy na ich niekorzyść z powodu rasy, koloru skóry, religii lub wiary, płci, urodzenia lub majątku, ani z żadnych innych analogicznych

powodów.

W tym celu są i pozostaną zakazane w stosunku do wyżej wymienionych osób w każdym czasie i w każdym miejscu:

- a) zamachy na życie i nietykliwość cielesną, a w szczególności zabójstwa we wszelkiej postaci, okaleczenia, okrutne traktowanie, tortury i męki;
- b) branie zakładników;
- c) zamachy na godności osobistą, a w szczególności traktowanie poniżające i upokarzające;
- d) skazywanie i wykonywanie egzekucji bez uprzedniego wyroku, wydanego przez sąd należycie ukonstytuowany i dający gwarancje procesowe, uznane za niezbędne przez narody cywilizowane.

2) Ranni, chorzy i rozbitkowie będą zbierani i leczeni.

Bezstronna organizacja humanitarna, jak Międzynarodowy Komitet Czerwonego Krzyża, będzie mogła ofiarować swe usługi Stronom w konflikcie.

Strony w konflikcie będą się ponadto starały wprowadzić w życie drogą układów specjalnych wszystkie lub niektóre z pozostałych postanowień niniejszej Konwencji.

Zastosowanie powyższych postanowień nie będzie miało wpływu na sytuację prawną Stron w konflikcie.

Artykuł 4

W przypadku działań wojennych między lądowymi a morskimi siłami zbrojnymi Stron w konflikcie postanowienia Konwencji niniejszej będą się stosowały tylko do zaokrętowanych sił zbrojnych.

Po wylądowaniu siły zbrojne podlegać będą natychmiast postanowieniom Konwencji Genewskiej z 12 sierpnia 1949 roku o polepszeniu losu rannych i chorych w armiach czynnych.

Artykuł 5

Mocarstwa neutralne będą stosowały przez analogię postanowienia Konwencji niniejszej do przyjętych na swoje terytorium lub internowanych na nim rannych, chorych i rozbitków oraz do członków personelu sanitarnego i duchownego, należącego do sił zbrojnych Stron w konflikcie, jak również do zebranych zmarłych.

Artykuł 6

Wysokie Umawiające się Strony będą mogły niezależnie od układów, przewidzianych wyraźnie w artykułach 10, 18, 31, 38, 39, 40, 43 i 53, zawierać inne jeszcze układy specjalne w każdej sprawie, która wydaje się im odpowiednia do oddzielnego uregulowania. Żaden układ specjalny nie może pogorszyć sytuacji rannych, chorych i rozbitków oraz członków personelu sanitarnego i duchownego, uregulowanej przez niniejszą Konwencję, ani ograniczać przyznanych im przez nią praw.

Ranni, chorzy i rozbitkowie, jak również członkowie personelu sanitarnego i duchownego, będą korzystali z dobrodziejstw tych układów dopóty, dopóki Konwencja będzie się do nich stosowała, z zastrzeżeniem przeciwnych postanowień, zawartych wyraźnie w powyższych układach późniejszych, albo z zastrzeżeniem korzystniejszych środków, przedsięwziętych w stosunku do nich przez jedną lub drugą Stronę w konflikcie.

Artykuł 7

Ranni i chorzy, jak również członkowie personelu sanitarnego i duchownego nie będą mogli w żadnym razie zrzec się częściowo lub całkowicie praw, zapewnionych im przez niniejszą Konwencję i ewentualnie przez układy specjalne, przewidziane w artykule poprzednim.

Artykuł 8

Konwencja niniejsza będzie stosowana przy współdziałaniu i pod kontrolą Mocarstw opiekuńczych, powołanych do obrony interesów Stron w konflikcie. W tym celu Mocarstwa opiekuńcze będą mogły wyznaczyć, poza swym personelem dyplomatycznym i konsularnym, delegatów spośród swoich własnych obywateli lub spośród obywateli innych Mocarstw neutralnych. Ci delegaci powinni uzyskać zgodę

Mocarstwa, przy którym będą wykonywali swą misję.

Strony w konflikcie będą możliwie w najszerszej mierze ułatwiały przedstawicielom lub delegatom Mocarstw opiekuńczych wypełnianie ich zadań.

Przedstawiciele lub delegaci Mocarstw opiekuńczych nie powinni w żadnym przypadku wykraczać poza ramy swej misji określonej przez niniejszą Konwencję; powinni oni w szczególności brać pod uwagę bezwzględne wymagania bezpieczeństwa Państwa, przy którym wykonują swe funkcje. Jedyne bezwzględna konieczność wojskowa może upoważnić do wyjątkowego i czasowego ograniczenia ich działalności.

Artykuł 9

Postanowienia niniejszej Konwencji nie stanowią przeszkody dla działalności humanitarnej Międzynarodowego Komitetu Czerwonego Krzyża, jak również każdej innej bezstronnej organizacji humanitarnej, prowadzonej w celu opieki nad rannymi, chorymi i rozbitkami oraz członkami personelu sanitarnego i duchownego oraz udzielania im pomocy za zgodą zainteresowanych Stron w konflikcie.

Artykuł 10

Wysokie Umawiające się Strony będą mogły w każdym czasie porozumieć się co do powierzenia zadań, przypadających na mocy niniejszej Konwencji Mocarstwom opiekuńczym, jakiejś organizacji, dającej wszelkie rękojmie bezstronności i sprawności.

Jeżeli ranni, chorzy i rozbitkowie albo członkowie personelu sanitarnego i duchownego nie korzystają lub z jakiegokolwiek powodu przestali korzystać z działalności Mocarstwa opiekuńczego albo organizacji wyznaczonej zgodnie z ustępem pierwszym, Mocarstwo zatrzymujące powinno zwrócić się do jakiegoś Państwa neutralnego lub do takiej organizacji o podjęcie się funkcji przypadających na mocy niniejszej Konwencji Mocarstwom opiekuńczym wyznaczonym przez Strony w konflikcie.

Jeżeli nie uda się w ten sposób zapewnić ochrony, Mocarstwo zatrzymujące powinno zwrócić się do jakiejś organizacji humanitarnej, jak Międzynarodowy Komitet Czerwonego Krzyża, o podjęcie się zadań humanitarnych, przypadających na mocy niniejszej Konwencji Mocarstwom opiekuńczym, albo też powinno przyjąć usługi, zaofiarowane przez taką organizację, z zastrzeżeniem postanowień niniejszego artykułu.

Każde Mocarstwo neutralne lub każda organizacja, do której zwróciło się Mocarstwo zainteresowane albo która zaofiarowała swoje usługi w celach wyżej wymienionych, powinny działać z poczuciem odpowiedzialności, jaką ponoszą wobec Strony w konflikcie, do której należą osoby podlegające ochronie przez niniejszą Konwencję, oraz powinny dawać dostateczną rękojmię swej zdolności do podjęcia się wymienionych funkcji i ich bezstronnego spełniania.

Nie wolno naruszyć powyższych postanowień w drodze specjalnej umowy między mocarstwami, z których jedno byłoby chociaż przejściowo ograniczone w stosunku do drugiego Mocarstwa lub jego sprzymierzeńców w swej swobodzie rokowań na skutek wydarzeń wojennych, a w szczególności w przypadku okupacji całości lub znacznej części jego terytorium.

Ilekoć w niniejszej Konwencji jest mowa o Mocarstwie opiekuńczym, należy przez to rozumieć także zastępujące je organizacje w znaczeniu artykułu niniejszego.

Artykuł 11

Mocarstwa opiekuńcze zaofiarują swe dobre usługi w celu załatwienia sporu, ilekoć uznają, że leży to w interesie osób podlegających ochronie, a w szczególności w razie braku zgody między Stronami w konflikcie co do stosowania lub wykładni postanowień niniejszej Konwencji.

W tym celu każde z Mocarstw opiekuńczych będzie mogło na prośbę jednej ze Stron lub z własnej inicjatywy zaproponować Stronom w konflikcie zwołanie, ewentualnie na odpowiednio wybranym neutralnym terytorium, konferencji ich przedstawicieli, a w szczególności władz zajmujących się sprawami rannych, chorych i rozbitków oraz członków personelu sanitarnego i duchownego. Strony w konflikcie obowiązane będą zastosować się do takich propozycji. Mocarstwa opiekuńcze będą mogły wówczas zaproponować Stronom w konflikcie, aby zgodziły się na udział w tej konferencji osobistości należącej do jednego z Mocarstw neutralnych albo delegowanej przez Międzynarodowy Komitet Czerwonego Krzyża.

Rozdział II

O rannych, chorych i rozbitkach

Artykuł 12

Członkowie sił zbrojnych i inne osoby, wymienione w następnym artykule, którzy znajdują się na morzu i są ranni lub chorzy albo stali się rozbitkami, będą szanowani i chronieni we wszelkich okolicznościach, przy czym rozumie się, że termin "rozbicie się" stosuje się do każdego rozbicia się bez względu na okoliczności, w jakich ono nastąpiło, włączając w to przymusowe wodowanie oraz upadek do morza.

Będą oni traktowani w sposób humanitarny i leczeni przez tę Stronę w konflikcie, w której mocy się znajdują, bez żadnej na ich niekorzyść różnicy z powodu płci, rasy, narodowości, religii, przekonań politycznych lub z jakichkolwiek innych analogicznych powodów. Zabronione są surowo wszelkie zamachy na ich życie i osoby, a między innymi ich dobijanie lub wyniszczanie, torturowanie, dokonywanie na nich doświadczeń biologicznych, pozostawianie ich z premedytacją bez pomocy lekarskiej lub bez opieki albo stwarzanie warunków narażających ich na zarażenie się lub zakażenie.

Tylko nagłość z punktu widzenia lekarskiego może upoważnić do dania pierwszeństwa w kolejności udzielania pomocy.

Kobiety mają być traktowane ze szczególnymi względami należnymi ich płci.

Artykuł 13

Konwencja niniejsza będzie się stosowała do rozbitków rannych i chorych na morzu, należących do następujących kategorii:

- 1) członkowie sił zbrojnych Strony w konflikcie, jak również członkowie milicji i oddziałów ochotniczych, stanowiących część tych sił zbrojnych;
- 2) członkowie innych milicji i innych oddziałów ochotniczych, włączając w to członków zorganizowanych ruchów oporu, należących do jednej ze Stron w konflikcie i działających poza granicami lub w granicach swego własnego terytorium, nawet jeżeli to terytorium jest okupowane, pod warunkiem, że te milicje lub oddziały ochotnicze, włączając w to zorganizowane ruchy oporu, odpowiadają następującym warunkom:
 - a) mają na czele osobę odpowiedzialną za swych podwładnych;
 - b) noszą stały i dający się z daleka rozpoznać znak rozpoznawczy;
 - c) jawnie noszą broń;
 - d) przestrzegają w swych działaniach praw i zwyczajów wojny.
- 3) członkowie regularnych sił zbrojnych, którzy podają się za podlegających rządowi lub władzy nie uznanym przez Mocarstwo zatrzymujące;
- 4) osoby towarzyszące siłom zbrojnym, ale nie należące do nich bezpośrednio, jak na przykład cywilni członkowie załóg samolotów wojskowych, korespondenci wojenni, dostawcy, członkowie oddziałów pracy lub służb powołanych do opiekowania się wojskowymi, pod warunkiem, że otrzymali oni upoważnienie od sił zbrojnych, którym towarzyszą;
- 5) członkowie załóg statków handlowych, włączając w to kapitanów, pilotów i uczniów, oraz członkowie załóg samolotów cywilnych Stron w konflikcie, o ile nie przysługuje im prawo do korzystniejszego traktowania na mocy innych postanowień prawa międzynarodowego;
- 6) ludność terytorium nie okupowanego, która przy zbliżaniu się nieprzyjaciela chwytła spontanicznie za broń, aby stawić opór inwazji, a nie miała czasu zorganizować się w regularne siły zbrojne, jeżeli jawnie nosi broń i przestrzega praw i zwyczajów wojennych.

Artykuł 14

Każdy okręt wojenny Strony wojującej może żądać wydania rannych, chorych lub rozbitków znajdujących się na pokładzie wojskowych statków szpitalnych, statków szpitalnych należących do towarzystw ratowniczych i osób prywatnych, jak również statków handlowych, jachtów i łodzi bez względu na ich przynależność państwową, o ile pozwala na to stan zdrowia rannych i chorych, a okręt wojenny posiada urządzenia, umożliwiające zapewnienie im dostatecznej opieki lekarskiej.

Artykuł 15

Jeżeli ranni, chorzy lub rozbitkowie zostali przyjęci na pokład neutralnego okrętu wojennego lub neutralnego samolotu wojskowego, należy zapewnić, aby, jeżeli wymaga tego prawo międzynarodowe, nie mogli oni uczestniczyć ponownie w działaniach wojennych.

Artykuł 16

Z uwzględnieniem postanowień artykułu 12 ranni i rozbitkowie jednej ze Stron wojujących, którzy wpadną w ręce przeciwnika, stają się jeńcami wojennymi i stosują się do nich przepisy prawa międzynarodowego dotyczące jeńców wojennych. Strona biorąca do niewoli zadecyduje, czy należy ich zatrzymać, czy też skierować do własnego portu, do portu neutralnego lub nawet do portu przeciwnika. W tym ostatnim przypadku jeńcy wojenni, którzy w ten sposób powrócili do kraju, nie będą mogli już pełnić służby w czasie trwania wojny.

Artykuł 17

Jeżeli tego wymaga prawo międzynarodowe, ranni, chorzy lub rozbitkowie, którzy wylądowali w porcie neutralnym za zgodą władz miejscowych, muszą być przez Mocarstwo neutralne strzeżeni w taki sposób, aby nie mogli ponownie uczestniczyć w działaniach wojennych, chyba że Mocarstwo neutralne i Mocarstwo wojujące ułożyły się inaczej.

Mocarstwo, do którego należą ranni, chorzy lub rozbitkowie, pokryje koszty leczenia szpitalnego i internowania.

Artykuł 18

Po każdej bitwie Strony w konflikcie podejmą niezwłocznie wszelkie możliwe środki w celu wyszukania i zebrania rozbitków, rannych lub chorych, ochrony ich przed rabunkiem i złym traktowaniem oraz zapewnienia im niezbędnej opieki, jak również w celu wyszukania poległych i nie dopuszczenia do ich ograbienia.

Ilekcroć okoliczności na to pozwolą, Strony w konflikcie zawrą porozumienie miejscowe w sprawie ewakuacji morzem rannych i chorych ze strefy oblężonej lub okrażonej oraz w sprawie dopuszczenia do tej strefy personelu sanitarnego i duchownego oraz materiałów sanitarnych.

Artykuł 19

Strony w konflikcie powinny możliwie najprędzej zarejestrować wszystkie dane, mogące pomóc do ustalenia tożsamości rozbitków, rannych, chorych i zmarłych Strony przeciwnej, którzy znaleźli się w ich władzy. Te informacje powinny w miarę możliwości zawierać:

- a) oznaczenie Mocarstwa, któremu oni podlegają;
- b) przydział lub numer książeczki wojskowej;
- c) nazwisko;
- d) imię lub imiona;
- e) datę urodzenia;
- f) wszelkie inne dane, znajdujące się na karcie lub tabliczce tożsamości;
- g) datę i miejsce wzięcia do niewoli lub zgonu;
- h) wiadomości dotyczące ran, choroby lub przyczyny śmierci.

W możliwie najkrótszym czasie wyżej wymienione informacje powinny być przesłane do Biura Informacji, przewidzianego w artykule 122 Konwencji Genewskiej z 12 sierpnia 1949 r. o traktowaniu jeńców wojennych, które je przekaże Mocarstwu, któremu te osoby podlegają, za pośrednictwem Mocarstwa opiekuńczego i Centralnego Biura Informacji o jeńcach wojennych.

Strony w konflikcie sporządzą i prześlą sobie w trybie wskazanym w poprzednim ustępie akty zgonów lub wykazy zgonów należycie uwierzytelnione. Zbiorą one również i prześlą sobie za pośrednictwem tego samego Biura połowy podwójnych tabliczek tożsamości lub same tabliczki, o ile chodzi o tabliczki zwykle, testamenty lub inne dokumenty, mające znaczenie dla rodziny zmarłych, pieniądze i wszystkie w ogóle przedmioty znalezione przy zwłokach, a mające wartość rzeczywistą lub

pamiątkową. Przedmioty te, jak również przedmioty, których właściciele nie zdołano ustalić, będą odesłane w paczkach opieczętowanych wraz z deklaracjami, zawierającymi wszelkie szczegóły, niezbędne do ustalenia tożsamości zmarłego posiadacza, jak również dokładny opis zawartości paczki.

Artykuł 20

Strony w konflikcie będą czuwać nad tym, aby zatopienie zwłok, dokonywane indywidualnie, jeżeli okoliczności na to pozwolą, było poprzedzone przez dokładne i w miarę możliwości lekarskie zbadanie zwłok, w celu stwierdzenia śmierci, ustalenia tożsamości zmarłego i umożliwienia zdania z tego sprawy. Jeśli zmarły posiadał podwójną tabliczkę tożsamości, połowa tej tabliczki pozostanie na zwłokach.

W razie wyładowania zwłok na ląd stosuje się postanowienia Konwencji Genewskiej z 12 sierpnia 1949 r. o polepszeniu losu rannych i chorych w armiach czynnych.

Artykuł 21

Strony w konflikcie będą mogły odwołać się do miłosierdzia kapitanów neutralnych statków handlowych, jachtów lub łodzi, aby przyjęli na pokład i otoczyli opieką rannych, chorych lub rozbitków oraz zebrali zwłoki.

Statki wszelkiego rodzaju, które odpowiedziały na ten apel, jak również statki, które samorzutnie przyjęły rannych, chorych lub rozbitków, korzystają ze specjalnej ochrony i wszelkich ułatwień w swej akcji niesienia pomocy.

W żadnym przypadku nie mogą być one zajęte z powodu takiego przewozu; jednak w razie braku uzyskania odmiennych przyrzeczeń, mogą być zajęte za naruszenie neutralności, jakiego mogłyby się dopuścić.

Rozdział III

O statkach szpitalnych

Artykuł 22

Wojskowe statki szpitalne, czyli statki zbudowane lub urządzone przez Mocarstwa specjalnie i wyłącznie w celu niesienia pomocy rannym, chorym i rozbitkom, ich leczenia i przewożenia, nie mogą być w żadnych okolicznościach atakowane ani zajmowane, lecz będą zawsze szanowane i chronione, pod warunkiem, że ich nazwy i cechy charakterystyczne zostały zakomunikowane stronom w konflikcie na dziesięć dni przed użyciem tych statków.

Cechami charakterystycznymi, które należy podać w notyfikacji, są: zarejestrowany tonaż brutto, długość od rufy do dziobu oraz ilość masztów i kominów.

Artykuł 23

Zakłady, położone na brzegu i uprawnione do korzystania z ochrony na mocy Konwencji Genewskiej z 12 sierpnia 1949 roku o polepszeniu losu rannych i chorych w armiach czynnych, nie mogą być atakowane ani bombardowane z morza.

Artykuł 24

Statki szpitalne, używane przez krajowe stowarzyszenia Czerwonego Krzyża, przez oficjalnie uznane towarzystwa ratownicze lub przez osoby prywatne, korzystają z tej samej ochrony co wojskowe statki szpitalne i nie podlegają zajęciu, jeżeli Strona w konflikcie, do której te statki należą, powierzyła im urzędową misję i o ile zastosowano się do postanowień artykułu 22, dotyczących notyfikacji.

Statki te muszą posiadać dokument wystawiony przez właściwą władzę i stwierdzający dokonanie kontroli podczas ich ekwipunku i odjazdu.

Artykuł 25

Statki szpitalne, używane przez krajowe stowarzyszenia Czerwonego Krzyża, przez oficjalnie uznane towarzystwa ratownicze lub przez osoby prywatne, należące do krajów neutralnych, korzystają z takiej samej ochrony jak wojskowe statki szpitalne i nie podlegają zajęciu pod warunkiem, że za uprzednią zgodą swojego rządu i za upoważnieniem jednej ze Stron w konflikcie oddały się pod jej kierownictwo oraz że zastosowano się do postanowień artykułu 22 dotyczących notyfikacji.

Artykuł 26

Ochrona, przewidziana w artykułach 22, 24 i 25, stosuje się do statków szpitalnych każdego tonażu oraz do ich łodzi ratunkowych, niezależnie od miejsca działania. Jednakże w celu zapewnienia największej wygody i bezpieczeństwa, Strony w konflikcie będą się starały używać do przewozu rannych, chorych i rozbitków na dalekie odległości i na pełnym morzu wyłącznie statków szpitalnych o pojemności 2.000 ton brutto.

Artykuł 27

Na takich samych warunkach jak warunki przewidziane w art. 22 i 24 łodzie używane przez Państwo lub przez oficjalnie uznane towarzystwa ratownicze dla celów ratownictwa przybrzeżnego będą szanowane i chronione w takiej mierze, na jaką pozwolą konieczności operacyjne.

Stosuje się to również w miarę możliwości do stałych urządzeń przybrzeżnych, używanych wyłącznie przez te łodzie dla wypełniania ich zadań humanitarnych.

Artykuł 28

W razie walki na okrętach wojennych, lazarety będą, o ile tylko możliwe, szanowane i oszczędzane. Te lazarety i ich wyposażenie będą nadal podlegały prawom wojny, nie mogą być jednak przeznaczone na inny użytek, o ile są potrzebne dla rannych i chorych. Jednakże dowódca, w którego władzy one się znajdują, będzie mógł w razie nagłych konieczności wojskowych dysponować nimi zapewniając jednak uprzednio należyłą opiekę rannym i chorym, którzy się tam leczą.

Artykuł 29

Każdy statek szpitalny, znajdujący się w porcie, który wpadł w ręce nieprzyjaciela, ma prawo port ten opuścić.

Artykuł 30

Statki i łodzie wspomniane w artykułach 22, 24, 25 i 27 będą ratować rannych, chorych i rozbitków oraz udzielać im pomocy bez względu na ich przynależność państwową.

Wysokie Umawiające się Strony zobowiązują się nie używać tych statków i łodzi do żadnych celów wojskowych.

Statki te i łodzie nie powinny w żaden sposób utrudniać swobody ruchów jednostek walczących.

Podczas bitwy i po niej działają one na własne ryzyko i niebezpieczeństwo.

Artykuł 31

Strony w konflikcie mają prawo kontroli i rewizji statków i łodzi, wspomnianych w artykule 22, 24, 25 i 27. Mogą one odmówić korzystania z pomocy tych statków i łodzi, kazać im się oddalić, nakazać im określony kierunek, ograniczyć używanie przez nie radia i wszystkich innych środków komunikowania się, a nawet jeżeli powaga sytuacji tego wymaga, zatrzymać je na czas nie przekraczający dni siedmiu, licząc od chwili zbadania papierów okrętowych.

Mogą one umieścić tymczasowo na statku komisarza, którego wyłącznym zadaniem jest zapewnienie wykonania rozkazów, wydanych na podstawie postanowień poprzedniego ustępu.

O ile to możliwe, Strony w konflikcie wpisywać będą do dziennika okrętowego statków szpitalnych swoje rozkazy w języku zrozumiałym dla kapitana statku szpitalnego.

Strony w konflikcie mogą, czy to jednostronnie, czy też na mocy specjalnego układu, umieszczać na

swoich statkach szpitalnych neutralnych obserwatorów, którzy będą stwierdzali ścisłość przestrzeganych postanowień niniejszej Konwencji.

Artykuł 32

Statki i łodzie określone w artykułach 22, 24, 25 i 27 nie są traktowane na równi z okrętami wojennymi co do ich pobytu w porcie neutralnym.

Artykuł 33

Statki handlowe, przekształcone na statki szpitalne, nie mogą być przeznaczone na inne cele przez cały czas trwania działań wojennych.

Artykuł 34

Ochrona, należna statkom szpitalnym i lazaretom okrętowym, może ustać tylko wówczas, gdy wbrew ich zadaniom humanitarnym używane są one do działań szkodliwych dla nieprzyjaciela. Jednak ochrona ustanie dopiero wtedy, gdy ostrzeżenie, udzielone we wszystkich odpowiednich przypadkach z podaniem słusznego terminu, pozostanie bez skutku.

W szczególności nie wolno statkom szpitalnym posiadać i używać tajnego szyfru dla nadawania wiadomości przez radio lub w drodze jakiegokolwiek innego środka porozumiewania się.

Artykuł 35

Nie uważa się za powód do pozbawienia statków szpitalnych lub lazaretów okrętowych należyj im ochrony:

- 1) faktu, że personel tych statków lub lazaretów jest uzbrojony i używa broni dla utrzymania porządku, dla własnej obrony lub dla obrony rannych i chorych;
- 2) faktu, że na statkach znajdują się przyrządy, przeznaczone wyłącznie do nawigacji lub przesyłania wiadomości;
- 3) faktu, że na statkach szpitalnych lub w lazaretach okrętowych znajdują się broń ręczna i amunicja, odebrane rannym, chorym i rozbitkom, a nie przekazane jeszcze właściwej władzy;
- 4) faktu, że działalność humanitarna statków szpitalnych i lazaretów okrętowych albo ich personelu obejmuje również rannych, chorych lub rozbitków cywilnych;
- 5) faktu, że statki szpitalne przewożą materiały i personel, przeznaczone wyłącznie do celów sanitarnych, w ilości przekraczającej ich własne normalne potrzeby.

Rozdział IV

O personelu

Artykuł 36

Personel duchowny, lekarski i szpitalny statków szpitalnych oraz ich załogi będą szanowane i chronione; nie wolno brać ich do niewoli w czasie trwania ich służby na tych statkach, bez względu na to, czy na statku znajdują się lub nie znajdują się ranni i chorzy.

Artykuł 37

Personel duchowny, lekarski i szpitalny, przydzielony dla sprawowania opieki lekarskiej i duchownej nad osobami wymienionymi w artykułach 12 i 13, który znajdzie się we władzy nieprzyjaciela, będzie szanowany i chroniony; będzie on mógł pełnić nadal swe funkcje, dopóki będzie to konieczne dla otoczenia opieką rannych i chorych. Zostanie on następnie odesłany, jak tylko naczelny dowódca, w którego władzy personel ten się znajduje, uzna to za możliwe. Opuszczając statek będzie on mógł zabrać ze sobą przedmioty, stanowiące osobistą własność.

Gdyby jednak okazało się konieczne zatrzymanie części tego personelu w związku z potrzebami opieki lekarskiej i duchowej nad jeńcami wojennymi, podjęte będą wszelkie możliwe kroki w celu jak najszybszego wysadzenia go na ląd.

Od chwili opuszczenia statku personel zatrzymany podlega postanowieniom Konwencji Genewskiej z 12 sierpnia 1949 roku o polepszeniu losu rannych i chorych w armiach czynnych.

Rozdział V

O transportach sanitarnych

Artykuł 38

Statki, wynajęte w tym celu, upoważnione są do przewożenia materiałów, przeznaczonych wyłącznie do leczenia rannych i chorych członków sił zbrojnych lub do zapobiegania chorobom, jeżeli warunki ich podróży były podane Mocarstwu nieprzyjacielskiemu do wiadomości i przezeń zaaprobowane. Mocarstwo nieprzyjacielskie zachowuje prawo badania ich, ale nie może zająć statku ani zabrać przewożonego przezeń materiału.

Za zgodą Stron w konflikcie obserwatorzy neutralni mogą być umieszczani na tych statkach dla kontrolowania przewożonych materiałów. W tym celu materiały te powinny być łatwo dostępne.

Artykuł 39

Samoloty sanitarne, to jest samoloty używane wyłącznie do ewakuacji rannych, chorych i rozbitków, jak również do przewozu personelu i materiałów sanitarnych, nie będą atakowane, lecz mają być szanowane przez Strony w konflikcie podczas lotów, dokonywanych na wysokościach, w czasie i na trasach uzgodnionych wyraźnie w porozumieniu przez wszystkie zainteresowane Strony w konflikcie.

Będą one posiadały na dolnej i górnej powierzchni oraz na bokach kadłuba znak rozpoznawczy, przewidziany w artykule 41, a umieszczony w sposób widoczny obok barw państwowych. Będą one zaopatrzone w inne oznaki i środki rozpoznawcze, ustalone drogą porozumienia między Stronami w konflikcie zawartego na początku albo w trakcie działań wojennych.

Zabroniony jest przelot nad terytorium nieprzyjacielskim lub okupowanym przez nieprzyjaciela, chyba że strony porozumiały się inaczej.

Samoloty sanitarne obowiązane są do lądowania lub wodowania na każde wezwanie. W razie nakazanego w ten sposób lądowania lub wodowania samolot będzie mógł po ewentualnej kontroli kontynuować swój lot wraz ze znajdującymi się w nim osobami.

W razie przypadkowego lądowania lub wodowania na terytorium nieprzyjacielskim lub okupowanym przez nieprzyjaciela, ranni, chorzy i rozbitkowie, jak również załoga samolotu stają się jeńcami wojennymi. Personel sanitarny traktowany będzie zgodnie z postanowieniami art. 36 i 37.

Artykuł 40

Z zastrzeżeniem postanowień ustępu drugiego samoloty sanitarne Stron w konflikcie będą mogły przelatywać nad terytorium Mocarstw neutralnych i tam lądować lub wodować w razie konieczności albo w celu zatrzymania się na lotnisku. Powinny one uprzednio zawiadomić Mocarstwa neutralne o swym przelocie nad ich terytorium i lądować lub wodować na każde wezwanie. Będą one bezpieczne przed atakiem tylko podczas lotu na wysokościach, w czasie i na trasach, ustalonych wyraźnie w porozumieniu, zawartym między Stronami w konflikcie a zainteresowanymi Mocarstwami neutralnymi.

Jednakże Mocarstwa neutralne będą mogły ustalić warunki i ograniczenia dotyczące przelotu samolotów sanitarnych nad swym terytorium albo ich lądowania. Te ewentualne warunki lub ograniczenia będą stosowane w równym stopniu do wszystkich Stron w konflikcie.

Jeżeli samolot sanitarny za zgodą władzy miejscowej wysadzi na terytorium neutralnym rannych lub chorych, powinni oni, o ile porozumienie zawarte między Mocarstwem neutralnym a Stronami w konflikcie inaczej nie stanowi, być zatrzymani przez Państwo neutralne, kiedy wymaga tego prawo międzynarodowe, aby nie mogli wziąć ponownie udziału w działaniach wojennych. Koszty leczenia i internowania będzie ponosiło Mocarstwo, do którego ci ranni i chorzy należą.

Rozdział VI

O znaku rozpoznawczym

Artykuł 41

Pod kontrolą właściwej władzy wojskowej godło czerwonego krzyża na białym polu umieszczane będzie na flagach, opaskach i na wszelkim sprzęcie, związanym ze służbą sanitarną.

Jednakże dla krajów, które zamiast czerwonego krzyża jako znaku rozpoznawczego używają już czerwonego półksiężyca lub czerwonego lwa i słońca na białym polu, godła te są również dopuszczone w rozumieniu niniejszej Konwencji.

Artykuł 42

Personel wymieniony w artykułach 36 i 37 będzie nosił na lewym ramieniu odporną na wilgoć opaskę ze znakiem rozpoznawczym wydaną i ostemplowaną przez władzę wojskową.

Personel ten poza tabliczką tożsamości przewidzianą w artykule 19, posiadać będzie również specjalną kartę tożsamości, opatrzoną w znak rozpoznawczy. Karta ta powinna być odporna na wilgoć i posiadać rozmiary takie, aby mieściła się w kieszeni.

Będzie ona wypełniona w języku ojczystym zainteresowanego i podawać będzie co najmniej jego nazwisko i imiona, datę urodzenia, stopień i numer legitymacji. Ustali ona, w jakim charakterze ma on prawo do korzystania z ochrony na mocy niniejszej Konwencji. Karta będzie zaopatrzona w fotografię posiadacza, a oprócz tego bądź w jego podpis, bądź w odciski palców, bądź w jedno i drugie. Posiadać ona będzie odcisk suchej pieczęci władzy wojskowej.

Karta tożsamości powinna być jednolita w każdej armii i w miarę możliwości tego samego typu w armiach Wysokich Umawiających się Stron. Strony w konflikcie będą mogły skorzystać z wzoru, załączonego przykładowo do niniejszej Konwencji. Po rozpoczęciu działań wojennych podadzą one sobie do wiadomości wzór, który będą stosowały. Każda karta tożsamości będzie w miarę możliwości sporządzona co najmniej w dwóch egzemplarzach, z których jeden zachowa Mocarstwo ojczyste.

W żadnym przypadku personel wyżej wymieniony nie może być pozbawiony ani swych oznak, ani swych kart tożsamości, ani prawa noszenia opaski. Będzie on miał prawo do otrzymania duplikatów karty i do zastąpienia oznak innymi w razie ich zgubienia.

Artykuł 43

Statki i łodzie określone w artykule 22, 24, 25 i 27 będą się odróżniały w następujący sposób:

- a) całość ich zewnętrznej powierzchni będzie koloru białego;
- b) jeden lub kilka ciemno-czerwonych krzyży możliwie dużych rozmiarów namalowanych będzie z każdej strony kadłuba, jak również na powierzchniach poziomych w taki sposób, aby zapewnić jak najlepszą widzialność z powietrza i z morza.

W celach rozpoznawczych wszystkie statki szpitalne będą podnosiły swe bandery państwowe, a ponadto jeżeli należą do państwa neutralnego, banderę Strony w konflikcie pod której kierownictwo się oddały. Biała chorągiew z czerwonym krzyżem powinna być umieszczona możliwie najwyżej na głównym maszcie.

Łodzie ratunkowe statków szpitalnych, łodzie ratunkowe przybrzeżne i wszelkie małe ludźle, używane przez służbę zdrowia, pomalowane będą na biało, z wyraźnie widocznymi ciemno-czerwonymi krzyżami i w ogólności będą do nich miały zastosowanie sposoby ustalania tożsamości, przewidziane wyżej, dla statków szpitalnych.

Wyżej wymienione statki i łodzie, które pragną zapewnić sobie w nocy i w czasie zmniejszonej widoczności należną im ochronę, powinny za zgodą Strony w konflikcie, w której władzy się znajdują, zastosować niezbędne środki w celu uczynienia swych barw i znaków rozpoznawczych dostatecznie widzialnymi.

Statki szpitalne, które na mocy artykułu 31 zatrzymane zostaną chwilowo przez nieprzyjaciela, powinny opuścić banderę Strony w konflikcie, w której służbie się znajdują lub której kierownictwo przyjęły.

Przybrzeżne łodzie ratunkowe, które za zgodą Mocarstwa okupacyjnego działać będą nadal z bazy

okupowanej, mogą otrzymać zezwolenie na wywieszanie poza bazą swojej własnej flagi państwowej obok flagi z czerwonym krzyżem pod warunkiem zawiadomienia o tym uprzednio wszystkich zainteresowanych Stron w konflikcie.

Wszystkie postanowienia niniejszego artykułu dotyczące godła czerwonego krzyża stosuje się również do innych godeł wymienionych w artykule 41.

Strony w konflikcie powinny w każdym czasie starać się dojść do porozumienia w celu wykorzystania najbardziej nowoczesnych metod, jakie mają do dyspozycji; dla ułatwienia ustalenia tożsamości statków i łodzi wymienionych w niniejszym artykule.

Artykuł 44

Znaki rozpoznawcze, przewidziane w artykule 43 mogą być używane zarówno w czasie pokoju, jak podczas wojny wyłącznie dla oznaczenia lub ochrony wspomnianych w nim statków z zastrzeżeniem przypadków, które mogą być przewidziane w innej Konwencji międzynarodowej lub w układzie między wszystkimi zainteresowanymi Stronami w konflikcie.

Artykuł 45

Wysokie Umawiające się Strony, których ustawodawstwo nie byłoby obecnie wystarczające, podejmą niezbędne środki dla zapobieżenia w każdym czasie wszelkim nadużyciom w posługiwaniu się znakami rozpoznawczymi, przewidzianymi w artykule 43.

Rozdział VII

O wykonaniu Konwencji

Artykuł 46

Każda ze Stron w konflikcie powinna czuwać za pośrednictwem swych naczelnych dowódców nad szczegółami wykonania poprzednich artykułów, jak również w przypadkach nie przewidzianych działań zgodnie z ogólnymi zasadami niniejszej Konwencji.

Artykuł 47

Zabrania się stosowania zarządzeń odwetowych wobec rannych, chorych, rozbitków, personelu, statków i sprzętu, znajdujących się pod ochroną niniejszej Konwencji.

Artykuł 48

Wysokie Umawiające się Strony zobowiązują się jak najszerzej rozpowszechnić w swych krajach, zarówno w czasie pokoju, jak podczas wojny, tekst niniejszej Konwencji, a zwłaszcza włączyć jego studiowanie do programów szkolenia wojskowego, i o ile to możliwe również do programów szkolnictwa cywilnego, aby w ten sposób zasady jej były znane całej ludności, a przede wszystkim członkom sił zbrojnych, personelowi sanitarnemu i kapelanom.

Artykuł 49

Wysokie Umawiające się Strony prześlą sobie za pośrednictwem Szwajcarskiej Rady Związkowej, a podczas trwania działań wojennych za pośrednictwem Mocarstw opiekuńczych, urzędowe przekłady niniejszej Konwencji, jak również ustawy i regulaminy, jakie uznają za stosowne wydać w celu zapewnienia jej wykonania.

Rozdział VIII

O karaniu nadużyć i naruszeń

Artykuł 50

Wysokie Umawiające się Strony zobowiązują się do wydania niezbędnych przepisów ustawodawczych w celu ustalenia odpowiednich sankcji karnych w stosunku do osób, które popełniły albo wydały rozkaz popełnienia jakiegokolwiek z ciężkich naruszeń niniejszej Konwencji, określonych w następnym artykule.

Każda Umawiająca się Strona obowiązana będzie poszukiwać osób podejrzanych o popełnienie albo wydanie rozkazu popełnienia jakiegokolwiek z tych ciężkich naruszeń i powinna ścigać je przed swoimi własnymi sądami bez względu na ich obywatelstwo. Będzie ona również mogła, jeżeli woli, wydać te osoby na warunkach przewidzianych przez jej własne ustawodawstwo do osądzenia innej zainteresowanej w ściganiu Umawiającej się Stronie, o ile ta Strona posiada dostateczne dowody obciążające przeciwko powyższym osobom.

Każda Umawiająca się Strona podejmie niezbędne środki, aby spowodować zaprzestanie czynów sprzecznych z postanowieniami niniejszej Konwencji, innych niż ciężkie naruszenia, określone w artykule następnym.

We wszelkich okolicznościach oskarżeni będą korzystali z gwarancji procesowych i swobody obrony, które nie będą mniejsze od przewidzianych w artykułach 105 i następnym Konwencji Genewskiej z dnia 12 sierpnia 1949 r. o traktowaniu jeńców wojennych.

Artykuł 51

Za ciężkie naruszenia, przewidziane w artykule poprzednim, uważa się popełnienie któregokolwiek z niżej wymienionych czynów na szkodę osób lub mienia, chronionych przez niniejszą Konwencję: umyślne zabójstwo, torturowanie lub nieludzkie traktowanie, włączając w to doświadczenia biologiczne, umyślne sprawianie wszelkich cierpień albo ciężkie uszkodzenia ciała lub zdrowia, niszczenie i przywłaszczanie sobie mienia, nie usprawiedliwione koniecznościami wojskowymi i dokonywane na wielką skalę w sposób bezprawny i samowolny.

Artykuł 52

Żadna Umawiająca się Strona nie będzie mogła zwolnić się sama ani zwolnić innej Umawiającej się Strony od odpowiedzialności, ciężącej na niej lub na innej Umawiającej się Stronie, za naruszenia przewidziane w poprzednim artykule.

Artykuł 53

Na żądanie jednej ze Stron w konflikcie należy w związku z każdym zarzutem pogwałcenia Konwencji wszcząć śledztwo w trybie, który będzie ustalony między Stronami zainteresowanymi.

Jeżeli nie nastąpi uzgodnienie co do procedury śledztwa, Strony porozumią się co do wyboru arbitra, który zadecyduje, jaka procedura ma być stosowana.

Po stwierdzeniu, że pogwałcenie miało istotnie miejsce, Strony w konflikcie możliwie najszybciej położą mu kres i ukróćą je.

Postanowienia końcowe

Artykuł 54

Konwencję niniejszą sporządzono w językach francuskim i angielskim. Obydwa teksty są jednakowo autentyczne.

Związkowa Rada Szwajcarska poleci sporządzenie przekładów urzędowych Konwencji na języki rosyjski i hiszpański.

Artykuł 55

Konwencja niniejsza, która nosić będzie datę dnia dzisiejszego, będzie mogła być podpisana do dnia 12 lutego 1950 r. w imieniu Mocarstw reprezentowanych na Konferencji, która rozpoczęła się w Genewie

21 kwietnia 1949 r., jak również Mocarstw nie reprezentowanych na tej Konferencji, lecz będących Stronami X Konwencji Haskiej z 18 października 1907 o przystosowaniu do wojny morskiej zasad Konwencji Genewskiej z 1906 roku albo Konwencji Genewskich z 1864, 1906 lub 1929 r. o polepszeniu losu rannych i chorych w armiach czynnych.

Artykuł 56

Konwencja niniejsza będzie ratyfikowana możliwie najszybciej, a dokumenty ratyfikacyjne zostaną złożone w Bernie.

O złożeniu każdego dokumentu ratyfikacyjnego sporządzony będzie protokół, którego odpis uwierzytelniony za zgodność Szwajcarska Rada Związkowa prześle wszystkim Mocarstwom, w których imieniu Konwencję podpisano lub przystąpienie do niej notyfikowano.

Artykuł 57

Konwencja niniejsza wejdzie w życie w sześć miesięcy po złożeniu co najmniej dwóch dokumentów ratyfikacyjnych.

Następnie wejdzie ona w życie w stosunku do każdej z Wysokich Umawiających się Stron w sześć miesięcy po złożeniu przez nią dokumentu ratyfikacyjnego.

Artykuł 58

Konwencja niniejsza zastępuje w stosunkach między Wysokimi Umawiającymi się Stronami X Konwencję Haską z 18 października 1907 roku o przystosowaniu do wojny morskiej zasad Konwencji Genewskiej z 1906 roku.

Artykuł 59

Od daty swego wejścia w życie Konwencja niniejsza będzie otwarta do przystąpienia dla każdego Mocarstwa, w którego imieniu nie została podpisana.

Artykuł 60

Przystąpienia będą notyfikowane pisemnie Szwajcarskiej Radzie Związkowej i nabiorą mocy po upływie sześciu miesięcy od daty ich otrzymania.

Szwajcarska Rada Związkowa zawiadomi o każdym przystąpieniu wszystkie Mocarstwa, w których imieniu Konwencję podpisano lub przystąpienie do niej notyfikowano.

Artykuł 61

Sytuacje przewidziane w artykułach 2 i 3 spowodują natychmiastowe wejście w życie ratyfikacji i przystąpień, złożonych bądź notyfikowanych przez Strony w konflikcie przed albo po rozpoczęciu działań wojennych lub okupacji. Zawiadomienia o ratyfikacjach lub przystąpieniach otrzymanych od Stron w konflikcie będą rozesłane przez Szwajcarską Radę Związkową w jak najszybszej drodze.

Artykuł 62

Każda z Wysokich Umawiających się Stron będzie mogła wypowiedzieć niniejszą Konwencję.

Wypowiedzenie będzie notyfikowane pisemnie Szwajcarskiej Radzie Związkowej, która zawiadomi o wypowiedzeniu Rządu wszystkich Wysokich Umawiających się Stron.

Wypowiedzenie nabierze mocy po upływie roku od daty notyfikowania go Szwajcarskiej Radzie Związkowej. Jednak wypowiedzenie notyfikowane wówczas, gdy Mocarstwo wypowiadające jest uwikłane w konflikt, nie odniesie żadnego skutku dopóty, dopóki nie zostanie zawarty pokój, a w każdym razie dopóty, dopóki nie zostaną zakończone czynności związane z uwolnieniem i repatriacją osób podlegających ochronie przez niniejszą Konwencję.

Wypowiedzenie będzie miało skutek tylko w stosunku do Mocarstwa wypowiadającego. Nie wywrze ono żadnego wpływu na obowiązki, jakie Strony w konflikcie będą musiały w dalszym ciągu wypełniać na mocy zasad prawa narodów, wynikających ze zwyczajów uznanych przez narody cywilizowane, z praw ludzkości i z wymagań sumienia publicznego.

Artykuł 63

Szwajcarska Rada Związkowa zarejestruje niniejszą Konwencję w Sekretariacie Narodów Zjednoczonych. Szwajcarska Rada Związkowa zawiadomi również Sekretariat Narodów Zjednoczonych o wszystkich otrzymanych przez nią ratyfikacjach, przystąpieniach i wypowiedzeniach dotyczących niniejszej Konwencji.

Na dowód czego, niżej podpisani po złożeniu swych pełnomocnictw podpisali niniejszą Konwencję.

Sporządzono w Genewie, dnia 12 sierpnia 1949 r. w językach francuskim i angielskim. Oryginał będzie złożony w archiwach Związku Szwajcarskiego. Szwajcarska Rada Związkowa przekaze uwierzytelniony za zgodność odpis niniejszej Konwencji każdemu z Państw podpisujących, jak również Państwom, które do Konwencji przystąpią.

Za AFGANISTAN

Za LUDOWĄ REPUBLIKĘ ALBANII

Z zastrzeżeniami w załączeniu

Za ARGENTYNĘ

Z zastrzeżeniami w załączeniu

Za AUSTRALIĘ

Z zastrzeżeniami ratyfikacji

Za AUSTRIĘ

Za BELGIĘ

Za BIAŁORUSKĄ SOCJALISTYCZNĄ REPUBLIKĘ RADZIECKĄ

Z zastrzeżeniami

Tekst zastrzeżeń w załączniku

Za BOLIWIE

Za BRAZYLIE

Za LUDOWĄ REPUBLIKĘ BUŁGARII

Z zastrzeżeniami w załączeniu

Za KANADĘ

Za CEJLON

Za CHILE

Za CHINY

Za KOLUMBIĘ

Za KUBĘ

Za DANIE

Za EGIPT

Za EKWADOR

Za HISZPANIĘ

Za STANY ZJEDNOCZONE AMERYKI

Za ETIOPIĘ

Za FINLANDIĘ

Za FRANCJĘ

Za GRECJĘ

Za GWATEMALE

Za WĘGIERSKĄ REPUBLIKĘ LUDOWĄ

Z zastrzeżeniami w załączeniu

Za INDIE

Za IRAN

Za REPUBLIKĘ IRLANDZKĄ

Za IZRAEL

Z zastrzeżeniami w załączeniu

Za WŁOCHY

Za LIBAN
Za LIECHTENSTEIN
Za LUKSEMBURG
Za MEKSYK
Za KSIĘSTWO MONACO
Za NIKARAGUĘ
Za NORWEGIĘ
Za NOWĄ ZELANDIĘ
Za PAKISTAN
Za PARAGWAJ
Za HOLANDIĘ
Za PERU
Za REPUBLIKĘ FILIPIŃSKĄ
Za POLSKĘ
Z zastrzeżeniami w załączeniu
Za PORTUGALIĘ
Z zastrzeżeniami w załączeniu
Za RUMUŃSKĄ REPUBLIKĘ LUDOWĄ
Z zastrzeżeniami w załączeniu
Za ZJEDNOCZONE KRÓLESTWO WIELKIEJ BRYTANII I IRLANDII PÓŁNOCNEJ
Za WATYKAN
Za SALWADOR
Za SZWECJĘ
Z zastrzeżeniem ratyfikacji przez Króla Szwecji z aprobatą Riksdag'u
Za SZWAJCARIĘ
Za SYRIĘ
Za CZECHOSŁOWACJĘ
Z zastrzeżeniami w załączeniu
Za TURCJĘ
Za UKRAIŃSKĄ SOCJALISTYCZNĄ REPUBLIKĘ RADZIECKĄ
Z zastrzeżeniami
Tekst zastrzeżeń w załączeniu
Za ZWIĄZEK SOCJALISTYCZNYCH REPUBLIK RADZIECKICH
Z zastrzeżeniami
Tekst zastrzeżeń w załączeniu
Za URUGWAJ
Za WENEZUELE
Za FEDERACYJNĄ LUDOWĄ REPUBLIKĘ JUGOSŁAWII
Z zastrzeżeniami w załączeniu

Załącznik

KARTA TOŻSAMOŚCI

Strona pierwsza

grafika

Strona odwrotna

grafika

KONWENCJA GENEWSKA O TRAKTOWANIU JEŃCÓW WOJENNYCH

z dnia 12 sierpnia 1949 r.

Niżej podpisani Pełnomocnicy Rządów reprezentowanych na Konferencji Dyplomatycznej, która obradowała w Genewie od 21 kwietnia do 12 sierpnia 1949 r. w celu rewizji Konwencji o traktowaniu jeńców wojennych, zawartej w Genewie 27 lipca 1929 r. zgodzili się na następujące postanowienia:

TYTUŁ I

POSTANOWIENIA OGÓLNE

Artykuł 1

Wysokie Umawiające się Strony zobowiązują się przestrzegać i dopilnować przestrzegania niniejszej Konwencji we wszelkich okolicznościach.

Artykuł 2

Niezależnie od postanowień, które wejdą w życie już w czasie pokoju, Konwencja niniejsza będzie miała zastosowanie w razie wypowiedzenia wojny lub powstania jakiegokolwiek innego konfliktu zbrojnego między dwiema lub więcej niż dwiema Wysokimi Umawiającymi się Stronami, nawet gdyby jedna z nich nie uznała stanu wojny.

Konwencja będzie również miała zastosowanie we wszystkich przypadkach okupacji całości lub części terytorium jednej z wysokich Umawiających się Stron, nawet gdyby ta okupacja nie napotkała na żaden opór zbrojny.

Jeżeli jedno z mocarstw w konflikcie nie jest stroną niniejszej Konwencji, Mocarstwa będące jej stronami pozostaną jednak nią związane w swych wzajemnych stosunkach. Będą one również związane Konwencją wobec powyższego Mocarstwa, jeżeli przyjmuje ono i stosuje jej postanowienia.

Artykuł 3

Gdyby na terytorium jednej z Wysokich Umawiających się Stron wybuchł konflikt zbrojny nie posiadający charakteru międzynarodowego, każda ze Stron w konflikcie obowiązana będzie stosować się przynajmniej do następujących postanowień:

- 1) Osoby, nie biorące bezpośrednio udziału w działaniach wojennych, włącznie z członkami sił zbrojnych, które złożyły broń, oraz osobami, które stały się niezdolne do walki na skutek choroby, ran, pozbawienia wolności lub z jakiegokolwiek innego powodu, będą we wszelkich okolicznościach traktowane w sposób humanitarny, bez czynienia żadnej różnicy na ich niekorzyść z powodu rasy, koloru skóry, religii lub wiary, płci, urodzenia lub majątku ani z żadnych innych analogicznych powodów.

W tym celu są i pozostaną zakazane w stosunku do wyżej wymienionych osób w każdym czasie i w każdym miejscu:

- a) zamachy na życie i nieetykalność cielesną, a w szczególności zabójstwa we wszelkiej postaci, okaleczenia, okrutne traktowanie, tortury i męki;
 - b) branie zakładników;
 - c) zamachy na godność osobistą, a w szczególności traktowanie poniżające i upokarzające;
 - d) skazywanie i wykonywanie egzekucji bez uprzedniego wyroku, wydanego przez sąd należycie ukonstytuowany i dający gwarancje procesowe, uznane za niezbędne przez narody cywilizowane.
- 2) Ranni i chorzy będą zbierani i leczeni.

Bezstronna organizacja humanitarna, jak Międzynarodowy Komitet Czerwonego Krzyża, będzie mogła ofiarować swoje usługi Stronom w konflikcie.

Strony w konflikcie będą się ponadto starały wprowadzić w życie w drodze specjalnych układów wszystkie lub niektóre z pozostałych postanowień niniejszej Konwencji.

Zastosowanie powyższych postanowień nie będzie miało wpływu na sytuację prawną Stron w konflikcie.

Artykuł 4

A. Jeńcami wojennymi w rozumieniu niniejszej Konwencji są osoby, które znalazły się we władzy

nieprzyjaciela, a należą do jednej z następujących kategorii:

- 1) członkowie sił zbrojnych Strony w konflikcie, jak również członkowie milicji i oddziałów ochotniczych, stanowiących część tych sił zbrojnych;
- 2) członkowie innych milicji i innych oddziałów ochotniczych, włączając w to członków zorganizowanych ruchów oporu, należących do jednej ze Stron w konflikcie i działających poza granicami lub w granicach własnego terytorium, nawet jeżeli pod warunkiem, że te milicje lub oddziały ochotnicze, włączając w to zorganizowane ruchy oporu, odpowiadają następującym warunkom:
 - a) mają na czele osobę odpowiedzialną za swych podwładnych;
 - b) noszą stały i dający się z daleka rozpoznać znak rozpoznawczy;
 - c) jawnie noszą broń;
 - d) przestrzegają w swych działaniach praw i zwyczajów wojny;
- 3) członkowie regularnych sił zbrojnych, którzy podają się za podlegających rządowi lub władzy nie uznanym przez Mocarstwo zatrzymujące;
- 4) osoby towarzyszące siłom zbrojnym, ale nie należące do nich bezpośrednio, jak na przykład cywilni członkowie załóg samolotów wojskowych, korespondenci wojenni, dostawcy, członkowie oddziałów pracy lub służb, powołanych do opiekowania się wojskowymi, pod warunkiem, że otrzymali oni upoważnienie od sił zbrojnych, którym towarzyszą, przy czym te ostatnie obowiązane są wydać im w tym celu kartę tożsamości według załączonego wzoru;
- 5) członkowie załóg statków handlowych, włączając w to kapitanów, pilotów i uczniów, oraz członkowie załóg samolotów cywilnych Stron w konflikcie, o ile nie przysługuje im prawo do korzystniejszego traktowania na mocy innych postanowień prawa międzynarodowego;
- 6) ludność terytorium nie okupowanego, która przy zbliżaniu się nieprzyjaciela chwytła spontanicznie za broń, aby stawić opór inwazji, a nie miała czasu zorganizować się w regularne siły zbrojne, jeżeli jawnie nosi broń i przestrzega praw i zwyczajów wojennych.

B. Korzystać będą również z traktowania zastrzeżonego przez niniejszą Konwencję dla jeńców wojennych:

- 1) osoby, które należą lub należały do sił zbrojnych kraju okupowanego, jeżeli z tytułu tej przynależności Mocarstwo okupujące, które je nawet początkowo zwolniło w czasie trwania działań wojennych poza okupowanym przez siebie terytorium, uważa za niezbędne ich internowanie, zwłaszcza po nieudanej próbie tych osób połączenia się z siłami zbrojnymi, do których należą i które nadal walczą, lub gdy osoby te nie stawiają się na wezwanie w celu ich internowania.
- 2) Osoby należące do jednej z kategorii wyliczonych w niniejszym artykule, przyjęte na terytorium Mocarstw neutralnych lub nie będących stroną wojującą, a podlegające internowaniu na mocy prawa międzynarodowego, z zastrzeżeniem wszelkiego rodzaju korzystniejszego traktowania, jakie te Mocarstwa mogą im przyznać, oraz z wyjątkiem postanowień artykułu 8, 10, 15, 30 ustęp 5, artykułów 58 i 67 włącznie, 92, 126, jak również - jeżeli Strony w konflikcie utrzymują stosunki dyplomatyczne z Mocarstwem neutralnym lub zainteresowanym Mocarstwem nie będącym stroną wojującą - z wyjątkiem postanowień dotyczących Mocarstwa opiekuńczego. Gdy takie stosunki dyplomatyczne istnieją, Strony w konflikcie, do których te osoby należą, będą mogły sprawować w stosunku do nich funkcje przyznane na mocy niniejszej Konwencji Mocarstwom opiekuńczym, bez uszczerbku dla funkcji sprawowanych normalnie przez Strony na mocy zwyczajów oraz traktatów dyplomatycznych i konsularnych.

C. Niniejszy artykuł nie wpływa na sytuację prawną personelu lekarskiego i duchownego, przewidzianą w artykule 33 niniejszej Konwencji.

Artykuł 5

Niniejsza Konwencja stosować się będzie do osób wymienionych w artykule 4 od chwili, gdy dostaną się we władzę nieprzyjaciela, aż do ich ostatecznego uwolnienia i repatriacji.

Jeżeli powstanie wątpliwość co do przynależności osób, które wzięły udział w działaniach wojennych i wpadły w ręce nieprzyjaciela, do jednej z kategorii wyliczonych w artykule 4, osoby te korzystać będą z ochrony niniejszej Konwencji do chwili, gdy właściwy sąd ustali ich sytuację prawną.

Artykuł 6

Wysokie Umawiające się Strony będą niezależnie od układów wyraźnie przewidzianych w artykułach

10, 23, 28, 33, 60, 65, 67, 72, 73, 75, 109, 110, 118, 119, 122, 132, zawierać jeszcze inne układy specjalne w każdej sprawie, która wydaje się im odpowiednia do oddzielnego uregulowania. Żaden układ specjalny nie może pogorszyć sytuacji jeńców uregulowanej przez niniejszą Konwencję ani ograniczać przyznanych im przez nią praw.

Jeńcy wojenni będą korzystali z dobrodziejstw tych układów dopóty, dopóki Konwencja będzie się do nich stosowała, z zastrzeżeniem przeciwnych postanowień zawartych wyraźnie w powyższych układach lub w układach późniejszych albo z zastrzeżeniem korzystniejszych środków przedsięwziętych w stosunku do nich przez jedną lub drugą stronę w konflikcie.

Artykuł 7

Jeńcy wojenni nie będą mogli w żadnym razie zrzec się częściowo lub całkowicie praw zapewnionych im przez niniejszą Konwencję i ewentualnie przez układy specjalne, przewidziane w artykule poprzednim.

Artykuł 8

Konwencja niniejsza stosowana będzie przy współdziałaniu i pod kontrolą Mocarstw opiekuńczych powołanych do obrony interesów stron w konflikcie. W tym celu Mocarstwa opiekuńcze będą mogły wyznaczyć poza swym personelem dyplomatycznym i konsularnym delegatów spośród swych własnych obywateli lub spośród obywateli innych Mocarstw neutralnych. Ci delegaci powinni uzyskać zgodę Mocarstwa, przy którym będą wykonywali swą misję.

Strony w konflikcie będą w możliwie najszerszej mierze ułatwiały przedstawicielom lub delegatom Mocarstw opiekuńczych wypełnianie ich zadań.

Przedstawiciele lub delegaci Mocarstw opiekuńczych nie powinni w żadnym przypadku wykraczać poza ramy swej misji, określonej przez niniejszą Konwencję; powinni oni w szczególności brać pod uwagę bezwzględne wymagania bezpieczeństwa Państwa, przy którym wykonują swe funkcje.

Artykuł 9

Postanowienia niniejszej Konwencji nie stanowią przeszkody dla działalności humanitarnej Międzynarodowego Komitetu Czerwonego Krzyża, jak również każdej innej bezstronnej organizacji humanitarnej, prowadzonej w celu opieki nad jeńcami wojennymi i udzielania im pomocy za zgodą zainteresowanych Stron w konflikcie.

Artykuł 10

Wysokie Umawiające się Strony będą mogły w każdym czasie porozumieć się co do powierzenia zadań, przypadających na mocy niniejszej Konwencji Mocarstwom opiekuńczym, jakiejś organizacji, dającej wszelką rękojmię bezstronności i sprawności.

Jeżeli jeńcy wojenni nie korzystają lub przestali korzystać z jakiegokolwiek powodu z działalności Mocarstwa opiekuńczego albo organizacji wyznaczonej zgodnie z ustępem pierwszym, Mocarstwo zatrzymujące powinno zwrócić się do jakiegoś Państwa neutralnego lub do takiej organizacji o podjęcie się funkcji, przypadających na mocy niniejszej Konwencji Mocarstwom opiekuńczym, wyznaczonym przez Strony w konflikcie.

Jeżeli nie uda się w ten sposób zapewnić ochrony, Mocarstwo zatrzymujące powinno się zwrócić do jakiejś organizacji humanitarnej, jak Międzynarodowy Komitet Czerwonego Krzyża, o podjęcie się zadań humanitarnych przypadających na mocy niniejszej Konwencji Mocarstwom opiekuńczym albo też powinno przyjąć usługi zaofiarowane przez taką organizację, z zastrzeżeniem postanowień niniejszego artykułu.

Każde Mocarstwo neutralne lub każda organizacja, do której zwróciło się zainteresowane Mocarstwo lub która zaofiarowała swe usługi w celach wyżej wymienionych, powinny działać z poczuciem odpowiedzialności, jaką ponoszą wobec Strony w konflikcie, do której należą osoby podlegające ochronie przez niniejszą Konwencję, oraz powinny dawać dostateczną rękojmię swej zdolności do podjęcia się wymienionych funkcji i ich bezstronnego spełniania.

Nie wolno naruszyć powyższych postanowień drogą specjalnej umowy między Mocarstwami, z których jedno byłoby chociaż przejściowo ograniczone w stosunku do drugiego Mocarstwa lub jego

sprzymierzeńców w swej swobodzie rokowań na skutek wydarzeń wojennych, zwłaszcza w przypadku okupacji całości lub znacznej części swojego terytorium.

Ilekroć w Konwencji niniejszej jest mowa o Mocarstwie opiekuńczym, należy przez to rozumieć także zastępujące je organizacje w rozumieniu artykułu niniejszego.

Artykuł 11

Mocarstwa opiekuńcze zaofiarują swe dobre usługi w celu załatwienia sporu, ilekroć uznają, że leży to w interesie osób podlegających ochronie, a w szczególności w razie braku zgody między Stronami w konflikcie co do stosowania lub wykładni postanowień niniejszej Konwencji.

W tym celu każde z Mocarstw opiekuńczych będzie mogło na prośbę jednej ze Stron lub z własnej inicjatywy zaproponować Stronom w konflikcie zwołanie, ewentualnie na odpowiednio wybranym neutralnym terytorium, konferencji ich przedstawiciela, a zwłaszcza władz zajmujących się sprawami jeńców wojennych. Strony w konflikcie obowiązane są zastosować się do takich propozycji. Mocarstwa opiekuńcze będą mogły wówczas zaproponować Stronom w konflikcie, aby zgodziły się na udział w tej konferencji osobistości należącej do jednego z Mocarstw neutralnych albo delegowanej przez Międzynarodowy Komitet Czerwonego Krzyża.

TYTUŁ II

OGÓLNA OCHRONA JEŃCÓW WOJENNYCH

Artykuł 12

Jeńcy wojenni znajdują się we władzy Mocarstwa nieprzyjacielskiego, a nie we władzy poszczególnych osób lub oddziałów wojskowych, które wzięły ich do niewoli. Niezależnie od istniejącej odpowiedzialności indywidualnej, za traktowanie jeńców wojennych odpowiada Mocarstwo zatrzymujące.

Jeńcy wojenni mogą być przekazani przez Mocarstwo zatrzymujące tylko Mocarstwu, które jest stroną Konwencji, i to dopiero wówczas, gdy Mocarstwo zatrzymujące upewniło się, że dane Mocarstwo pragnie i jest zdolne stosować Konwencję. Po przekazaniu w ten sposób jeńców Mocarstwo, które zgodziło się ich przejąć, będzie odpowiedzialne za stosowanie Konwencji przez czas sprawowania nad nimi opieki.

Gdyby jednak to Mocarstwo nie spełniało w jakimś ważnym punkcie swego obowiązku wykonania postanowień Konwencji, Mocarstwo, które przekazało jeńców wojennych, powinno na skutek zawiadomienia go o tym przez Mocarstwo opiekuńcze przedsięwziąć skuteczne środki dla zaradzenia sytuacji lub zażądać przekazania mu z powrotem jeńców wojennych. Takiemu żądaniu należy uczynić zadość.

Artykuł 13

Jeńcy wojenni powinni być zawsze traktowani w sposób humanitarny. Wszelkie bezprawne działanie lub zaniechanie ze strony Mocarstwa zatrzymującego, powodujące śmierć lub poważne zagrożenie zdrowia jeńca wojennego znajdującego się w jego władzy, jest zakazane i uważane będzie za ciężkie naruszenie niniejszej Konwencji. W szczególności żaden jeńca wojenny nie może być okaleczony fizycznie ani poddany doświadczeniom lekarskim lub naukowym jakiegokolwiek rodzaju, które nie są uzasadnione leczeniem tego jeńca i nie leżą w jego interesie.

Jeńcy wojenni powinni być również stale chronieni zwłaszcza przed każdym aktem gwałtu lub zastraszenia, przed zniewagami i ciekawością publiczną.

Środki odwetowe względem nich są zabronione.

Artykuł 14

Jeńcy wojenni mają we wszelkich okolicznościach prawo do poszanowania swej osoby i czci.

Kobiety powinny być traktowane ze wszystkimi względami należnymi ich płci. W każdym przypadku przysługuje im traktowanie równie korzystne jak mężczyznom.

Jeńcy wojenni zachowują pełną zdolność cywilną, jaką posiadali w chwili wzięcia ich do niewoli.

Mocarstwo zatrzymujące będzie mogło ograniczyć korzystanie z tych praw na swoim terytorium lub poza jego granicami tylko w stopniu wymaganym przez niewolę.

Artykuł 15

Mocarstwo zatrzymujące jeńców wojennych obowiązane będzie do bezpłatnego ich utrzymania i dostarczania im bezpłatnie opieki lekarskiej, jakiej wymaga stan ich zdrowia.

Artykuł 16

Z uwzględnieniem postanowień niniejszej Konwencji dotyczących stopni wojskowych i płci oraz z zastrzeżeniem traktowania uprzywilejowanego, przysługującego jeńcom wojennym ze względu na stan ich zdrowia, wiek lub kwalifikacje zawodowe, wszyscy jeńcy powinni być traktowani przez Mocarstwo zatrzymujące jednakowo, bez żadnej na ich niekorzyść różnicy z powodu rasy, narodowości, religii, poglądów politycznych lub z innego powodu tego rodzaju.

TYTUŁ III

NIEWOLA

Dział I

Początek niewoli

Artykuł 17

Każdy jeńiec wojenny obowiązany jest podać, będąc przesłuchiwany, tylko swoje nazwisko, imiona, stopień wojskowy, datę urodzenia i numer książeczki wojskowej lub w braku tego równorzędne dane.

W razie umyślnego naruszenia tego przepisu jeńiec może narazić się na ograniczenie mu korzyści, przysługujących jeńcom w jego stopniu lub na jego stanowisku. Każda Strona w konflikcie obowiązana jest wydać każdej osobie podlegającej jej jurysdykcji, a mogącej stać się jeńcem wojennym, kartę tożsamości, podającą nazwisko, imiona, stopień, numer książeczki wojskowej lub równorzędne dane oraz datę urodzenia. Ta karta tożsamości może zawierać ponadto podpis lub odciski palców albo jedno i drugie, jak również wszelkie inne dane dotyczące członków sił zbrojnych, jakie Strony w konflikcie zechcą dodatkowo zamieścić. W miarę możliwości karta będzie miała wymiary 6,5 x 10 cm i zostanie wystawiona w dwóch egzemplarzach. Jeńiec wojenny powinien okazywać tę kartę tożsamości na każde żądanie, jednak w żadnym razie nie wolno mu jej odbierać.

Nie wolno stosować żadnych tortur fizycznych lub moralnych ani wywierać żadnego przymusu na jeńcach wojennych w celu uzyskania od nich jakichkolwiek informacji. Nie wolno grozić jeńcom, którzy odmówią odpowiedzi, ani ich obrażać, ani narażać na nieprzyjemności lub szkody jakiegokolwiek natury.

Jeńcy wojenni, którzy na skutek swego stanu fizycznego lub psychicznego są niezdolni do stwierdzenia swej tożsamości, będą przekazani służbie zdrowia. Tożsamość tych jeńców zostanie ustalona wszelkimi możliwymi środkami, z zastrzeżeniem postanowień ustępu poprzedniego.

Przesłuchanie jeńców wojennych odbywać się będzie w zrozumiałym dla nich języku.

Artykuł 18

Wszystkie rzeczy i przedmioty osobistego użytku, z wyjątkiem broni, koni, sprzętu wojskowego i dokumentów wojskowych, pozostawione będą w posiadaniu jeńców wojennych, jak również hełmy metalowe, maski przeciwgazowe i wszystkie inne przedmioty, które dano im dla ochrony osobistej. Pozostaną również w ich posiadaniu rzeczy i przedmioty, służące do ich ubrania i wyżywienia, nawet jeżeli należą one do ich oficjalnego ekwipunku wojskowego.

Jeńcy wojenni nie mogą znaleźć się nigdy bez dokumentów tożsamości. Mocarstwo zatrzymujące dostarczy tych dokumentów tym, którzy ich nie posiadają.

Nie wolno odbierać jeńcom wojennym dystynkcji wojskowych, oznak przynależności państwowej,

odznaczeń oraz przedmiotów, posiadających głównie wartość osobistą lub uczuciową.

Pieniądże, które jeńcy wojenni posiadają przy sobie, mogą im być odebrane wyłącznie na rozkaz oficera po uprzednim wpisaniu odnośnych sum i danych dotyczących ich właścicieli do specjalnego rejestru oraz po wydaniu właścicielowi szczegółowego pokwitowania z czytelnie wypisanym nazwiskiem i stopniem wojskowym oraz oznaczeniem jednostki wojskowej osoby, która wystawiła pokwitowanie. Kwoty w walucie Mocarstwa zatrzymującego lub wymienione na tę walutę na prośbę jeńca zapisane będą na dobro rachunku jeńca zgodnie z artykułem 64.

Mocarstwo zatrzymujące może odebrać jeńcom wojennym przedmioty wartościowe tylko ze względów bezpieczeństwa. W tym przypadku stosuje się takie same postępowanie jak przy odbiorze kwot pieniężnych.

Przedmioty te, jak również odebrane pieniądze, które są w innej walucie niż waluta Mocarstwa zatrzymującego i o ile właściciel nie poprosił o ich wymianę, będą przechowane przez Mocarstwo zatrzymujące i zwrócone jeńcowi w pierwotnej postaci po zwolnieniu go z niewoli.

Artykuł 19

Jeńcy wojenni zostaną w jak najkrótszym czasie po wzięciu ich do niewoli ewakuowani do obozów, położonych w takiej odległości od strefy walk, aby znaleźli się poza niebezpieczeństwem.

W strefie niebezpiecznej mogą znajdować się czasowo tylko tacy jeńcy wojenni, którzy na skutek ran lub chorób byłiby narażeni na większe niebezpieczeństwo przez ewakuację niż przez pozostanie na miejscu.

Do czasu ewakuacji ze strefy walk jeńcy wojenni nie będą niepotrzebnie narażani na niebezpieczeństwo.

Artykuł 20

Ewakuacja jeńców wojennych odbywać się będzie zawsze w sposób humanitarny i w podobnych warunkach, w jakich odbywa się translokacja wojsk Mocarstwa zatrzymującego.

Mocarstwo zatrzymujące dostarczy ewakuowanym jeńcom wojennym wody do picia i żywności w dostatecznej ilości, jak również odzieży i koniecznej pomocy lekarskiej; przedsięwzięcie ono wszelkie odpowiednie środki ostrożności w celu zapewnienia jeńcom bezpieczeństwa podczas ewakuacji oraz sporządzi możliwie najwcześniej listę ewakuowanych jeńców.

Jeżeli jeńcy wojenni będą musieli przejść podczas ewakuacji przez obozy przejściowe, pobyt ich w tych obozach będzie możliwie najkrótszy.

Dział II

Internowanie jeńców wojennych

Rozdział I

Postanowienia ogólne

Artykuł 21

Mocarstwo zatrzymujące może internować jeńców wojennych. Może ono nałożyć na nich obowiązek niewydalania się poza pewne granice obozu, w którym są internowani, albo - jeżeli obóz jest ogrodzony - nieprzekraczania jego obrębu. Z zastrzeżeniem postanowień niniejszej Konwencji dotyczących sankcji karnych i dyscyplinarnych, jeńcy ci mogą być zamknięci lub trzymani w odosobieniu tylko wówczas, gdyby się to okazało niezbędne dla ochrony ich zdrowia; stan ten w żadnym przypadku nie może trwać dłużej niż wymagają tego okoliczności, które wywołały jego konieczność.

Jeńcy wojenni mogą być częściowo lub zupełnie zwolnieni na słowo lub na podstawie zobowiązania, jeżeli ustawy Mocarstwa, do którego należą, na to zezwalają. Środek ten będzie stosowany zwłaszcza w przypadkach, w których może przyczynić się do poprawy stanu zdrowia jeńców. Żaden jeńiec nie będzie zmuszony do wyrażania swej zgody na zwolnienie go na słowo lub na podstawie zobowiązania.

Z chwilą rozpoczęcia działań wojennych każda Strona w konflikcie zawiadomi Stronę przeciwną o

ustawach i przepisach zezwalających lub zakazujących jej obywatelom przyjmować zwolnienie na słowo lub na podstawie zobowiązania. Jeńcy, zwolnieni na słowo lub na podstawie zobowiązania zgodnie z ustawami i przepisami, które zostały w ten sposób podane do wiadomości, będą zobowiązani swym honorem osobistym do skrupulatnego wykonania przyjętych na siebie zobowiązań zarówno wobec Mocarstwa, do którego należą, jak również wobec Mocarstwa, które ich wzięło do niewoli. W takich przypadkach Mocarstwo, do którego należą, nie będzie mogło ani żądać, ani przyjmować od nich żadnych usług, sprzecznych z danym słowem lub zaciągniętym zobowiązaniem.

Artykuł 22

Jeńcy wojenni mogą być internowani w pomieszczeniach znajdujących się na lądzie stałym i dających wszelkie gwarancje higieny i zdrowotności; z wyjątkiem przypadków specjalnych usprawiedliwionych interesem samych jeńców, nie będą oni internowani w więzieniach karnych.

Jeńcy wojenni, internowani w okręgach niezdrowych albo takich, których klimat jest dla nich szkodliwy, będą w jak najkrótszym czasie przeniesieni do okolic o odpowiedniejszym klimacie.

Mocarstwo zatrzymujące zgrupuje jeńców wojennych w obozach lub oddziałach obozowych według ich narodowości, języka i obyczajów z zastrzeżeniem, że jeńcy ci nie będą odseparowani od jeńców wojennych, należących do sił zbrojnych, w których służyli w chwili dostania się do niewoli, chyba że się na to zgodzą.

Artykuł 23

Żaden jeńiec wojenny nie może być nigdy wysłany do okręgów lub zatrzymany w okręgach, w których byłby narażony na ostrzeliwanie ze strefy walk, ani nie może być użyty do ochrania swożą obecnością pewnych punktów lub okręgów przed działaniami wojennymi.

Jeńcy wojenni korzystać będą w takim samym stopniu jak miejscowa ludność cywilna z pomieszczeń, chroniących przed bombardowaniem lotniczym i przed innymi niebezpieczeństwami wojny; z wyjątkiem tych, którzy biorą udział w ochronie kwater przed tym niebezpieczeństwem, jeńcy wojenni mogą udawać się do schronów możliwie jak najszybciej po ogłoszeniu alarmu. Wszelkie inne środki, podjęte dla ochrony ludności, stosują się również do nich.

Mocarstwa zatrzymujące będą sobie wzajemnie podawać do wiadomości za pośrednictwem Mocarstw opiekuńczych wszelkie potrzebne dane o położeniu geograficznym obozów jeńców wojennych.

Kiedy tylko pozwolą na to względy wojskowe, obozy jeńców wojennych będą oznaczone w dzień literami PG lub PW, umieszczonymi w taki sposób, aby były wyraźnie widoczne z powietrza; jednakże zainteresowane Mocarstwa mogą zgodzić się na ustalenie innego sposobu znakowania. Tylko obozy jeńców wojennych mogą być oznaczone w ten sposób.

Artykuł 24

Obozy przejściowe albo rozdzielcze o charakterze stałym będą urządzone w warunkach podobnych do tych, jakie przewidziane są w niniejszej części; jeńcy wojenni korzystać w nich będą z takiego samego traktowania jak i w innych obozach.

Rozdział II

Pomieszczenia, wyżywienie i odzież jeńców wojennych

Artykuł 25

Warunki zakwaterowania jeńców wojennych będą tak samo korzystne jak warunki zapewnione wojskom Mocarstwa zatrzymującego, zakwaterowanym w tym samym okręgu. Warunki te powinny uwzględniać obyczaje i zwyczaje jeńców i nie powinny być w żadnym razie szkodliwe dla ich zdrowia.

Powyższe postanowienia stosuje się mianowicie do pomieszczeń sypialnych jeńców wojennych, jeżeli chodzi zarówno o powierzchnię ogólną i minimum kubatury, jak i o urządzenia oraz posłania włącznie z kocami.

Lokale przeznaczone do użytku zarówno indywidualnego, jak zbiorowego jeńców wojennych,

powinny być całkowicie zabezpieczone przed wilgocią, dostatecznie opalone i oświetlane, zwłaszcza między zapadaniem zmroku a porą gaszenia światła. Powinny być powzięte wszelkie środki ostrożności przeciwko niebezpieczeństwu pożaru.

We wszystkich obozach, w których jeńcy wojenni znajdują się równocześnie z więźniami, powinny być dla nich zarezerwowane oddzielne pomieszczenia sypialne.

Artykuł 26

Podstawowa dzienna racja żywnościowa powinna być wystarczająca ilościowo i jakościowo oraz dostatecznie urozmaicona, aby utrzymać jeńców w dobrym zdrowiu i zapobiec utracie wagi i zaburzeniom powstającym z niedostatecznego odżywienia. Należy również uwzględnić sposób odżywiania, do którego jeńcy są przyzwyczajeni.

Mocarstwo zatrzymujące dostarczy pracującym jeńcom wojennym dodatkowej żywności potrzebnej dla wykonywania pracy, przy której są zatrudnieni.

Woda do picia będzie dostarczona jeńcom wojennym w dostatecznej ilości. Używanie tytoniu będzie dozwolone.

W miarę możliwości jeńcy wojenni będą brali udział w przygotowywaniu swych posiłków; w tym celu będą mogli być zatrudnieni w kuchniach. Otrzymają ponadto możliwość przyrządzania osobiście dodatkowej żywności będącej w ich posiadaniu.

Odpowiednie lokale będą oddane do użytku na jadalnie i kasyna.

Wszelkie zbiorowe kary dyscyplinarne dotyczące wyżywienia są zakazane.

Artykuł 27

Mocarstwo zatrzymujące dostarczy jeńcom wojennym odzież, bieliznę i obuwie w wystarczającej ilości z uwzględnieniem klimatu miejscowości, w której przebywają. Mundury armii nieprzyjacielskich, zdobyte przez Mocarstwo zatrzymujące, użyte będą jako odzież dla jeńców wojennych, jeżeli będą odpowiadać klimatowi kraju.

Mocarstwo zatrzymujące zapewni regularną zmianę i naprawę tych rzeczy. Pracujący jeńcy wojenni otrzymają ponadto odpowiednią odzież wszędzie, gdzie charakter pracy tego wymaga.

Artykuł 28

We wszystkich obozach urządzone będą kantyny, w których jeńcy wojenni będą mogli nabywać produkty żywnościowe, przedmioty codziennego użytku, mydło i tytoń, których cena sprzedaży nie powinna w żadnym razie przekraczać miejscowych cen rynkowych.

Zyski z kantyn będą przeznaczane na rzecz jeńców wojennych; w tym celu zostanie utworzony specjalny fundusz. Mąż zaufania będzie miał prawo współpracować w administrowaniu kantyną i w zarządzaniu tym funduszem.

Przy rozwiązywaniu obozu saldo kredytowe funduszu specjalnego przekazane zostanie międzynarodowej organizacji humanitarnej w celu użycia go na rzecz jeńców wojennych tej samej narodowości co jeńcy, którzy przyczynili się do utworzenia tego funduszu. W przypadku ogólnej repatriacji zyski te zachowa Mocarstwo zatrzymujące, chyba że inaczej postanowi umowa, zawarta między zainteresowanymi Mocarstwami.

Rozdział III

Higiena i opieka lekarska

Artykuł 29

Mocarstwo zatrzymujące zobowiązane będzie przedsięwziąć wszelkie środki higieny, niezbędne dla zapewnienia czystości i zdrowotności obozów oraz dla zapobieżenia epidemiom.

Jeńcy wojenni będą mieli dla swego użytku w dzień i w nocy urządzenia, odpowiadające wymaganiom higieny i utrzymywane stale w czystości. W obozach, w których przebywają jeńcy wojenni, powinny być dla nich zarezerwowane oddzielne urządzenia tego rodzaju.

Ponadto, niezależnie od kąpiei i natrysków, które powinny znajdować się w obozach, należy dostarczać jeńcom wojennym wody i mydła w dostatecznej ilości do utrzymania w czystości ciała i do prania bielizny; potrzebne urządzenia, ułatwienia i czas zostaną im w tym celu zapewnione.

Artykuł 30

Każdy obóz posiadać będzie odpowiednią izbę chorych, w której jeńcy wojenni otrzymają potrzebną im opiekę i odpowiednie pożywienie dietetyczne. W razie potrzeby odrębne pomieszczenia zarezerwowane będą dla chorych dotkniętych chorobami zakaźnymi lub umysłowymi.

Jeńcy wojenni dotknięci poważną chorobą albo których stan wymaga specjalnego leczenia, operacji lub leczenia szpitalnego, muszą być przyjęci do każdego zakładu wojskowego lub cywilnego odpowiedniego dla ich leczenia, nawet jeżeli ich repatriacja przewidziana jest w bliskiej przyszłości. Specjalne ułatwienia będą przyznane w celu otoczenia opieką inwalidów, zwłaszcza niewidomych, oraz w celu ich leczenia i przeszkolenia do czasu repatriacji.

Jeńcy wojenni leczeni będą przede wszystkim przez personel lekarski swojego Mocarstwa, będący o ile możliwe, tej samej narodowości.

Nie wolno czynić przeszkód jeńcom wojennym w udawaniu się do władz lekarskich na badanie. Na prośbę każdego jeńca, który odbył kurację, władze zatrzymujące wręczą mu oficjalne zaświadczenie, stwierdzające charakter jego ran lub choroby oraz okres i rodzaj leczenia. Duplikat tego zaświadczenia wysłany zostanie do Centralnego Biura jeńców wojennych.

Koszty leczenia włącznie z kosztami wszelkich przyrządów potrzebnych dla utrzymania jeńców wojennych w dobrym stanie zdrowia, a w szczególności koszty protez, sztucznych zębów itp. oraz okularów, obciążać będą Mocarstwo zatrzymujące.

Artykuł 31

Badania lekarskie jeńców wojennych odbywać się będą co najmniej raz na miesiąc. Obejmą one sprawdzenie i rejestrację wagi każdego jeńca. Przedmiotem badań będzie w szczególności sprawdzenie ogólnego stanu zdrowia, odżywienia i czystości, jak również wykrywanie chorób zakaźnych, a zwłaszcza gruźlicy, malarii oraz chorób wenerycznych. W tym celu stosowane będą wszystkie najskuteczniejsze metody rozporządzone, np. okresowe seryjne zdjęcia rentgenowskie na mikrofilmie dla wykrycia gruźlicy w samym zaczątkach.

Artykuł 32

Mocarstwo zatrzymujące może zażądać od jeńców wojennych, nie należących do służby zdrowia ich sił zbrojnych, a będących lekarzami, dentystami, sanitariuszami lub sanitariuszkami, aby wykonywali swe funkcje na rzecz jeńców wojennych, przynależnych do tego samego Państwa. W tym przypadku pozostaną oni jeńcami wojennymi, jednak powinni być traktowani w taki sam sposób jak odpowiedni członkowie personelu lekarskiego zatrzymani przez dane Mocarstwo. Będą oni zwolnieni od każdej innej pracy, którą można by im nakazać w myśl artykułu 49.

Rozdział IV

Personel lekarski i duchowny zatrzymany dla niesienia pomocy jeńcom wojennym

Artykuł 33

Członkowie personelu sanitarnego i duchownego, zatrzymani przez władze danego Mocarstwa w celu niesienia pomocy jeńcom wojennym, nie będą uważani za jeńców wojennych. Będą oni jednak korzystali przynajmniej ze wszystkich uprawnień oraz ochrony, przewidzianych w niniejszej Konwencji, jak również ze wszystkich ułatwień, koniecznych dla umożliwienia im niesienia pomocy lekarskiej i duchownej jeńcom wojennym.

Będą oni nadal wykonywali w ramach ustaw i regulaminów wojskowych Mocarstwa zatrzymującego, pod kierunkiem jego właściwych organów i zgodnie ze swoim sumieniem zawodowym, swe funkcje lekarskie lub duchowne na rzecz jeńców wojennych należących przede wszystkim do sił zbrojnych, do

których oni sami należą. Będą oni korzystali ponadto z następujących ułatwień przy wykonywaniu swych zadań lekarskich lub duchownych:

- a) Upoważnieni będą do odwiedzania regularnie jeńców wojennych znajdujących się w oddziałach pracy lub szpitalach położonych poza obozem. W tym celu władza zatrzymująca przydzieli im do dyspozycji konieczne środki komunikacji.
- b) W każdym obozie lekarz wojskowy posiadający starszeństwo w najwyższej randze będzie odpowiedzialny wobec władz wojskowych obozu za wszystko, co dotyczy działalności zatrzymanego personelu sanitarnego. W tym celu zaraz po rozpoczęciu działań wojennych Strony w konflikcie ustalą na podstawie porozumienia, jak odpowiadają sobie wzajemnie rangi ich personelu sanitarnego oraz personelu stowarzyszeń wymienionych w artykule 26 Konwencji Genewskiej z dnia 12 sierpnia 1949 roku o polepszeniu losu rannych i chorych w armiach czynnych. Lekarz ten oraz kapelani będą mieli bezpośredni dostęp do właściwych władz obozowych we wszystkich sprawach wchodzących w zakres ich misji. Te ostatnie udzielą im wszelkich potrzebnych ułatwień w prowadzeniu korespondencji w tych sprawach.
- c) Zatrzymanego personelu, jakkolwiek podlega on wewnętrznej dyscyplinie obozu, w którym się znajduje, nie będzie można zmuszać do żadnej pracy nie związanej z jego misją lekarską lub religijną.

W trakcie działań wojennych Strony w konflikcie porozumieją się co do ewentualnej wymiany zatrzymanego personelu i ustalą warunki tej wymiany.

Żadne z powyższych postanowień nie zwalnia Mocarstwa zatrzymującego od obowiązków wobec jeńców wojennych w dziedzinie opieki lekarskiej i duchownej.

Rozdział V

Religia, zajęcia intelektualne i fizyczne

Artykuł 34

Jeńcom wojennym pozostawi się pełną swobodę wykonywania praktyk religijnych, włącznie z udziałem w nabożeństwach swojego wyznania, pod warunkiem zastosowania się do przepisów porządkowych wydanych przez władze wojskowe.

Zarezerwowane będą odpowiednie lokale dla odbywania nabożeństw.

Artykuł 35

Kapelanom, którzy znaleźli się we władzy Mocarstwa nieprzyjacielskiego i którzy pozostaną lub zostaną zatrzymani w celu niesienia pomocy jeńcom wojennym, wolno będzie swobodnie wykonywać funkcje religijne wśród współwyznawców zgodnie z ich potrzebami religijnymi. Będą oni rozmieszczeni w poszczególnych obozach i oddziałach pracy, w których znajdują się jeńcy wojenni, należący do tych samych sił zbrojnych, mówiący tym samym językiem lub wyznający tę samą religię. Będą oni korzystali z niezbędnych ułatwień, a w szczególności ze środków komunikacji przewidzianych w artykule 33, w celu odwiedzania jeńców wojennych znajdujących się poza ich obozem. Będą oni mogli swobodnie korespondować, z zastrzeżeniem cenzury, w sprawach dotyczących ich działalności duszpasterskiej z władzami kościelnymi Mocarstwa zatrzymującego i międzynarodowymi organizacjami religijnymi. Listy i karty pocztowe wysyłane w tym celu nie będą zaliczane do normy przewidzianej w artykule 71.

Artykuł 36

Jeńcy wojenni, którzy są duchownymi wyznań religijnych, a nie byli kapelanami w swej własnej armii, otrzymują, niezależnie od swojego wyznania, zezwolenie na swobodne wykonywanie swych funkcji religijnych wśród współwyznawców. Będą oni traktowani w tym celu jak zatrzymani przez dane Mocarstwo kapelani. Nie będą oni zmuszani do żadnej innej pracy.

Artykuł 37

Jeżeli jeńcy wojenni nie mają możliwości korzystania z pomocy zatrzymanego kapelana lub jeńca

będącego duchownym ich wyznania, do pełnienia tych funkcji wyznaczony zostanie na prośbę zainteresowanych jeńców duchowny ich własnego bądź podobnego wyznania, a w braku takiego duchownego - osoba świecka o odpowiednich kwalifikacjach, jeżeli to jest dopuszczalne z punktu widzenia wyznaniowego. Wyznaczenie takiej osoby wymaga zezwolenia Mocarstwa zatrzymującego i będzie mogło nastąpić po uzgodnieniu z zainteresowanymi jeńcami, a gdyby to było konieczne - za zezwoleniem miejscowych władz duchownych tego samego wyznania. Osoba wyznaczona w ten sposób będzie musiała zastosować się do wszystkich zarządzeń wydanych przez Mocarstwo zatrzymujące w celu zabezpieczenia dyscypliny i bezpieczeństwa wojskowego.

Artykuł 38

Mocarstwo zatrzymujące popierać będzie działalność intelektualną, wychowawczą, rozrywkową i sportową jeńców wojennych, mając na względzie upodobania osobiste każdego jeńca; podejmie ono niezbędne środki dla zapewnienia wykonywania tej działalności, oddając do dyspozycji jeńców odpowiednie pomieszczenia i odpowiedni sprzęt.

Jeńcy wojenni powinni mieć możliwość uprawiania ćwiczeń fizycznych, włączając w to sport, zabawy i korzystanie z otwartej przestrzeni. We wszystkich obozach zarezerwowane będą na ten cel dostateczne tereny.

Rozdział VI

Dyscyplina

Artykuł 39

Każdy obóz jeńców wojennych będzie się znajdował pod bezpośrednią władzą odpowiedzialnego oficera należącego do regularnej armii Mocarstwa zatrzymującego. Oficer ten będzie posiadał tekst niniejszej Konwencji, będzie czuwał nad tym, aby jej postanowienia były znane personelowi, który znajduje się pod jego rozkazami, oraz będzie odpowiedzialny za wykonanie Konwencji pod kontrolą swego rządu.

Jeńcy wojenni, z wyjątkiem oficerów, powinni salutować wszystkim oficerom Mocarstwa zatrzymującego i okazywać im zewnętrzne oznaki szacunku, przewidziane w przepisach, obowiązujących w ich własnej armii.

Oficerowie - jeńcy wojenni obowiązani są salutować tylko oficerom wyższego stopnia Mocarstwa zatrzymującego; są oni jednak obowiązani do salutowania komendantowi obozu niezależnie od jego stopnia.

Artykuł 40

Dozwolone będzie noszenie oznak rangi i przynależności państwowej oraz odznaczeń.

Artykuł 41

Tekst niniejszej Konwencji, tekst załączników oraz teksty wszelkich układów specjalnych, przewidzianych w art. 6, wywieszane będą w każdym obozie, w języku jeńców wojennych, w miejscach dostępnych dla nich wszystkich. Na prośbę jeńców, którzy nie mają możliwości zapoznania się z wywieszonym tekstem, tekst ten zostanie im zakomunikowany.

Przepisy, rozkazy, zawiadomienia oraz wszelkiego rodzaju obwieszczenia dotyczące zachowania się jeńców wojennych będą im komunikowane w zrozumiałym dla nich języku; będą one również wywieszane w wyżej przewidzianych warunkach, a mężowie zaufania otrzymają oddzielne egzemplarze. Wszelkie rozkazy i zarządzenia odnoszące się do jeńców indywidualnie powinny również być wydawane w języku dla nich zrozumiałym.

Artykuł 42

Użycie broni przeciwko jeńcom wojennym, a w szczególności przeciwko tym, którzy zbiegają lub

usiłują zbiec, powinno być ostatecznym środkiem, zawsze poprzedzonym przez stosowne do okoliczności uprzedzenie.

Rozdział VII

Stopnie jeńców wojennych

Artykuł 43

Z chwilą rozpoczęcia działań wojennych Strony w konflikcie zakomunikują sobie nawzajem tytuły i stopnie wszystkich osób wspomnianych w artykule 4 niniejszej Konwencji, w celu zapewnienia jednakowego traktowania jeńców tych równorzędnych stopni; jeżeli tytuły i stopnie utworzone zostaną później, zostaną one zakomunikowane w analogiczny sposób.

Mocarstwo zatrzymujące uzna awanse, przyznane jeńcom wojennym i zakomunikowane mu należycie przez Mocarstwo, do którego oni należą.

Artykuł 44

Oficerowie i równorzędni im jeńcy wojenni traktowani będą ze względami należnymi ich stopniowi i wiekowi.

Dla zapewnienia obsługi obozów oficerskich żołnierze-jeńcy wojenni tych samych sił zbrojnych i w miarę możliwości mówiący tym samym językiem będą tam przydzieleni w dostatecznej ilości, biorąc pod uwagę rangę oficerów i równorzędnych im jeńców; nie mogą być oni zmuszani do żadnej innej pracy.

Zarządzanie posiłkami przez samych oficerów będzie popierane wszelkimi sposobami.

Artykuł 45

Jeńcy wojenni nie będący oficerami i równorzędnymi im jeńcami traktowani będą ze względami należnymi ich randze i wiekowi.

Zarządzanie posiłkami przez samych jeńców popierane będzie wszelkimi sposobami.

Rozdział VIII

Przeniesienia jeńców wojennych po ich przybyciu do obozu

Artykuł 46

Przy podejmowaniu decyzji o przenoszeniu jeńców wojennych Mocarstwo zatrzymujące będzie brało pod uwagę dobro samych jeńców, a zwłaszcza starać się będzie o niezwiększanie trudności ich repatriacji.

Przenoszenie jeńców wojennych odbywać się będzie zawsze w sposób humanitarny i w warunkach nie gorszych od tych, w których odbywają się przesunięcia wojsk Mocarstwa zatrzymującego. Należy zawsze brać pod uwagę warunki klimatyczne, do których jeńcy wojenni są przyzwyczajeni, a warunki, w których dokonuje się przeniesienia, nie powinny być w żadnym przypadku szkodliwe dla ich zdrowia.

Mocarstwo zatrzymujące dostarczy jeńcom w czasie przenoszenia wody do picia i żywności, wystarczających dla utrzymania dobrego stanu zdrowia, jak również ubrania, kwaterunku i koniecznej opieki lekarskiej. Przedsięweźmie ono konieczne środki ostrożności, zwłaszcza w razie podróży morskiej lub powietrznej, aby zapewnić im bezpieczeństwo podczas przenoszenia i ustali przed wyjazdem pełną listę przenoszonych jeńców.

Artykuł 47

Jeńcy wojenni chorzy lub ranni nie będą przenoszeni dopóty, dopóki podróż zagrażałaby ich wyleczeniu, chyba że wymaga tego koniecznie ich bezpieczeństwo.

W razie zbliżenia się linii frontu do obozu, jeńcy wojenni, przebywający w tym obozie, przenoszeni

będą tylko wówczas, jeśli ich przeniesienie będzie mogło się odbyć w warunkach dostatecznego bezpieczeństwa, albo jeżeli pozostanie na miejscu będzie niebezpieczniejsze od przeniesienia.

Artykuł 48

W przypadku przeniesienia jeńcy wojenni będą zawiadomieni oficjalnie o swym wyjeździe i o nowym adresie pocztowym; zawiadomienie to nastąpi tak wcześnie, aby mogli oni przygotować swój bagaż i uprzedzić rodzinę.

Będą oni mieli prawo zabrać swe rzeczy osobiste, korespondencję oraz paczki, nadesłane na ich adres; waga tych rzeczy może być ograniczona jeżeli tego wymagają warunki przeniesienia ciężaru, jaki jeniec może nieść, jednak w żadnym razie dozwolona waga nie może przewyższyć 25 kg.

Korespondencja i paczki, adresowane do dawnego obozu jeńców, będą im bezzwłocznie przekazywane. Komendant obozu w porozumieniu z mężem zaufania podejmą niezbędne środki w celu zapewnienia przewiezienia wspólnego majątku jeńców wojennych oraz bagażu, którego jeńcy nie mogliby zabrać ze sobą z powodu ograniczenia, zarządzonego na mocy drugiego ustępu niniejszego artykułu.

Wydatki, spowodowane przeniesieniem, obciążą Mocarstwo zatrzymujące.

Dział III

Praca jeńców wojennych

Artykuł 49

Mocarstwo zatrzymujące może korzystać z pracy zdrowych jeńców wojennych, biorąc pod uwagę ich wiek, płeć i stopień, jak również ich zdatność fizyczną, a to zwłaszcza w celu zachowania ich w dobrym stanie fizycznym i psychicznym.

Od jeńców wojennych - podoficerów można tylko wymagać wykonywania prac nadzorczych. Ci, od których nie wymaga się tego, mogą prosić o przydzielenie innej pracy, która im odpowiada i którą otrzymają w miarę możliwości.

Jeżeli oficerowie lub równorzędne im osoby proszą o pracę, która im odpowiada, powinni w miarę możliwości otrzymać ją. W żadnym razie nie wolno ich zmuszać do pracy.

Artykuł 50

Poza pracami, związanymi z administracją, urządzeniem lub utrzymaniem obozu można wymagać od jeńców wojennych wykonywania tylko prac należących do niżej wymienionych rodzajów:

- a) rolnictwo;
- b) przemysł związany z produkcją i wydobywaniem surowców oraz przemysł fabryczny, z wyjątkiem przemysłu metalowego, maszynowego i chemicznego oraz robót publicznych i budowlanych o charakterze wojskowym lub o przeznaczeniu wojskowym;
- c) komunikacja i administracja nie mająca charakteru lub przeznaczenia wojskowego;
- d) działalność handlowa lub artystyczna;
- e) służba domowa;
- f) służba publiczna nie mająca charakteru lub przeznaczenia wojskowego.

W przypadku naruszenia powyższych przepisów jeńcy wojenni mogą korzystać z prawa skargi zgodnie z artykułem 78.

Artykuł 51

Jeńcy wojenni powinni korzystać z odpowiednich warunków pracy, w szczególności w zakresie mieszkania, odżywiania, ubrania i wyposażenia; warunki te nie powinny ustępować warunkom, z jakich korzystają obywatele Mocarstwa zatrzymującego, zatrudniani przy analogicznych pracach; będzie się również brało pod uwagę warunki klimatyczne.

Mocarstwo zatrzymujące, które korzysta z pracy jeńców wojennych, zapewni w miejscowościach, w których jeńcy ci pracują, zastosowanie ustaw krajowych o ochronie pracy, a w szczególności przepisów o bezpieczeństwie robotników.

Jeńcy wojenni powinni otrzymać przeszkolenie zawodowe i środki ochronne przystosowane do pracy, którą mają wykonywać i podobne do tych, które są przewidziane dla obywateli Mocarstwa zatrzymującego. Z zastrzeżeniem postanowień artykułu 52 jeńcy mogą być narażeni na normalne ryzyko, które ponoszą robotnicy cywilni.

W żadnym przypadku warunki pracy nie powinny być pogorszone przez środki dyscyplinarne.

Artykuł 52

Nie wolno zatrudniać żadnego jeńca wojennego przy pracach szkodliwych dla zdrowia lub niebezpiecznych, chyba że zgłosi się on ochotniczo.

Nie wolno przydzielać żadnego jeńca wojennego do pracy, która może być uważana za upokarzającą dla członka sił zbrojnych Mocarstwa zatrzymującego.

Usuwanie min lub podobnych środków uważa się za pracę niebezpieczną.

Artykuł 53

Czas trwania dnia pracy jeńców wojennych, wliczając w to czas potrzebny na drogę do pracy i z powrotem, nie będzie nadmierny i w żadnym razie nie przekroczy czasu pracy, ustalonego dla robotników cywilnych danych miejscowości, którzy są obywatelami Mocarstwa zatrzymującego, zatrudnionym przy tej samej pracy.

Jeńcom wojennym będzie obowiązkowo przysługiwał przynajmniej godzinny wypoczynek w czasie dnia pracy; wypoczynek ten będzie taki sam jak wypoczynek przewidziany dla robotników Mocarstwa zatrzymującego w przypadku, gdy ten ostatni jest dłuższy. Jeńcom przyznany będzie również co tydzień nieprzerwany dwudziestoczworgodzinny wypoczynek, możliwie w niedzielę lub w dniu wypoczynku, przyjętym w ich kraju pochodzenia. Ponadto każdy jeńiec wojenny po przepracowaniu jednego roku korzystać będzie z 8-dniowego urlopu, podczas którego wypłacane mu będzie jego wynagrodzenie za pracę.

Jeżeli stosuje się takie metody pracy, jak praca na akord, nie powinny one nadmiernie przedłużać czasu pracy.

Artykuł 54

Wynagrodzenie za pracę należne jeńcom wojennym ustalone będzie według postanowień artykułu 62 niniejszej Konwencji.

Jeńcy wojenni, którzy są ofiarami wypadków przy pracy albo nabawili się choroby w trakcie lub z powodu swej pracy, otrzymają wszelką opiekę, jakiej wymaga ich stan zdrowia. Ponadto Mocarstwo zatrzymujące wręczy im zaświadczenie lekarskie, pozwalające im na zgłoszenie swych roszczeń Mocarstwu, do którego przynależą, i prześle jego odpis do Centralnego Biura Informacji o jeńcach wojennych, przewidzianego w artykule 123.

Artykuł 55

Zdolność do pracy jeńców wojennych będzie sprawdzana regularnie co najmniej raz na miesiąc przez badania lekarskie. Przy tych badaniach należy szczególnie brać pod uwagę charakter prac, których wymaga się od jeńców wojennych.

Jeżeli jeńiec wojenny uważa się za niezdolnego do pracy, będzie mu wolno stanąć przed władzami lekarskimi swego obozu; lekarze mogą zalecić zwolnienie od pracy jeńców wojennych, którzy w ich opinii są niezdolni do pracy.

Artykuł 56

Organizacja wewnętrzna oddziałów pracy będzie podobna jak w obozach jeńców wojennych.

Każdy oddział pracy będzie nadal pozostawał pod kontrolą obozu jeńców wojennych i będzie zależał od niego administracyjnie. Władze wojskowe oraz komendant obozu będą odpowiedzialni, pod kontrolą swego rządu, za przestrzeganie w obozach pracy postanowień niniejszej Konwencji.

Komendant obozu będzie posiadał prowadzoną bieżąco listę oddziałów pracy, zależnych od jego

obozu, i komunikować ją będzie zwiedzającym obóz przedstawicielom Mocarstwa opiekuńczego, Międzynarodowego Komitetu Czerwonego Krzyża i innych organizacji pomocy jeńcom wojennym.

Artykuł 57

Traktowanie jeńców wojennych zatrudnionych u osób prywatnych, nawet jeżeli te ostatnie zapewnią im opiekę i ochronę na własną odpowiedzialność, nie może być gorsze od przewidzianego przez niniejszą Konwencję. Mocarstwo zatrzymujące, władze wojskowe i komendant obozu, do którego należą ci jeńcy, ponosić będą całkowitą odpowiedzialność za utrzymanie, opiekę, traktowanie i zapłatę wynagrodzenia za pracę tych jeńców wojennych.

Jeńcy ci będą mieli prawo pozostawania w kontakcie z mężami zaufania obozów, od których zależą.

Dział IV

Zasoby pieniężne jeńców wojennych

Artykuł 58

Z chwilą rozpoczęcia działań wojennych i aż do chwili osiągnięcia porozumienia w tej sprawie z Mocarstwem opiekuńczym Mocarstwo zatrzymujące będzie mogło ustalić maksymalną sumę w gotówce lub w podobnej formie, którą jeńcy wojenni mogą posiadać przy sobie. Każda nadwyżka, znajdująca się legalnie w ich posiadaniu, zabrana jeńcom lub zatrzymana, jak również każda suma przez nich zdeponowana zapisana zostanie na ich rachunek i nie będzie mogła być wymieniona na inną walutę bez ich zgody.

Jeżeli jeńcy wojenni otrzymują zezwolenie na czynienie zakupów lub przyjmowanie usług za opłatą w gotówce poza obozem, transakcje te dokonywane będą przez samych jeńców lub przez administrację obozu, która obciąży zapłatą rachunek danego jeńca. Mocarstwo zatrzymujące wyda odpowiednie zarządzenia w tym względzie.

Artykuł 59

Kwoty w walucie Mocarstwa zatrzymującego, odebrane jeńcom wojennym zgodnie z artykułem 18 w chwili ich wzięcia do niewoli, będą zapisane na rachunek każdego z nich zgodnie z postanowieniami artykułu 64 niniejszej części.

Będą również zapisane na rachunek jeńca kwoty w walucie Mocarstwa zatrzymującego, pochodzące z wymiany kwot w innych walutach, odebranych jeńcom w tym samym momencie.

Artykuł 60

Mocarstwo zatrzymujące będzie wypłacało wszystkim jeńcom wojennym zaliczki na żołd miesięczny w wysokości ustalonej drogą wymiany na walutę tego Mocarstwa następujących kwot:

- Kategoria I - jeńcy poniżej stopnia sierżanta: osiem franków szwajcarskich;
- Kategoria II - sierżanci i inni podoficerowie lub jeńcy stopni równorzędnych: dwanaście franków szwajcarskich;
- Kategoria III - oficerowie do stopnia kapitana lub jeńcy wojenni stopni równorzędnych: pięćdziesiąt franków szwajcarskich;
- Kategoria IV - majorzy, podpułkownicy, pułkownicy lub jeńcy równorzędnych stopni: sześćdziesiąt franków szwajcarskich;
- Kategoria V - generałowie lub jeńcy wojenni stopni równorzędnych: siedemdziesiąt pięć franków szwajcarskich.

Jednakże zainteresowane Strony w konflikcie będą mogły zmienić w drodze specjalnych umów wysokość zaliczek na żołd należny jeńcom wojennym wyżej wymienionych kategorii.

Jeżeli sumy, przewidziane w powyższym ustępie pierwszym, są zbyt wysokie w porównaniu z żołdem wypłacanym członkom sił zbrojnych Mocarstwa zatrzymującego albo jeżeli z jakiegokolwiek innej przyczyny spowodowałyby poważne trudności dla tego Mocarstwa, to ostatnie aż do chwili zawarcia z Mocarstwem, do którego należą jeńcy wojenni, specjalnego układu w celu zmienienia tych kwot:

- a) będzie w dalszym ciągu zapisywać na rachunek jeńców wojennych kwoty wskazane w ustępie pierwszym,
 - b) będzie mogło chwilowo ograniczyć do umiarkowanych kwot wysokość wypłat z tytułu zaliczek na żołd, które odda do dyspozycji jeńców wojennych na ich potrzeby; jeżeli jednak chodzi o jeńców I kategorii, to sumy te nie będą nigdy niższe od sum, jakie wypłaca Mocarstwo zatrzymujące członkom własnych sił zbrojnych.
- O powodach takiego ograniczenia zostanie bezzwłocznie zawiadomione Mocarstwo opiekuńcze.

Artykuł 61

Mocarstwo zatrzymujące przyjmie przesyłki pieniężne wysłane przez Mocarstwo, do którego należą jeńcy wojenni, jako dodatek do żołdu, pod warunkiem, że kwoty te będą równe dla każdego jeńca tej samej kategorii, że będą płacone wszystkim jeńcom tej kategorii, należącym do tego Mocarstwa i że zostaną możliwie najszybciej zapisane na osobisty rachunek jeńców zgodnie z postanowieniami artykułu 64. Te dodatki do żołdu nie zwolnią Mocarstwa zatrzymującego od żadnego z obowiązków ciężących na nim na mocy niniejszej Konwencji.

Artykuł 62

Jeńcy wojenni otrzymywać będą bezpośrednio od władz zatrzymujących słuszne wynagrodzenie za pracę, którego stawki zostaną ustalone przez władzę, nie mogą jednak wynosić mniej niż 1/4 franka szwajcarskiego za dzień pracy. Mocarstwo zatrzymujące zawiadomi jeńców, jak również Mocarstwo, do którego należą, za pośrednictwem Mocarstwa opiekuńczego o wysokości wyznaczonych przez nie stawek wynagrodzenia za dzień pracy.

Wynagrodzenie za pracę będzie również wypłacane przez władze zatrzymujące jeńcom wojennym przydzielonym na stałe do pełnienia funkcji lub do pracy rzemieślniczej, związanych z administracją, urządzeniem wewnętrznym lub utrzymaniem obozów, jak również jeńcom, obowiązującym do wykonywania służby duchownej lub lekarskiej na rzecz swych kolegów.

Wynagrodzenie za pracę męża zaufania, jego pomocników i ewentualnie jego doradców opłacane będzie z funduszu, powstałego z zysków kantyny; wysokość tego wynagrodzenia będzie ustalona przez męża zaufania i zatwierdzona przez komendanta obozu. Jeżeli taki fundusz nie istnieje, władze zatrzymujące wypłacą tym jeńcom słuszne wynagrodzenie za pracę.

Artykuł 63

Jeńcy wojenni będą mogli otrzymywać przesyłki pieniężne, skierowane do nich indywidualnie lub zbiorowo.

Każdy jeńca wojenny będzie dysponował saldem kredytowym swego rachunku, przewidzianego w artykule następnym, w ramach ustalonych przez Mocarstwo zatrzymujące, które dokona żądanych wypłat. Z zastrzeżeniem ograniczeń finansowych lub walutowych, które Mocarstwo zatrzymujące uważa za istotne, jeńcy wojenni będą mogli dokonywać wypłat za granicę. W takim przypadku Mocarstwo zatrzymujące ułatwi przekazywanie pieniędzy przez jeńców osobom, będącym na ich utrzymaniu.

W każdym razie jeńcy wojenni będą mogli, jeżeli zgodzi się na to Mocarstwo, do którego należą, dokonywać wypłat w swym kraju według następującej procedury: Mocarstwo zatrzymujące prześle Mocarstwu, do którego jeńcy należą, za pośrednictwem Mocarstwa opiekuńczego zawiadomienie, zawierające wszelkie potrzebne dane o nadawcy i odbiorcy przekazu, jak również wysokość sumy, podlegającej wypłacie, wyrażonej w walucie Mocarstwa zatrzymującego; zawiadomienie to będzie podpisane przez zainteresowanego jeńca i kontrasygnowane przez komendanta obozu. Mocarstwo zatrzymujące obciąży rachunek jeńca tą sumą; sumy w ten sposób rozchodowane zostaną przez nie zapisane na dobro Mocarstwa, do którego jeńcy należą.

Dla wykonania powyższych postanowień Mocarstwo zatrzymujące będzie mogło korzystać ze wskazówek regulaminu typowego, znajdującego się w załączniku V do niniejszej Konwencji.

Artykuł 64

Mocarstwo zatrzymujące będzie prowadziło dla każdego jeńca wojennego oddzielny rachunek,

zawierający przynajmniej następujące dane:

- 1) kwoty należne jeńcowi lub otrzymane przez niego tytułem zaliczki na żołd, wynagrodzenie za pracę lub z jakiegokolwiek innego tytułu; sumy w walucie Mocarstwa zatrzymującego, odebrane jeńcowi; sumy, odebrane jeńcowi i wymienione na jego prośbę na walutę Mocarstwa zatrzymującego;
- 2) sumy wypłacone jeńcowi gotówką lub w podobnej formie; wypłaty, dokonane z jego rachunku i na jego prośbę; sumy przekazywane zgodnie z ustępem trzecim artykułu poprzedniego.

Artykuł 65

Każdy zapis wniesiony na rachunek jeńca wojennego będzie podpisany lub parafowany przez niego albo przez męża zaufania, działającego w jego imieniu.

Jeńcy wojenni korzystać będą w każdym czasie z możliwych ułatwień dla wglądu do swego rachunku i otrzymania jego odpisu; rachunek będzie mógł być również sprawdzany przez przedstawicieli Mocarstwa opiekuńczego w czasie zwiedzania przez nich obozu.

W razie przeniesienia jeńców wojennych z jednego obozu do innego, ich rachunek osobisty będzie przekazany wraz z nimi. W razie przeniesienia z jednego Mocarstwa zatrzymującego do innego, należące do jeńców sumy w walucie innej niż waluta Mocarstwa zatrzymującego będą przekazane wraz z nimi; zostaną im również wydane zaświadczenia o wszystkich innych sumach, które pozostały na ich rachunku.

Zainteresowane Strony w konflikcie będą mogły porozumieć się co do komunikowania sobie nawzajem w określonych terminach za pośrednictwem Mocarstwa opiekuńczego wykazów rachunków jeńców wojennych.

Artykuł 66

Z zakończeniem niewoli na skutek zwolnienia lub repatriacji jeńca wojennego Mocarstwo zatrzymujące wyda mu zaświadczenie podpisane przez właściwego oficera i stwierdzające saldo kredytowe należne mu w chwili zakończenia niewoli. Z drugiej strony Mocarstwo zatrzymujące przekaże za pośrednictwem Mocarstwa opiekuńczego Mocarstwu, do którego należą jeńcy wojenni, listy zawierające wszelkie dane o jeńcach, których niewola zakończyła się wskutek repatriacji, zwolnienia, ucieczki, zgonu lub w inny sposób, oraz wykazujące salda kredytowe na ich rachunkach. Autentyczność każdego arkusza tych list będzie stwierdzona przez upoważnionego przedstawiciela Mocarstwa zatrzymującego.

Zainteresowane Mocarstwa będą mogły na mocy specjalnego układu zmienić powyższe postanowienia częściowo lub całkowicie.

Mocarstwo, do którego należą jeńcy wojenni, będzie odpowiedzialne za uregulowanie z nimi salda kredytowego, należnego im od Mocarstwa zatrzymującego, w chwili zakończenia się ich niewoli.

Artykuł 67

Zaliczki na żołd, wypłacone jeńcom wojennym zgodnie z artykułem 60, będą uważane za wypłacone w imieniu Mocarstwa, do którego oni należą; te zaliczki na żołd, jak również wszystkie wypłaty, dokonane przez to Mocarstwo na mocy art. 63 ustęp 3 oraz art. 68, będą przedmiotem porozumienia między zainteresowanymi Mocarstwami po zakończeniu działań wojennych.

Artykuł 68

Każde roszczenie o odszkodowanie, zgłoszone przez jeńca wojennego z tytułu nieszczęśliwego wypadku lub innej szkody, poniesionej w związku z pracą, zostanie zakomunikowane za pośrednictwem Mocarstwa opiekuńczego Mocarstwu, do którego on należy. Zgodnie z postanowieniami art. 54 Mocarstwo zatrzymujące wręczy w każdym przypadku jeńcowi wojennemu zaświadczenie, stwierdzające charakter rany lub kalectwa i okoliczności, w jakich nastąpiły, oraz zawierające dane o odbytej przez niego kuracji lekarskiej lub szpitalnej. Zaświadczenie podpisane będzie przez odpowiedzialnego oficera Mocarstwa zatrzymującego, dane zaś o charakterze lekarskim poświadczone będą przez lekarza służby zdrowia.

Mocarstwo zatrzymujące zakomunikuje również Mocarstwu, do którego należą jeńcy wojenni, o każdym zgłoszonym przez jeńca roszczeniu o odszkodowanie za rzeczy osobiste, pieniądze lub

przedmioty wartościowe, które zostały mu odebrane na mocy art. 18, a które nie zostały mu zwrócone przy repatriacji, jak również o każdym roszczeniu o odszkodowanie z tytułu strat, które jeńiec wojenny przypisuje winie Mocarstwa zatrzymującego lub jednego z jego funkcjonariuszów. Natomiast Mocarstwo zatrzymujące zastąpi na swój koszt rzeczy osobiste, których potrzebuje jeńiec w okresie niewoli. W każdym przypadku Mocarstwo zatrzymujące wręczy jeńcowi zaświadczenie, podpisane przez odpowiedzialnego oficera i zawierające wszelkie potrzebne dane o przyczynach niezwrócenia mu rzeczy, pieniędzy lub przedmiotów wartościowych. Odpis tego zaświadczenia skierowany będzie do Mocarstwa, do którego należy jeńiec, za pośrednictwem Centralnego Biura Informacji o jeńcach wojennych, przewidzianego w artykule 123.

Dział V

Stosunki jeńców wojennych ze światem zewnętrznym

Artykuł 69

Z chwilą gdy jeńcy wojenni znajdują się we władzy Mocarstwa zatrzymującego, powiadomi ono ich oraz za pośrednictwem Mocarstwa opiekuńczego powiadomi Mocarstwo, do którego jeńcy należą, o środkach przedsięwziętych w celu wykonania postanowień niniejszego działu; zawiadomi ono również o wszelkich zmianach tych środków.

Artykuł 70

Każdy jeńiec wojenny od chwili dostania się do niewoli lub najpóźniej po upływie tygodnia od przybycia do obozu, nawet jeżeli chodzi o obóz przejściowy, a także w razie choroby lub przewiezienia do lazaretu lub do innego obozu powinien mieć możliwość wysłania z jednej strony bezpośrednio do swej rodziny, a z drugiej - do Centralnego Biura Informacji o jeńcach wojennych, przewidzianego w art. 123, karty, sporządzonej w miarę możliwości według wzoru, załączonego do niniejszej Konwencji, i zawiadamiającej o dostaniu się do niewoli, adresie i stanie zdrowia. Powyższe karty będą przesłane możliwie bezzwłocznie i w żadnym przypadku nie będą przetrzymywane.

Artykuł 71

Jeńcy wojenni będą mogli wysyłać i otrzymywać listy i karty pocztowe. Jeżeli Mocarstwo zatrzymujące uzna za konieczne ograniczenie tej korespondencji, to powinno zezwolić co najmniej na wysyłanie w okresie miesięcznym 2 listów i 4 kart, sporządzonych w miarę możliwości według wzorów, załączonych do niniejszej Konwencji (nie wliczając w to kart przewidzianych w artykule 70). Inne ograniczenia będą mogły być wprowadzone tylko wtedy, gdy Mocarstwo opiekuńcze ma wszelkie powody do przypuszczenia, że leżą one w interesie samych jeńców ze względu na trudności napotymane przez Mocarstwo zatrzymujące w zaangażowaniu dostatecznej ilości wykwalifikowanych tłumaczy dla dokonywania niezbędnej cenzury. Decyzja o ograniczeniu korespondencji nadsyłanej do jeńców może być powzięta tylko przez Mocarstwo, do którego ci jeńcy należą, ewentualnie na prośbę Mocarstwa zatrzymującego. Listy i karty powinny być przesyłane najszybszymi środkami, jakimi dysponuje Mocarstwo zatrzymujące; nie mogą być one opóźnione ani zatrzymywane ze względów dyscyplinarnych.

Jeńcy wojenni nie otrzymujący przez dłuższy czas wiadomości od swych rodzin albo nie mogący otrzymać od nich lub przesłać im wiadomości zwykłą drogą, jak również jeńcy, których dzielą od rodzin znaczne odległości, będą mogli wysyłać telegramy, za które opłaty obciążą ich rachunki u Mocarstwa zatrzymującego lub będą uregulowane gotówką, którą jeńcy dysponują. Jeńcy korzystając będą również z tego sposobu korespondencji w nagłych przypadkach.

Korespondencja jeńców prowadzona będzie zasadniczo w ich języku ojczystym. Strony w konflikcie mogą wyrazić zgodę na korespondowanie również w innych językach.

Worki, zawierające korespondencję jeńców, będą starannie pieczętowane i zaopatrzone w naklejki wyraźnie wskazujące ich zawartość i zaadresowane do urzędów pocztowych miejsca przeznaczenia.

Artykuł 72

Jeńcy wojenni będą mogli otrzymywać pocztą lub każdą inną drogą przesyłki indywidualne lub zbiorowe, zawierające zwłaszcza artykuły spożywcze, ubrania, lekarstwa i przedmioty przeznaczone do zaspokojenia ich potrzeb w dziedzinie religii, studiów lub wypoczynku, włącznie z książkami, przedmiotami kultu religijnego, materiałami naukowymi, formularzami egzaminacyjnymi, instrumentami muzycznymi, sprzętem sportowym i przedmiotami, pozwalającymi jeńcom na kontynuowanie studiów lub prowadzenie działalności artystycznej.

Przesyłki te nie mogą w żadnej mierze zwolnić Mocarstwa zatrzymującego od obowiązków, ciążących na nim z tytułu niniejszej Konwencji.

Jedynymi ograniczeniami, które można zastosować do tych przesyłek, będą ograniczenia zaproponowane przez Mocarstwo opiekuńcze w interesie samych jeńców wojennych albo przez Międzynarodowy Komitet Czerwonego Krzyża lub jakąkolwiek inną organizację pomocy jeńcom wojennym w odniesieniu wyłącznie do ich własnych przesyłek i z powodu wyjątkowego przeciążenia transportu i komunikacji.

Jeżeli zajdzie tego potrzeba, warunki ekspedycji przesyłek indywidualnych lub zbiorowych będą przedmiotem specjalnych układów między zainteresowanymi Mocarstwami, które nie mogą w żadnym razie opóźnić rozdawania jeńcom przesyłek przynoszących im pomoc. Przesyłki żywnościowe i odzieżowe nie będą zawierały książek; środki lecznicze będą w zasadzie przesyłane w paczkach zbiorowych.

Artykuł 73

W razie braku specjalnych układów między zainteresowanymi Mocarstwami co do warunków odbioru i rozdziału zbiorowych przesyłek pomocy, stosowany będzie regulamin w sprawie zbiorowej pomocy załączony do niniejszej Konwencji.

Układy specjalne, przewidziane powyżej, nie będą mogły w żadnym razie ograniczać prawa mężów zaufania do podejmowania zbiorowych przesyłek pomocy przeznaczonych dla jeńców wojennych, do rozdziału ich i do dysponowania nimi w interesie jeńców.

Układy te nie będą mogły również ograniczać prawa przedstawicieli Mocarstwa opiekuńczego, Międzynarodowego Komitetu Czerwonego Krzyża i każdej innej organizacji pomocy jeńcom, zajmującej się przekazywaniem przesyłek zbiorowych, do kontrolowania ich rozdziału pomiędzy odbiorców.

Artykuł 74

Wszelkie przesyłki pomocy jeńcom wojennym zwolnione będą od opłat importowych, celnych i innych.

Korespondencja, przesyłki pomocy oraz dowolne przesyłki pieniężne, skierowane do jeńców wojennych lub wysyłane przez nich drogą pocztową bądź bezpośrednio, bądź za pośrednictwem Biur Informacyjnych przewidzianych w artykule 122 i Centralnego Biura Informacji o jeńcach wojennych przewidzianego w artykule 123 zwolnione będą od wszystkich opłat pocztowych zarówno w krajach nadania i przeznaczenia, jak i w transzycie przez inne kraje.

Koszty transportu przesyłek pomocy przeznaczonych dla jeńców wojennych, które z powodu swej wagi lub z jakiegokolwiek innej przyczyny nie mogą im być przekazane drogą pocztową, będą obciążały Mocarstwo zatrzymujące na całym terytorium pozostającym pod jego kontrolą. Inne Mocarstwa uczestniczące w Konwencji ponosić będą koszty przewozu na swych terytoriach.

W braku specjalnych układów między zainteresowanymi Mocarstwami koszty związane z przewozem tych przesyłek i nie objęte wyżej wspomnianymi zwolnieniami ponosić będzie nadawca.

Wysokie Umawiające się Strony będą się starały obniżyć w miarę możliwości opłaty telegraficzne za telegramy wysyłane przez jeńców wojennych lub do nich skierowane.

Artykuł 75

W razie gdyby działania wojenne przeszkodziły zainteresowanym Mocarstwom w wykonaniu ich obowiązku zapewnienia transportu przesyłek przewidzianych w artykułach 70, 71, 72 i 77, zainteresowane Mocarstwa opiekuńcze, Międzynarodowy Komitet Czerwonego Krzyża lub każda inna organizacja uznana przez Strony w konflikcie będą mogły zapewnić transport tych przesyłek odpowiednimi środkami (wagony, samochody ciężarowe, statki lub samoloty itd.). W tym celu Wysokie Umawiające się Strony starać się będą o dostarczenie im tych środków transportu i zezwolenie na ich przyjazd przez wydanie niezbędných

przepustek.

Powyższe środki transportowe będą mogły być również użyte do przewozu:

- a) korespondencji, wykazów i sprawozdań wymienionych między Centralnym Biurem Informacji przewidzianym w artykule 123 a Biurami Krajowymi przewidzianymi w artykule 122;
- b) korespondencji i sprawozdań dotyczących jeńców wojennych, które Mocarstwa opiekuńcze, Międzynarodowy Komitet Czerwonego Krzyża lub jakakolwiek inna organizacja pomocy jeńcom wojennym wymieniają bądź ze swymi własnymi delegatami, bądź ze Stronami w konflikcie.

Niniejsze postanowienia nie ograniczają w niczym prawa każdej Strony w konflikcie do organizowania, jeżeli będzie wolała, innych transportów i do wydawania przepustek na warunkach, jakie będą uzgodnione.

W braku specjalnych układów koszty użycia tych środków transportu będą ponoszone proporcjonalnie przez Strony w konflikcie, których obywatele korzystają z tych usług.

Artykuł 76

Cenzura korespondencji kierowanej do jeńców wojennych lub wysyłanej przez nich będzie dokonywana w możliwie najkrótszym czasie. Będzie ona dokonywana tylko przez Mocarstwa wysyłające i odbierające i tylko raz jeden przez każde z nich.

Kontrola przesyłek przeznaczonych dla jeńców wojennych nie powinna być przeprowadzana w warunkach, które zagrażałyby zachowaniu w należyłym stanie zawartych w nich artykułów spożywczych, i będzie się odbywała, o ile nie chodzi o pisma i druki, w obecności odbiorcy lub należycie upoważnionego przez niego kolegi. Wręczanie przesyłek indywidualnych lub zbiorowych jeńcom nie będzie mogło być opóźnione pod pozorem trudności cenzurowania.

Wszelki zakaz korespondencji, wydany przez Strony w konflikcie ze względów wojskowych lub politycznych, może być jedynie tymczasowy i powinien trwać możliwie najkrócej.

Artykuł 77

Mocarstwa zatrzymujące zapewnią wszystkie ułatwienia w przesyłaniu za pośrednictwem Mocarstwa opiekuńczego lub Centralnego Biura Informacji o jeńcach wojennych przewidzianego w art. 123 akt, pism i dokumentów, przeznaczonych dla jeńców wojennych lub pochodzących od nich, a w szczególności pełnomocnictw i testamentów.

We wszystkich przypadkach Mocarstwa zatrzymujące ułatwią jeńcom wojennym wystawianie tych dokumentów; w szczególności zezwolą im one na zasięgnięcie porady prawnika i podejmą odpowiednie środki dla poświadczenia autentyczności ich podpisu.

Dział VI

Stosunki jeńców wojennych z władzami

Rozdział I

Skargi jeńców wojennych na warunki ich życia w niewoli

Artykuł 78

Jeńcy wojenni mają prawo przedkładania władzom wojskowym, którym podlegają, podań w sprawie warunków ich życia w niewoli.

Mają oni również prawo zwracania się bez ograniczeń za pośrednictwem męża zaufania bądź bezpośrednio, jeżeli uważają to za konieczne, do przedstawicieli Mocarstw opiekuńczych w celu zwrócenia ich uwagi na sprawy, które mogą być przedmiotem skarg na warunki życia w niewoli.

Te podania i skargi nie podlegają ograniczeniom i nie będą zaliczane do normy korespondencji ustalonej w art. 71. Powinny one być przesyłane bezzwłocznie. Nawet w razie uznania ich za bezzasadne nie mogą one stanowić podstawy do jakichkolwiek kar.

Mężowie zaufania będą mogli posyłać do przedstawicieli Mocarstw opiekuńczych okresowe sprawozdania o sytuacji w obozach i o potrzebach jeńców wojennych.

Rozdział II

Przedstawiciele jeńców wojennych

Artykuł 79

We wszystkich miejscach, w których znajdują się jeńcy wojenni, z wyjątkiem miejsc, w których znajdują się oficerowie, jeńcy wybierać będą swobodnie w tajnym głosowaniu, co sześć miesięcy a także w razie wakansu mężów zaufania, którzy będą ich reprezentowali przed władzami wojskowymi, Mocarstwami opiekuńczymi, Międzynarodowym Komitetem Czerwonego Krzyża i każdą inną organizacją pomocy jeńcom. Ci mężowie zaufania mogą być wybierani ponownie.

W obozach oficerów i osób w równorzędnym stopniu lub w obozach mieszanych mężem zaufania będzie oficer-jeńiec wojenny, najstarszy wiekiem spośród najwyższych stopniem. W obozach oficerskich będzie on miał do pomocy jednego lub kilku doradców wybranych przez oficerów; w obozach mieszanych pomocnicy jego wybrani będą spośród jeńców wojennych nie będących oficerami.

W obozach pracy dla jeńców wojennych pełnienie funkcji administracyjnych przypadających jeńcom wojennym powierzone będzie oficerom-jeńcom wojennym tej samej narodowości. Ponadto oficerowie ci mogą być wybierani na stanowiska mężów zaufania zgodnie z postanowieniami ustępu pierwszego niniejszego artykułu. W takim przypadku pomocnicy męża zaufania wybrani będą spośród jeńców wojennych nie będących oficerami.

Każdy wybrany mąż zaufania musi być zatwierdzony przez Mocarstwo zatrzymujące przed objęciem swej funkcji. Jeżeli Mocarstwo zatrzymujące odmawia zatwierdzenia jeńca wojennego, wybranego przez swych współtowarzyszy niewoli, musi zakomunikować Mocarstwu opiekuńczemu powody swojej odmowy.

W każdym przypadku mąż zaufania będzie osobą tej samej narodowości, władającą tym samym językiem i posiadającą te same obyczaje co jeńcy wojenni, których reprezentuje. Tak więc jeńcy wojenni zgrupowani w różnych oddziałach obozu, zależnie od swej narodowości, języka i obyczajów, będą mieli dla każdego oddziału własnego męża zaufania, zgodnie z postanowieniami poprzednich ustępów.

Artykuł 80

Mężowie zaufania powinni przyczyniać się do podniesienia fizycznego, moralnego i intelektualnego poziomu życia jeńców wojennych.

W szczególności, jeżeli jeńcy postanowią zorganizować wśród siebie system wzajemnej pomocy, kierowanie tą organizacją należeć będzie do mężów zaufania niezależnie od zadań specjalnych, jakie są im powierzone przez inne postanowienia niniejszej Konwencji.

Za przestępstwa jeńców wojennych mężowie zaufania nie będą odpowiedzialni jedynie ze względu na ich funkcje.

Artykuł 81

Mężowie zaufania nie będą zmuszani do żadnej pracy, która utrudniałaby wykonywanie ich obowiązków.

Mężowie zaufania będą mogli wyznaczyć spośród jeńców potrzebnych im pomocników. Zapewni się im wszelkie ułatwienia materialne, a zwłaszcza pewną swobodę poruszania się, konieczną do wykonywania ich zadań (odwiedzanie oddziałów pracy, przyjmowanie przesyłek pomocy itd.).

Mężom zaufania wolno będzie zwiedzać lokale, w których są internowani jeńcy wojenni, a ci ostatni mają prawo do swobodnego zasięgania rad u swych mężów zaufania.

Mężom zaufania przyznane będą również wszelkie ułatwienia w korespondencji pocztowej i telegraficznej z władzami zatrzymującymi, Mocarstwami opiekuńczymi, z Międzynarodowym Komitetem Czerwonego Krzyża i ich przedstawicielami, z mieszanymi komisjami lekarskimi oraz z organizacjami pomocy jeńcom wojennym. Mężowie zaufania w oddziałach pracy korzystać będą z tych samych ułatwień w swej korespondencji z mężem zaufania głównego obozu. Korespondencja ta nie będzie podlegała ograniczeniom i nie będzie zaliczana do minimum korespondencji przewidzianego w art. 71.

Żaden mąż zaufania nie może zostać przeniesiony bez pozostawienia mu niezbędnego czasu na zaznajomienie swego następcy z bieżącymi sprawami.

W razie zdjęcia w urzędzie przyczyny tej decyzji zakomunikowane będą Mocarstwu opiekuńczemu.

Rozdział III

Sankcje karne i dyscyplinarne

I. Postanowienia ogólne

Artykuł 82

Jeńcy wojenni podlegać będą ustawom, regulaminom i rozkazom ogólnym, obowiązującym w siłach zbrojnych Mocarstwa zatrzymującego. Będzie ono mogło zastosować sankcje sądowe lub dyscyplinarne wobec każdego jeńca wojennego, który naruszył te prawa, regulaminy lub rozkazy ogólne. Nie będą jednak dozwolone żadne dochodzenia ani sankcje sprzeczne z postanowieniami niniejszego rozdziału.

Jeżeli ustawy, regulaminy lub rozkazy ogólne Mocarstwa zatrzymującego uznają za karalne czyny popełnione przez jeńca wojennego, podczas gdy te same czyny nie są karalne w razie ich popełnienia przez członka sił zbrojnych Mocarstwa zatrzymującego, czyny te mogą pociągać za sobą jedynie sankcje dyscyplinarne.

Artykuł 83

Jeśli chodzi o ustalenie, czy przestępstwo jeńca wojennego ma być karane dyscyplinarnie, czy sądowo, Mocarstwo zatrzymujące czuwać będzie nad tym, aby właściwe władze odniosły się do tej sprawy z największą wyrozumiałością i aby zastosowały raczej środki dyscyplinarne niż postępowanie sądowe w każdym możliwym przypadku.

Artykuł 84

Tylko sądy wojskowe są właściwe do sądenia jeńca wojennego, chyba że ustawodawstwo Mocarstwa zatrzymującego pozwala wyraźnie sądom cywilnym na sądenie członka sił zbrojnych tego Mocarstwa za takie same przestępstwa, o jakie oskarżony jest jeńiec wojenny.

W żadnym przypadku jeńiec wojenny nie będzie sądzony przez żaden sąd, który nie dawałby zasadniczych gwarancji niezależności i bezstronności powszechnie uznanych, a którego procedura nie zapewniłaby jeńcowi praw i środków obrony przewidzianych w artykule 105.

Artykuł 85

Jeńcy wojenni ścigani na mocy ustawodawstwa Mocarstwa zatrzymującego za czyny popełnione przed dostaniem się do niewoli korzystają nadal z dobrodziejstwa niniejszej Konwencji, nawet jeżeli zostali skazani.

Artykuł 86

Jeniec wojenny może być tylko raz jeden ukarany za ten sam czyn lub na podstawie tego samego oskarżenia.

Artykuł 87

Władze wojskowe i sądy Mocarstwa zatrzymującego mogą wymierzać jeńcom wojennym tylko takie kary, jakie przewidziane są w takich samych przypadkach w stosunku do wojskowych tego Mocarstwa.

Przy wymierzaniu kary sądy lub władze Mocarstwa zatrzymującego wezmą w możliwie największej mierze pod uwagę okoliczność, że oskarżony nie będąc obywatelem Mocarstwa zatrzymującego nie ma wobec niego żadnego obowiązku wierności oraz że znajduje się on w jego mocy w następstwie okoliczności niezależnie od jego woli. Będą one mogły złagodzić swobodnie karę przewidzianą za zarzucone jeńcowi przestępstwo i nie będą miały obowiązku stosowania minimum tej kary.

Zabrania się stosowania wszelkich kar zbiorowych za czyny indywidualne, wszelkich kar cielesnych, uwięzienia w pomieszczeniach pozbawionych światła dziennego i w ogóle wszelkiego rodzaju tortur lub

okrucieństwa.

Ponadto żaden jeńiec wojenny nie może być pozbawiony swego stopnia wojskowego przez Mocarstwo zatrzymujące ani też nie wolno zabraniać mu noszenia odznak.

Artykuł 88

Jeńcy wojenni - oficerowie, podoficerowie lub szeregowcy odbywający kary dyscyplinarne lub sądowe, nie będą podlegali surowszemu traktowaniu niż traktowanie przewidziane przy tych samych karach w stosunku do członków sił zbrojnych Mocarstwa zatrzymującego w równorzędnym stopniu.

Jeńcy wojenni-kobiety nie będą skazywane na surowszą karę ani surowiej traktowane w czasie jej odbywania niż kobiety, należące do sił zbrojnych Mocarstwa zatrzymującego skazane za analogiczne przestępstwa.

W żadnym przypadku jeńcy wojenni - kobiety nie mogą być skazane na surowszą karę ani surowiej traktowane w czasie jej odbywania niż mężczyźni członkowie sił zbrojnych Mocarstwa zatrzymującego skazani za analogiczne przestępstwa.

Po odbyciu wymierzonych im kar dyscyplinarnych lub sądowych jeńcy wojenni nie mogą być traktowani odmiennie niż pozostali jeńcy.

II. Sankcje dyscyplinarne

Artykuł 89

Jeńcom wojennym mogą być wymierzone następujące kary dyscyplinarne:

- 1) grzywna do wysokości 50% zaliczki na żołd i wynagrodzenia za pracę przewidzianych w art. 60 i 62, jednak za okres nie dłuższy niż 30 dni;
- 2) cofnięcie korzyści przyznanych jeńcom wojennym, a nie przewidzianych w niniejszej Konwencji;
- 3) praca przymusowa nie przekraczająca dwóch godzin dziennie;
- 4) areszt.

Kara wymieniona w punkcie 3 nie może być jednak stosowana do oficerów.

W żadnym przypadku kary dyscyplinarne nie będą nieludzkie, brutalne lub niebezpieczne dla zdrowia jeńców wojennych.

Artykuł 90

Czas trwania jakiegokolwiek poszczególnej kary nie może przekraczać dni 30. Na poczet kary dyscyplinarnej zalicza się okres tymczasowego aresztowania przed rozprawą lub orzeczeniem kary.

Kara najwyżej 30 dni aresztu nie może być podwyższona nawet w przypadku, gdy jeńiec wojenny odpowiada dyscyplinarnie w tym samym postępowaniu za kilka czynów, niezależnie od tego, czy są one, czy nie są z sobą związane.

Okres między wymierzeniem kary dyscyplinarnej a jej wykonaniem nie może przekraczać jednego miesiąca.

Jeżeli jeńcowi wojennemu wymierzona zostanie nowa kara dyscyplinarna, a jedna z nich wynosi 10 dni aresztu lub więcej, między wykonaniem każdej z tych kar powinien upłynąć okres przynajmniej 3 dni.

Artykuł 91

Ucieczkę jeńca wojennego będzie się uważało za udaną:

- 1) jeżeli połączy się on z siłami zbrojnymi Mocarstwa, do którego należy, lub Mocarstwa sprzymierzonego;
- 2) jeżeli opuści terytorium podlegające władzy Mocarstwa zatrzymującego lub Mocarstwa z nim sprzymierzonego;
- 3) jeżeli dostanie się na statek płynący pod bandera Mocarstwa, do którego jeńiec należy, lub Mocarstwa sprzymierzonego, a znajdujący się na wodach terytorialnych Mocarstwa zatrzymującego, pod warunkiem, że statek ten nie znajduje się we władzy tego ostatniego.

Jeńcy wojenni, którzy po ucieczce udanej w rozumieniu niniejszego artykułu zostaną ponownie wzięci do niewoli, nie będą podlegali żadnej karze za swą poprzednią ucieczkę.

Artykuł 92

Jeniec wojenny ujęty w toku ucieczki, która nie jest udana w rozumieniu art. 91, podlega tylko karze dyscyplinarnej nawet w razie ponawianej próby ucieczki.

Ujęty jeniec zostanie przekazany w jak najszybszym czasie właściwym władzom wojskowym.

Mimo art. 88 ustęp 4 jeńcy wojenni ukarani za nieudaną ucieczkę mogą być poddani specjalnemu nadzorowi, pod warunkiem, że nadzór ten nie dotknie stanu ich zdrowia, że odbywać się będzie w obozach jeńców wojennych i że nie pozbawi ich żadnego z uprawnień, przyznanych im przez niniejszą Konwencję.

Artykuł 93

Ucieczka lub próba ucieczki, nawet w razie powtórzenia, nie może być uznana za okoliczność obciążającą, jeżeli jeniec wojenny odpowiada przed sądem za przestępstwa popełnione w czasie ucieczki lub próby ucieczki.

Zgodnie z postanowieniami artykułu 83, przestępstwa popełnione przez jeńców wojennych wyłącznie w celu ułatwienia sobie ucieczki i nie zawierające żadnych cech gwałtu wobec osób, jak przestępstwa przeciwko własności publicznej, kradzież bez zamiaru wzbogacania się, podrabianie i używanie fałszywych dokumentów, noszenie cywilnego ubrania, podlegać będą tylko karom dyscyplinarnym.

Jeńcy wojenni, którzy współdziałali w ucieczce lub próbie ucieczki, podlegają z tego tytułu tylko karze dyscyplinarnej.

Artykuł 94

W razie ujęcia zbiegłego jeńca wojennego należy zawiadomić o tym w sposób przewidziany w artykule 122 Mocarstwo, do którego on należy, jeżeli zawiadomiono je o ucieczce.

Artykuł 95

Jeńcy wojenni oskarżeni o przestępstwa dyscyplinarne nie będą tymczasowo aresztowani do czasu orzeczenia kary, chyba że środek ten stosuje się do członków sił zbrojnych Mocarstwa zatrzymującego w razie popełnienia analogicznych przestępstw lub że wymaga tego wyższy interes utrzymania porządku i dyscypliny w obozie.

Tymczasowe zaaresztowanie jeńca wojennego w związku z naruszeniem dyscypliny ograniczone będzie do niezbędnego minimum i nie może przekraczać 14 dni.

Postanowienia art. 97 i 98 niniejszego rozdziału mają zastosowanie do jeńców wojennych tymczasowo aresztowanych w związku z naruszeniem dyscypliny.

Artykuł 96

Fakty stanowiące naruszenie dyscypliny będą przedmiotem natychmiastowego śledztwa.

Niezależnie od kompetencji sądów i wyższych władz wojskowych, kary dyscyplinarne wymierzać może tylko oficer posiadający władzę dyscyplinarną jako komendant obozu lub odpowiedzialny oficer, który go zastępuje lub któremu przekazał on swą władzę dyscyplinarną.

Władza ta nie może być w żadnym przypadku przekazana jeńcowi wojennemu ani wykonywana przez jeńca wojennego.

Przed orzeczeniem kary dyscyplinarnej oskarżony jeniec wojenny będzie dokładnie poinformowany o zarzucanych mu czynach. Będzie on mógł złożyć wyjaśnienia i przedstawić swą obronę. Będzie mu wolno powołać się na świadków i korzystać w razie potrzeby z pomocy wykwalifikowanego tłumacza. O decyzji powiadomieni zostaną jeniec wojenny i mąż zaufania.

Komendant obozu powinien prowadzić ewidencję wymierzonych kar dyscyplinarnych; do rejestru tego będą mieli wgląd przedstawiciele Mocarstwa opiekuńczego.

Artykuł 97

Jeńcy wojenni nie będą w żadnym razie przenoszeni dla odbycia kar dyscyplinarnych do zakładów

karnych (więzienia, domy poprawcze, ciężkie roboty itd.).

Wszystkie pomieszczenia, w których jeńcy odbywać będą kary dyscyplinarne, powinny odpowiadać wymaganiom higieny przewidzianym w art. 25. Ukarani jeńcy wojenni będą mieli możliwość utrzymania czystości osobistej zgodnie z postanowieniami art. 29.

Oficerowie i osoby z nimi zrównane nie będą osadzani w tych samych pomieszczeniach co podoficerowie lub szeregowcy.

Jeńcy wojenni-kobiety, odbywające kary dyscyplinarne, będą osadzane oddzielnie od mężczyzn, w osobnych pomieszczeniach, w których pozostawać będą pod bezpośrednim nadzorem kobiet.

Artykuł 98

Jeńcy wojenni odbywający kary dyscyplinarne będą nadal korzystali z postanowień niniejszej Konwencji, chyba że samo zatrzymanie uniemożliwia ich stosowanie. W żadnym razie nie wolno ich jednak pozbawić korzyści wynikających z artykułów 78 i 126.

Jeńcy wojenni ukarani dyscyplinarnie nie mogą być pozbawieni przywilejów związanych z ich stopniem.

Jeńcy wojenni ukarani dyscyplinarnie będą mieli zapewnioną możliwość ruchu i przebywania na otwartym powietrzu co najmniej przez 2 godziny dziennie.

Będą oni mogli na swą prośbę zgłaszać się do codziennych oględzin lekarskich; będą otrzymywali opiekę potrzebną ze względu na ich stan zdrowia i w razie potrzeby zostaną umieszczeni w obozowej izbie chorych lub w szpitalu.

Wolno im będzie czytać i pisać, jak również wysyłać i przyjmować listy. Natomiast paczki i przekazy pieniężne mogą im być zatrzymane do czasu ukończenia kary; zostaną one tymczasem powierzone mężowi zaufania, który odda do izby chorych produkty łatwo psujące się, znajdujące się w tych paczkach.

III. Postępowanie sądowe

Artykuł 99

Żaden jeńiec wojenny nie może być ścigany ani skazany za czyn, który nie jest wyraźnie zabroniony przez ustawodawstwo Mocarstwa zatrzymującego lub przez prawo międzynarodowe, które obowiązują w czasie popełnienia czynu.

Nie wolno wywierać żadnej presji moralnej czy fizycznej na jeńcu wojennym, aby skłonić go do przyznania się do popełnienia czynu, o który jest oskarżony.

Żaden jeńiec wojenny nie może być skazany bez posiadania możliwości przedstawienia swej obrony i bez korzystania z pomocy wykwalifikowanego obrońcy.

Artykuł 100

Jeńców wojennych oraz Mocarstwa opiekuńcze należy poinformować w czasie możliwie najszybszym o przestępstwach, podlegających karze śmierci według ustawodawstwa Mocarstwa zatrzymującego.

Żadne przestępstwo nie będzie podlegało później karze śmierci bez zgody Mocarstwa, do którego jeńcy należą.

Nie można skazać jeńca na karę śmierci bez specjalnego zwrócenia uwagi sądu, zgodnie z art. 87 ustęp 2, że oskarżony, nie będąc obywatelem Mocarstwa zatrzymującego, nie ma wobec niego żadnego obowiązku wierności i że znajduje się w jego władzy w następstwie okoliczności niezależnych od jego woli.

Artykuł 101

W przypadku skazania jeńca wojennego na karę śmierci, wyrok nie będzie wykonany przed upływem co najmniej 6 miesięcy od chwili otrzymania przez Mocarstwo opiekuńcze na wskazany adres dokładnego zawiadomienia przewidzianego w artykule 107.

Artykuł 102

Wyrok przeciwko jeńcowi wojennemu może być ważnie wydany tylko przez taki sam sąd i według takiej samej procedury, jak w przypadku osób należących do sił zbrojnych Mocarstwa zatrzymującego i jeżeli ponadto postanowienia niniejszego rozdziału zostały zachowane.

Artykuł 103

Wszelkie dochodzenie sądowe przeciwko jeńcowi wojennemu przeprowadzone będzie tak szybko, jak na to pozwolą okoliczności, i w taki sposób, aby proces odbył się możliwie najwcześniej. Żaden jeńiec wojenny nie będzie osadzony w areszcie tymczasowym, chyba że taki sam środek stosowany jest wobec członków sił zbrojnych Mocarstwa zatrzymującego za podobne przestępstwa, albo że wymaga tego wzgląd na bezpieczeństwo narodowe. Areszt tymczasowy nie będzie trwał w żadnym przypadku dłużej niż trzy miesiące.

Okres tymczasowego aresztowania jeńca wojennego zalicza się na poczet kary pozbawienia wolności orzeczonej w wyroku; będzie to zresztą uwzględnione przy wymierzaniu kary.

W okresie tymczasowego aresztowania jeńcy wojenni będą nadal korzystali z postanowień artykułów 97 i 98 niniejszego rozdziału.

Artykuł 104

We wszystkich przypadkach wszczęcia przez Mocarstwo zatrzymujące postępowania sądowego przeciwko jeńcowi wojennemu uprzedzi ono o tym Mocarstwo opiekuńcze jak najszybciej, a co najmniej na 3 tygodnie przed rozpoczęciem rozprawy. Termin 3 tygodni biegnie dopiero od chwili otrzymania zawiadomienia przez Mocarstwo opiekuńcze na adres uprzednio wskazany Mocarstwu zatrzymującemu.

Zawiadomienie to zawierać będzie następujące dane:

- 1) nazwisko i imiona jeńca wojennego, jego stopień, numer legitymacji, datę urodzenia i - w razie potrzeby - zawód;
- 2) miejsce internowania lub zatrzymania;
- 3) wyszczególnienie zarzutu lub zarzutów oskarżenia z wymienieniem przepisów prawnych, które mają zastosowanie;
- 4) wskazanie sądu właściwego do rozpoznania sprawy, jak również czasu i miejsca rozprawy.

Takie same zawiadomienie otrzyma od Mocarstwa zatrzymującego mąż zaufania jeńca wojennego.

Jeżeli przy otwarciu rozprawy nie zostanie przedstawiony dowód, że Mocarstwo opiekuńcze, jeńiec wojenny i zainteresowany mąż zaufania otrzymali wyżej wspomniane zawiadomienie co najmniej na trzy tygodnie przed otwarciem rozprawy, rozprawa nie będzie mogła się odbyć i zostanie odroczone.

Artykuł 105

Jeniec wojenny ma prawo do pomocy ze strony jednego ze swych kolegów jeńców, do obrony przez wykwalifikowanego adwokata, którego sam wybierze, do powoływania świadków i do korzystania, jeżeli uzna to za potrzebne, z usług kompetentnego tłumacza. Zostanie on powiadomiony o tych prawach w odpowiednim czasie przed rozprawą przez Mocarstwo zatrzymujące.

Jeżeli jeńiec wojenny nie wybrał sobie obrońcy, Mocarstwo opiekuńcze wyznaczy mu go; będzie ono miało w tym celu co najmniej tydzień czasu. Na żądanie Mocarstwa opiekuńczego Mocarstwo zatrzymujące przekaże mu listę osób, posiadających kwalifikacje do podjęcia się obrony. W przypadku gdy ani jeńiec wojenny, ani Mocarstwo opiekuńcze nie wybierze obrońcy, Mocarstwo zatrzymujące wyznaczy z urzędu odpowiedniego adwokata do obrony oskarżonego.

Dla przygotowania obrony oskarżonego obrońca rozporządzać będzie okresem co najmniej dwutygodniowym przed otwarciem rozprawy, jak również niezbędnymi ułatwieniami, a w szczególności będzie mógł swobodnie odwiedzać oskarżonego i porozumiewać się z nim bez świadków. Będzie on mógł porozumiewać się ze wszystkimi świadkami odwodowymi, włączając w to jeńców wojennych. Będzie on korzystał z tych ułatwień aż do upływu terminu wniesienia odwołania.

Oskarżony jeńiec wojenny otrzyma dość wcześnie przed otwarciem rozprawy akt oskarżenia w języku dla niego zrozumiałym, jak również akta zazwyczaj doręczane oskarżonym na mocy ustaw obowiązujących w armii Mocarstwa zatrzymującego. Takie same dokumenty otrzyma w takich samych warunkach jego obrońca.

Przedstawiciele Mocarstwa opiekuńczego będą mogli być obecni na rozprawie z wyjątkiem

przypadków, kiedy rozprawa odbywa się w interesie bezpieczeństwa państwa przy drzwiach zamkniętych; w tym przypadkach Mocarstwo zatrzymujące zawiadomi o tym Mocarstwo opiekuńcze.

Artykuł 106

Każdy jeńiec wojenny będzie miał prawo składać na tych samych warunkach co i członkowie sił zbrojnych Mocarstwa zatrzymującego apelację, kasację lub rewizję od każdego wyroku wydanego przeciwko niemu. Będzie on dokładnie poinformowany o swoim prawie odwołania się, jak również o terminach, związanych z jego wykonaniem.

Artykuł 107

Każdy wyrok wydany przeciwko jeńcowi wojennemu będzie natychmiast podany do wiadomości Mocarstwu opiekuńczemu pod postacią treściwego zawiadomienia, które wskaże również, czy jeńcowi przysługuje prawo wniesienia apelacji, kasacji lub rewizji. Zawiadomienie takie otrzyma również zainteresowany mąż zaufania. Otrzyma je także jeńiec wojenny w zrozumiałym dlań języku, jeżeli wyrok został wydany w jego nieobecności. Ponadto Mocarstwo zatrzymujące zawiadomi natychmiast Mocarstwo opiekuńcze, czy jeńiec wojenny chce skorzystać z prawa do wniesienia odwołania.

Poza tym w razie uprawomocnienia się wyroku i jeśli chodzi o karę śmierci - w razie wydania skazującego wyroku w pierwszej instancji, Mocarstwo zatrzymujące prześle jak najszybciej Mocarstwu opiekuńczemu szczegółowe zawiadomienie zawierające:

- 1) dokładny tekst wyroku;
- 2) treściwe sprawozdanie ze śledztwa i przebiegu rozprawy, podkreślające w szczególności tezy oskarżenia i obrony;
- 3) wskazanie, w razie potrzeby, zakładu, w którym kara będzie wykonana.

Zawiadomienia, przewidziane w poprzednich ustępach, przesłane będą Mocarstwu opiekuńczemu na adres wskazany przez nie uprzednio Mocarstwu zatrzymującemu.

Artykuł 108

Kary wymierzone jeńcom wojennym na mocy wyroków, które stały się prawomocne, wykonywane będą w tych samych zakładach i na tych samych warunkach jak kary wymierzone członkom sił zbrojnych Mocarstwa zatrzymującego. Warunki te będą w każdym razie zgodne z wymaganiami higieny i humanitaryzmu.

Kobiety-jeńcy wojenni, skazane na taką karę, osadzone będą w osobnych pomieszczeniach i będą się znajdowały pod nadzorem kobiet.

We wszystkich przypadkach jeńcy wojenni skazani na karę pozbawienia wolności korzystać będą nadal z postanowień artykułów 78 i 126 niniejszej Konwencji. Poza tym wolno im będzie otrzymywać i wysłać listy, otrzymywać co najmniej jedną paczkę pomocy na miesiąc i używać regularnie ruchu na otwartym powietrzu; będą oni korzystać z opieki lekarskiej wymaganej przez ich stan zdrowia, jak również z pomocy duchownej, której zapragną.

Wymierzone im kary powinny być zgodne z postanowieniami ustępu trzeciego artykułu 87.

TYTUŁ IV

ZAKOŃCZENIE NIEWOLI

Dział I

Bezpośrednia repatriacja i leczenie szpitalne w kraju neutralnym

Artykuł 109

Strony w konflikcie obowiązane są z zastrzeżeniem ustępu 3 niniejszego artykułu odsyłać do kraju ciężko chorych i rannych jeńców wojennych, niezależnie od ich liczby lub stopnia i po doprowadzeniu ich

do stanu zdrowia, umożliwiającego transport, zgodnie z pierwszym ustępem następnego artykułu.

W czasie trwania działań wojennych Strony w konflikcie postarają się zorganizować przy pomocy zainteresowanych Mocarstw neutralnych leczenie szpitalne w krajach neutralnych jeńców rannych lub chorych wymienionych w ustępie 2 następnego artykułu; będą one mogły ponadto zawierać umowy w celu bezpośredniej repatriacji lub internowania w kraju neutralnym jeńców zdrowych, którzy przeszli dłuższy okres niewoli.

Żaden jeńiec wojenny ranny lub chory, którego repatriacja przewidziana jest na mocy ustępu 1 niniejszego artykułu, nie może być repatriowany wbrew swej woli w czasie trwania działań wojennych.

Artykuł 110

Będą repatriowani bezpośrednio:

- 1) ranni i nieuleczalnie chorzy, których zdolności umysłowe lub fizyczne uległy znacznemu zmniejszeniu;
- 2) ranni i chorzy, którzy według przewidywań lekarskich nie mogą wyzdrowieć w ciągu roku, których stan wymaga leczenia i których zdolności umysłowe lub fizyczne uległy znacznemu zmniejszeniu;
- 3) ranni i chorzy wyleczeni, których zdolności umysłowe lub fizyczne uległy znacznemu i stałemu zmniejszeniu.

Mogą być poddani leczeniu szpitalnemu w krajach neutralnych:

- 1) ranni i chorzy, których wyzdrowienie może być oczekiwane w ciągu roku od chwili odniesienia rany lub od początku choroby, jeżeli leczenie w kraju neutralnym pozwala przewidywać pewniejsze i szybsze wyzdrowienie;
- 2) jeńcy wojenni, których zdrowie psychiczne i fizyczne jest według przewidywań lekarskich poważnie zagrożone przez pozostawanie w niewoli, a którzy przez leczenie szpitalne w kraju neutralnym mogliby tej groźby uniknąć.

Warunki, jakim odpowiadać powinni jeńcy wojenni leczeni w szpitalach w kraju neutralnym, aby mogli być repatriowani, ustalone zostaną wraz z ich sytuacją prawną w drodze umowy między Mocarstwami zainteresowanymi. Na ogół będą repatriowani jeńcy wojenni, leczeni w szpitalach kraju neutralnego, którzy należą do następujących kategorii:

- 1) jeńcy, których stan zdrowia pogorszył się do takiego stopnia, że odpowiadają oni warunkom przewidzianym dla bezpośredniej repatriacji;
- 2) jeńcy, których zdolności umysłowe lub fizyczne po leczeniu pozostają nadal znacznie ograniczone.

W braku specjalnych umów między zainteresowanymi Stronami w konflikcie, określających przypadki inwalidztwa lub choroby pociągającej za sobą bezpośrednią repatriację lub leczenie szpitalne w kraju neutralnym, przypadki te będą określone na zasadach zawartych w typowej umowie w sprawie bezpośredniej repatriacji rannych i chorych jeńców wojennych i ich leczenia szpitalnego w kraju neutralnym oraz w regulaminie mieszanych Komisji lekarskich, załączonych do niniejszej Konwencji.

Artykuł 111

Mocarstwo zatrzymujące, Mocarstwo, do którego należą jeńcy wojenni, oraz Mocarstwo neutralne, na które te dwa Mocarstwa się zgodziły, postarają się zawrzeć umowy, które pozwolą na internowanie jeńców wojennych na terytorium powyższego Mocarstwa neutralnego aż do chwili zakończenia działań wojennych.

Artykuł 112

Z chwilą wybuchu konfliktu wyznaczone będą mieszane komisje lekarskie w celu badania chorych i rannych jeńców i podejmowania w stosunku do nich odpowiednich decyzji. Wyznaczenie, obowiązki i funkcjonowanie tych komisji będą zgodne z postanowieniami regulaminu załączonego do niniejszej Konwencji.

Jednakże jeńcy, którzy zdaniem władz lekarskich Mocarstwa zatrzymującego są bezsprzecznie ciężko ranni lub ciężko chorzy, mogą być repatriowani bez obowiązku poddania się badaniu przez mieszaną Komisję lekarską.

Artykuł 113

Poza jeńcami wskazanymi przez władze lekarskie Mocarstwa zatrzymującego badaniu mieszanych komisji lekarskich przewidzianych w poprzednim artykule będą mogli poddać się ranni lub chorzy jeńcy należący do następujących kategorii:

- 1) ranni i chorzy wskazani przez urzędującego w obozie lekarza - obywatela tego samego lub innego Mocarstwa, biorącego udział w konflikcie po stronie Mocarstwa, do którego jeńcy należą;
- 2) ranni i chorzy, wskazani przez ich męża zaufania;
- 3) ranni i chorzy wskazani przez Mocarstwo, do którego należą, albo przez uznaną przez to Mocarstwo organizację pomocy jeńcom.

Jeńcy wojenni, nie należący do żadnej z powyższych trzech kategorii, będą mogli również zgłosić się do zbadania przez mieszane Komisje lekarskie, jednak zostaną zbadani dopiero po jeńcach wspomnianych kategorii.

Lekarz tej samej narodowości co jeńcy wojenni poddani badaniu przez mieszaną komisję lekarską oraz ich mąż zaufania mogą być obecni przy tym badaniu.

Artykuł 114

Jeńcy wojenni będący ofiarami wypadków z wyjątkiem tych, którzy się sami umyślnie zranili, korzystać będą z postanowień niniejszej Konwencji jeśli chodzi o repatriację lub ewentualne leczenie szpitalne w kraju neutralnym.

Artykuł 115

Żaden jeńiec, skazany na karę dyscyplinarną, a odpowiadający warunkom, przewidzianym dla repatriacji lub leczenia szpitalnego w kraju neutralnym nie może być zatrzymany z powodu nie odbycia swej kary.

Ścigani lub skazani sądownie jeńcy wojenni, których wyznaczono do repatriacji lub leczenia szpitalnego w kraju neutralnym, będą mogli skorzystać z tego przed zakończeniem postępowania lub przed wykonaniem kary, jeżeli zgodzi się na to Mocarstwo zatrzymujące.

Strony w konflikcie zakomunikują sobie nawzajem nazwiska jeńców, którzy zostaną zatrzymani do czasu zakończenia postępowania lub wykonania kary.

Artykuł 116

Koszty repatriacji jeńców wojennych lub ich przewiezienia do kraju neutralnego ponosi Mocarstwo, do którego ci jeńcy należą, począwszy od granicy Mocarstwa zatrzymującego.

Artykuł 117

Żaden z repatriowanych nie może być wcielony do czynnej służby wojskowej.

Dział II

Zwolnienie i repatriacja jeńców wojennych po zakończeniu działań wojennych

Artykuł 118

Jeńcy wojenni zostaną zwolnieni i repatriowani niezwłocznie po zakończeniu działań wojennych.

W razie braku odpowiednich postanowień w konwencji zawartej między Stronami w konflikcie w sprawie zakończenia działań wojennych lub w razie braku takiej konwencji, każde z Mocarstw zatrzymujących samo ustali i niezwłocznie wykona plan repatriacji zgodny z zasadą sformułowaną w poprzednim ustępie.

Zarówno w jednym, jak w drugim przypadku podjęte środki zostaną podane jeńcom wojennym do wiadomości.

Koszty repatriacji jeńców wojennych będą w każdym razie podzielone w sposób słuszny między Mocarstwo zatrzymujące a Mocarstwo, do którego jeńcy należą. W tym celu będą przestrzegane przy

podziale następujące zasady:

- a) jeżeli obydwa Mocarstwa graniczą z sobą, Mocarstwo, do którego jeńcy wojenni należą, poniesie koszty ich repatriacji począwszy od granicy Mocarstwa zatrzymującego;
- b) jeżeli obydwa Mocarstwa nie graniczą z sobą, Mocarstwo zatrzymujące poniesie koszty transportu jeńców wojennych na swoim terytorium aż do swojej granicy lub swojego portu załadowania, znajdującego się najbliżej Mocarstwa, do którego jeńcy należą. Zainteresowane Strony uzgodnią słuszny podział między sobą pozostałych kosztów repatriacji. Zawarcie takiej umowy nie może w żadnym razie usprawiedliwić najmniejszej zwłoki w repatriacji jeńców wojennych.

Artykuł 119

Repatriacja odbywać się będzie w warunkach analogicznych do warunków przewidzianych w artykułach 46 do 48 włącznie niniejszej Konwencji dotyczących przenoszenia jeńców wojennych oraz z uwzględnieniem postanowień art. 118 i postanowień następujących ustępów.

Przy repatriacji przedmioty wartościowe odebrane jeńcom wojennym zgodnie z postanowieniami art. 18 oraz kwoty w walucie obcej nie wymienione na walutę Mocarstwa zatrzymującego zostaną im zwrócone. Przedmioty wartościowe i kwoty w walucie zagranicznej, które z jakichkolwiek powodów nie zostały zwrócone jeńcom wojennym przy ich repatriacji będą przekazane do Biura Informacji przewidzianego w art. 122.

Jeńcom wojennym wolno będzie zabrać swoje rzeczy osobiste, korespondencję oraz paczki, które nadeszły na ich adres; jeżeli wymagają tego warunki repatriacji, waga tych przedmiotów może być ograniczona do ciężaru, który jeńiec może sam unieść. W każdym razie, każdy jeńiec może zabrać co najmniej 25 kg.

Inne przedmioty osobistego użytku repatriowanego jeńca będą przechowane przez Mocarstwo zatrzymujące; prześle mu je ono natychmiast po zawarciu z Mocarstwem, do którego należy jeńiec, umowy ustalającej sposób ich transportu i pokrycie związanych z tym kosztów.

Jeńcy wojenni, przeciwko którym toczy się postępowanie o czyn uznany przez prawo karne za zbrodnię lub występki, mogą być zatrzymani do chwili zakończenia postępowania, a w razie potrzeby do czasu odbycia kary. To samo dotyczy skazanych za czyn uznany przez prawo karne za zbrodnię lub występki.

Strony w konflikcie zakomunikują sobie nawzajem nazwiska jeńców wojennych, którzy zostaną zatrzymani do czasu zakończenia postępowania lub odbycia kary.

Strony w konflikcie porozumieją się co do utworzenia komisji mających na celu poszukiwanie rozproszonych jeńców i zapewnienie im repatriacji w jak najkrótszym terminie.

Dział III

Zgony jeńców wojennych

Artykuł 120

Testamenty jeńców wojennych sporządzane będą w taki sposób, aby odpowiadały warunkom ważności wymaganym przez ustawodawstwo kraju ich pochodzenia, który powinien podjąć niezbędne środki w celu podania tych warunków do wiadomości Mocarstwa zatrzymującego. Na prośbę jeńca wojennego, a w każdym razie po jego śmierci, testament przekazany będzie niezwłocznie Mocarstwu opiekuńczemu, a uwierzytelniony odpis przesłany będzie do Centralnego Biura Informacji.

Świadectwa zgonu wszystkich jeńców wojennych zmarłych w niewoli, sporządzone według wzoru załączonego do niniejszej Konwencji, albo wykazy poświadczające za zgodność przez odpowiedzialnego oficera przesłane będą w najkrótszym terminie do Biura Informacji o jeńcach wojennych, utworzonego zgodnie z art. 122. W tych świadectwach lub wykazach powinny być zamieszczone dane co do tożsamości, wymienione w ustępie 3 art. 17, miejsce i data zgonu, przyczyna zgonu, miejsce i data pochowania, jak również wszelkie informacje konieczne dla rozpoznania grobów.

Pogrzebanie lub spalenie zwłok powinno być poprzedzone badaniem lekarskim zwłok w celu stwierdzenia zgonu, umożliwienia sporządzenia sprawozdania oraz jeżeli zajdzie tego potrzeba ustalenia tożsamości zmarłego.

Władze zatrzymujące czuwać będą nad tym, aby jeńcy wojenni, zmarli w czasie niewoli, byli grzebani

z czcią i w miarę możliwości zgodnie z obrządkami religii, którą wyznawali, oraz aby ich groby były szanowane, odpowiednio utrzymywane i oznaczone w taki sposób, aby można je zawsze było odnaleźć. Ilekroć to będzie możliwe, zmarli jeńcy wojenni należący do tego samego Mocarstwa pochowani będą w tym samym miejscu.

Zmarli jeńcy wojenni pochowani będą indywidualnie z wyjątkiem przypadków, gdy pochowanie we wspólnym grobie będzie konieczne ze względu na siłę wyższą. Zwłoki mogą być spalone tylko wówczas, kiedy wymagają tego naglące względy higieny lub religia zmarłego albo jeżeli wyraził on takie życzenie. W przypadku spalenia zwłok zostanie to zaznaczone wraz ze wskazaniem motywów w świadectwie zgonu.

Aby można było zawsze odnaleźć groby, wszelkie informacje ich dotyczące powinny być rejestrowane przez zarząd grobów, utworzony przez Mocarstwo zatrzymujące. Spisy grobów oraz informacje dotyczące jeńców wojennych, pochowanych na cmentarzach lub gdzie indziej, przekazane zostaną Mocarstwu, do którego należeli jeńcy wojenni. Troska o te groby i rejestrowanie każdego późniejszego przeniesienia zwłok jest obowiązkiem Mocarstwa kontrolującego dane terytorium, jeżeli jest ono stroną Konwencji. Postanowienia te stosują się również do popiołów, które będą przechowywane przez zarząd grobów do chwili, gdy kraj pochodzenia zawiadomi ostatecznie o swych życzeniach w tej sprawie.

Artykuł 121

Po każdym zgonie lub poważnym zranieniu jeńca wojennego spowodowanych lub przypuszczalnie spowodowanych przez wartę, przez innego jeńca wojennego lub przez jakąkolwiek inną osobę, jak również po każdym zgonie, którego przyczyny są nie ustalone, Mocarstwo zatrzymujące przeprowadzi natychmiast oficjalne śledztwo.

Zawiadomienie o tym będzie natychmiast posłane Mocarstwu opiekuńczemu. Zebrane zostaną zeznania świadków, szczególnie jeńców wojennych, a sprawozdanie zawierające te dane będzie podane do wiadomości powyższego Mocarstwa.

Jeżeli śledztwo ustali winę jednej lub więcej osób, Mocarstwo zatrzymujące przedsięwzięmie wszelkie środki w celu wdrożenia postępowania sądowego przeciwko osobie lub osobom odpowiedzialnym.

TYTUŁ V

BIURO INFORMACJI I STOWARZYSZENIA POMOCY JEŃCOM WOJENNYM

Artykuł 122

Z chwilą wybuchu konfliktu i we wszystkich przypadkach okupacji każda ze Stron w konflikcie utworzy oficjalne Biuro Informacji o jeńcach wojennych, znajdujących się w jej władzy; Mocarstwa neutralne lub nie wojujące, które przyjmą na swe terytorium osoby należące do jednej z kategorii wymienionych w art. 4, działać będą w ten sam sposób w stosunku do tych osób. Zainteresowane Mocarstwo czuwać będzie nad tym, aby Biuro Informacji rozporządzało lokalami, sprzętem i personelem, niezbędnymi do skutecznego prowadzenia swej działalności. Będzie ono mogło zatrudniać w nim jeńców wojennych, przestrzegając warunków ustalonych w części niniejszej Konwencji dotyczącej pracy jeńców wojennych.

W możliwie najkrótszym terminie każda ze Stron w konflikcie udzieli swemu Biuru danych wymienionych w ustępach 4, 5 i 6 niniejszego artykułu, co do każdej osoby nieprzyjacielskiej należącej do jednej z kategorii wspomnianych w art. 4, a znajdującej się pod jej władzą. Mocarstwa neutralne lub nie wojujące postępować będą w ten sam sposób wobec osób tych kategorii, które przyjmą na swe terytorium.

Biuro prześle natychmiast najszybszymi środkami te informacje zainteresowanym Mocarstwom za pośrednictwem z jednej strony Mocarstw opiekuńczych, a z drugiej strony - Centralnego Biura przewidzianego w artykule 123.

Informacje te powinny umożliwić szybkie zawiadomienie zainteresowanych rodzin. Informacje te, jeżeli są w posiadaniu Biura Informacji, zawierać powinny co do każdego jeńca wojennego, z zastrzeżeniem postanowień art. 17, nazwisko, imiona, stopień, nr książeczki wojskowej, miejsce i dokładną datę urodzenia, wskazanie Mocarstwa, do którego należy, imię ojca i nazwisko panięskie matki, nazwisko i adres osoby, która ma być zawiadomiona, jak również adres, na który można kierować

korrespondencję dla jeńca.

Biuro Informacji otrzyma od różnych właściwych organów dane w sprawie przenoszenia, zwalniania, repatriacji, ucieczek, leczenia szpitalnego oraz zgonów i przekaże je w sposób przewidziany w ustępie 3 niniejszego artykułu. Podobnie przekazywane będą regularnie i w miarę możliwości co tydzień informacje o stanie zdrowia jeńców wojennych chorych lub ciężko rannych.

Do obowiązków Biura Informacji należy również udzielanie odpowiedzi na wszystkie skierowane doń pytania dotyczące jeńców wojennych, włącznie ze zmarłymi w czasie niewoli; Biuro przeprowadzi niezbędne dochodzenia w celu uzyskania żądanych informacji, jeżeli ich nie posiada.

Wszelkie zawiadomienia pisemne wysyłane przez Biuro będą opatrzone podpisem lub pieczęcią.

Biuro Informacji ma ponadto obowiązek zbierania i przekazywania zainteresowanym Mocarstwom wszystkich osobistych przedmiotów wartościowych, wyłącznie z kwotami w walucie innej niż waluta Mocarstwa zatrzymującego, oraz dokumentów, mających znaczenie dla bliskich krewnych, a pozostawionych przez jeńców wojennych przy ich repatriacji, zwolnieniu, ucieczce lub zgonie. Przedmioty te zostaną przesłane przez Biuro w opieczętowanych paczkach, do których załączone będą deklaracje, ustalające dokładnie tożsamość osób, do których przedmioty te należały, jak również dokładny opis zawartości paczki. Pozostałe rzeczy osobiste wspomnianych jeńców zwrócone zostaną zgodnie z porozumieniami zawartymi między zainteresowanymi Stronami w konflikcie.

Artykuł 123

Centralne Biuro Informacji o jeńcach wojennych zostanie utworzone w kraju neutralnym. Międzynarodowy Komitet Czerwonego Krzyża zaproponuje zainteresowanym Mocarstwom, jeżeli uzna to za potrzebne, zorganizowanie takiego Biura.

Zadaniem takiego Biura będzie skoncentrowanie wszelkich informacji dotyczących jeńców wojennych, jakie będzie mogło zdobyć drogą oficjalną lub prywatną; przekazywać je ono będzie jak najszybciej krajowi pochodzenia jeńców lub Mocarstwu, do którego oni należą. Strony w konflikcie udziela mu wszelkich ułatwień dla przekazania tych wiadomości.

Wysokie Umawiające się Strony, a w szczególności te, których obywatele korzystają z usług Centralnego Biura, proszone są o udzielenie mu poparcia finansowego, którego mogłoby ono potrzebować.

Postanowienia te nie powinny być interpretowane jako ograniczające humanitarną działalność Międzynarodowego Komitetu Czerwonego Krzyża i stowarzyszeń pomocy, wspomnianych w art. 125.

Artykuł 124

Krajowe Biura Informacji i Centralne Biuro Informacji korzystać będą ze zwolnień od opłat pocztowych i ze wszystkich zwolnień przewidzianych w art. 74 oraz w miarę możliwości ze zwolnień od opłat telegraficznych lub ze znacznych ulg w tych opłatach.

Artykuł 125

Z zastrzeżeniem środków, jakie Mocarstwa zatrzymujące uznają za niezbędne dla zapewnienia swego bezpieczeństwa lub dla zaspokojenia innych słusznych potrzeb, udziela one życzliwego poparcia organizacjom religijnym, stowarzyszeniom pomocy lub jakimkolwiek innym organizacjom, które przychodzą z pomocą jeńcom wojennym. Przyznają im one wszelkie konieczne udogodnienia, podobnie jak i ich należycie upoważnionym delegatom, w celu odwiedzania jeńców, rozdzielania im zaopatrzenia i wszelkich materiałów przeznaczonych dla celów religijnych, oświatowych i rozrywkowych, albo w celu pomagania im w organizowaniu rozrywek w obozach. Wyżej wymienione stowarzyszenia lub organizacje mogą być tworzone bądź na terytorium Mocarstwa zatrzymującego, bądź też w innym kraju, bądź wreszcie mogą mieć charakter międzynarodowy.

Mocarstwo zatrzymujące może ograniczyć ilość stowarzyszeń i organizacji, których przedstawiciele będą upoważnieni do działalności na jego terytorium i pod jego kontrolą, pod warunkiem, że takie ograniczenie nie przeszkodzi w udzieleniu skutecznej i wystarczającej pomocy wszystkim jeńcom wojennym.

Szczególna sytuacja Międzynarodowego Komitetu Czerwonego Krzyża w tej dziedzinie będzie zawsze uznana i szanowana.

W chwili wydania jeńcom wojennym zaopatrzenia i materiałów dla wyżej wskazanych celów albo przynajmniej po krótkim czasie przesłane zostaną wysyłającym stowarzyszeniom pomocy lub organizacjom pokwitowania, podpisane przez męża zaufania tych jeńców i odnoszące się do każdej przesyłki.

TYTUŁ VI

WYKONANIE KONWENCJI

Dział I

Postanowienia ogólne

Artykuł 126

Przedstawiciele lub delegaci Mocarstw opiekuńczych będą uprawnieni do udawania się do wszystkich miejsc, w których znajdują się jeńcy wojenni, a zwłaszcza do miejsc internowania, uwięzienia lub pracy; będą oni mieli dostęp do wszystkich pomieszczeń używanych przez jeńców. Wolno im będzie również udawać się do miejsc odjazdu, przejazdu lub przyjazdu przenoszonych jeńców. Będą oni mogli rozmawiać z jeńcami bez świadków, a zwłaszcza z ich mężami zaufania, za pośrednictwem tłumacza, jeżeli to jest potrzebne.

Przedstawicielom i delegatom Mocarstw opiekuńczych pozostawi się zupełną swobodę wyboru miejsc, jakie pragną odwiedzić; czas trwania i częstotliwość tych odwiedzin nie będą ograniczone. Zakaz odwiedzin nastąpić może wyłącznie wskutek nagłej konieczności natury wojskowej i będzie miał miejsce tylko wyjątkowo i przejściowo.

Mocarstwo zatrzymujące i Mocarstwo, do którego należą odwiedzani jeńcy wojenni, mogą porozumieć się w razie potrzeby co do tego, aby rodacy tych jeńców zostali dopuszczeni do udziału w odwiedzinach.

Delegaci Międzynarodowego Komitetu Czerwonego Krzyża korzystać będą z takich samych przywilejów. Wyznaczanie tych delegatów wymagać będzie zgody Mocarstwa, w którego władzy znajdują się jeńcy wojenni, którzy mają być odwiedzani.

Artykuł 127

Wysokie Umawiające się Strony zobowiązują się rozpowszechniać jak najszerzej w swych krajach, zarówno w czasie pokoju jak podczas wojny, tekst niniejszej Konwencji i włączyć jej studiowanie do programów szkolenia wojskowego i, jeżeli to możliwe, do programów szkolnictwa cywilnego, aby w ten sposób zasady Konwencji znane były ogółowi ich sił zbrojnych i ludności.

Władze wojskowe lub inne, które w czasie wojny ponosić będą odpowiedzialność za jeńców wojennych, powinny posiadać tekst Konwencji i otrzymać specjalne wyjaśnienia co do jej postanowień.

Artykuł 128

Wysokie Umawiające się Strony prześlą sobie za pośrednictwem Szwajcarskiej Rady Związkowej, a w czasie trwania działań wojennych za pośrednictwem Mocarstw opiekuńczych, urzędowe przekłady niniejszej Konwencji, jak również ustawy i rozporządzenia, jakie uznają za stosowne wydać w celu zapewnienia jej wykonania.

Artykuł 129

Wysokie Umawiające się Strony zobowiązują się do wydania niezbędnych przepisów ustawodawczych w celu ustalenia odpowiednich sankcji karnych w stosunku do osób, które popełniły lub wydały rozkaz popełnienia jakiegokolwiek z ciężkich naruszeń niniejszej Konwencji określonych w następnym artykule.

Każda Umawiająca się Strona obowiązana będzie poszukiwać osoby podejrzane o popełnienie lub o

wydanie rozkazu popełnienia jakiegokolwiek z tych ciężkich naruszeń i powinna ścigać je przed swoimi własnymi sądami niezależnie od obywatelstwa. Będzie ona również mogła, jeżeli woli, wydać te osoby na warunkach przewidzianych przez jej własne ustawodawstwo do osądzenia innej zainteresowanej w ściganiu Umawiającej się Stronie w przypadku, gdy ta Strona posiada dostateczne dowody obciążające przeciwko powyższym osobom.

Każda Umawiająca się Strona podejmie niezbędne środki, aby spowodować zaprzestanie czynów sprzecznych z postanowieniami niniejszej Konwencji, innych niż ciężkie naruszenia określone w artykule następnym.

We wszelkich okolicznościach oskarżeni korzystać będą z gwarancji procesowych i wolności obrony, które nie będą mniejsze od przewidzianych w artykułach 105 i następnym niniejszej Konwencji.

Artykuł 130

Za ciężkie naruszenie przewidziane w artykule poprzednim uważa się popełnienie któregokolwiek z niżej wymienionych czynów na szkodę osób lub mienia, chronionych przez Konwencję: umyślne zabójstwo, torturowanie lub niehumanitarne traktowanie, włączając w to doświadczenia biologiczne, umyślne sprawianie wielkich cierpień albo ciężkie uszkodzenia ciała lub zdrowia, zmuszanie jeńca do służby w siłach zbrojnych Mocarstwa nieprzyjacielskiego lub pozbawienie go prawa do tego, aby był sądzony w sposób słuszny i bezstronny zgodnie z postanowieniami niniejszej Konwencji.

Artykuł 131

Żadna Umawiająca się Strona nie będzie mogła zwolnić się sama ani zwolnić innej Umawiającej się Strony od odpowiedzialności ciężącej na niej lub na innej Umawiającej się Stronie za naruszenia przewidziane w poprzednim artykule.

Artykuł 132

Na żądanie jednej ze Stron w konflikcie należy wszcząć śledztwo w trybie, który zostanie ustalony przez zainteresowane Strony, co do każdego zarzuconego pogwałcenia Konwencji.

Jeżeli nie nastąpi uzgodnienie w sprawie trybu śledztwa, Strony porozumieją się co do wyboru arbitra, który zadecyduje, jaka procedura ma być stosowana.

Po stwierdzeniu, że pogwałcenie miało istotnie miejsce, Strony w konflikcie możliwie najszybciej położą mu kres i ukroczą je.

Dział II

Postanowienia końcowe

Artykuł 133

Konwencję niniejszą sporządzono w językach francuskim i angielskim. Obydwa teksty są jednakowo autentyczne.

Szwajcarska Rada Związkowa poleci sporządzenie przekładów urzędowych Konwencji na języki rosyjski i hiszpański.

Artykuł 134

Konwencja niniejsza zastępuje w stosunkach między Wysokimi Umawiającymi się Stronami Konwencję z dnia 27 lipca 1929 r.

Artykuł 135

W stosunkach między Mocarstwami związanymi Konwencją Haską o prawach i zwyczajach wojny lądowej z 29 lipca 1899 r. lub z 18 października 1907 r., a które są stronami niniejszej Konwencji ta

ostatnia uzupełni rozdział II regulaminu, załączonego do wspomnianych Konwencji Haskich.

Artykuł 136

Konwencja niniejsza, która nosić będzie datę dnia dzisiejszego, będzie mogła być podpisana do 12 lutego 1950 r. w imieniu Mocarstw reprezentowanych na Konferencji, która rozpoczęła się w Genewie 21 kwietnia 1949 r., jak również Mocarstw nie reprezentowanych na tej Konferencji, lecz będących stronami Konwencji z 27 lipca 1929 r.

Artykuł 137

Konwencja niniejsza będzie ratyfikowana możliwie najprędzej, a dokumenty ratyfikacyjne zostaną złożone w Bernie.

O złożeniu każdego dokumentu ratyfikacyjnego sporządzony będzie protokół, którego odpis uwierzytelniony za zgodność Szwajcarska Rada Związkowa prześle wszystkim Mocarstwom, w których imieniu Konwencję podpisano lub przystąpienie do niej notyfikowano.

Artykuł 138

Konwencja niniejsza wejdzie w życie w sześć miesięcy po złożeniu co najmniej dwóch dokumentów ratyfikacyjnych.

Następnie wejdzie ona w życie w stosunku do każdej z Wysokich Umawiających się Stron w sześć miesięcy po złożeniu przez nią dokumentu ratyfikacyjnego.

Artykuł 139

Od daty swego wejścia w życie Konwencja niniejsza będzie otwarta do przystąpienia dla każdego Mocarstwa, w którego imieniu nie została podpisana.

Artykuł 140

Przystąpienia będą notyfikowane na piśmie Szwajcarskiej Radzie Związkowej i nabiorą mocy po upływie sześciu miesięcy od daty ich otrzymania.

Szwajcarska Rada Związkowa zawiadomi o każdym przystąpieniu wszystkie Mocarstwa, w których imieniu Konwencję podpisano albo przystąpienie do niej notyfikowano.

Artykuł 141

Sytuacje przewidziane w artykułach 2 i 3 spowodują natychmiastowe wejście w życie ratyfikacji i przystąpień złożonych bądź notyfikowanych przez Strony w konflikcie przed albo po rozpoczęciu działań wojennych lub okupacji. Zawiadomienia o ratyfikacjach lub przystąpieniach otrzymanych od Stron w konflikcie będą rozesłane przez Szwajcarską Radę Związkową jak najszybszą drogą.

Artykuł 142

Każda z Wysokich Umawiających się Stron będzie mogła wypowiedzieć niniejszą Konwencję.

Wypowiedzenie będzie notyfikowane na piśmie Szwajcarskiej Radzie Związkowej, która zawiadomi o wypowiedzeniu Rządu wszystkich Wysokich Umawiających się Stron.

Wypowiedzenie nabierze mocy po upływie roku od daty notyfikowania go Szwajcarskiej Radzie Związkowej. Jednakże wypowiedzenie notyfikowane wówczas, gdy Mocarstwo wypowiadające jest uwikłane w konflikt, nie odniesie żadnego skutku dopóty, dopóki nie zostanie zawarty pokój, a w każdym razie dopóty, dopóki nie będą zakończone czynności związane z uwolnieniem i repatriacją osób podlegających ochronie przez niniejszą Konwencję.

Wypowiedzenie będzie miało skutek tylko w stosunku do Mocarstwa wypowiadającego. Nie wywrze ono żadnego wpływu na obowiązki, jakie Strony w konflikcie będą musiały w dalszym ciągu wypełniać na

mocy zasad prawa narodów, wynikających ze zwyczajów uznanych przez cywilizowane narody, z praw ludzkości i z wymagań sumienia publicznego.

Artykuł 143

Szwajcarska Rada Związkowa zarejestruje niniejszą Konwencję w Sekretariacie Narodów Zjednoczonych. Szwajcarska Rada Związkowa zawiadomi również Sekretariat Narodów Zjednoczonych o wszystkich otrzymanych przez nią ratyfikacjach, przystąpieniach i wypowiedzeniach dotyczących niniejszej Konwencji.

Na dowód czego niżej podpisani, po złożeniu swych pełnomocnictw, podpisali niniejszą Konwencję.

Sporządzono w Genewie, dnia 12 sierpnia 1949 r. w językach francuskim i angielskim. Oryginał będzie złożony w archiwach Związku Szwajcarskiego. Szwajcarska Rada Związkowa przekaże uwierzytelniony za zgodność odpis Konwencji każdemu z Państw podpisujących, jak również Państwow, które do Konwencji przystąpią.

Za AFGANISTAN

Za LUDOWĄ REPUBLIKĘ ALBANII

Z zastrzeżeniami w załączeniu

Za ARGENTYNĘ

Z zastrzeżeniami w załączeniu

Za AUSTRALIĘ

Z zastrzeżeniem ratyfikacji

Za AUSTRIĘ

Za BELGIĘ

Za BIAŁORUSKĄ SOCJALISTYCZNĄ REPUBLIKĘ RADZIECKĄ

Z zastrzeżeniami.

Tekst zastrzeżeń w załączeniu.

Za BOLIWIE

Za BRAZYLIE

Za LUDOWĄ REPUBLIKĘ BUŁGARII

Z zastrzeżeniami w załączeniu

Za KANADĘ

Za CEJLON

Za CHILE

Za CHINY

Za KOLUMBIĘ

Za KUBĘ

Za DANIE

Za EGIPT

Za EKWADOR

Za HISZPANIĘ

Z zastrzeżeniami w załączeniu

Za STANY ZJEDNOCZONE AMERYKI

Za ETIOPIĘ

Za FINLANDIĘ

Za FRANCJĘ

Za GRECJĘ

Za GWATEMALE

Za WĘGIERSKĄ REPUBLIKĘ LUDOWĄ

Z zastrzeżeniami w załączeniu

Za INDIE

Za IRAN

Za REPUBLIKĘ IRLANDZKĄ

Za IZRAEL

Za WŁOCHY

Z zastrzeżeniami w załączeniu

Za LIBAN

Za LIECHTENSTEIN
Za LUKSEMBURG
Z zastrzeżeniami w załączeniu
Za MEKSYK
Za KSIĘSTWO MONACO
Za NIKARAGUĘ
Za NORWEGIĘ
Za NOWĄ ZELANDIĘ
Za PAKISTAN
Za PARAGWAJ
Za HOLANDIĘ
Za PERU
Za REPUBLIKĘ FILIPIŃSKĄ
Za POLSKĘ
Z zastrzeżeniami w załączeniu
Za PORTUGALIĘ
Z zastrzeżeniami w załączeniu
Za RUMUŃSKĄ REPUBLIKĘ LUDOWĄ
Z zastrzeżeniami w załączeniu
Za ZJEDNOCZONE KRÓLESTWO WIELKIEJ BRYTANII I IRLANDII PÓŁNOCNEJ
Za WATYKAN
Za SALWADOR
Za SZWECJĘ
Z zastrzeżeniem ratyfikacji przez Króla Szwecji z aprobatą Riksdag'u
Za SZWAJCARIĘ
Za SYRIĘ
Za CZECHOSŁOWACJĘ
Z zastrzeżeniami w załączeniu
Za TURCJĘ
Za UKRAIŃSKĄ SOCJALISTYCZNĄ REPUBLIKĘ RADZIECKĄ
Z zastrzeżeniami
Tekst zastrzeżeń w załączeniu
Za ZWIĄZEK SOCJALISTYCZNYCH REPUBLIK RADZIECKICH
Z zastrzeżeniami
Tekst zastrzeżeń w załączeniu
Za URUGWAJ
Za WENEZUELE
Za FEDERACYJNĄ LUDOWĄ REPUBLIKĘ JUGOSŁAWII
Z zastrzeżeniami w załączeniu

ZAŁĄCZNIK I

UMOWA TYPOWA

W SPRAWIE BEZPOŚREDNIEJ REPATRIACJI RANNYCH I CHORYCH JEŃCÓW WOJENNYCH ORAZ ICH LECZENIA SZPITALNEGO W KRAJU NEUTRALNYM (patrz artykuł 110)

I. Zasady bezpośredniej repatriacji lub leczenia szpitalnego w kraju neutralnym

A. Bezpośrednia repatriacja

Będą bezpośrednio repatriowani:

- 1) Wszyscy jeńcy wojenni dotknięci następującymi kalectwami pochodzenia urazowego: utratą kończyny, paraliżem, chorobami stawów lub innymi pod warunkiem, że kalectwo polega przynajmniej na utracie ręki lub nogi albo jest równoznaczne z utratą ręki lub nogi.
Nie włączając możliwości szerszej interpretacji, następujące przypadki będą uznane jako

równoznaczne z utratą ręki lub nogi:

- a) utrata ręki, wszystkich palców lub kciuka i palca wskazującego u jednej ręki; utrata nogi lub wszystkich palców i śródstopia u jednej nogi;
 - b) zeszywnienie, utrata tkanki kostnej, skurczenie, blizny uniemożliwiające działalność jednego z głównych stawów lub wszystkich stawów palców u ręki;
 - c) staw rzekomy kości długich;
 - d) zniekształcenie w następstwie złamań lub innych wypadków, powodujące znaczne ograniczenie sprawności i zdolności do noszenia ciężarów.
- 2) Wszyscy ranni jeńcy wojenni, których stan stał się chroniczny do tego stopnia, że przewidywania zdają się wykluczać ich powrót do zdrowia pomimo leczenia w ciągu roku od odniesienia rany, jak na przykład w przypadku:
- a) pocisku w sercu, nawet jeśli Mieszana Komisja Lekarska nie stwierdzi przy badaniu poważnych zaburzeń;
 - b) odłamka metalu w mózgu lub w płucach, nawet jeśli Mieszana Komisja Lekarska nie może stwierdzić przy badaniu reakcji miejscowych lub ogólnych;
 - c) zapalenie szpiku kostnego, którego wyleczenia nie można przewidywać w ciągu roku od odniesienia rany i które powinno spowodować zeszywnienie stawu lub inne zmiany równorzędne z utratą ręki lub nogi;
 - d) drążąca i ropiejąca rana jednego z głównych stawów;
 - e) rany czaszki z utratą lub przemieszczeniem tkanki kostnej;
 - f) rana lub oparzenie twarzy z utratą tkanki i zaburzeniami funkcjonalnymi;
 - g) rana rdzenia pacierzowego;
 - h) uszkodzenie nerwów obwodowych, którego następstwa są równoznaczne z utratą ręki lub nogi i którego wyleczenie wymaga więcej niż roku od zranienia, na przykład: zranienie splotu barkowego lub lędźwiowo-krzyżowego, nerwów pośrodkowego lub siedzeniowego, jak również łączne zranienie nerwu promieniowego i łokciowego lub nerwów strzałkowego, wspólnego i piszczelowego itd. Oddzielne zranienie nerwów: promieniowego, łokciowego, strzałkowego lub piszczelowego nie uzasadnia repatriacji z wyjątkiem poważnych przykurczów stawowych lub zaburzeń neurologicznych;
 - i) zranienia narządu moczowego naruszające poważnie jego działanie.
- 3) Wszyscy chorzy jeńcy wojenni, których stan stał się chroniczny do tego stopnia, że przewidywania zdają się wykluczać ich powrót do zdrowia pomimo leczenia w ciągu roku od zachorowania, jak na przykład w przypadkach:
- a) postępującej gruźlicy jakiegokolwiek narządu, która nie może być według prognozy lekarskiej wyleczona lub przynajmniej poważnie opanowana dzięki leczeniu w kraju neutralnym;
 - b) wysiękowego zapalenia opłucnej;
 - c) ciężkich chronicznych chorób narządów oddechowych pochodzenia niegruźliczego, przypuszczalnie nieuleczalnych, jak na przykład: ciężka rozedma płuc (z zapaleniem oskrzeli lub bez), chroniczna astma*), chroniczne zapalenie oskrzeli*) trwające ponad rok w ciągu przebywania w niewoli, rozszerzenie oskrzeli*) itd.;
 - d) ciężkich chronicznych schorzeń narządów krążenia, jak na przykład: schorzenia zastawek i mięśnia sercowego*), wykazujące objawy zakłóceń krążeniowych podczas niewoli, nawet jeśli Mieszana Komisja Lekarska nie może stwierdzić przy badaniu żadnego z tych objawów, schorzenia osierdza i naczyń krwionośnych (choroba Buergera, aneuryzm dużych naczyń) itd.
 - e) ciężkich chronicznych schorzeń narządów trawienia, jak na przykład: wrzód żołądka lub dwunastnicy, następstwa dokonanych w niewoli zabiegów chirurgicznych żołądka, nieżyt żołądka, chroniczny nieżyt kiszek lub grubej кишки, trwający ponad rok i poważnie naruszający stan ogólny, marskość wątroby i przewlekłe zapalenie woreczka żółciowego*) itd.;
 - f) ciężkich chronicznych schorzeń narządów moczopłciowych, jak na przykład: chroniczne choroby nerek z zaburzeniami następczymi, wycięcie nerki gruźliczej, chroniczne zapalenie miedniczek nerkowych lub chroniczne zapalenie pęcherza moczowego, wodo- lub roponercze, ciężkie chroniczne choroby kobiece, ciąża i choroby związane z ciążą, jeśli leczenie szpitalne w kraju neutralnym jest niemożliwe, itd.;
 - g) ciężkich chronicznych chorób systemu nerwowego centralnego i obwodowego, na przykład wszystkie wyraźne psychozy i psychoneurozy, jak ciężka histeria, ciężka psychoneuroza na tle niewoli itd., należycie stwierdzone przez specjalistę*), wszystkie przypadki epilepsji stwierdzone

należycie przez lekarza obozowego*), miażdżyca naczyń mózgu, chroniczne zapalenie nerwów trwające przeszło rok itd.;

- h) ciężkich chronicznych chorób układu neuro-vegetatywnego z poważnym zmniejszeniem sprawności intelektualnej lub fizycznej, znaczną utratą wagi i osłabieniem ogólnym;
- i) ślepoty obu oczu lub jednego oka, jeżeli zdolność widzenia drugiego jest poniżej 1 pomimo używania szkieł wzmacniających zmniejszenia ostrości wzroku, o ile nie może być wyrównana do 1/2 co najmniej dla jednego oka*), innych ciężkich chorób oczu, jak na przykład: jaskra, zapalenie tęczówki, naczyńówki, jaglica itd.
- k) zaburzeń słuchu, jak całkowita głuchota jednostronna, jeśli drugie ucho nie słyszy wyrazów wymawianych zwykłym głosem z odległości jednego metra *), itd.;
- l) ciężkich chorób przemiany materii, jak na przykład: cukrzyca, wymagająca leczenia insulinowego, itd.;
- m) ciężkich zaburzeń gruczołów wewnętrznego wydzielania, jak na przykład: nadczynność i niedoczynność tarczycy, choroba Addisona, charłactwo Simonsa, tężec itd.;
- n) ciężkich i chronicznych chorób układu krwiotwórczego;
- o) ciężkich chronicznych zatruc, jak na przykład: zatrucie ołowiem, rtęcią morfiną, kokainą alkoholem, gazami i promieniowaniem itd.;
- p) chronicznych schorzeń narządów ruchu z oczywistymi zaburzeniami ich czynności, jak na przykład: artretyzm zniekształcający, postępujący artretyzm o charakterze pierwotnym względnie wtórnym, reumatyzm z ciężkimi objawami klinicznymi itd.;
- q) chronicznych i ciężkich chorób skórnych nie poddających się leczeniu;
- r) wszelkich złośliwych nowotworów;
- s) ciężkich chronicznych chorób zakaźnych, trwających ponad rok, jak na przykład: zimnica z wyraźnymi zmianami ograniczonymi, czerwonka pochodzenia amebowego lub prątkowego ze znacznymi zaburzeniami, trzeciorzędna kiła narządów wewnętrznych, oporna na leczenie, trąd itd.;
- t) ciężkiej awitaminozy lub ciężkiego wycieńczenia.

*) Decyzja Mieszanej Komisji Lekarskiej oprze się w znacznej mierze na opiniach lekarzy obozowych i lekarzy będących rodakami jeńców wojennych lub na badaniach przeprowadzonych przez lekarzy specjalistów należących do Mocarstwa zatrzymującego.

B. Leczenie szpitalne w kraju neutralnym

Do leczenia szpitalnego w kraju neutralnym będą przedstawieni:

- 1) Wszyscy ranni jeńcy wojenni, którzy prawdopodobnie nie wyleczą się w niewoli, lecz mogą się wyleczyć lub znacznie się poprawić w warunkach leczenia szpitalnego w kraju neutralnym.
- 2) Jeńcy wojenni, dotknięci gruźlicą jakiegokolwiek narządu, których leczenie w kraju neutralnym prawdopodobnie doprowadzi do wyzdrowienia lub co najmniej do znacznej poprawy, z wyjątkiem gruźlicy pierwotnej, zaleczonej przed niewolą.
- 3) Jeńcy wojenni, dotknięci jakąkolwiek chorobą uzasadniającą leczenie narządów oddechowych, krążeniowych, trawiennych, nerwowych, zmysłowych, płciowo-moczowych, skórnych, ruchowych itd., których leczenie w kraju neutralnym dałoby wyniki oczywiście lepsze niż w niewoli.
- 4) Jeńcy wojenni, którzy przeszli w niewoli wycięcie nerki z powodu schorzeń o charakterze niegruźliczym lub dotknięci są zapaleniem szpiku kostnego (osteomyelitis) na drodze do wyleczenia lub utajonym, albo cukrzycą, nie wymagającą leczenia insulinowego itd.
- 5) Jeńcy wojenni cierpiący na nerwice, nabyte z powodu wojny lub niewoli.
Przypadki nerwicy sytuacyjnej na tle niewoli, które nie są wyleczone w ciągu trzech miesięcy leczenia szpitalnego w kraju neutralnym lub które po upływie tego terminu nie są na drodze do ostatecznego wyleczenia, podlegają repatriacji.
- 6) Wszyscy jeńcy wojenni, dotknięci chronicznym zatruciem (gazy, metale, alkaloidy itd.), dla których możliwości wyleczenia w kraju neutralnym są szczególnie duże.
- 7) Wszystkie przebywające w niewoli kobiety ciężarne oraz matki z niemowlętami i drobnymi dziećmi.
Nie podlegają leczeniu szpitalnemu w kraju neutralnym:
 - 1) Wszelkie należycie stwierdzone przypadki psychozy.
 - 2) Wszelkie organiczne lub funkcjonalne choroby nerwowe, uznane za nieuleczalne.
 - 3) Wszelkie choroby zakaźne w okresie, w którym są zaraźliwe, z wyjątkiem gruźlicy.

II. Uwagi ogólne

- 1) Warunki wyżej wymienione powinny być na ogół interpretowane i stosowane w duchu możliwie najbardziej liberalnym.
Stany neuropatyczne i psychopatyczne spowodowane wojną lub niewolą, jak również przypadki gruźlicy we wszystkich stadiach, powinny być szczególnie liberalnie traktowane. Jeńcy wojenni, którzy odnieśli kilka ran, z których żadna potraktowana oddzielnie nie usprawiedliwia repatriacji, będą badani w tym samym duchu, biorąc pod uwagę urazy psychiczne, spowodowane ilością ran.
- 2) Wszystkie bezsporne przypadki, dające prawo do bezpośredniej repatriacji (amputacja, ślepotą lub całkowita głuchota, otwarta gruźlica płuc, choroba umysłowa, złośliwy nowotwór itd.), badane będą jak najszybciej, a chorzy będą jak najszybciej repatriowani przez lekarzy obozowych lub przez komisje lekarzy wojskowych wyznaczone przez Mocarstwo zatrzymujące.
- 3) Rany i choroby powstałe przed wojną, a których stan się nie pogorszył, jak również rany wojenne, które nie stanęły na przeszkodzie wznowieniu służby wojskowej, nie będą uprawniały do bezpośredniej repatriacji.
- 4) Niniejsze postanowienia będą w jednakowy sposób interpretowane i stosowane we wszystkich Państwach biorących udział w konflikcie. Zainteresowane Mocarstwa i władze zapewnią Mieszanym Komisjom Lekarskim wszelkie ułatwienia potrzebne dla wykonania ich zadania.
- 5) Przykłady wymienione wyżej w ustępie 1 stanowią jedynie wypadki typowe. Te zaś, które nie są ściśle zgodne z tymi postanowieniami, będą traktowane w duchu postanowień art. 110 niniejszej Konwencji i zasad zawartych w niniejszej umowie.

ZAŁĄCZNIK II

REGULAMIN MIESZANY KOMISJI LEKARSKICH

(patrz art. 11)

Artykuł 1

Mieszane Komisje Lekarskie przewidziane w art. 112 Konwencji składać się będą z trzech członków, z których dwaj należeć będą do kraju neutralnego, podczas gdy trzeci będzie mianowany przez Mocarstwo zatrzymujące. Przewodniczącym będzie jeden z dwóch członków neutralnych.

Artykuł 2

Obydwaj członkowie neutralni wyznaczeni będą przez Międzynarodowy Komitet Czerwonego Krzyża w porozumieniu z Mocarstwem opiekuńczym na wniosek Mocarstwa zatrzymującego. Będą oni mogli zamieszkiwać w swoim kraju pochodzenia lub w innym kraju neutralnym, lub na terytorium Mocarstwa zatrzymującego.

Artykuł 3

Członkowie neutralni będą zatwierdzeni przez zainteresowane Strony w konflikcie, które zawiadomią o swej zgodzie Międzynarodowy Komitet Czerwonego Krzyża oraz Mocarstwo opiekuńcze. Od chwili tego zawiadomienia członkowie neutralni będą uważani za ważnie wyznaczonych.

Artykuł 4

Zastępcy członków będą również wyznaczeni w dostatecznej ilości dla zastępowania w razie potrzeby członków tytułarnych. Będą oni wyznaczeni równocześnie z członkami tytułarnymi, a w każdym razie w jak najkrótszym możliwie czasie.

Artykuł 5

Jeżeli Międzynarodowy Komitet Czerwonego Krzyża z jakiegokolwiek powodu nie będzie mógł

wyznaczyć członków neutralnych, uczyni to Mocarstwo opiekuńcze.

Artykuł 6

W miarę możliwości jeden z dwóch członków neutralnych powinien być chirurgiem, a drugi lekarzem innej specjalności.

Artykuł 7

Członkowie neutralni będą całkowicie niezależni od Stron w konflikcie, które powinny zapewnić im wszelkie ułatwienia dla wykonywania ich funkcji.

Artykuł 8

Międzynarodowy Komitet Czerwonego Krzyża ustali w porozumieniu z Mocarstwem zatrzymującym w chwili wyznaczenia osób przewidzianych w art. 2 i 4 niniejszego regulaminu warunki ich pracy.

Artykuł 9

Z chwilą zatwierdzenia członków neutralnych Mieszane Komisje Lekarskie przystąpią do pracy możliwie jak najszybciej, a w każdym razie w ciągu trzech miesięcy od daty zatwierdzenia.

Artykuł 10

Mieszane Komisje Lekarskie będą badały wszystkich jeńców określonych w art. 113 Konwencji. Będą one orzekały o repatriacji, wyłączeniu z repatriacji lub odroczeniu decyzji do czasu późniejszego zbadania. Decyzje ich będą zapadały większością głosów.

Artykuł 11

Orzeczenia Komisji w każdym poszczególnym przypadku zakomunikowane będą w ciągu miesiąca od zbadania Mocarstwu zatrzymującemu, Mocarstwu opiekuńczemu i Międzynarodowemu Komitetowi Czerwonego Krzyża. Mieszana Komisja Lekarska powiadomi również o swym orzeczeniu każdego zbadanego jeńca i wyda odpowiednie zaświadczenie według wzoru, załączonego do niniejszej Konwencji, jeńcom, co do których orzekła repatriację.

Artykuł 12

Mocarstwo zatrzymujące obowiązane będzie wykonywać decyzje Mieszanej Komisji Lekarskiej w ciągu trzech miesięcy od chwili należytego zawiadomienia go o nich.

Artykuł 13

Jeżeli nie ma żadnego lekarza neutralnego w kraju, w którym działalność Mieszanej Komisji Lekarskiej wydaje się być niezbędna, i jeżeli z jakiegokolwiek powodu jest rzeczą niemożliwą wyznaczenie lekarzy neutralnych przebywających w innym kraju, Mocarstwo zatrzymujące, działając w porozumieniu z Mocarstwem opiekuńczym, utworzy Komisję Lekarską, która pełnić będzie funkcje Mieszanej Komisji Lekarskiej, z zastrzeżeniem postanowień artykułów 1, 2, 3, 4, 5 i 8 niniejszego regulaminu.

Artykuł 14

Mieszane Komisje Lekarskie będą działały nieprzerwanie i będą odwiedzały każdy obóz w odstępach nie przekraczających sześciu miesięcy.

ZAŁĄCZNIK III

REGULAMIN DOTYCZĄCY POMOCY ZBIOROWEJ DLA JEŃCÓW WOJENNYCH

(patrz art. 73)

Artykuł 1

Mężowie zaufania będą upoważnieni do dokonywania rozdziału zbiorowych przesyłek pomocy, za które odpowiadają, pomiędzy wszystkich jeńców przydzielonych administracyjnie do ich obozu, łącznie z jeńcami znajdującymi się w szpitalach, więzieniach lub innych zakładach karnych.

Artykuł 2

Rozdział zbiorowych przesyłek pomocy odbywać się będzie zgodnie z instrukcjami ofiarodawców i według planu ustalonego przez mężów zaufania; jednakże rozdział środków pomocy lekarskiej odbywać się będzie o ile możliwe w porozumieniu z lekarzami naczelnymi, którzy będą mogli w szpitalach i lazaretach nie stosować się do powyższych instrukcji o tyle, o ile będą tego wymagały potrzeby chorych. W ramach tak określonych rozdział ten odbywać się będzie zawsze w sposób słuszny.

Artykuł 3

W celu umożliwienia sprawdzenia zarówno jakości, jak i ilości otrzymanych towarów oraz w celu sporządzenia szczegółowych sprawozdań dla ofiarodawców mężowie zaufania lub ich zastępcy będą upoważnieni do udawania się na punkty przybycia przesyłek pomocy znajdujące się w pobliżu obozu.

Artykuł 4

Mężom zaufania udzieli się wszelkich ułatwień niezbędnych w celu sprawdzenia, czy rozdział pomocy zbiorowej we wszystkich oddziałach i pododdziałach ich obozu został dokonany zgodnie z ich instrukcjami.

Artykuł 5

Mężowie zaufania będą upoważnieni do wypełniania formularzy lub kwestionariuszy, przeznaczonych dla ofiarodawców, a odnoszących się do pomocy zbiorowej (rozdział, potrzeby, ilość), jak również do spowodowania ich wypełnienia przez mężów zaufania oddziałów pracy lub lekarzy naczelnych lazaretów i szpitali. Te formularze i kwestionariusze, należycie wypełnione, zostaną niezwłocznie przekazane ofiarodawcom.

Artykuł 6

W celu zapewnienia regularnego rozdziału zbiorowej pomocy wśród jeńców wojennych danego obozu i ewentualnie w celu zaspokojenia potrzeb wywołanych przybyciem nowych kontyngentów jeńców mężowie zaufania będą upoważnieni do tworzenia i utrzymywania dostatecznych zapasów pomocy zbiorowej. W tym celu będą oni dysponowali odpowiednimi magazynami; każdy magazyn posiadać będzie dwa zamki, z tym że mąż zaufania posiadać będzie klucze od jednego zamka, a komendant obozu od drugiego.

Artykuł 7

W przypadku nadejścia zbiorowych przesyłek odzieży każdy jeńiec wojenny zachowa na własność przynajmniej jeden komplet odzieży. Jeżeli jeńiec posiada już więcej niż jeden komplet odzieży, mąż zaufania będzie mógł odebrać najlepiej zaopatrzoną przedmioty zbywające lub pewne artykuły posiadane w ilości przewyższającej jeden, o ile jest to konieczne dla zaspokojenia potrzeb jeńców gorzej zaopatrzonych. Nie będzie on mógł jednak odebrać drugiego kompletu bielizny, skarpetek lub obuwia,

chyba że nie ma innej możliwości dostarczenia ich jeńcowi, który ich nie posiada.

Artykuł 8

Wysokie Umawiające się Strony, a w szczególności Mocarstwa zatrzymujące, zezwolą w miarę możliwości i z zastrzeżeniem reglamentacji, dotyczącej zaopatrzenia ludności, na dokonywanie na ich terytorium wszelkich zakupów w celu rozdziału pomocy zbiorowej wśród jeńców wojennych oraz ułatwią w sposób analogiczny przekazywanie funduszków i inne czynności finansowe, techniczne lub administracyjne, konieczne dla dokonania tych zakupów.

Artykuł 9

Postanowienia powyższe nie naruszają prawa jeńców wojennych do otrzymywania pomocy zbiorowej przed ich przybyciem do obozu albo w czasie przenoszenia ani możliwości zapewnienia jej rozdziału wśród adresatów przez przedstawicieli Mocarstwa opiekuńczego, Międzynarodowego Komitetu Czerwonego Krzyża lub jakiegokolwiek innej organizacji pomocy jeńcom, obowiązanej do jej przekazywania, przy zastosowaniu wszelkich innych środków, jakie uznają oni za celowe.

ZAŁĄCZNIK IV

A. KARTA TOŻSAMOŚCI

(patrz artykuł 4)

grafika

ZAŁĄCZNIK IV

B. KARTA O WZIĘCIU DO NIEWOLI

(patrz artykuł 70)

grafika

ZAŁĄCZNIK IV

C. KARTA KORESPONDENCYJNA I LIST

(patrz artykuł 71)

1. Karta.

grafika

ZAŁĄCZNIK IV

C. KARTA KORESPONDENCYJNA I LIST

(patrz artykuł 71)

2. List.

grafika

ZAŁĄCZNIK IV

D. ZAWIADOMIENIE O ZGONIE

(patrz artykuł 120)

grafika

ZAŁĄCZNIK IV

E. KARTA REPATRIACYJNA (patrz załącznik II, artykuł 11)

grafika

ZAŁĄCZNIK V

REGULAMIN TYPOWY DOTYCZĄCY PRZESYŁEK PIENIĘŻNYCH JEŃCÓW WOJENNYCH DO SWEGO KRAJU (patrz artykuł 63)

- 1) Zawiadomienie wspomniane w ustępie trzecim artykułu 63 zawierać będzie następujące dane:
 - a) numer książeczki wojskowej, przewidziany w artykule 17, stopień, nazwisko i imiona jeńca wojennego, który nadał przesyłkę pieniężną;
 - b) nazwisko i adres odbiorcy przesyłki pieniężnej w kraju pochodzenia;
 - c) sumę podlegającą wypłacie, wyrażoną w walucie Mocarstwa zatrzymującego.
- 2) Niniejsze zawiadomienie będzie podpisane przez jeńca wojennego. Jeżeli jeńiec jest niepiśmienny, uczyni on na nim znak, poświadczony przez świadka. Mąż zaufania podpisze również to zawiadomienie.
- 3) Komendant obozu dołączy do tego zawiadomienia zaświadczenie stwierdzające, że saldo kredytowe rachunku zainteresowanego jeńca wojennego nie jest niższe od sumy podlegającej wypłacie.
- 4) Można sporządzać takie zawiadomienia w formie wykazów. Każda karta tych wykazów będzie podpisana przez męża zaufania oraz poświadczona za zgodność przez komendanta obozu.

KONWENCJA GENEWSKA O OCHRONIE OSÓB CYWILNYCH PODCZAS WOJNY

z dnia 12 sierpnia 1949 r.

Niżej podpisani Pełnomocnicy Rządów reprezentowanych na Konferencji Dyplomatycznej, która obradowała w Genewie od 21 kwietnia do 12 sierpnia 1949 r. w celu opracowania Konwencji o ochronie osób cywilnych podczas wojny, zgodzili się na następujące postanowienia:

TYTUŁ I

POSTANOWIENIA OGÓLNE

Artykuł 1

Wysokie Umawiające się Strony zobowiązują się przestrzegać i dopilnować przestrzegania niniejszej Konwencji we wszelkich okolicznościach.

Artykuł 2

Niezależnie od postanowień, które wejdą w życie już w czasie pokoju, Konwencja niniejsza będzie miała zastosowanie w razie wypowiedzenia wojny lub powstania jakiegokolwiek innego konfliktu zbrojnego między dwiema lub więcej niż dwiema Wysokimi Umawiającymi się Stronami, nawet gdyby jedna z nich nie uznała stanu wojny.

Konwencja będzie również miała zastosowanie we wszystkich przypadkach okupacji całości lub części terytorium jednej z Wysokich Umawiających się Stron, nawet gdyby ta okupacja nie napotykała żadnego zbrojnego oporu.

Jeżeli jedno z Mocarstw w konflikcie nie jest stroną niniejszej Konwencji, Mocarstwa będące jej stronami pozostaną jednak nią związane w swych wzajemnych stosunkach. Będą one również związane Konwencją w stosunku do powyższego Mocarstwa, jeżeli przyjmuje ono i stosuje jej postanowienia.

Artykuł 3

Gdyby na terytorium jednej z Wysokich Umawiających się Stron wybuchł konflikt zbrojny nie posiadający charakteru międzynarodowego, każda ze Stron w konflikcie obowiązana będzie stosować się przynajmniej do następujących postanowień:

- 1) Osoby nie biorące bezpośrednio udziału w działaniach wojennych, włącznie z członkami sił zbrojnych, które złożyły broń, oraz osobami, które stały się niezdolne do walki na skutek choroby, ran, pozbawienia wolności lub z jakiegokolwiek innego powodu, będą we wszelkich okolicznościach traktowane w sposób humanitarny, bez czynienia żadnej różnicy na ich niekorzyść z powodu rasy, koloru skóry, religii lub wiary, płci, urodzenia lub majątku, ani z żadnych innych analogicznych powodów.

W tym celu są i pozostaną zakazane w stosunku do wyżej wymienionych osób w każdym czasie i w każdym miejscu:

- a) zamachy na życie i nietykalność cielesną, w szczególności zabójstwa we wszelkiej postaci, okaleczenia, okrutne traktowanie, tortury i męki,
 - b) branie zakładników,
 - c) zamachy na godność osobistą, a w szczególności traktowanie poniżające i upokarzające,
 - d) skazywanie i wykonywanie egzekucji bez uprzedniego wyroku, wydanego przez sąd należycie ukonstytuowany i dający gwarancje procesowe, uznane za niezbędne przez narody cywilizowane.
- 2) Ranni i chorzy będą zbierani i leczeni.

Bezstronna organizacja humanitarna, jak Międzynarodowy Komitet Czerwonego Krzyża, będzie mogła ofiarować swoje usługi Stronom w konflikcie.

Strony w konflikcie będą się ponadto starały wprowadzić w życie drogą specjalnych układów wszystkie lub niektóre z pozostałych postanowień niniejszej Konwencji.

Zastosowanie powyższych postanowień nie będzie miało wpływu na sytuację prawną Stron w konflikcie.

Artykuł 4

Pod ochroną niniejszej Konwencji pozostają osoby, które kiedykolwiek i w jakikolwiek sposób znalazły się w razie konfliktu lub okupacji we władzy jednej ze Stron w konflikcie lub Mocarstwa okupacyjnego, których nie są obywatelami.

Obywatele Państwa, które nie jest związane Konwencją, nie pozostają pod jej ochroną. Obywateli Państwa neutralnego znajdujących się na terytorium Państwa wojującego oraz obywateli Państwa współwojującego nie uważa się za podlegających ochronie dopóty, dopóki Państwo, którego są oni obywatelami, posiada normalne przedstawicielstwo dyplomatyczne w Państwie, w którego władzy się znajdują.

Jednakże postanowienia Tytułu II stosują się w szerszym zakresie, określonym w artykule 13.

Osób pozostających pod ochroną Konwencji Genewskiej z 12 sierpnia 1949 r. o polepszeniu losu rannych i chorych w armiach czynnych, Konwencji Genewskiej z 12 sierpnia 1949 r. o polepszeniu losu rannych, chorych i rozbitków sił zbrojnych na morzu lub Konwencji Genewskiej z 12 sierpnia 1949 r. o traktowaniu jeńców wojennych nie uważa się za osoby chronione w rozumieniu niniejszej Konwencji.

Artykuł 5

Jeżeli Strona w konflikcie ma poważne powody do mniemania, że określona osoba, podlegająca ochronie przez niniejszą Konwencję, podejrzana jest słusznie o uprawianie na jej terytorium działalności szkodliwej dla bezpieczeństwa Państwa lub jeżeli taka działalność zostanie rzeczywiście stwierdzona, osoba ta nie będzie mogła korzystać z praw i przywilejów przewidzianych w niniejszej Konwencji, których przyznanie danej osobie mogłoby wyrządzić szkodę bezpieczeństwu Państwa.

Jeżeli osoba podlegająca ochronie przez Konwencję zostanie zatrzymana na terytorium okupowanym jako szpieg albo sabotażysta lub jeżeli zachodzi słuszne podejrzenie, że uprawia ona działalność szkodliwą dla bezpieczeństwa Mocarstwa okupacyjnego, osoba ta może być pozbawiona przewidzianego w niniejszej Konwencji prawa porozumiewania się, jeżeli będzie tego bezwzględnie wymagało bezpieczeństwo wojskowe.

W każdym z tych przypadków osoby wymienione w poprzednich ustępach będą jednak traktowane w

sposób humanitarny i w razie wszczęcia postępowania sądowego nie będą pozbawione swych praw do słusznego i prawidłowego procesu, przewidzianych w niniejszej Konwencji. Odzyskają one również wszystkie swe prawa i przywileje osób podlegających ochronie w rozumieniu niniejszej Konwencji w możliwie najkrótszym terminie, uwzględniając bezpieczeństwo Państwa lub Mocarstwa okupacyjnego, zależnie od przypadku.

Artykuł 6

Niniejsza Konwencja będzie miała zastosowanie od początku każdego konfliktu lub każdej okupacji, wymienionych w art. 2.

Na terytorium Stron w konflikcie stosowanie Konwencji skończy się z chwilą ogólnego zakończenia działań wojennych.

Na terytorium okupowanym stosowanie niniejszej Konwencji skończy się w rok po ogólnym zakończeniu działań wojennych; jednakże Mocarstwo okupacyjne będzie związane na czas trwania okupacji - o ile sprawuje ono funkcje rządowe na tym terytorium - postanowieniami następujących artykułów niniejszej Konwencji: od 1 do 12, 27, 29 do 34, 47, 49, 51, 52, 53, 59, 61 do 77 i 143.

Osoby podlegające ochronie, których zwolnienie, repatriacja lub ponowne osiedlenie nastąpią po tych terminach, będą tymczasem nadal korzystały z niniejszej Konwencji.

Artykuł 7

Wysokie Umawiające się Strony będą mogły poza układami, wyraźnie przewidzianymi w artykułach 11, 14, 15, 17, 36, 108, 109, 132, 133 i 149, zawierać inne jeszcze układy specjalne w każdej sprawie, którą uznają za właściwą do oddzielnego uregulowania. Żaden układ specjalny nie może szkodzić sytuacji osób podlegających ochronie przez niniejszą Konwencję ani ograniczać przyznanych im przez nią praw.

Korzyści wypływające z tych układów będą przysługiwały osobom podlegającym ochronie dopóty, dopóki będzie się do nich stosowała Konwencja, chyba że w powyższych układach lub w układach późniejszych będą wyraźnie zamieszczone postanowienia odmienne albo że jedna lub druga Strona w konflikcie podejmie w stosunku do nich korzystniejsze środki.

Artykuł 8

Osoby podlegające ochronie nie mogą w żadnym razie zrzec się częściowo lub całkowicie praw, zapewnionych im przez niniejszą Konwencję lub ewentualnie przez układy specjalne, przewidziane w artykule poprzednim.

Artykuł 9

Konwencja niniejsza będzie stosowana przy współdziałaniu i pod kontrolą Mocarstw opiekuńczych, powołanych do obrony interesów Stron w konflikcie. W tym celu Mocarstwa opiekuńcze będą mogły wyznaczyć poza swym personelem dyplomatycznym i konsularnym delegatów spośród swych własnych obywateli lub spośród obywateli innych Mocarstw neutralnych. Ci delegaci powinni uzyskać zgodę Mocarstwa, przy którym będą wykonywali swą misję. Strony w konflikcie będą w możliwie najszerzej mierze ułatwiać przedstawicielom lub delegatom Mocarstw opiekuńczych wypełnianie ich zadań.

Przedstawiciele lub delegaci Mocarstw opiekuńczych nie powinni w żadnym przypadku wykraczać poza ramy swej misji, określonej przez niniejszą Konwencję; powinni oni w szczególności brać pod uwagę bezwzględne wymogi bezpieczeństwa Państwa, przy którym wykonują swe funkcje.

Artykuł 10

Postanowienia niniejszej Konwencji nie stanowią przeszkody dla działalności humanitarnej Międzynarodowego Komitetu Czerwonego Krzyża, jak również każdej innej bezstronnej organizacji humanitarnej, prowadzonej w celu opieki nad osobami cywilnymi i udzielania im pomocy za zgodą zainteresowanych Stron w konflikcie.

Artykuł 11

Wysokie Umawiające się Strony będą mogły w każdym czasie porozumieć się co do powierzenia zadań przypadających na mocy niniejszej Konwencji Mocarstwom opiekuńczym jakiejś organizacji międzynarodowej, dającej całkowitą rękojmię bezstronności i sprawności.

Jeżeli osoby podlegające ochronie nie korzystają lub z jakiegokolwiek powodu przestały korzystać z działalności Mocarstwa opiekuńczego albo organizacji wyznaczonej zgodnie z ustępem pierwszym, Mocarstwo zatrzymujące powinno zwrócić się do jakiegoś Państwa neutralnego lub do takiej organizacji o podjęcie się funkcji przypadających na mocy niniejszej Konwencji Mocarstwom opiekuńczym wyznaczonym przez Strony w konflikcie.

Jeżeli nie uda się w ten sposób zapawnić ochrony, Mocarstwo zatrzymujące powinno zwrócić się do jakiejś organizacji humanitarnej, jak Międzynarodowy Komitet Czerwonego Krzyża, o podjęcie się zadań humanitarnych przypadających na mocy niniejszej Konwencji Mocarstwom opiekuńczym albo też powinno przyjąć usługi zaofiarowane przez taką organizację, z zastrzeżeniem postanowień niniejszego artykułu.

Każde Mocarstwo neutralne lub każda organizacja, do której zwróciło się zainteresowane Mocarstwo albo która zaofiarowała swe usługi w celach wyżej wymienionych, powinny działać z poczuciem odpowiedzialności wobec Strony w konflikcie, do której należą osoby podlegające ochronie przez niniejszą Konwencję, oraz powinny dawać dostateczną rękojmię swej zdolności do podjęcia się wymienionych funkcji i ich bezstronnego spełniania.

Nie wolno naruszyć powyższych postanowień w drodze specjalnej umowy między Mocarstwami, z których jedno byłoby chociaż przejściowo ograniczone w stosunku do drugiego Mocarstwa lub jego sprzymierzeńców w swej swobodzie rokowań na skutek wydarzeń wojennych, zwłaszcza w przypadku okupacji całości lub znacznej części jego terytorium.

Ileokroć w Konwencji niniejszej jest mowa o Mocarstwie opiekuńczym, należy przez to rozumieć także zastępujące je organizacje w znaczeniu niniejszego artykułu.

Postanowienia niniejszego artykułu rozciągają się i mają zastosowanie do obywateli Państwa neutralnego znajdujących się na terytorium okupowanym lub na terytorium Państwa wojującego, w którym Państwo, którego są obywatelami, nie posiada normalnego przedstawicielstwa dyplomatycznego.

Artykuł 12

Mocarstwa opiekuńcze zaofiarują swe dobre usługi w celu załatwiania sporu, ileokroć uznają, że leży to w interesie osób podlegających ochronie, a zwłaszcza w razie braku zgody między Stronami w konflikcie co do stosowania lub wykładni postanowień niniejszej Konwencji.

W tym celu każde z Mocarstw opiekuńczych będzie mogło na prośbę jednej ze Stron lub z własnej inicjatywy zaproponować Stronom w konflikcie zwołanie, ewentualnie na odpowiednio wybranym terytorium neutralnym, konferencji ich przedstawicieli, a zwłaszcza władz zajmujących się sprawami osób podlegających ochronie. Strony w konflikcie będą obowiązane zastosować się do takich propozycji. Mocarstwa opiekuńcze będą mogły w razie potrzeby zaproponować Stronom w konflikcie, aby zgodziły się na udział w tej konferencji osobistości należącej do Mocarstwa neutralnego lub wydelegowanej przez Międzynarodowy Komitet Czerwonego Krzyża.

TYTUŁ II

OGÓLNA OCHRONA LUDNOŚCI PRZED NIEKTÓRYMI SKUTKAMI WOJNY

Artykuł 13

Postanowienia niniejszego tytułu dotyczą całej ludności krajów w konflikcie bez żadnej różnicy ze względu na rasę, narodowość, religię lub przekonania polityczne i zmierzają do złagodzenia cierpień wywołanych przez wojnę.

Artykuł 14

Już w czasie pokoju Wysokie Umawiające się Strony, a po rozpoczęciu działań wojennych Strony w konflikcie, mogą tworzyć na swym własnym terytorium, a w razie potrzeby również na terytoriach okupowanych, strefy i miejscowości sanitarne, zorganizowane w ten sposób, aby mogły chronić przed skutkami wojny rannych i chorych, kaleki, starców i dzieci w wieku poniżej lat 15, kobiety ciężarne i matki

dzieci poniżej lat 7.

Od chwili wybuchu konfliktu i podczas jego trwania Strony zainteresowane będą mogły zawierać między sobą układy w sprawie uznania stref i miejscowości, które mogłyby być przez nie utworzone. Mogą one w tym celu wprowadzić w życie postanowienia przewidziane w projekcie układu załączonego do niniejszej Konwencji wprowadzając do niego ewentualne zmiany, jakie uznają za konieczne.

Wzywa się mocarstwa opiekuńcze i Międzynarodowy Komitet Czerwonego Krzyża do ofiarowania swych dobrych usług w celu ułatwienia utworzenia i uznania tych stref i miejscowości sanitarnych i bezpieczeństwa.

Artykuł 15

Każda Strona w konflikcie będzie mogła bądź bezpośrednio, bądź za pośrednictwem Państwa neutralnego lub organizacji humanitarnej zaproponować Stronie przeciwnej utworzenie w okolicach, w których toczą się walki, stref zneutralizowanych, mających na celu ochronę przed niebezpieczeństwem walk następujących osób, bez żadnych różnic:

- a) rannych i chorych, walczących lub nie walczących,
- b) osób cywilnych, nie biorących udziału w działaniach wojennych i nie wykonujących żadnych prac o charakterze wojskowym podczas swego pobytu w tych strefach.

Skoro tylko Strony w konflikcie uzgodnią położenie geograficzne, administrację, zaopatrzenie i kontrolę proponowanej strefy zneutralizowanej, zostanie zawarty układ na piśmie, podpisany przez przedstawicieli Strony w konflikcie. Układ ten ustali początek i czas trwania neutralizacji strefy.

Artykuł 16

Ranni i chorzy, jak również kalecy i kobiety ciężarne będą przedmiotem ochrony i specjalnego poszanowania.

W stopniu, na jaki pozwolą względy wojskowe, każda ze Stron w konflikcie popierać będzie odszukiwanie zabitych i rannych, okazywanie pomocy rozbitkom i innym osobom narażonym na poważne niebezpieczeństwo oraz ochronę ich przed rabunkiem i złym traktowaniem.

Artykuł 17

Strony w konflikcie dążyć będą do zawarcia porozumień lokalnych w sprawie ewakuacji rannych, chorych, kalek, starców, dzieci i położnic ze strefy oblężonej lub otoczonej, jak również w sprawie dopuszczenia do tej strefy duchownych wszystkich wyznań oraz personelu i sprzętu sanitarnego.

Artykuł 18

Szpitala cywilne zorganizowane dla roztoczenia opieki nad rannymi, chorymi, kalekami i położnicami nie mogą być w żadnych okolicznościach atakowane; będą one zawsze szanowane i chronione przez Strony w konflikcie.

Państwa będące Stronami w konflikcie powinny wydać wszystkim szpitalom cywilnym dokumenty stwierdzające ich charakter szpitala cywilnego i ustalające, że budynki przez nie zajmowane nie są używane do celów, które w myśl artykułu 19 mogłyby pozbawić je ochrony.

Szpitala cywilne, jeżeli są do tego upoważnione przez Państwo, będą oznaczane godłem przewidzianym w artykule 38 Konwencji Genewskiej z 12 sierpnia 1949 r. o polepszeniu losu rannych i chorych w armiach czynnych.

Jeżeli względy wojskowe na to pozwolą, Strony w konflikcie podejmą konieczne środki, aby znaki rozpoznawcze szpitali cywilnych były wyraźnie widoczne dla nieprzyjacielskich sił zbrojnych lądowych, lotniczych i morskich, a to w celu usunięcia możliwości jakichkolwiek działań napastniczych.

Wobec niebezpieczeństwa, jakie może stanowić dla szpitali bliskość obiektów wojskowych, należy czuwać nad tym, aby szpitale były od nich możliwie najbardziej oddalone.

Artykuł 19

Ochrona należna szpitalom cywilnym może ustać jedynie wówczas, gdy wbrew ich zadaniom

humanitarnym używane są one do działań szkodliwych dla nieprzyjaciela. Jednakże ochrona ustanie dopiero wtedy, gdy ostrzeżenie udzielone we wszystkich odpowiednich przypadkach z podaniem słusznego terminu pozostanie bez skutku.

Nie uważa się za działanie szkodliwe dla nieprzyjaciela faktu, że w tych szpitalach leczą się chorzy lub ranni wojskowi albo że znajduje się w nich broń ręczna i amunicja, odebrana tym wojskowym, a jeszcze nie przekazana właściwym władzom.

Artykuł 20

Personel przydzielony na stałe i wyłącznie do prowadzenia i administracji szpitali cywilnych, włączając w to personel zajmujący się odszukiwaniem, przenoszeniem, przewozem i leczeniem rannych i chorych cywilnych, kalek i położnic, będzie szanowany i chroniony.

Na obszarach okupowanych i w strefach działań wojennych personel ten będzie się legitymował kartą tożsamości stwierdzającą charakter jego funkcji oraz opatrzoną w fotografię posiadacza i suchą pieczęć właściwej władzy. Podczas wykonywania swych obowiązków służbowych członkowie tego personelu będą również nosili na lewym ramieniu ostemplowane opaski odporne na wilgoć. Opaski te będą wydawane przez Państwo i opatrzone godłem przewidzianym w artykule 38 Konwencji Genewskiej z 12 sierpnia 1949 r. o polepszeniu losu rannych i chorych w armiach czynnych.

Wszelki inny personel przydzielony do prowadzenia administracji szpitali cywilnych będzie szanowany i chroniony oraz będzie miał prawo do noszenia wspomnianej wyżej opaski na warunkach ustalonych w niniejszym artykule podczas wykonywania swych funkcji. Karty tożsamości tego personelu wskazywać będą zadania, których wykonywanie do niego należy.

Zarząd każdego szpitala cywilnego powinien zawsze posiadać do dyspozycji właściwych władz krajowych lub okupacyjnych aktualną listę swego personelu.

Artykuł 21

Transporty rannych i chorych cywilnych, kalek i położnic odbywające się na lądzie kolumnami pojazdów i w pociągach sanitarnych lub na morzu statkami, przeznaczonymi do tych transportów, będą szanowane i chronione tak samo jak szpitale przewidziane w artykule 18 i będą oznaczane przez wywieszenie za zezwoleniem Państwa znaku rozpoznawczego przewidzianego w artykule 38 Konwencji Genewskiej z 12 sierpnia 1949 r. o polepszeniu losu rannych i chorych w armiach czynnych.

Artykuł 22

Samoloty używane wyłącznie do przewozu rannych i chorych cywilnych, kalek i położnic lub do przewozu personelu i materiału sanitarnego nie będą atakowane, lecz będą szanowane przez Strony w konflikcie podczas lotów dokonywanych na wysokościach, w czasie i na trasach ustalonych specjalnie w porozumieniu między wszystkimi zainteresowanymi Stronami w konflikcie.

Samoloty te mogą być opatrzone w znak rozpoznawczy przewidziany w artykule 38 Konwencji Genewskiej z 12 sierpnia 1949 roku o polepszeniu losu chorych i rannych w armiach czynnych.

W braku umowy odmiennej przelot nad terytorium nieprzyjacielskim lub nad obszarami okupowanymi przez nieprzyjaciela jest wzbroniony.

Samoloty te zastosują się do każdego rozkazu lądowania. W razie nakazanego w ten sposób lądowania samolot wraz ze znajdującymi się na jego pokładzie osobami będzie mógł po ewentualnej kontroli kontynuować swój lot.

Artykuł 23

Każda Wysoka Umawiająca się Strona zezwoli na wolny przewóz wszelkich przesyłek zawierających lekarstwa i materiały sanitarne, jak również przedmiotów potrzebnych do wykonywania praktyk religijnych, a przeznaczonych wyłącznie dla ludności cywilnej innej Umawiającej się Strony, nawet jeżeli jest nią strona nieprzyjacielska. Każda Strona zezwoli również na wolny przewóz wszelkich przesyłek zawierających niezbędną żywność, odzież i środki wzmacniające przeznaczone dla dzieci poniżej lat 15, dla kobiet ciężarnych lub położnic.

Obowiązek zezwolenia przez Umawiającą się Stronę na przewóz przesyłek wymienionych w ustępie

poprzednim uzależniony jest od warunku, aby Strona ta nie miała poważnych podstaw do obaw, że:

- a) przesyłki mogą nie być dostarczone na miejsce przeznaczenia lub
- b) kontrola może nie być skuteczna, lub
- c) nieprzyjaciel może osiągnąć z tych przesyłek oczywistą korzyść z punktu widzenia wojskowego lub gospodarczego, zastępując nimi towary, które w przeciwnym razie musiałyby być dostarczone lub wyprodukowane, albo zwalniając materiały, produkty lub usługi, które w przeciwnym razie musiałyby być przeznaczone do produkcji tego rodzaju towarów.

Mocarstwo dopuszczające przewóz przesyłek wymienionych w ustępie 1 niniejszego artykułu może uzależnić swą zgodę od warunku przeprowadzenia na miejscu przez Mocarstwa opiekuńcze kontroli rozdziału przesyłek pomiędzy osoby mające z nich korzystać.

Przesyłki te powinny być przewożone w możliwie najszybszy sposób, a Państwo wyrażające zgodę na ich wolny przewóz będzie miało prawo określić warunki techniczne przewozu.

Artykuł 24

Strony w konflikcie podejmą niezbędne środki w celu uniknięcia pozostawienia własnemu losowi dzieci poniżej 15 lat, które zostały osierocone lub oddzielone od swych rodzin na skutek wojny, oraz w celu ułatwienia we wszelkich okolicznościach ich utrzymania, wykonywania przez nie praktyk religijnych i ich kształcenia. To ostatnie będzie w miarę możliwości powierzane osobom o tych samych tradycjach kulturalnych.

Za zgodą Mocarstwa opiekuńczego, jeżeli ono istnieje, Strony w konflikcie ułatwią przyjęcie tych dzieci przez kraj neutralny na czas trwania konfliktu, jeżeli będą posiadały gwarancje, że zasady wymienione w ustępie 1 będą przestrzegane.

Ponadto Strony dołożą wszelkich koniecznych starań, aby wszystkie dzieci poniżej lat 12 mogły być rozpoznane przez zaopatrzenie ich w tabliczki tożsamości lub w inny sposób.

Artykuł 25

Każda osoba znajdująca się na terytorium Strony w konflikcie lub na terytorium przez nią okupowanym będzie mogła przysyłać członkom swej rodziny, bez względu na miejsce ich pobytu, wiadomości o charakterze ściśle rodzinnym i będzie mogła otrzymywać tego rodzaju wiadomości. Korespondencja ta będzie przesyłana szybko i bez nie usprawiedliwionej zwłoki.

Jeżeli okoliczności utrudnią lub uniemożliwią wymianę korespondencji rodzinnej zwykłą pocztą, zainteresowane Strony w konflikcie zwrócą się do neutralnego pośrednika, jak Centralne Biuro Informacji przewidziane w artykule 140, w celu określenia z nim sposobów zapewnienia wykonania ich zobowiązań w jak najdogodniejszych warunkach, w szczególności przy pomocy krajowych stowarzyszeń Czerwonego Krzyża (Czerwonego Półksiężyca, Czerwonego Lwa i Słońca).

Jeżeli Strony w konflikcie uznają za konieczne ograniczyć korespondencję rodzinną, będą mogły najwyżej nakazać używanie typowych formularzy zawierających 25 wyrazów dowolnie wybranych i ograniczyć ich wysyłanie do jednego razu na miesiąc.

Artykuł 26

Każde ze Stron w konflikcie ułatwi poszukiwania podjęte przez członków rodzin rozproszonych przez wojnę, w celu wzajemnego odszukiwania się i ewentualnego połączenia. Poprze ona mianowicie działalność organizacji poświęcających się temu zadaniu, pod warunkiem że je uznała i że stosują się one do wydanych przez nią przepisów bezpieczeństwa.

TYTUŁ III

SYTUACJA PRAWNA I TRAKTOWANIE OSÓB PODLEGAJĄCYCH OCHRONIE

Dział I

Postanowienia wspólne dla terytoriów stron w konflikcie i terytoriów okupowanych

Artykuł 27

Osoby podlegające ochronie mają we wszelkich okolicznościach prawo do poszanowania ich osoby, honoru, praw rodzinnych, przekonań i praktyk religijnych, zwyczajów i obyczajów. Będą one zawsze traktowane w sposób humanitarny i chronione, zwłaszcza przed aktami gwałtu i zastraszania, przed zniewagami i ciekawością publiczną.

Kobiety będą specjalnie chronione przed wszelkimi zamachami na ich cześć, zwłaszcza przed gwałceniem, zmuszaniem do prostytucji i wszelką obrazą wstydlivosti.

Z uwzględnieniem postanowień dotyczących stanu zdrowia, wieku i płci osoby pozostające pod ochroną będą traktowane przez Strony w konflikcie, w których władzy się znajdują, z takimi samymi względami, bez żadnej różnicy zwłaszcza z powodu rasy, religii lub przekonań politycznych.

Jednakże Strony w konflikcie mogą w stosunku do osób podlegających ochronie zastosować środki kontroli lub bezpieczeństwa, jakie okażą się konieczne z powodu wojny.

Artykuł 28

Żadna osoba podlegająca ochronie nie może być użyta do ochrania swoj4 obecnośc4 pewnych punktów lub okręgów przed działaniami wojennymi.

Artykuł 29

Strona w konflikcie, w której władzy znajdują się osoby podlegające ochronie, odpowiada za ich traktowanie przez swych funkcjonariuszy, co nie zwalnia, jednak od odpowiedzialności indywidualnej w razie jej powstania.

Artykuł 30

Osoby podlegające ochronie będą korzystały z wszelkich ułatwień w zwracaniu się do Mocarstw opiekuńczych, Międzynarodowego Komitetu Czerwonego Krzyża, krajowego Stowarzyszenia Czerwonego Krzyża (Czerwonego Półksiężyc4, Czerwonego Lwa i Słońca) w kraju, w którym się znajdują, jak również do kaźdej organizacji, która może im przejść z pomocą.

Te różne organizacje otrzymają w tym celu wszelkie ułatwienia ze strony władz w granicach określonych przez konieczności wojskowe lub wymagania bezpieczeństwa.

Poza odwiedzinami delagatów Mocarstw opiekuńczych lub Międzynarodowego Komitetu Czerwonego Krzyża przewidzianymi w art. 143 Mocarstwa zatrzymujące lub okupacyjne ułatwią w miarę możliwości odwiedzanie osób podlegających ochronie przez przedstawicieli innych instytucji, które będą sobie tego życzyły, a których celem jest niesienie tym osobom pomocy duchowej lub materialnej.

Artykuł 31

Żaden przymus fizyczny lub moralny nie może być stosowany wobec osób podlegających ochronie, w szczególności w celu uzyskania wiadomości od nich lub od osób trzecich.

Artykuł 32

Wysokie Umawiające się Strony wyraźnie stwierdzają, że zabronione jest stosowanie wszelkich środków mogących powodować cierpienia fizyczne lub wyniszczenie osób podlegających ochronie, które znajdują się w ich władzy. Zakaz ten obejmuje nie tylko zabójstwa, torturowanie, kary cielesne, okaleczenia i doświadczenia lekarskie lub naukowe, które nie są konieczne dla leczenia osoby podlegającej ochronie, ale również wszelkie inne akty brutalności ze strony funkcjonariuszy cywilnych lub wojskowych.

Artykuł 33

Żadna osoba podlegająca ochronie nie może być karana za czyn, którego nie popełniła osobiście.

Kary zbiorowe jak również wszelkie środki zastraszenia lub terroryzowania są wzbronione.

Rabunek jest wzbroniony.

Środki odwetowe w stosunku do osób podlegających ochronie i ich mienia są wzbronione.

Artykuł 34

Branie zakładników jest wzbronione.

Dział II

Cudzoziemcy na terytorium jednej ze stron w konflikcie

Artykuł 35

Każda osoba podlegająca ochronie, która pragnęłaby opuścić terytorium na początku lub podczas konfliktu, będzie miała prawo uczynić to pod warunkiem, że wyjazd jej nie jest sprzeczny z interesami Państwa. Prośba o opuszczenie terytorium rozpatrzona zostanie w trybie normalnym, a decyzja powinna zapaść możliwie jak najszybciej. Po uzyskaniu zezwolenia na opuszczenie terytorium osoba ta będzie mogła zaopatrzyć się w pieniądze potrzebne na podróż i zabrać ze sobą dostateczną ilość rzeczy i przedmiotów osobistego użytku.

Osoby, którym odmówiono zezwolenia na opuszczenie terytorium, będą mogły zwrócić się do sądu albo właściwego organu administracyjnego utworzonego w tym celu przez Mocarstwo zatrzymujące z żądaniem ponownego zbadania sprawy w jak najkrótszym czasie.

Jeżeli takie żądanie zostało zgłoszone, przedstawiciele Mocarstwa opiekuńczego będą mogli, jeżeli względy bezpieczeństwa nie sprzeciwiają się temu lub jeżeli zainteresowani nie wysuną zastrzeżeń, otrzymać wyjaśnienie powodów, dlaczego osobom, które złożyły odpowiednie podania, odmówiono wydania zezwolenia na opuszczenie terytorium, oraz - możliwie najszybciej - nazwiska wszystkich osób znajdujących się w takiej sytuacji.

Artykuł 36

Wyjazdy, które są dozwolone na podstawie poprzedniego artykułu, odbywać się będą w warunkach zadowalających pod względem bezpieczeństwa, higieny, zdrowotności i wyżywienia. Wszystkie wydatki poniesione od chwili opuszczenia terytorium Mocarstwa zatrzymującego będą obciążały kraj przeznaczenia, lub - w przypadku pozostania w kraju neutralnym - Mocarstwo, którego obywatelami są osoby wyjeżdżające. Szczegóły praktyczne tych przejazdów będą w razie potrzeby ustalone w specjalnych porozumieniach między zainteresowanymi Mocarstwami.

Zastrzega się możliwość zawarcia przez Strony w konflikcie specjalnych porozumień w sprawie wymiany i repatriacji swych obywateli, którzy znaleźli się we władzy nieprzyjaciela.

Artykuł 37

Osoby podlegające ochronie, które są zatrzymane prewencyjnie lub odbywają kary pozbawienia wolności, będą podczas zatrzymania traktowane w sposób humanitarny.

Będą one mogły z chwilą zwolnienia prosić o zezwolenie na opuszczenie terytorium zgodnie z poprzednimi artykułami.

Artykuł 38

Z wyjątkiem specjalnych środków, które mogą być podjęte na mocy niniejszej Konwencji, a zwłaszcza jej artykułów 27 i 41, sytuację osób podlegających ochronie określają w zasadzie postanowienia dotyczące traktowania cudzoziemców w czasie pokoju. W każdym razie będą im przyznane następujące prawa:

- 1) będą one mogły otrzymywać przeznaczoną dla nich pomoc indywidualną lub zbiorową;
- 2) otrzymają, jeżeli będzie tego wymagał ich stan zdrowia, opiekę lekarską i szpitalną w tym samym

- zakresie co obywatele zainteresowanego państwa;
- 3) będą mogły wykonywać praktyki religijne i korzystać z opieki duchownej duchownych swojego wyznania;
 - 4) będzie im wolno przenieść się, tak samo jak obywatelom zainteresowanego państwa, jeżeli zamieszkują w okręgu specjalnie narażonym na niebezpieczeństwa wojny;
 - 5) dzieci poniżej 15 lat, kobiety ciężarne i matki dzieci poniżej lat siedmiu będą korzystały tak samo jak obywatele zainteresowanego państwa, z uprzywilejowanego traktowania.

Artykuł 39

Osobom podlegającym ochronie, które utraciły z powodu konfliktu możliwość wykonywania swoich zajęć zarobkowych, umożliwi się znalezienie płatnej pracy; korzystać one będą w tym celu, z zastrzeżeniem względów bezpieczeństwa i postanowień artykułu 40, z tych samych praw co obywatele Mocarstwa, na którego terytorium się znajdują.

Jeżeli Strona w konflikcie zastosuje wobec osoby podlegającej ochronie środki kontroli, które umożliwiają jej zarobienie na życie, a mianowicie jeżeli ta osoba nie może ze względu na bezpieczeństwo znaleźć płatnej pracy na odpowiednich warunkach, to wspomniana Strona w konflikcie zaspokoi jej potrzeby, jak również potrzeby osób pozostających na jej utrzymaniu.

Osoby podlegające ochronie będą mogły we wszystkich przypadkach otrzymywać zasiłki z ich macierzystych krajów, od Mocarstwa opiekuńczego lub od organizacji dobroczynnych wymienionych w artykule 30.

Artykuł 40

Osoby podlegające ochronie mogą być zmuszane do pracy tylko w tej samej mierze co obywatele Strony w konflikcie, na której terytorium się znajdują.

Osoby podlegające ochronie a będące obywatelami Państwa nieprzyjacielskiego mogą być zmuszane tylko do prac, które są normalnie konieczne dla zapewnienia wyżywienia, mieszkania, ubrania, transportu i zdrowia i które nie pozostają w bezpośrednim związku z prowadzeniem działań wojennych.

W przypadkach wspomnianych w ustępach poprzednich zmuszone do pracy osoby podlegające ochronie korzystać będą z tych samych warunków pracy i z tych samych środków ochrony co robotnicy krajowi, zwłaszcza jeżeli chodzi o wynagrodzenie, czas pracy, wyposażenie, przeszkolenie oraz odszkodowanie za wypadki przy pracy i choroby zawodowe.

W razie naruszenia wspomnianych wyżej postanowień osoby podlegające ochronie będą mogły skorzystać z prawa skargi zgodnie z artykułem 30.

Artykuł 41

Jeżeli Mocarstwo w którego władzy znajdują się osoby podlegające ochronie uzna inne przewidziane w niniejszej Konwencji środki kontroli za niewystarczające, najbardziej surowymi środkami kontroli, do których będzie się ono mogło uciec, będzie wyznaczenie przymusowego miejsca zamieszkania lub internowania zgodnie z postanowieniami artykułów 42 i 43.

Stosując postanowienia artykułu 39 ustęp 2 do osób zmuszonych do opuszczenia swego stałego miejsca zamieszkania na mocy decyzji wyznaczającej im przymusowe miejsce zamieszkania gdzie indziej, Mocarstwo zatrzymujące stosuje się możliwie jak najściślej do zasad dotyczących traktowania internowanych (część IV tytułu III niniejszej Konwencji).

Artykuł 42

Internowanie osób podlegających ochronie lub wyznaczenie im przymusowego miejsca zamieszkania może być zarządzane tylko wówczas, gdy wymaga tego bezwzględnie bezpieczeństwo Państwa, w którego władzy osoby te się znajdują.

Jeżeli jakaś osoba zwraca się dobrowolnie za pośrednictwem przedstawicieli Mocarstwa opiekuńczego o internowanie i jeżeli położenie tej osoby tego wymaga, Mocarstwo, w którego władzy ta osoba się znajduje, dokona internowania.

Artykuł 43

Każda osoba podlegająca ochronie która została internowana lub której wyznaczono przymusowe miejsce zamieszkania, będzie miała prawo zwrócić się do sądu lub właściwego organu administracyjnego utworzonego w tym celu przez Mocarstwo zatrzymujące z żądaniem ponownego rozpatrzenia w jak najkrótszym czasie powziętej w stosunku do niej decyzji. Jeżeli decyzja o internowaniu lub wyznaczeniu przymusowego miejsca zamieszkania zostanie utrzymana w mocy, sąd lub organ administracyjny będzie rozpatrywał okresowo, a co najmniej dwa razy do roku, sprawę tej osoby pod kątem widzenia zmiany decyzji pierwotnej na jej korzyść, o ile okoliczności na to pozwolą.

Jeśli zainteresowane osoby podlegające ochronie nie sprzeciwiają się temu, Mocarstwo zatrzymujące zakomunikuje jak najprędzej Mocarstwu opiekuńczemu nazwiska osób podlegających ochronie, które zostały internowane lub którym wyznaczono przymusowe miejsce zamieszkania, oraz nazwiska tych osób, w stosunku do których uchylono decyzje o internowaniu lub wyznaczeniu przymusowego miejsca zamieszkania. Z tym samym zastrzeżeniem decyzje sądów lub organów wymienionych w ustępie 1 niniejszego artykułu będą również możliwie jak najszybciej podawane do wiadomości Mocarstwu opiekuńczemu.

Artykuł 44

Stosując środki kontroli przewidziane w niniejszej Konwencji Mocarstwo zatrzymujące nie będzie, opierając się wyłącznie na podstawie przynależności prawnej do państwa nieprzyjacielskiego, traktowało jako obywateli państwa nieprzyjacielskiego uchodźców, którzy faktycznie nie korzystają z ochrony żadnego rządu.

Artykuł 45

Osoby podlegające ochronie nie mogą być przekazane Mocarstwu, które nie jest stroną Konwencji.

Postanowienie to nie przeszkadza repatriacji osób podlegających ochronie lub ich powrotowi do kraju stałego zamieszkania po zakończeniu działań wojennych.

Osoby podlegające ochronie mogą być przekazane przez mocarstwo zatrzymujące Mocarstwu będącemu stroną Konwencji jedynie po upewnieniu się przez Mocarstwo zatrzymujące, że powyższe Mocarstwo pragnie i jest zdolne stosować Konwencję. W razie przekazania w ten sposób osób podlegających ochronie odpowiedzialność za stosowanie Konwencji ciąży na Mocarstwie, które zgodziło się je przyjąć, przez czas, na jaki te osoby są mu powierzone. Jeżeli jednak to Mocarstwo nie będzie stosowało postanowień Konwencji w jakiegokolwiek istotnej sprawie, Mocarstwo, które przekazało osoby podlegające ochronie, powinno na skutek zawiadomienia Mocarstwa opiekuńczego podjąć skuteczne środki w celu zaradzenia sytuacji lub zażądać odesłania mu osób podlegających ochronie. Żądaniu temu należy uczynić zadość.

Osoba podlegająca ochronie nie może być w żadnym razie przekazania do kraju, w którym może obawiać się prześladowań z powodu swych przekonań politycznych lub religijnych.

Postanowienia niniejszego artykułu nie stoją na przeszkodzie ekstradycji, na mocy traktatów ekstradycyjnych, zawartych przed rozpoczęciem działań wojennych, osób podlegających ochronie, które są oskarżone o przestępstwa pospolite.

Artykuł 46

Środki ograniczające podjęte w stosunku do osób podlegających ochronie będą uchylone możliwie najszybciej po zakończeniu działań wojennych, jeżeli nie zostały uchylone wcześniej. Środki ograniczające podjęte w stosunku do ich własności utracą moc obowiązującą możliwie najszybciej po zakończeniu działań wojennych, zgodnie z ustawodawstwem Mocarstwa zatrzymującego.

Dział III

Terytoria okupowane

Artykuł 47

Osoby podlegające ochronie, które znajdują się na terytorium okupowanym, nie będą pozbawione w żadnym razie i w żadnej formie korzyści wypływających z niniejszej Konwencji ani na skutek jakichkolwiek zmian uczynionych w wyniku okupacji w instytucjach lub w rządzie danego terytorium, ani na skutek porozumienia pomiędzy władzami terytorium okupowanego a Mocarstwem okupującym, ani wreszcie na skutek aneksji przez to ostatnie Mocarstwo całości lub części terytorium okupowanego.

Artykuł 48

Osoby podlegające ochronie, a nie będące obywatelami Mocarstwa, którego terytorium jest okupowane, będą mogły skorzystać z prawa opuszczenia tego terytorium na warunkach przewidzianych w artykule 35; decyzje w tym względzie będą podejmowane stosownie do procedury, którą Mocarstwo okupacyjne powinno ustalić zgodnie ze wspomnianym artykułem.

Artykuł 49

Przymusowe przesiedlenia masowe lub indywidualne, jak również deportacje osób podlegających ochronie z terytorium okupowanego na terytorium Mocarstwa okupacyjnego lub na terytorium jakiegokolwiek innego Państwa okupowanego lub nie okupowanego są wzbronione bez względu na powody.

Jednakże Mocarstwo okupacyjne może przystąpić do całkowitej lub częściowej ewakuacji określonego okręgu okupowanego, jeżeli tego wymagają względy bezpieczeństwa ludności lub naglące konieczności wojskowe. Ewakuacja może pociągnąć za sobą przesiedlenie osób podlegających ochronie tylko wewnątrz terytorium okupowanego, z wyjątkiem przypadku zupełnej niemożności dokonania takiego przesiedlenia. Ludność ewakuowana w ten sposób będzie sprowadzona z powrotem do swoich siedzib z chwilą zakończenia działań wojennych na tym obszarze.

Mocarstwo okupacyjne, przystępując do tych przesiedleń lub ewakuacji, powinno w możliwie największej mierze zapewnić osobom podlegającym ochronie właściwe pomieszczenia oraz zadowalające warunki przesiedlenia pod względem zdrowotności, higieny, bezpieczeństwa i wyżywienia, jak również nie dopuszczać do rozdzielania rodzin.

Mocarstwo opiekuńcze będzie powiadomione o przesiedleniach i ewakuacjach z chwilą ich nastąpienia.

Mocarstwo okupacyjne nie może zatrzymywać osób podlegających ochronie w okolicy szczególnie narażonej na niebezpieczeństwa wojny, chyba że bezpieczeństwo ludności lub naglące konieczności wojskowe tego wymagają.

Mocarstwo okupacyjne nie może dokonywać deportacji lub przesiedlenia części własnej ludności cywilnej na terytorium przez nie okupowane.

Artykuł 50

Mocarstwo okupacyjne ułatwi przy współudziale władz narodowych i miejscowych należyte funkcjonowanie zakładów poświęconych opiece nad dziećmi i ich wychowaniu.

Podejmie ono wszelkie konieczne środki w celu ułatwienia ustalenia tożsamości dzieci i rejestracji ich pochodzenia. Nie może ono w żadnym razie zmienić ich osobistego stanu prawnego ani wciągać ich do podległych mu formacji lub organizacji.

Jeżeli instytucje miejscowe są nieodpowiednie, Mocarstwo okupacyjne powinno zająć się zapewnieniem utrzymania i wychowania, o ile możliwie, przez osoby tej samej narodowości, języka i religii, dzieci osieroconych lub oddzielonych od rodziców na skutek wojny, w przypadku braku bliskiego krewnego lub przyjaciela, który mógłby się tego podjąć.

Zadaniem specjalnego wydziału biura utworzonego na podstawie postanowień artykułu 136 będzie podjęcie wszelkich środków koniecznych w celu ustalenia tożsamości dzieci, których tożsamość jest wątpliwa. Dane, posiadane o ich ojcu i matce lub innych bliskich krewnych, będą stale przechowywane. Mocarstwo okupacyjne nie powinno czynić przeszkód w stosowaniu środków preferencyjnych, które mogły być podjęte przed okupacją, na korzyść dzieci poniżej lat 15, kobiet ciężarnych i matek dzieci poniżej 7 lat w zakresie wyżywienia, opieki lekarskiej i ochrony przed skutkami wojny.

Artykuł 51

Mocarstwo okupacyjne nie może zmuszać osób podlegających ochronie do służby w swych siłach zbrojnych lub pomocniczych. Wszelki nacisk lub propaganda zmierzające do dobrowolnego wstępowania do nich są wzbronione.

Może ono zmuszać do pracy tylko te osoby podlegające ochronie, które przekroczyły wiek 18 lat; dotyczy to jednak tylko prac koniecznych dla potrzeb armii okupacyjnej lub służby o charakterze publicznym w zakresie wyżywienia, mieszkania, ubrania, transportu lub ochrony zdrowia ludności kraju okupowanego. Osoby podlegające ochronie nie mogą być zmuszane do żadnej pracy, która zmuszałaby je do wzięcia udziału w działaniach wojennych. Mocarstwo okupacyjne nie może zmuszać osób podlegających ochronie do zapewnienia siłą bezpieczeństwa obiektów, na których terenie wykonują nakazaną pracę.

Praca będzie wykonywana wyłącznie w obrębie terytorium okupowanego, na którym te osoby się znajdują. Każda wezwana do pracy osoba, o ile to jest możliwe, pozostanie na swym zwykłym miejscu pracy. Praca będzie słusznie wynagradzana i dostosowana do zdolności fizycznych i umysłowych pracowników. Obowiązujące w Państwie okupowanym ustawy dotyczące warunków i ochrony pracy, a zwłaszcza wynagrodzenia, czasu pracy, wyposażenia, poprzedniego wykształcenia oraz odszkodowania za wypadki przy pracy i choroby zawodowe, stosowane będą w stosunku do osób podlegających ochronie, które są przydzielone do pracy wspomnianej w niniejszym artykule.

Rekwizycja siły roboczej nie może nigdy prowadzić do zmobilizowania pracowników i zorganizowania ich systemem wojskowym lub półwojskowym.

Artykuł 52

Żadna umowa, żaden układ lub żaden regulamin nie może naruszyć prawa pracowników, dobrowolnych lub niedobrowolnych, do zwracania się, bez względu na ich miejsce pobytu, do przedstawicieli Mocarstwa opiekuńczego z prośbą o interwencję.

Każde zarządzenie, zmierzające do wywołania bezrobocia lub ograniczenia możliwości pracy pracowników kraju okupowanego w celu skłonienia ich do pracy na rzecz Mocarstwa okupacyjnego jest wzbronione.

Artykuł 53

Mocarstwu okupacyjnemu nie wolno niszczyć majątku ruchomego lub nieruchomego stanowiącego indywidualną lub wspólną własność osób prywatnych, państwa lub osób prawnych prawa publicznego, organizacji społecznych lub spółdzielczych, z wyjątkiem przypadków, w których zniszczenia te byłyby bezwzględnie konieczne dla operacji wojskowych.

Artykuł 54

Mocarstwu okupacyjnemu nie wolno zmieniać sytuacji prawnej urzędników lub sędziów terytorium okupowanego albo stosować do nich sankcji lub jakichkolwiek innych środków przymusu lub dyskryminacji, jeżeli uchylają się oni od wykonywania swych funkcji ze względu na swoje sumienie.

Ten ostatni zakaz nie stanowi przeszkody przeciwko stosowaniu artykułu 51 ustęp 2. Nie narusza on prawa Mocarstwa okupacyjnego do zwolnienia ze stanowisk osób sprawujących funkcje publiczne.

Artykuł 55

Mocarstwo okupacyjne ma obowiązek zapewnienia w miarę wszystkich swoich możliwości zaopatrzenia ludności w żywność i środki lecznicze; powinno ono zwłaszcza sprawdzać żywność, zapasy lecznicze i wszelkie inne konieczne artykuły, jeżeli zasoby terytorium okupowanego są niedostateczne.

Mocarstwo okupacyjne może rekwirować na terytorium okupowanym środki żywności, artykuły lub zapasy lecznicze wyłącznie dla okupacyjnych sił zbrojnych i administracji; powinno ono liczyć się z potrzebami ludności cywilnej. Z zastrzeżeniem postanowień innych konwencji międzynarodowych Mocarstwo okupacyjne powinno wydać niezbędne zarządzenia w celu zapewnienia słusznego wynagrodzenia za wszystkie rekwizycje.

Mocarstwa opiekuńcze mogą w każdym czasie sprawdzać bez przeszkód stan zaopatrzenia terytoriów okupowanych w żywność i lekarstwa z zastrzeżeniem przejściowych ograniczeń, które mogą

być wprowadzone ze względu na naglące konieczności wojskowe.

Artykuł 56

Mocarstwo okupacyjne, działając przy współpracy władz narodowych i miejscowych, ma obowiązek zapewnienia i utrzymania, w miarę wszystkich swoich możliwości, funkcjonowania zakładów i służb leczniczych i szpitalnych, jak również zdrowia publicznego i higieny publicznej na terytorium okupowanym, w szczególności przez stosowanie środków o charakterze profilaktycznym i zapobiegawczym, koniecznych dla zwalczania szerzenia się chorób zakaźnych i epidemii. Personel lekarski wszystkich kategorii będzie uprawniony do wykonywania swych zadań.

Jeżeli utworzono nowe szpitale na terytorium okupowanym i jeżeli właściwe organy państwa okupowanego nie pełnią tam już swoich funkcji, władze okupacyjne przystąpią, jeżeli zajdzie potrzeba, do uznania przewidzianego w art. 18. W analogicznych okolicznościach władze okupacyjne powinny również uznać personel szpitali i środków transportowych na podstawie postanowień art. 20 i 21.

Przy wydawaniu zarządzeń dotyczących zdrowia i higieny oraz przy wprowadzaniu ich w życie Mocarstwo okupujące będzie liczyło się z wymaganiami moralności i etyki ludności terytorium okupowanego.

Artykuł 57

Mocarstwo okupacyjne może rekwirować szpitale cywilne dla leczenia rannych i chorych wojskowych jedynie czasowo i w przypadkach nagłej konieczności oraz pod warunkiem, że będą powzięte we właściwym czasie stosowne środki w celu zapewnienia leczenia i opieki osobom znajdującym się w szpitalach oraz w celu zaspokojenia potrzeb ludności cywilnej.

Sprzęt i magazyny szpitali cywilnych nie mogą być rekwirowane, dopóki będą konieczne dla zaspokojenia potrzeb ludności cywilnej.

Artykuł 58

Mocarstwo okupacyjne zezwoli duchownym na niesienie opieki duchowej swoim współwyznawcom.

Zgodzi się ono również na przesyłanie książek i przedmiotów koniecznych do zaspokojenia potrzeb religijnych oraz ułatwi ich rozdział na terytorium okupowanym.

Artykuł 59

Jeżeli ludność terytorium okupowanego lub część tej ludności jest niedostatecznie zaopatrzona, Mocarstwo okupacyjne zgodzi się na przeprowadzenie akcji pomocy na rzecz tej ludności i ułatwi tę akcję w miarę wszystkich swoich możliwości.

Akcje te, które mogą być podejmowane przez Państwo lub przez bezstronne organizacje humanitarne, jak Międzynarodowy Komitet Czerwonego Krzyża, polegać będą zwłaszcza na przesyłaniu żywności, środków leczniczych i odzieży.

Wszystkie umawiające się Państwa powinny zezwolić na wolny przewóz tych przesyłek i zapewnić im ochronę.

Mocarstwo zezwalające na wolny przewóz przesyłek przeznaczonych dla terytorium okupowanego przez przeciwną Stronę w konflikcie będzie miało jednak prawo sprawdzania przesyłek i regulowania ich przewozu przez określenie jego czasu i tras, jak również otrzymania od Mocarstwa opiekuńczego dostatecznego zapewnienia, że te przesyłki są przeznaczone na pomoc dla ludności znajdującej się w potrzebie i nie będą użyte w interesie Mocarstwa okupacyjnego.

Artykuł 60

Przesyłki pomocy nie zwalniają w niczym Mocarstwa okupacyjnego od odpowiedzialności, ciążącej na nim na podstawie artykułów 55, 56 i 59. Nie może ono w żadnej mierze zmieniać przeznaczenia przesyłek pomocy, z wyjątkiem przypadków nagłej konieczności, w interesie ludności obszaru okupowanego i za zgodą Mocarstwa opiekuńczego.

Artykuł 61

Rozdział przesyłek pomocy, wspomnianych w poprzednich artykułach, będzie dokonywany przy udziale i pod kontrolą Mocarstwa opiekuńczego. Na skutek porozumienia między Mocarstwem okupacyjnym a Mocarstwem opiekuńczym funkcja ta może również być przekazana Państwu neutralnemu, Międzynarodowemu Komitetowi Czerwonego Krzyża albo każdej innej bezstronnej organizacji humanitarnej.

Od przesyłek pomocy nie będą pobierane na terytorium okupowanym żadne cła, podatki lub opłaty, chyba że ich pobranie byłoby konieczne w interesie gospodarczym tego terytorium. Mocarstwo okupacyjne powinno ułatwić szybki rozdział tych przesyłek.

Wszystkie Umawiające się Strony postarają się o zezwolenie na bezpłatny tranzyt i przewóz przesyłek pomocy, przeznaczonych dla terytoriów okupowanych.

Artykuł 62

Z zastrzeżeniem naglących wymagań bezpieczeństwa osoby podlegające ochronie, które znajdują się na terytorium okupowanym, mogą otrzymywać indywidualne przesyłki pomocy, skierowane do nich.

Artykuł 63

Z zastrzeżeniem zarządzeń tymczasowych, które mogą być wydane tytułem wyjątku ze względu na naglące wymagania bezpieczeństwa Mocarstwa okupacyjnego:

- a) uznane krajowe stowarzyszenia Czerwonego Krzyża (Czerwonego Półksiężyca, Czerwonego Lwa i Słońca) mogą wykonywać działalność zgodną z zasadami Czerwonego Krzyża ustalonymi przez międzynarodowe konferencje Czerwonego Krzyża. Inne stowarzyszenia pomocy powinny mieć możliwość prowadzenia swej działalności humanitarnej w podobnych warunkach;
- b) mocarstwo okupacyjne nie może wymagać od tych stowarzyszeń przeprowadzenia żadnych zmian personalnych i organizacyjnych, które mogłyby zaszkodzić wspomnianej wyżej działalności.

Te same zasady będą stosowane do działalności i personelu organizacji specjalnych o charakterze niewojskowym, które już istnieją bądź też zostaną utworzone w celu zapewnienia odpowiednich warunków bytu ludności cywilnej przez utrzymanie podstawowych instytucji użyteczności publicznej, przez rozdział przesyłek pomocy i przez organizację ratownictwa.

Artykuł 64

Ustawodawstwo karne terytorium okupowanego pozostanie w mocy z wyjątkiem przypadków, w których będzie ono uchylone lub zawieszane przez Mocarstwo okupacyjne, o ile stanowi ono groźbę dla bezpieczeństwa tego Mocarstwa lub przeszkodę dla stosowania niniejszej Konwencji. Z zastrzeżeniem tego ostatniego względu i konieczności zapewnienia skutecznego wymiaru sprawiedliwości sądy terytorium okupowanego będą nadal sądziły wszystkie sprawy o przestępstwa przewidziane w tym ustawodawstwie.

Mocarstwo okupacyjne może jednak ustanowić dla ludności terytorium okupowanego przepisy konieczne dla umożliwienia mu wykonania zobowiązań wypływających z niniejszej Konwencji oraz zapewnienia prawidłowej administracji terytorium i bezpieczeństwa Mocarstwa okupacyjnego, członków i mienia sił zbrojnych lub administracji okupacyjnej, jak również urzędzeń i linii komunikacyjnych używanych przez nie.

Artykuł 65

Przepisy karne wydane przez Mocarstwa okupacyjne wejdą w życie dopiero po ich ogłoszeniu i podaniu do wiadomości ludności w jej własnym języku.

Nie mogą one działać wstecz.

Artykuł 66

Mocarstwo okupacyjne może w przypadku naruszenia przepisów karnych, wydanych przez nie na

mocy ustępu drugiego artykułu 64, przekazać oskarżonych swoim sądom wojskowym, nie politycznym i prawidłowo ustanowionym, pod warunkiem, że mają one siedzibę w kraju okupowanym. Sądy odwoławcze będą miały w miarę możliwości siedzibę w kraju okupowanym.

Artykuł 67

Sądy mogą stosować tylko przepisy prawne wcześniejsze od daty przestępstwa i zgodne z ogólnymi zasadami prawa, szczególnie jeżeli chodzi o zasadę współmierności wymiaru kary. Powinny one brać pod uwagę okoliczność, że oskarżony nie jest obywatelem Mocarstwa okupacyjnego.

Artykuł 68

Gdy osoba podlegająca ochronie popełnia przestępstwo jedynie w celu szkodenia Mocarstwu okupacyjnemu, ale czyn ten nie stanowi zamachu na życie lub nieetykalność cielesną członków sił zbrojnych lub administracji okupacyjnej, nie stwarza poważnego niebezpieczeństwa zbiorowego i nie stanowi poważnego zamachu na mienie sił zbrojnych lub administracji okupacyjnej albo na używane przez nie urządzenia, osoba ta podlega internowaniu lub zwykłemu uwięzieniu z zastrzeżeniem, że czas trwania tego internowania lub więzienia będzie współmierny z popełnionym przestępstwem. Poza tym internowanie lub uwięzienie za takie przestępstwa będzie jedynym środkiem pozbawienia wolności, jaki może być zastosowany względem osób podlegających ochronie. Sądy przewidziane w artykule 66 niniejszej Konwencji będą mogły swobodnie zamieniać karę więzienia na internowanie przez ten sam okres czasu.

Przepisy karne ogłoszone przez Mocarstwo okupujące stosownie do artykułów 64 i 65 mogą przewidywać karę śmierci w stosunku do osób podlegających ochronie tylko za szpiegostwo, akty ciężkiego sabotażu przeciwko urządzeniom wojskowym Mocarstwa okupacyjnego lub umyślne przestępstwa, które spowodowały śmierć jednej lub kilku osób, oraz pod warunkiem, że ustawodawstwo terytorium okupowanego obowiązujące przed rozpoczęciem okupacji przewiduje w takich przypadkach karę śmierci.

Nie można skazać osoby podlegającej ochronie na karę śmierci bez specjalnego zwrócenia uwagi sądu, że oskarżony, nie będąc obywatelem Mocarstwa okupującego nie ma wobec niego żadnego obowiązku wierności.

W żadnym razie kara śmierci nie może być orzeczona przeciwko osobie podlegającej ochronie, która miała poniżej lat 18 w chwili popełnienia przestępstwa.

Artykuł 69

We wszystkich przypadkach okres tymczasowego aresztowania będzie zaliczony na poczet kary więzienia, na jaką osoba podlegająca ochronie może być skazana.

Artykuł 70

Osoby podlegające ochronie nie mogą być aresztowane, ścigane lub skazane przez Mocarstwo okupacyjne za czyny popełnione lub za opinie wypowiedziane przed okupacją lub podczas chwilowej przerwy w okupacji, o ile nie chodzi o naruszenie praw i zwyczajów wojennych.

Obywatele państwa okupacyjnego, którzy przed wybuchem konfliktu szukali schronienia na terytorium okupowanym, mogą być aresztowani, ścigani i skazani albo deportowani poza terytorium okupowane tylko za przestępstwa popełnione po rozpoczęciu działań wojennych lub za takie przestępstwa pospolite popełnione przed rozpoczęciem działań wojennych, które według prawa Państwa, którego terytorium jest okupowane, uzasadniają ekstradycję w czasie pokoju.

Artykuł 71

Właściwe sądy Mocarstwa okupacyjnego nie mogą wydać wyroku skazującego bez uprzedniego przeprowadzenia prawidłowego procesu.

Każdy oskarżony ścigany przez Mocarstwo okupacyjne będzie bez zwłoki poinformowany na piśmie w języku dla niego zrozumiałym o szczegółach oskarżenia wytoczonego przeciwko niemu; dochodzenie w

jego sprawie będzie przeprowadzone możliwie najszybciej. Mocarstwo opiekuńcze będzie poinformowane o każdym dochodzeniu wytoczonym przez Mocarstwo okupujące przeciwko osobom podlegającym ochronie, jeżeli zarzuty oskarżenia mogą pociągnąć za sobą wyrok śmierci albo karę więzienia przez lat dwa lub więcej; będzie ono mogło informować się w każdym czasie o stanie sprawy. Prócz tego Mocarstwo opiekuńcze będzie miało prawo otrzymywać na żądanie wszelkie informacje w tych sprawach, jak również we wszystkich innych sprawach wytoczonych przez Mocarstwo okupacyjne przeciwko osobom podlegającym ochronie.

Zawiadomienie Mocarstwa opiekuńczego przewidziane w ustępie drugim niniejszego artykułu powinno być dokonane niezwłocznie i dotrzeć w każdym razie do Mocarstwa opiekuńczego na 3 tygodnie przed datą pierwszej rozprawy. Jeżeli przy rozpoczęciu rozprawy nie zostanie złożony dowód zachowania w całości postanowień niniejszego artykułu, rozprawa nie będzie mogła się odbyć. Zawiadomienie powinno w szczególności zawierać następujące dane:

- a) dane personalne oskarżonego;
- b) miejsce zamieszkania lub zatrzymania;
- c) wyszczególnienie zarzutu lub zarzutów oskarżenia (ze wskazaniem przepisów karnych, na których jest ono oparte);
- d) oznaczenie sądu, który ma orzekać w sprawie;
- e) miejsce i datę pierwszej rozprawy.

Artykuł 72

Każdy oskarżony będzie miał prawo przedstawić środki dowodowe na swoją obronę i w szczególności będzie mógł powołać się na świadków. Będzie on miał prawo korzystania z pomocy wybranego przez siebie wykwalifikowanego obrońcy, który będzie mógł odwiedzać go swobodnie i otrzyma konieczne ułatwienia dla przygotowania obrony.

Jeżeli oskarżony nie wybrał sobie obrońcy, Mocarstwo opiekuńcze wyznaczy mu go. Jeżeli oskarżony odpowiada za ciężkie przestępstwo, a nie ma Mocarstwa opiekuńczego, Mocarstwo okupacyjne powinno za zgodą oskarżonego wyznaczyć mu obrońcę.

Każdy oskarżony, chyba że tego dobrowolnie się zrzeknie, będzie korzystał z pomocy tłumacza zarówno podczas dochodzenia, jak i na rozprawie sądowej. Będzie on mógł w każdej chwili wyłączyć tłumacza i żądać jego zmiany.

Artykuł 73

Każdy skazany będzie miał prawo korzystać ze środków odwoławczych przewidzianych w ustawodawstwie stosowanym przez sąd. Będzie on dokładnie poinformowany o przysługującym mu prawie odwołania się, jak również o terminach związanych z jego wykonaniem.

Postępowanie karne przewidziane w niniejszej części stosuje się analogicznie do odwołań. Jeżeli ustawodawstwo stosowane przez sąd nie przewiduje apelacji, skazany będzie mógł odwołać się od wyroku co do winy i kary do właściwych władz Mocarstwa okupacyjnego.

Artykuł 74

Przedstawiciele Mocarstwa opiekuńczego będą mogli być obecni na rozprawie każdego sądu orzekającego w sprawie osoby podlegającej ochronie, chyba że ze względu na bezpieczeństwo Mocarstwa okupacyjnego rozprawa odbywa się wyjątkowo przy drzwiach zamkniętych. Mocarstwo okupacyjne zawiadomi wówczas o tym Mocarstwo opiekuńcze. Zawiadomienie zawierające wskazanie miejsca i daty rozpoczęcia rozprawy powinno być podane do Mocarstwa opiekuńczego.

Wszystkie wyroki orzekające karę śmierci lub karę więzienia na dwa lata lub dłużej będą możliwie najszybciej podawane do wiadomości Mocarstwu opiekuńczemu wraz z wskazaniem motywów wyroku; powinny one powoływać się na zawiadomienie dokonane w myśl artykułu 71, a w przypadku orzeczenia kary pozbawienia wolności powinny wskazywać miejsce jej wykonania. Inne wyroki będą przechowywane w aktach sądowych i będą mogły być badane przez przedstawicieli Mocarstwa opiekuńczego. W przypadku skazania na karę śmierci albo na karę pozbawienia wolności przez dwa lata lub dłużej terminy odwołania zaczynają biec dopiero od daty doręczenia Mocarstwu opiekuńczemu zawiadomienia o wyroku.

Artykuł 75

W żadnym przypadku osoby skazane na karę śmierci nie będą pozbawione prawa złożenia prośby o łaskę.

Żaden wyrok śmierci nie może być wykonany przed upływem co najmniej sześciu miesięcy od chwili, kiedy Mocarstwo opiekuńcze otrzyma wyrok ostateczny, potwierdzający skazanie na śmierć, lub decyzję odmawiającą przyznania łaski.

Ten sześciomiesięczny termin będzie mógł być skrócony w pewnych ściśle określonych przypadkach, gdy z ważnych i krytycznych okoliczności wynika istnienie zorganizowanej groźby dla bezpieczeństwa Mocarstwa okupacyjnego lub jego sił zbrojnych. Mocarstwo opiekuńcze będzie zawiadomione o każdym przypadku skrócenia tego terminu i będzie miało zawsze możliwość przedstawienia jeszcze na czas właściwym władzom okupacyjnym swojego stanowiska w sprawie tych wyroków śmierci.

Artykuł 76

Osoby podlegające ochronie, które są oskarżone, będą zatrzymane w kraju okupowanym i w razie skazania odbędą w nim swą karę. W miarę możliwości należy je oddzielić od innych zatrzymanych i zapewnić im warunki odżywiania i higieny wystarczające dla utrzymania ich w dobrym stanie zdrowia oraz co najmniej odpowiadające warunkom istniejącym w zakładach karnych kraju okupowanego.

Otrzymają one opiekę lekarską wymaganą przez ich stan zdrowia.

Umożliwi się im również otrzymywanie pomocy duchownej, o którą mogłyby prosić.

Kobiety będą umieszczone w oddzielnych pomieszczeniach, pod bezpośrednim nadzorem kobiet.

Zwróci się uwagę na specjalne warunki przewidziane dla nieletnich.

Delegaci Mocarstwa opiekuńczego oraz Międzynarodowego Komitetu Czerwonego Krzyża będą mogli odwiedzać zatrzymane osoby podlegające ochronie, stosownie do postanowień artykułu 143.

Poza tym osoby te będą miały prawo otrzymywać co najmniej jedną paczkę na miesiąc.

Artykuł 77

Osoby podlegające ochronie, które są oskarżone lub skazane przez sądy na terytorium okupowanym, będą po zakończeniu okupacji przekazane wraz z dotyczącymi ich aktami władzom uwolnionego terytorium.

Artykuł 78

O ile Mocarstwo okupacyjne uzna za konieczne ze względu na naglące wymagania bezpieczeństwa zastosować środki zabezpieczające wobec osób podlegających ochronie, będzie ono mogło najwyżej wyznaczyć im przymusowe miejsce zamieszkania lub internować je.

Decyzje w sprawie wyznaczenia przymusowego miejsca zamieszkania lub w sprawie internowania będą wydane w normalnym postępowaniu, które Mocarstwo okupacyjne ustali zgodnie z postanowieniami niniejszej Konwencji. W tym postępowaniu powinno przysługiwać stronom zainteresowanym prawo do złożenia odwołania. Odwołania powinny być rozpoznawane w możliwie krótkim terminie. Jeżeli powyższe decyzje są utrzymane w mocy, będą one okresowo, w miarę możliwości co pół roku, poddawane rewizji przez właściwy organ powołany przez wspomniane Mocarstwo.

Osoby podlegające ochronie, które są obowiązane do przebywania w przymusowym miejscu zamieszkania i zmuszone na skutek tego do opuszczenia swoich stałych miejsc zamieszkania, korzystać będą bez żadnych ograniczeń z postanowień artykułu 39 niniejszej Konwencji.

Dział IV

Zasady traktowania internowanych

Rozdział I

Postanowienia ogólne

Artykuł 79

Strony w konflikcie będą mogły internować osoby podlegające ochronie tylko stosowanie do postanowień artykułów 41, 42, 43, 68 i 78.

Artykuł 80

Osoby internowane zachowują pełną zdolność cywilno-prawną i będą mogły wykonywać wynikające z niej prawa w sposób dający się pogodzić z ich internowaniem.

Artykuł 81

Strony w konflikcie, które internować będą osoby podlegające ochronie, obowiązane będą zapewnić im bezpłatne utrzymanie oraz opiekę lekarską, jakiej wymaga ich stan zdrowia.

Potrącenia z zapomóg, uposażeń lub wierzytelności internowanych na pokrycie tych kosztów są niedopuszczalne.

Mocarstwo zatrzymujące obowiązane będzie utrzymywać osoby pozostające na utrzymaniu internowanych, jeżeli nie posiadają one dostatecznych środków utrzymania lub są niezdolne do zarobienia na życie.

Artykuł 82

Mocarstwo zatrzymujące zgrupuje, w granicach możliwości, internowanych stosownie do ich narodowości, języka i obyczajów. Internowani będący obywatelami tego samego kraju nie będą rozdzieleni jedynie z powodu różnic językowych.

W całym okresie internowania członkowie tej samej rodziny, a zwłaszcza rodzice i dzieci, umieszczeni będą w tym samym miejscu internowania, z wyjątkiem przypadków, w których warunki pracy, względy zdrowotne lub zastosowanie przepisów wymienionych w rozdziale IX niniejszej części czyniłyby niezbędnym ich czasowe rozłączenie. Internowani będą mogli prosić, aby ich dzieci pozostawione na wolności bez opieki rodziców były internowane wraz z nimi.

Internowani członkowie tej samej rodziny będą w miarę możliwości umieszczeni w tych samych lokalach i będą zakwaterowani oddzielnie od innych internowanych; należy również przyznać im konieczne ułatwienia dla prowadzenia życia rodzinnego.

Rozdział II

Miejsca internowania

Artykuł 83

Mocarstwo zatrzymujące nie będzie mogło urządzać miejsc internowania na obszarach szczególnie narażonych na niebezpieczeństwa wojny.

Mocarstwo zatrzymujące komunikować będzie Mocarstwom nieprzyjacielskim za pośrednictwem Mocarstw opiekuńczych wszelkie dane o rozmieszczeniu geograficznym miejsc internowania.

Gdy tylko względy wojskowe na to pozwolą, obozy internowanych będą oznaczone literami IC, umieszczonymi w ten sposób, aby mogły być wyraźnie w ciągu dnia widoczne z powietrza; jednakże zainteresowane Mocarstwa będą mogły zgodzić się na inne znaki rozpoznawcze. Żadne miejsce inne niż obóz internowanych nie może być oznaczone w ten sposób.

Artykuł 84

Internowani powinni mieć oddzielne pomieszczenia i oddzielną administrację od jeńców wojennych i osób pozbawionych wolności z jakiegokolwiek innego powodu.

Artykuł 85

Mocarstwo zatrzymujące obowiązane jest do podjęcia wszelkich koniecznych i możliwych środków, aby osoby podlegające ochronie były już od początku ich internowania umieszczone w budynkach lub kwaterach, dających wszelkie gwarancje higieny i zdrowotności oraz zapewniających im skuteczną ochronę przed surowością klimatu i przed skutkami wojny. W żadnym przypadku miejsca stałego internowania nie będą się znajdowały w okolicach niezdrowych albo w miejscowościach, których klimat byłby szkodliwy dla internowanych. We wszystkich przypadkach, w których te osoby byłyby czasowo internowane w miejscowościach niezdrowych lub których klimat byłby szkodliwy dla zdrowia, należy je przenieść tak szybko, jak na to okoliczności pozwolą, do miejsc internowania, w których niebezpieczeństwa te nie zagrażają.

Pomieszczenia powinny być całkowicie zabezpieczone od wilgoci, dostatecznie ogrzewane i oświetlone, zwłaszcza między zmierzchem a porą gaszenia świateł. Pomieszczenia sypialne powinny być dostatecznie przestronne i dobrze przewietrzane; internowani będą mieli odpowiednie pościela i dostateczną ilość kocy, biorąc pod uwagę klimat oraz wiek, płeć i stan zdrowia internowanych.

Internowani będą mogli korzystać w dzień i w nocy z urządzeń sanitarnych, odpowiadających wymaganiom higieny i utrzymywanych stale w czystości. Dostarczy się im wody i mydła w ilości dostatecznej dla codziennego mycia ciała i prania bielizny; w tym celu będą im dostarczone niezbędne urządzenia i udogodnienia. Poza tym będą im udostępnione prysznice lub kąpiele. Pozostawiony im będzie niezbędny czas na zabiegi higieniczne i prace porządkowe.

Jeżeli zajdzie konieczność ulokowania w drodze wyjątku i chwilowo kobiet, które nie należą do rodzin internowanych, we wspólnych pomieszczeniach z mężczyznami, należy im obowiązkowo dostarczyć oddzielnych miejsc do spania i oddzielnych urządzeń sanitarnych.

Artykuł 86

Mocarstwo zatrzymujące odda do dyspozycji internowanych, niezależnie od ich wyznania, odpowiednie pomieszczenie dla wykonywania praktyk religijnych.

Artykuł 87

Poza przypadkami, w których internowani mogliby korzystać z innych analogicznych urządzeń, we wszystkich miejscach internowania otwarte będą kantyny w celu umożliwienia internowanym nabywania po cenach nie przekraczających miejscowych cen rynkowych artykułów spożywczych i przedmiotów codziennego użytku, włącznie z mydłem i tytoniem, które mogą się przyczynić do polepszenia ich bytu i osobistej wygody.

Dochody z kantyn będą przelewane na rachunek specjalnego funduszu pomocy, który utworzony będzie w każdym miejscu internowania i będzie używany na rzecz internowanych, przebywających w tym miejscu internowania. Komitety internowanych przewidziane w art. 102 będą miały prawo wglądu w administrację kantyn i w zarząd tym funduszem.

W chwili rozwiązania miejsca internowania saldo kredytowe funduszu pomocy przekazane będzie funduszowi pomocy innego miejsca internowania dla internowanych tej samej narodowości, a w braku takiego miejsca - centralnemu funduszowi pomocy, który będzie zarządzany w interesie wszystkich internowanych pozostających we władzy Mocarstwa zatrzymującego. W razie ogólnego zwolnienia fundusze te zachowane będą przez Mocarstwo zatrzymujące, chyba że zainteresowane Mocarstwa zawarły odmienne porozumienie.

Artykuł 88

We wszystkich miejscach internowania narażonych na niebezpieczeństwo bombardowań lotniczych i inne niebezpieczeństwa wojenne będą urządzone dla zapewnienia niezbędnej ochrony odpowiednie schrony w ilości dostatecznej. W razie alarmu internowani będą mogli udać się do nich jak najszybciej, z wyjątkiem tych spośród nich, którzy biorą udział w ochronie miejsc internowania przed tymi niebezpieczeństwami. Będą oni korzystali z wszelkich środków ochrony na równi z ludnością cywilną.

Należy zastosować dostateczne środki ostrożności w miejscach internowania dla zabezpieczenia ich przed pożarem.

Rozdział III

Wyżywienie i odzież

Artykuł 89

Codzienne racje żywnościowe internowanych będą wystarczające pod względem ilości, jakości i różnorodności, aby zapewnić utrzymanie ich w normalnym stanie zdrowia i zapobiec awitaminozie; tryb życia, do którego internowani są przyzwyczajeni, będzie również wzięty pod uwagę.

Ponadto umożliwić należy internowanym przyrządzanie przez nich samych dodatkowej żywności będącej w ich posiadaniu.

Woda do picia będzie im dostarczona w dostatecznej ilości. Dozwolone będzie palenie tytoniu.

Pracownicy otrzymywać będą dodatkową żywność stosownie do rodzaju wykonywanej pracy.

Kobiety ciężarne i kobiety w połogu oraz dzieci poniżej lat 15 otrzymywać będą dodatkową żywność stosownie do ich potrzeb fizjologicznych.

Artykuł 90

Poczyni się wszelkie ułatwienia, aby internowani mogli zaopatrzyć się w zmianę odzieży, obuwia i bielizny w chwili ich zatrzymania i aby mogli je uzyskać później, jeżeli zajdzie tego potrzeba. Jeżeli internowani nie posiadają odzieży odpowiedniej w danych warunkach klimatycznych i nie mogą się w nią zaopatrzyć, Mocarstwo zatrzymujące dostarczy im jej bezpłatnie.

Odzież, którą Mocarstwo zatrzymujące dostarczy internowanym, oraz ewentualnie umieszczone na niej znaki zewnętrzne nie mogą mieć charakteru poniżającego ani ośmieszającego.

Pracujący powinni otrzymywać ubrania robocze oraz odpowiednią odzież ochronną, ilekroć rodzaj pracy tego wymaga.

Rozdział IV

Higiena i opieka lekarska

Artykuł 91

Każde miejsce internowania posiadać będzie odpowiednią izbę chorych, prowadzoną pod kierunkiem wykwalifikowanego lekarza, w której internowani otrzymywać będą potrzebną opiekę lekarską oraz stosowną dietę. Dla zakaźnie chorych i umysłowo chorych będą zarezerwowane oddzielne lokale.

Kobiety w połogu i internowani dotknięci ciężką chorobą lub których stan wymaga specjalnego leczenia, zabiegu chirurgicznego lub umieszczenia w szpitalu, będą przyjęci do każdego zakładu odpowiedniego dla ich leczenia i otrzymają opiekę, która nie będzie mniejsza niż opieka udzielana ogółowi ludności. Internowani będą w miarę możliwości leczeni przez personel lekarski tej samej narodowości.

Internowani będą mogli bez przeszkód zgłaszać się do władz lekarskich na badanie. Władze lekarskie Mocarstwa zatrzymującego wydadzą na prośbę każdego internowanego, który odbył kurację, oficjalne zaświadczenie stwierdzające charakter jego choroby lub rany oraz okres i rodzaj leczenia. Odpis tego zaświadczenia przesłany będzie do Centralnego Biura przewidzianego w art. 140.

Leczenie internowanych, jak również dostarczenie wszelkich przyrządów potrzebnych dla utrzymania ich w dobrym stanie zdrowia, a zwłaszcza protez dentystycznych i innych oraz okularów, będzie bezpłatne.

Artykuł 92

Badania lekarskie internowanych odbywać się będą co najmniej raz na miesiąc. Będą one miały na celu w szczególności sprawdzenie ogólnego stanu zdrowia, odżywienia i czystości, jak również wykrycie chorób zakaźnych, a przede wszystkim gruźlicy, chorób wenerycznych i malarii. Obejmą one również sprawdzenie wagi każdego internowanego, a co najmniej raz do roku badanie rentgenologiczne.

Rozdział V

Religia, zajęcia intelektualne i fizyczne

Artykuł 93

Internowani będą mieli pełną swobodę wykonywania praktyk religijnych, włącznie z udziałem w nabożeństwach swojego wyznania, pod warunkiem zastosowania się do przepisów porządkowych, wydanych przez władze zatrzymujące.

Internowani, którzy są duchownymi, będą mogli wykonywać swobodnie swe obowiązki kapłańskie wśród swych współwyznawców. W tym celu Mocarstwo zatrzymujące czuwać będzie nad równomiernym ich rozmieszczeniem pomiędzy różne miejsca internowania, w których znajdują się internowani mówiący tym samym językiem i należący do tego samego wyznania. Gdyby liczba ich była niedostateczna, udzielone im zostaną konieczne ułatwienia, a między innymi środki transportu, aby mogli udawać się z jednego miejsca internowania do innego; będą oni również mogli odwiedzać internowanych przebywających w szpitalach. Duchowni korzystać będą z prawa korespondowania w sprawach dotyczących ich obowiązków kapłańskich z władzami kościelnymi kraju w którym ma miejsce internowanie, i w miarę możliwości z międzynarodowymi organizacjami religijnymi swojego wyznania. Korespondencji tej nie zalicza się do normy korespondencji wymienionej w artykule 107, ale podlega ona postanowieniom artykułu 112.

Gdy internowani nie korzystają z pomocy duchownego swojego wyznania albo gdy liczba tych ostatnich jest niedostateczna, miejscowa władza kościelna tego samego wyznania będzie mogła wyznaczyć w porozumieniu z Mocarstwem zatrzymującym duchownego tego wyznania, a w razie gdyby to było możliwe z punktu widzenia wyznaniowego, duchownego wyznania podobnego albo osobę świecką o odpowiednich kwalifikacjach. Osobie tej przysługiwać będą korzyści związane z funkcją, którą objęła. Osoby wyznaczone w ten sposób obowiązane będą stosować się do wszystkich zarządzeń wydanych przez Mocarstwo zatrzymujące w interesie dyscypliny i bezpieczeństwa.

Artykuł 94

Mocarstwo zatrzymujące popierać będzie działalność intelektualną, wychowawczą, rozrywkową i sportową internowanych pozostawiając im swobodę uczestniczenia w niej. Przedsięwzięcie ono wszelkie możliwe środki celem zapewnienia jej wykonywania, a w szczególności odda do dyspozycji internowanych stosowne pomieszczenia.

Internowanym przyznane będą wszelkie możliwe ułatwienia, aby mogli rozpocząć lub kontynuować swe studia. Kształcenie dzieci i młodzieży będzie zapewnione; będą one mogły uczęszczać do szkół położonych w obrębie miejsca internowania lub poza nim.

Internowani powinni mieć możliwość uprawiania ćwiczeń fizycznych oraz uczestniczenia w imprezach sportowych i grach na wolnym powietrzu. We wszystkich miejscach internowania będą na ten cel pozostawione dostateczne tereny. Dla dzieci i młodzieży zarezerwowane będą tereny specjalne.

Artykuł 95

Mocarstwo zatrzymujące będzie mogło zatrudniać internowanych jako robotników tylko na ich życzenie. W każdym razie zabronione jest zatrudnianie internowanych pracą, której nakazanie osobie podlegającej ochronie a nie internowanej stanowiłoby naruszenie postanowień artykułu 40 lub 51 niniejszej Konwencji, lub pracą o charakterze poniżającym lub upokarzającym.

Po sześciu tygodniach pracy internowani będą mogli w każdej chwili zrzec się pracy za ośmiodniowym wypowiedzeniem.

Postanowienia te nie naruszają prawa Mocarstwa zatrzymującego do zmuszenia internowanych lekarzy, dentystów i innych członków personelu sanitarnego do wykonywania swego zawodu na rzecz ich współinternowanych; do zatrudniania internowanych przy pracach administracyjnych i konserwacji miejsca internowania; do przydzielenia tym osobom pracy w kuchni i innych prac gospodarczych; wreszcie do zatrudnienia ich przy pracach mających na celu ochronę internowanych przed bombardowaniem lotniczym lub przed innymi niebezpieczeństwami wynikającymi z działań wojennych. Żaden internowany nie będzie mógł jednak być zmuszony do wykonywania prac, do których lekarz administracji uznał go za fizycznie niezdolnego.

Mocarstwo zatrzymujące ponosić będzie całkowitą odpowiedzialność za wszystkie warunki pracy, za

opiekę lekarską oraz wypłatę wynagrodzeń i odszkodowań za wypadki przy pracy i za choroby zawodowe. Warunki pracy, jak również odszkodowanie za wypadki przy pracy i choroby zawodowe będą zgodne z ustawodawstwem krajowym i zwyczajami; nie będą one w żadnym razie niższe od tych, które są stosowane przy pracach takiego samego rodzaju wykonywanych w tej samej okolicy. Wynagrodzenia będą ustalone w sposób słuszny w drodze porozumień między Mocarstwem zatrzymującym, internowanymi i - w razie potrzeby - pracodawcami innymi niż Mocarstwo zatrzymujące, biorąc pod uwagę zobowiązanie Mocarstwa zatrzymującego do zapewnienia internowanemu bezpłatnego utrzymania oraz opieki lekarskiej, wymaganej przez stan jego zdrowia. Internowani zatrudnieni stale przy pracach określonych w ustępie trzecim otrzymają od Mocarstwa zatrzymującego słuszne wynagrodzenie; warunki pracy oraz odszkodowanie za wypadki przy pracy i choroby zawodowe nie będą niższe od tych, które są stosowane przy pracach takiego samego rodzaju wykonywanych w tej samej okolicy.

Artykuł 96

Każdy oddział pracy przynależć będzie do swego miejsca internowania. Właściwe władze Mocarstwa zatrzymującego i komendant danego miejsca internowania będą odpowiedzialni za przestrzeganie w oddziałach pracy postanowień niniejszej Konwencji. Komendant prowadzić będzie bieżąco listę podległych mu oddziałów pracy i podawać ją będzie do wiadomości przedstawicielom Mocarstwa opiekuńczego, Międzynarodowego Komitetu Czerwonego Krzyża i innych organizacji humanitarnych, które odwiedzą miejsca internowania.

Rozdział VI

Własność osobista i środki finansowe

Artykuł 97

Internowani mogą zatrzymać przedmioty osobistego użytku. Pieniądze, czeki, papiery wartościowe itp., jak również kosztowności, których są posiadaczami, mogą im być odebrane tylko z zachowaniem ustalonego postępowania. Otrzymają oni szczegółowe pokwitowanie.

Pieniądze powinny być wniesione na rachunek każdy internowanego, jak to jest przewidziane w artykule 98; nie mogą one być wymienione na inną walutę, chyba że wymaga tego ustawodawstwo terytorium, na którym posiadacz został internowany, albo jeżeli internowany na to się zgodzi.

Przedmioty mające przede wszystkim wartość osobistą lub uczuciową nie mogą być internowanym odebrane.

Kobietę internowaną może rewidować tylko kobieta.

W chwili uwolnienia albo repatriacji internowani otrzymają w gotówce kredytowe saldo ich rachunku, prowadzonego zgodnie z art. 98, jak również wszystkie przedmioty, pieniądze, czeki, papiery wartościowe itd., które zostały im odebrane podczas internowania, z wyjątkiem przedmiotów i papierów wartościowych, które Mocarstwo zatrzymujące może zatrzymać na mocy obowiązującego w nim ustawodawstwa. W przypadku zatrzymania własności internowanego na podstawie tego ustawodawstwa zainteresowany otrzyma szczegółowe zaświadczenie.

Dokumenty rodzinne i dowody tożsamości posiadane przez internowanych mogą im być odebrane tylko za pokwitowaniem.

W żadnej chwili internowani nie powinni pozostawać bez dowodów tożsamości. Jeżeli ich nie posiadają, otrzymają specjalne dowody, sporządzone przez władze zatrzymujące i mające zastąpić dowody tożsamości do końca internowania.

Internowani mogą mieć przy sobie pewną sumę w gotówce albo w bonach na dokonywanie zakupów.

Artykuł 98

Wszyscy internowani otrzymywać będą regularnie dodatki pieniężne celem umożliwienia im zakupu artykułów żywnościowych i takich rzeczy, jak tytoń, przybory toaletowe itd. Dodatki pieniężne mogą być wypłacane w formie otwarcia kredytu albo w formie bonów.

Ponadto internowani mogą otrzymywać zapomogi od Mocarstwa, którego są obywatelami, od Mocarstw opiekuńczych, od wszystkich organizacji, które im przyjdą z pomocą, lub od swoich rodzin, jak

również dochody ze swojej własności, stosownie do ustawodawstwa Mocarstwa zatrzymującego.

Zapomogi przyznane przez Mocarstwo ojczyste będą jednakowe dla każdej kategorii internowanych (kalecy, chorzy, kobiety ciężarne itd.) i nie mogą być ustalane przez Mocarstwo ojczyste ani też rozdzielane przez Mocarstwo zatrzymujące w sposób, który stanowiłby dyskryminację zabronioną przez artykuł 27 niniejszej Konwencji.

Dla każdego internowanego Mocarstwo zatrzymujące będzie prowadziło specjalny rachunek, na który wnoszone będą dodatki pieniężne, wspomniane w niniejszym artykule, sumy zarobione przez internowanego, jak również przekazy pieniężne przez niego otrzymywane. Będą również zapisane na jego rachunku sumy, które zostały mu odebrane, a którymi wolno rozporządzać na podstawie ustawodawstwa obowiązującego w kraju internowania. Wszelkie ułatwienia zgodne z ustawodawstwem obowiązującym w tym kraju będą mu udzielone w celu przesłania zapomóg rodzinie i osobom będącym na jego utrzymaniu. Internowany będzie mógł podnosić z tego rachunku sumy potrzebne na jego wydatki osobiste w granicach ustalonych przez Mocarstwo zatrzymujące. W każdej chwili udzielone mu będą odpowiednie ułatwienia w celu zbadania stanu konta oraz otrzymywania z niego wyciągów. Stan konta będzie podany do wiadomości Mocarstwu opiekuńczemu na jego żądanie i przekazany wraz z internowanym w razie jego przeniesienia.

Rozdział VII

Administracja i dyscyplina

Artykuł 99

Każde miejsce internowania podlegać będzie władzy oficera lub odpowiedzialnego urzędnika wyznaczonego spośród regularnych sił zbrojnych lub spośród stałego personelu administracji cywilnej Mocarstwa zatrzymującego. Oficer albo urzędnik - komendant miejsca internowania - posiadać będzie tekst niniejszej Konwencji w języku urzędowym swego kraju oraz odpowiadać będzie za jej przestrzeganie. Personel nadzorujący będzie pouczony o postanowieniach niniejszej Konwencji i o regulaminach mających na celu jej zastosowanie.

Tekst niniejszej Konwencji oraz teksty porozumień specjalnych zawartych zgodnie z niniejszą Konwencją będą wywieszane w miejscu internowania w języku zrozumiałym dla internowanych albo znajdować się będą w posiadaniu komitetu internowanych.

Regulaminy, rozkazy, ogłoszenia i zawiadomienia wszelkiego rodzaju powinny być podawane do wiadomości internowanych i wywieszane w miejscach internowania w języku dla nich zrozumiałym.

Wszystkie rozkazy i polecenia skierowane indywidualnie do internowanych powinny być również wydawane w języku dla nich zrozumiałym.

Artykuł 100

Dyscyplina w miejscach internowania musi być zgodna z zasadami ludzkości i w żadnym przypadku nie może zawierać przepisów nakazujących internowanym wysiłki fizyczne niebezpieczne dla ich zdrowia albo przewidujących szykany fizyczne lub moralne. Tatuowanie albo wyciskanie znaków lub napisów tożsamości na ciele jest zabronione.

Zabronione są zwłaszcza długotrwałe postoje i apele, karne ćwiczenia fizyczne, ćwiczenia o charakterze wojskowym i ograniczenia w żywności.

Artykuł 101

Internowani będą mogli składać władzom, którym podlegają, podania w sprawie warunków, w jakich się znajdują.

Mogą oni również zwracać się bez ograniczeń za pośrednictwem komitetu internowanych bądź bezpośrednio, jeżeli uznają to za konieczne, do przedstawicieli Mocarstwa opiekuńczego, aby wskazać im sprawy, na które się skarżą, związane z warunkami internowania.

Te podania i skargi powinny być przekazane bezzwłocznie i bez zmian. Nawet w razie uznania ich za bezpodstawne, nie mogą one powodować żadnych kar.

Komitety internowanych będą mogły przysyłać przedstawicielom Mocarstwa opiekuńczego okresowe

sprawozdania o sytuacji w miejscach internowania i o potrzebach internowanych.

Artykuł 102

Internowani będą w każdym miejscu internowania wybierać swobodnie co 6 miesięcy w tajnym głosowaniu członków komitetu mającego ich reprezentować wobec władz Mocarstwa zatrzymującego, wobec Mocarstw opiekuńczych, Międzynarodowego Komitetu Czerwonego Krzyża i każdej innej organizacji, która im przyjdzie z pomocą. Członkowie tego komitetu mogą być wybierani ponownie.

Wybrani obejmą swe funkcje po zatwierdzeniu ich wyboru przez władze zatrzymujące. Motywy odmowy albo ewentualnego odwołania wybranych będą podawane do wiadomości zainteresowanym Mocarstwom opiekuńczym.

Artykuł 103

Komitety internowanych powinny przyczyniać się do polepszania stanu fizycznego, moralnego i intelektualnego internowanych.

W razie gdy internowani postanowią zorganizować system pomocy wzajemnej, organizacja ta podlegać będzie kompetencji komitetów, niezależnie od zadań specjalnych, które są im powierzone przez inne postanowienia niniejszej Konwencji.

Artykuł 104

Członkowie komitetów internowanych nie będą zmuszani do żadnej pracy, która utrudniałaby wykonywanie ich obowiązków.

Członkowie komitetów mogą wyznaczać spośród internowanych potrzebnych im pomocników. Zapewni się im wszelkie ułatwienia materialne, a zwłaszcza pewną swobodę poruszania się, konieczną dla wykonywania ich zadań (odwiedzanie oddziałów pracy, przyjmowanie przesyłek pomocy itd.).

Członkom komitetów przyznane będą również wszelkie ułatwienia w korespondencji pocztowej i telegraficznej z władzami zatrzymującymi, z Mocarstwami opiekuńczymi, z Międzynarodowym Komitetem Czerwonego Krzyża i ich przedstawicielami, jak również z organizacjami pomocy internowanym. Członkowie komitetów znajdujących się w oddziałach pracy korzystać będą z tych samych ułatwień w swej korespondencji z komitetem ich głównego miejsca internowania. Korespondencja ta nie będzie podlegała ograniczeniom i nie będzie zaliczana do normy korespondencji przewidzianej w art. 107.

Żaden z członków komitetu nie może być przeniesiony bez pozostawienia mu niezbędnego czasu dla zapoznania swego następcy z bieżącymi sprawami.

Rozdział VIII

Stosunki ze światem zewnętrznym

Artykuł 105

Z chwilą internowania osób podlegających ochronie Mocarstwa zatrzymujące zawiadomią te osoby, Mocarstwo, do którego one należą, oraz ich Mocarstwo opiekuńcze o środkach, przedsięwziętych dla wykonywania postanowień niniejszego rozdziału, zawiadomią one również o wszelkich zmianach tych środków.

Artykuł 106

Z chwilą internowania lub najpóźniej po upływie tygodnia od przybycia na miejsce internowania, jak również w razie choroby lub przeniesienia do innego miejsca internowania albo do szpitala, każdy internowany będzie miał możliwość wysłania z jednej strony bezpośrednio do swej rodziny, a z drugiej - do Centralnego Biura przewidzianego w artykule 140, zawiadomienia o internowaniu sporządzonego w miarę możliwości według wzoru załączonego do niniejszej Konwencji i informującego o jego internowaniu, adresie i stanie zdrowia. Wspomniane zawiadomienia będą przesłane możliwie bezzwłocznie i w żadnym przypadku nie będą przetrzymywane.

Artykuł 107

Internowani będą mogli wysyłać i otrzymywać listy i karty pocztowe. Jeżeli Mocarstwo zatrzymujące uzna za konieczne ograniczenie ilości listów i kart wysyłanych przez internowanego, ilość ta nie może być mniejsza niż dwa listy i cztery karty pocztowe miesięcznie, sporządzone w miarę możliwości według wzorów załączonych do niniejszej Konwencji. Decyzja o ograniczeniu korespondencji nadsyłanej do internowanych może być powzięta tylko przez ich Mocarstwo ojczyste, ewentualnie na prośbę Mocarstwa zatrzymującego. Listy i karty powinny być przesyłane bez niesłusznej zwłoki; nie mogą być one opóźniane ani zatrzymywane ze względów dyscyplinarnych.

Internowani nie otrzymujący przez dłuższy czas wiadomości od swych rodzin i nie mogący otrzymać od nich lub przesłać im wiadomości zwykłą drogą jak również internowani, których dzielą od rodzin znaczne odległości, będą mogli wysyłać telegramy, płacąc za nie pieniędzmi, którymi dysponują. Z tego sposobu korespondencji będą oni korzystać również w uznanych nagłych przypadkach.

Korespondencja internowanych będzie zasadniczo prowadzona w ich języku ojczystym. Strony w konflikcie mogą wyrazić zgodę na korespondowanie również w innych językach.

Artykuł 108

Internowani będą mogli otrzymywać pocztą lub każdą inną drogą przesyłki indywidualne lub zbiorowe, zawierające zwłaszcza artykuły spożywcze, odzież, lekarstwa, jak również książki i przedmioty przeznaczone dla zaspokojenia ich potrzeb w dziedzinie religii, studiów i rozrywki. Przesyłki te nie mogą w żadnej mierze zwolnić Mocarstwa zatrzymującego od obowiązków ciążących na nim z tytułu niniejszej Konwencji.

Gdyby z przyczyn wojskowych stało się konieczne ograniczenie ilości tych przesyłek, należy o tym zawiadomić Mocarstwo opiekuńcze, Międzynarodowy Komitet Czerwonego Krzyża lub każdą inną organizację pomocy internowanym, której powierzono wysyłanie tych przesyłek.

W razie potrzeby zainteresowane Mocarstwa zawrą specjalne układy co do warunków wysyłania przesyłek indywidualnych lub zbiorowych, co nie może w żadnym razie opóźnić otrzymywania przez internowanych przesyłek pomocy. Przesyłki żywnościowe i odzieżowe nie będą zawierały książek; środki lecznicze będą w zasadzie przesyłane w paczkach zbiorowych.

Artykuł 109

W razie braku specjalnych układów między Stronami w konflikcie co do warunków odbioru i rozdziału zbiorczych przesyłek pomocy stosowany będzie regulamin w sprawie przesyłek zbiorowych, załączony do niniejszej Konwencji.

Układy specjalne przewidziane powyżej nie będą mogły w żadnym razie ograniczyć prawa komitetów internowanych do podejmowania zbiorowych przesyłek pomocy, przeznaczonych dla internowanych, do rozdziału ich i do dysponowania nimi w interesie odbiorców.

Układy te nie będą mogły również ograniczać prawa przedstawicieli Mocarstwa opiekuńczego, Międzynarodowego Komitetu Czerwonego Krzyża i każdej innej organizacji pomocy internowanym, zajmującej się przekazywaniem przesyłek zbiorowych, do kontrolowania ich rozdziału pomiędzy odbiorców.

Artykuł 110

Wszelkie przesyłki pomocy internowanym zwolnione będą od opłat przywozowych celnych i innych.

Wszelkie przesyłki pocztowe, włącznie z paczkami pomocy i przesyłkami pieniężnymi, pochodzące z innych krajów i skierowane do internowanych lub wysłane przez nich pocztą bądź bezpośrednio, bądź za pośrednictwem Biur Informacji przewidzianych w artykule 136 oraz Centralnego Biura Informacji przewidzianego w artykule 140, zwolnione będą od wszelkich opłat pocztowych zarówno w krajach nadania i przeznaczenia, jak i w tranzycie przez inne kraje. W tym celu zwolnienia przewidziane w Powszechnej Konwencji Pocztovej z 1947 r. oraz w porozumieniach Powszechnego Związku Pocztowego na rzecz cywilnych obywateli Państwa nieprzyjacielskiego, przebywających w obozach lub więzieniach cywilnych, będą rozciągnięte na inne osoby podlegające ochronie, które są internowane w ramach niniejszej Konwencji. Państwa nie uczestniczące w powyższych porozumieniach będą obowiązane

przyznać przewidziane zwolnienia na tych samych warunkach.

Koszty transportu przesyłek pomocy przeznaczonych dla internowanych, które z powodu swojej wagi lub z jakiegokolwiek innej przyczyny nie mogą im być przekazane drogą pocztową, będą obciążały Mocarstwo zatrzymujące na całym terytorium pozostającym pod jego kontrolą. Inne Mocarstwa, które są Stronami Konwencji, ponoszą koszty przewozu na swych terytoriach.

Koszty transportu tych przesyłek, które nie są objęte postanowieniami poprzednich ustępów, będą obciążały nadawcę.

Wysokie Umawiające się Strony będą się starały obniżyć w miarę możliwości opłaty telegraficzne za telegramy, wysyłane przez internowanych lub do nich skierowane.

Artykuł 111

W przypadku gdyby działania wojenne przeszkodziły zainteresowanym Mocarstwom w spełnieniu ich obowiązku zapewnienia transportu przesyłek przewidzianych w artykułach 106, 107, 108, i 113, zainteresowane Mocarstwa opiekuńcze, Międzynarodowy Komitet Czerwonego Krzyża lub każda inna organizacja uznana przez Strony w konflikcie będą mogły podjąć się zorganizowania transportu tych przesyłek odpowiednimi środkami (wagony, samochody ciężarowe, statki lub samoloty itd.). W tym celu Wysokie Umawiające się Strony starać się będą o dostarczenie im tych środków transportu i zezwolenie na ich przewóz, zwłaszcza przez wydawanie potrzebnych przepustek.

Powyższe środki transportowe będą mogły być używane dla przewożenia:

- a) korespondencji, wykazów i sprawozdań wymienionych między Centralnym Biurem Informacji przewidzianym w art. 140 a biurami krajowymi przewidzianymi w art. 136;
- b) korespondencji i sprawozdań dotyczących internowanych, które Mocarstwa opiekuńcze, Międzynarodowy Komitet Czerwonego Krzyża lub jakakolwiek inna organizacja pomocy internowanym wymieniają bądź ze swymi własnymi przedstawicielami, bądź ze Stronami w konflikcie.

Niniejsze postanowienia w niczym nie ograniczają prawa każdej ze Stron w konflikcie do zorganizowania, jeżeli będzie wolała, innych transportów i wydawania przepustek na warunkach, jakie mogą być uzgodnione.

Koszty użycia tych środków transportowych będą ponoszone proporcjonalnie do znaczenia tych przesyłek przez Strony w konflikcie, których obywatele korzystają z tych usług.

Artykuł 112

Cenzura korespondencji nadchodzącej do internowanych lub przez nich wysyłanej odbywać się będzie możliwie najprędzej.

Kontrola przesyłek przeznaczonych dla internowanych nie powinna odbywać się w warunkach, które zagrażałyby zachowaniu w należyłym stanie zawartych w nich artykułów spożywczych, i będzie się odbywała w obecności odbiorcy lub upoważnionego przezeń kolegi. Doręczanie internowanym przesyłek indywidualnych lub zbiorowych nie może być opóźnione pod pozorem trudności ocenzurowania.

Wszelki zakaz korespondencji wydany przez Strony w konflikcie ze względów wojskowych lub politycznych może być tylko czasowy i powinien trwać możliwie krótko.

Artykuł 113

Mocarstwa zatrzymujące zapewnią w rozsądnych granicach wszelkie ułatwienia w przesyłaniu za pośrednictwem Mocarstwa opiekuńczego lub Centralnego Biura przewidzianego w artykule 140 albo w inny wymagany sposób testamentów, pełnomocnictw i wszelkich innych dokumentów przeznaczonych dla internowanych lub pochodzących od nich.

We wszystkich przypadkach Mocarstwa zatrzymujące ułatwią internowanym sporządzanie i legalizowanie w należytej formie tych dokumentów; w szczególności zezwolą im one na zasięgnięcie porady prawnika.

Artykuł 114

Mocarstwo zatrzymujące udzieli internowanym wszelkich ułatwień zgodnych z warunkami

internowania i obowiązującym ustawodawstwem dla zarządzania swym majątkiem. W tym celu może ono udzielić im zezwoleń na opuszczenie miejsca internowania w nagłych przypadkach, o ile warunki na to pozwalają.

Artykuł 115

We wszystkich przypadkach, gdy internowany będzie stroną w procesie przed jakimkolwiek sądem, Mocarstwo zatrzymujące powinno na prośbę zainteresowanego zawiadomić sąd o jego internowaniu i czuwać w granicach ustawowych nad dokonaniem wszelkich niezbędnych czynności, aby internowany nie poniósł żadnej szkody na skutek internowania, o ile chodzi o przygotowanie i prowadzenie procesu lub wykonanie jakiegokolwiek wydanego przez sąd wyroku.

Artykuł 116

Każdy internowany będzie mógł być odwiedzany regularnie i możliwie często przede wszystkim przez krewnych.

W nagłych przypadkach zwłaszcza w przypadku zgonu lub ciężkiej choroby któregoś z członków rodziny, internowany będzie mógł, o ile to jest możliwe, udać się do swej rodziny.

Rozdział IX

Sankcje karne i dyscyplinarne

Artykuł 117

Z zastrzeżeniem postanowień niniejszego rozdziału ustawodawstwo obowiązujące na terytorium, na którym przebywają internowani, stosowane będzie do tych, którzy popełniają przestępstwo w czasie internowania.

Jeżeli ustawy, przepisy lub zarządzenia ogólne grożą internowanym karami za czyny nie podlegające karze w razie ich popełnienia przez osoby nie internowane, czyny te mogą spowodować jedynie kary dyscyplinarne.

Internowany może być tylko jeden raz ukarany za ten sam czyn lub na podstawie tego samego oskarżenia.

Artykuł 118

Wymierzając karę sądy lub władze uwzględnią w możliwie największej mierze okoliczność, że oskarżony nie jest obywatelem Mocarstwa zatrzymującego. Będą one miały swobodę złagodzenia kary za przestępstwo, o które internowany jest oskarżony, i nie będą obowiązane przestrzegać minimum tej kary.

Zabrania się uwięzienia w pomieszczeniach pozbawionych światła dziennego i w ogóle wszelkiego rodzaju okrucieństw.

Internowani, którzy byli ukarani dyscyplinarnie lub sądownie, będą po odbyciu kary traktowani na równi z innymi.

Okres tymczasowego zaareztowania zalicza się internowanemu na poczet wymierzonej mu kary dyscyplinarnej lub sądowej.

Komitety internowanych będą zawiadamiane o wszczęciu każdego postępowania sądowego przeciwko internowanym, których reprezentują, oraz o jego wyniku.

Artykuł 119

Internowanym mogą być wymierzone następujące kary dyscyplinarne:

- 1) grzywna do wysokości 50 procent wynagrodzenia przewidzianego w artykule 95, jednak za okres nie przekraczający 30 dni;
- 2) cofnięcie korzyści przyznanych internowanym, a nie przewidzianych przez niniejszą Konwencję;
- 3) praca przymusowa nie przekraczająca dwóch godzin dziennie nad utrzymaniem porządku w miejscu internowania;

4) areszt.

W żadnym przypadku kary dyscyplinarne nie mogą być niehumanitarne, brutalne lub niebezpieczne dla zdrowia internowanych. Przy wymierzaniu ich należy liczyć się z wiekiem, płcią i stanem zdrowia.

Czas trwania jakiegokolwiek poszczególnej kary nie może nigdy przekroczyć trzydziestu następujących po sobie dni, nawet w przypadkach, gdy internowany odpowiada dyscyplinarnie w tym samym postępowaniu za kilka czynów, bez względu na to czy czyny te łączą się ze sobą lub nie.

Artykuł 120

Internowani, którzy zbiegli lub usiłovali zbiec, odpowiadają w razie ich ujęcia tylko dyscyplinarnie, nawet w przypadku recydywy.

W drodze wyjątku od ustępu 3 artykułu 118 internowani ukarani za ucieczkę lub usiłowanie ucieczki mogą być poddani specjalnemu nadzorowi, pod warunkiem jednak, że nadzór ten nie dotknie stanu ich zdrowia, że odbywać się będzie w miejscu internowania i że nie pozbawi ich żadnej z gwarancji przyznanych im przez niniejszą Konwencję.

Internowani współdziałający w ucieczce lub w usiłowaniu ucieczki podlegają z tego tytułu tylko karze dyscyplinarnej.

Artykuł 121

Ucieczka lub usiłowanie ucieczki, nawet w przypadku recydywy, nie będzie uważane za okoliczność obciążającą w razie pociągnięcia internowanego do odpowiedzialności sądowej za przestępstwa popełnione podczas ucieczki.

Strony w konflikcie będą czuwać nad tym, aby właściwe władze pobłażliwie oceniały kwestię, czy przestępstwo internowanego ma być karane dyscyplinarnie czy sędownie, zwłaszcza jeżeli chodzi o czyny związane z ucieczką lub usiłowaniem ucieczki.

Artykuł 122

Fakty stanowiące naruszenie dyscypliny będą przedmiotem natychmiastowego śledztwa. Nastąpi to zwłaszcza w przypadku ucieczki lub usiłowania ucieczki, a internowany będzie natychmiast po ujęciu przekazany właściwym władzom.

W stosunku do wszystkich internowanych tymczasowe zaaresztowanie w razie naruszenia dyscypliny ograniczy się ścisłego minimum i nie przekroczy dni 14; będzie ono w każdym przypadku zaliczone na poczet wymierzonej kary pozbawienia wolności.

Postanowienia art. 124 i 125 stosować się będą do internowanych, zatrzymanych w areszcie tymczasowym za naruszenie dyscypliny.

Artykuł 123

Niezależnie od kompetencji sądów i wyższych władz kary dyscyplinarne wymierzać może tylko komendant miejsca internowania lub odpowiedzialny oficer albo urzędnik, na którego przelana zostanie władza dyscyplinarna.

Przed orzeczeniem kary dyscyplinarnej oskarżony internowany będzie dokładnie powiadomiony o zarzucanych mu czynach. Będzie on mógł usprawiedliwić swoje postępowanie, bronić się, zażądać przesłuchania świadków i korzystać w razie potrzeby z pomocy wykwalifikowanego tłumacza. Orzeczenie zostanie ogłoszone w obecności oskarżonego i członka komitetu internowanych.

Pomiędzy ogłoszeniem orzeczenia dyscyplinarnego a jego wykonaniem nie upłynie więcej niż jeden miesiąc.

Jeżeli internowany skazany zostanie ponownie na karę dyscyplinarną, a jedna z tych kar przekracza dni 10, nowa kara może być wykonana po upływie co najmniej trzech dni od wykonania pierwszej kary.

Komendant miejsca internowania prowadzić będzie rejestr orzeczonych kar dyscyplinarnych dostępny dla przedstawicieli Mocarstwa opiekuńczego.

Artykuł 124

W żadnym razie internowani nie będą przenoszeni dla odbycia kar dyscyplinarnych do zakładów karnych (więzienia, domy poprawcze, ciężkie roboty itd.).

Pomieszczenia, w których internowani odbywać będą kary dyscyplinarne, powinny odpowiadać wymaganiom higieny, zwłaszcza powinny być zaopatrzone w stosowne poślanie; internowani odbywający kary będą mieli możliwość zachowania należytej czystości.

Internowane kobiety odbywać będą kary dyscyplinarne w osobnych pomieszczeniach oddzielnie od mężczyzn i będą pod bezpośrednim dozorem kobiet.

Artykuł 125

Internowani ukarani dyscyplinarnie będą mogli odbywać codziennie ćwiczenia fizyczne i przebywać na wolnym powietrzu co najmniej przez dwie godziny.

Będą oni mogli poddawać się na swą prośbę codziennym badaniom lekarskim, otrzymają opiekę wymaganą przez ich stan zdrowia i w razie potrzeby zostaną przeniesieni do izb chorych miejsca internowania lub do szpitala.

Wolno im będzie czytać i pisać, jak również wysyłać i przyjmować listy. Natomiast paczki i przekazy pieniężne mogą im być zatrzymane do ukończenia kary; będą one tymczasem powierzone komitetowi internowanych, który odda do izby chorych produkty łatwo psujące się, które znajdują się w tych paczkach.

Żaden internowany ukarany dyscyplinarnie nie może być pozbawiony korzyści wypływających z postanowień artykułów 107 i 143.

Artykuł 126

Artykuły od 71 do 76 włącznie stosowane będą przez analogię w razie wszczęcia postępowania przeciwko internowanym znajdującym się na terytorium państwowym Mocarstwa zatrzymującego.

Rozdział X

Przenoszenie internowanych

Artykuł 127

Przenoszenie internowanych odbywać się będzie zawsze w warunkach humanitarnych. Należy do niego z reguły używać kolei lub innych środków przewozowych oraz zapewnić co najmniej takie warunki, w jakich odbywa się transport wojsk Mocarstwa zatrzymującego. Jeżeli wyjątkowo internowani muszą odbywać drogę pieszo, może to nastąpić jedynie wówczas, gdy ich stan fizyczny na to pozwala i gdy nie wywoła to nadmiernego zmęczenia.

W czasie przenoszenia Mocarstwo zatrzymujące dostarczy internowanym wody do picia i żywności, dostatecznej pod względem ilości, jakości i urozmaicenia, dla utrzymania ich w dobrym stanie zdrowia, jak również odzieży, odpowiedniego schronienia i niezbędnej opieki lekarskiej. Zastosuje ono wszelkie środki ostrożności w celu zapewnienia ich bezpieczeństwa podczas przenoszenia i sporządzi przed odjazdem pełną listę przeniesionych internowanych.

Chorych, rannych, ułomnych i położnic nie wolno przenosić, jeżeli podróż może ujemnie wpłynąć na ich stan zdrowia, chyba że przeniesienie jest konieczne dla ich bezpieczeństwa.

W razie zbliżania się frontu do miejsca internowania, internowani, którzy się tam znajdują, będą przeniesieni tylko wówczas, gdy ich przeniesienie może się odbyć w warunkach dostatecznego bezpieczeństwa albo gdy pozostanie na miejscu jest niebezpieczniejsze od przeniesienia.

Podejmując decyzję o przeniesieniu internowanych Mocarstwo zatrzymujące powinno liczyć się z ich interesami, a zwłaszcza z tym, aby nie utrudnić ich repatriacji lub powrotu do miejsc zamieszkania.

Artykuł 128

W razie przeniesienia internowani będą urzędowo zawiadomieni o swym wjeździe i o nowym adresie pocztowym; zawiadomienie to będzie im dane tak wcześnie, aby mogli przygotować swoje bagaże i zawiadomić rodziny.

Wolno im będzie zabrać rzeczy osobiste, korespondencję i paczki doręczone na ich adres; waga tych bagaży będzie mogła być ograniczona, jeżeli wymagają tego warunki transportu, jednak w żadnym razie nie niżej niż do 25 kg na każdego internowanego.

Korespondencja i paczki, adresowane na ich poprzednie miejsce internowania, będą im bez zwłoki przekazywane.

Komendant miejsca internowania podejmie w porozumieniu z komitetem internowanych konieczne środki w celu przewiezienia zbiorowej własności internowanych i bagaży, których internowani nie będą mogli zabrać z sobą z powodu ograniczenia zarządzonego na podstawie ustępu drugiego niniejszego artykułu.

Rozdział XI

Zgony

Artykuł 129

Internowani będą mogli składać swoje testamenty odpowiedzialnym władzom, które zapewnią ich przechowanie. W przypadku śmierci internowanych testamenty te zostaną natychmiast przekazane osobom wskazanym przez internowanych.

Zgon każdego internowanego zostanie stwierdzony przez lekarza. Sporządzone zostanie świadectwo stwierdzające przyczyny śmierci i okoliczności, w jakich nastąpiła.

Zostanie sporządzony i należyście zarejestrowany urzędowy akt zejścia stosownie do przepisów obowiązujących na terytorium, na którym znajduje się miejsce internowania. Poświadczony za zgodność odpis aktu zejścia przesłany będzie niezwłocznie Mocarstwu opiekuńczemu i Centralnemu Biuru przewidzianemu w artykule 140.

Artykuł 130

Władze zatrzymujące czuwać będą nad tym, aby internowanych, zmarłych w niewoli, chowano z należytą czcią, jeżeli to możliwe - z dopełnieniem obrzędów ich wyznania, oraz aby ich groby były szanowane, należyście utrzymane i oznaczone w sposób umożliwiający zawsze ich odnalezienie.

Zmarli internowani będą grzebani pojedynczo, chyba że na skutek siły wyższej zajdzie konieczność pochowania ich we wspólnym grobie. Palenie zwłok jest dozwolone wyłącznie wówczas, gdy wymagają tego naglące względy higieny lub jeżeli zmarły wyraził taką wolę. O spaleniu zwłok należy uczynić wzmiankę w akcie zejścia internowanego z podaniem motywów. Władze zatrzymujące starannie przechowują prochy i prześlą je rodzinie zmarłych na jej żądanie.

Gdy tylko okoliczności na to pozwolą, a najpóźniej po zakończeniu działań wojennych, Mocarstwo zatrzymujące przekaże za pośrednictwem Biura Informacji przewidzianego w artykule 136 Mocarstwu, do których należeli zmarli internowani, wykazy ich grobów. Wykazy te będą zawierać wszystkie szczegóły potrzebne do zidentyfikowania zmarłych internowanych i do dokładnej lokalizacji ich grobów.

Artykuł 131

Po każdym zgonie lub ciężkim zranieniu internowanego, spowodowanych lub przypuszczalnie spowodowanych przez wartę, przez innego internowanego lub przez jakąkolwiek inną osobę, jak również po każdym zgonie, którego przyczyny są nieznane, Mocarstwo zatrzymujące przeprowadzi natychmiast urzędowe dochodzenie.

Zawiadomienie o tym zostanie natychmiast przesłane Mocarstwu opiekuńczemu. Zebrane zostaną zeznania wszystkich świadków, a sprawozdanie zawierające zeznania będzie podane wspomnianemu Mocarstwu do wiadomości.

Jeżeli śledztwo wykaże winę jednej lub więcej osób, Mocarstwo zatrzymujące podejmie wszelkie środki w celu wdrożenia postępowania sądowego przeciwko osobie lub osobom odpowiedzialnym.

Rozdział XII

Zwolnienie, repatriacja i leczenie szpitalne w kraju neutralnym

Artykuł 132

Mocarstwo zatrzymujące zwolni każdą osobę internowaną z chwilą ustania powodów internowania.

Poza tym Strony w konflikcie postarają się zawrzeć podczas działań wojennych porozumienia w celu zwolnienia, repatriacji, powrotu do miejsc zamieszkania lub leczenia szpitalnego w kraju neutralnym pewnych kategorii internowanych, a zwłaszcza dzieci, kobiet ciężarnych, matek z niemowlętami i małymi dziećmi, rannych i chorych oraz internowanych, którzy przeszli długą niewolę.

Artykuł 133

Internowanie skończy się możliwie najprędzej po zakończeniu działań wojennych.

Jednakże internowani na terytorium Strony w konflikcie, przeciwko którym toczą się dochodzenia karne o przestępstwa podlegające karze nie tylko dyscyplinarnej, będą mogli być zatrzymani do ukończenia postępowania, a w pewnych przypadkach aż do wykonania kary. To samo dotyczy internowanych, którzy zostali skazani poprzednio na kary pozbawienia wolności.

Po zakończeniu działań wojennych lub okupacji Mocarstwo zatrzymujące i Mocarstwa zainteresowane powinny drogą porozumienia utworzyć komisje dla odszukania rozproszonych internowanych.

Artykuł 134

Po zakończeniu działań wojennych lub okupacji Wysokie Umawiające się Strony postarają się zapewnić powrót wszystkich internowanych do ich ostatniego miejsca zamieszkania lub ułatwić ich repatriację.

Artykuł 135

Mocarstwo zatrzymujące poniesie koszty powrotu zwolnionych internowanych do miejsc, w których zamieszkiwali w chwili internowania, albo jeżeli zostali zatrzymani podczas podróży lub na morzu, koszty konieczne dla ukończenia ich podróży lub powrotu do miejsca wyjazdu.

Jeżeli Mocarstwo zatrzymujące odmówi zezwolenia na pozostanie na swym terytorium zwolnionemu internowanemu, który poprzednio miał tam swe stałe miejsce zamieszkania, zapłaci ono koszty repatriacji. Jeżeli jednak internowany woli wrócić do swego kraju na własną odpowiedzialność lub w wykonaniu polecenia swego rządu, Mocarstwo zatrzymujące nie jest obowiązane pokryć kosztów podróży poza granicami jego terytorium. Mocarstwo zatrzymujące nie jest obowiązane do podnoszenia kosztów repatriacji internowanego, który internowany został na własne żądanie.

W przypadku przeniesienia internowanych zgodnie z postanowieniami artykułu 45, Mocarstwo, które ich przenosi, i Mocarstwo, które ich przyjmuje, porozumieją się co do podziału kosztów, jakie każde z nich poniesie.

Wyżej wspomniane postanowienia nie mogą naruszać specjalnych porozumień, jakie Strony w konflikcie mogą zawrzeć ze sobą w sprawie wymiany lub repatriacji swych obywateli pozostających w rękach nieprzyjaciela.

Dział V

Biura informacji i Centralne Biuro Informacji

Artykuł 136

Z chwilą wybuchu konfliktu oraz we wszystkich przypadkach okupacji każda Strona w konflikcie utworzy urzędowe Biuro Informacji, które będzie przyjmowało i przekazywało wiadomości o osobach podlegających ochronie, a znajdujących się w jej władzy.

Każda Strona w konflikcie przekaze możliwie najszybciej wspomnianemu Biuru informacje o środkach podjętych przez nią w stosunku do każdej podlegającej ochronie osoby, która przebywa w areszcie dłużej niż dwa tygodnie, ma nakazane przymusowe miejsce zamieszkania lub jest internowana.

Ponadto poleci ona swym zainteresowanym władzom, aby szybko dostarczyły do wspomnianego Biura danych o zmianach w sytuacji tych osób podlegających ochronie, jak np. o przeniesieniach, zwolnieniach, repatriacji, uciezkach, umieszczeniu w szpitalu, narodzinach i zgonach.

Artykuł 137

Krajowe Biuro Informacji przekaże bezzwłocznie najszybszymi środkami z pośrednictwem z jednej strony Mocarstw Opiekuńczych, a z drugiej strony Centralnego Biura przewidzianego w artykule 140, informacje o osobach podlegających ochronie Mocarstwu, którego osoby te są obywatelami, lub Mocarstwu, na którego terytorium miały one stałe miejsce zamieszkania. Biura odpowiadać będą również na wszelkie zapytania skierowane do nich w sprawie osób podlegających ochronie.

Biura Informacji przekażą wiadomości o osobie podlegającej ochronie, z wyjątkiem przypadków, gdy przekazanie tych wiadomości może wyrządzić szkodę osobie zainteresowanej lub jej rodzinie. Nawet w tych przypadkach nie wolno odmówić udzielenia informacji Centralnemu Biuru, które, będąc uprzedzone o tych okolicznościach, przedsięwzięcie niezbędne środki ostrożności przewidziane w artykule 140.

Wszystkie pisemne zawiadomienia pochodzące od Biura będą poświadczane podpisem lub pieczęcią.

Artykuł 138

Informacje otrzymane przez Krajowe Biuro Informacji i przez nie przekazane powinny pozwolić na dokładne zidentyfikowanie osoby podlegającej ochronie i szybkie zawiadomienie jej rodziny. Będą one zawierać co do każdej osoby przynajmniej nazwisko, imiona, miejsce i pełną datę urodzenia, narodowość, ostatnie miejsce zamieszkania, znamiona szczególne, imię ojca i nazwisko matki, datę i charakter podjętych w stosunku do tej osoby kroków, jak również miejsce, gdzie została zatrzymana, adres, na który może jej być przesyłana korespondencja, jak również nazwisko i adres osoby, którą należy zawiadomić.

Podobnie wiadomości dotyczące stanu zdrowia internowanych chorych lub ciężko rannych będą przekazywane regularnie i w miarę możliwości co tydzień.

Artykuł 139

Krajowe Biuro Informacji zbierać również będzie wszelkie osobiste przedmioty wartościowe pozostawione przez osoby podlegające ochronie wymienione w artykule 136, zwłaszcza po ich repatriacji, zwolnieniu, ucieczce lub zgonie, oraz będzie przysyłać te przedmioty osobom zainteresowanym bezpośrednio lub w razie potrzeby za pośrednictwem Centralnego Biura Informacji. Przedmioty powyższe przesyłane będą w paczkach opieczętowanych przez Biuro; do paczek tych będą dołączone deklaracje, zawierające dokładne dane o tożsamości osób, do których przedmioty te należały, jak również pełny spis zawartości paczki. Odbiór i wysyłka wszystkich przedmiotów wartościowych tego rodzaju będą szczegółowo rejestrowane.

Artykuł 140

Centralne Biuro Informacji o osobach podlegających ochronie, zwłaszcza o internowanych, utworzone będzie w kraju neutralnym. Międzynarodowy Komitet Czerwonego Krzyża zaproponuje Mocarstwom zainteresowanym, jeśli uzna to za stosowne, zorganizowanie powyższego Biura. Będzie to mogło być to samo Biuro, które przewidziane jest w artykule 123 Konwencji Genewskiej z 12 sierpnia 1949 r. o traktowaniu jeńców wojennych.

Zadaniem tego Biura będzie zbieranie wszelkich wiadomości o charakterze przewidzianym w artykule 136, a które będzie można uzyskać drogą urzędową lub prywatną; Biuro przekaże je możliwie szybko do kraju pochodzenia lub zamieszkania osób zainteresowanych, z wyjątkiem przypadków, gdy mogłoby to zaszkodzić osobom, których dotyczą te informacje, lub ich rodzinom. Biuro uzyska od Stron w konflikcie wszelkie rozsądne ułatwienia w przekazywaniu wiadomości.

Wysokie Umawiające się Strony, a zwłaszcza te, których obywatele korzystają z usług Centralnego Biura Informacji, proszone są o udzielenie mu niezbędnej pomocy finansowej.

Postanowienia powyższe nie powinny być interpretowane jako ograniczające działalność humanitarną Międzynarodowego Komitetu Czerwonego Krzyża i stowarzyszeń pomocy wspomnianych w

artykule 142.

Artykuł 141

Krajowe biura informacji i Centralne Biuro Informacji korzystać będą ze zwolnień od wszelkich opłat pocztowych, jak również ze zwolnień przewidzianych w artykule 110, a w miarę możliwości zwolnione będą całkowicie lub przynajmniej częściowo od opłat telegraficznych.

TYTUŁ IV

WYKONANIE KONWENCJI

Dział I

Postanowienia ogólne

Artykuł 142

Z zastrzeżeniem środków, które uznają za niezbędne w celu zagwarantowania swego bezpieczeństwa lub sprostania innym słusznym koniecznościom, Mocarstwa zatrzymujące zapewnią najlepsze przyjęcie organizacjom religijnym, stowarzyszeniom pomocy lub wszelkim innym organizacjom, które nieść będą pomoc osobom podlegającym ochronie. Udziela im one, jak również ich należycie wyznaczonym przedstawicielom wszelkich ułatwień w odwiedzaniu osób podlegających ochronie, w dokonywaniu rozdziału pomocy i materiałów wszelkiego pochodzenia, przeznaczonych dla celów oświatowych, rozrywkowych lub religijnych oraz w pomaganiu im przy organizowaniu zajęć rozrywkowych w miejscach internowania. Stowarzyszenia lub organizacje powyższe będą mogły powstać na terytorium Mocarstwa zatrzymującego bądź w innym kraju albo też mogą one posiadać charakter międzynarodowy.

Mocarstwo zatrzymujące będzie mogło ograniczyć ilość stowarzyszeń i organizacji, których delegaci będą upoważnieni do wykonywania swej działalności na jego terytorium i pod jego kontrolą, jednak pod warunkiem, że takie ograniczenie nie przeszkodzi w niesieniu wydatnej pomocy, wystarczającej dla wszystkich osób podlegających ochronie.

Szczególne sytuacja Międzynarodowego Komitetu Czerwonego Krzyża w tej dziedzinie będzie zawsze uznana i szanowana.

Artykuł 143

Przedstawiciele i delegaci Mocarstw opiekuńczych będą upoważnieni do udawania się do wszystkich miejsc, w których znajdują się osoby podlegające ochronie, zwłaszcza do miejsc internowania, zatrzymania i pracy.

Będą oni mieli dostęp do wszystkich pomieszczeń używanych przez osoby podlegające ochronie i będą mogli rozmawiać z nimi bez świadków, a jeśli to będzie konieczne, za pośrednictwem tłumacza.

Odwiedziny te mogą być zabronione tylko ze względu na naglące konieczności wojskowe i to jedynie wyjątkowo i tymczasowo. Ich częstotliwość i czasu trwania na wolno ograniczać.

Przedstawicielom i delegatom Mocarstw opiekuńczych pozostawiona będzie całkowita swoboda wyboru miejsc, które życzą sobie odwiedzić. Mocarstwo zatrzymujące lub okupacyjne, Mocarstwo opiekuńcze, a w razie potrzeby Mocarstwo ojczyście osób, które ma się odwiedzać, będą mogły porozumieć się w sprawie dopuszczenia do udziału w tych odwiedzinach rodaków osób internowanych. Delegaci Międzynarodowego Komitetu Czerwonego Krzyża będą korzystali z tych samych przywilejów. Wyznaczenie tych delegatów wymaga zgody Mocarstwa sprawującego władzę na terytoriach, na których mają oni wykonywać swoje czynności.

Artykuł 144

Wysokie Umawiające się Strony zobowiązują się rozpowszechniać jak najszerzej w swoich krajach w czasie pokoju i podczas wojny tekst niniejszej Konwencji, a w szczególności włączyć jego studiowanie do

programu szkolenia wojskowego i jeżeli to możliwe, do programu szkolnictwa cywilnego, aby w ten sposób jej zasady były znane ogółowi ludności.

Władze cywilne, wojskowe, policyjne lub inne, które w czasie wojny ponosić będą odpowiedzialność za osoby podlegające ochronie, powinny posiadać tekst Konwencji i otrzymać specjalne wyjaśnienia co do jej postanowień.

Artykuł 145

Wysokie Umawiające się Strony prześlą sobie za pośrednictwem Szwajcarskiej Rady Związkowej, a podczas trwania działań wojennych za pośrednictwem Mocarstw opiekuńczych urzędowe przekłady niniejszej Konwencji, jak również ustawy i rozporządzenia, które uznają za stosowne wydać w celu zapewnienia jej wykonania.

Artykuł 146

Wysokie Umawiające się Strony zobowiązują się do wydania niezbędnych przepisów ustawodawczych w celu ustalenia odpowiednich sankcji karnych w stosunku do osób, które popełniły lub wydały rozkaz popełnienia jakiegokolwiek z ciężkich naruszeń niniejszej Konwencji, określonych w następnym artykule.

Każda Umawiająca się Strona obowiązana będzie poszukiwać osoby podejrzane o popełnienie lub o wydanie rozkazu popełnienia jakiegokolwiek z tych ciężkich naruszeń i powinna ścigać je przed swoimi własnymi sądami niezależnie od obywatelstwa. Będzie ona również mogła, jeżeli woli, wydać te osoby na warunkach przewidzianych przez jej własne ustawodawstwo do osądzenia innej zainteresowanej w ściganiu Umawiającej się Stronie, jeżeli ta Strona posiada dostateczne dowody obciążające przeciwko powyższym osobom.

Każda Umawiająca się Strona podejmie niezbędne środki, aby spowodować zaprzestanie czynów sprzecznych z postanowieniami niniejszej Konwencji, innych niż ciężkie naruszenia, określone w artykule następnym.

We wszystkich okolicznościach oskarżeni korzystać będą z gwarancji procesowych i wolności obrony, które nie będą mniejsze od przewidzianych w artykułach 105 i następnym Konwencji Genewskiej z 12 sierpnia 1949 r. o traktowaniu jeńców wojennych.

Artykuł 147

Za ciężkie naruszenie w rozumieniu artykułu poprzedniego uważa się popełnienie któregokolwiek z następujących czynów na szkodę osób lub mienia, chronionych przez Konwencję: umyślne zabójstwo, torturowanie lub nieludzkie traktowanie, włączając w to doświadczenia biologiczne, umyślne powodowanie wielkich cierpień albo ciężkie zamachy na nietykalność fizyczną lub zdrowie, bezprawne deportacje lub przeniesienia, bezprawne pozbawienie wolności, zmuszanie osoby podlegającej ochronie do służby w siłach zbrojnych Mocarstwa nieprzyjacielskiego, pozbawianie jej prawa do tego, aby była sądzona w sposób słuszny i bezstronny zgodnie z postanowieniami niniejszej Konwencji, branie zakładników, niszczenie i przywłaszczanie majątku nie usprawiedliwione koniecznościami wojskowymi i wykonywane na wielką skalę w sposób niedozwolony i samowolny.

Artykuł 148

Żadna Umawiająca się Strona nie będzie mogła zwolnić się sama ani zwolnić innej Umawiającej się Strony od odpowiedzialności cięższej na niej lub na innej Umawiającej się Stronie za naruszenia przewidziane w poprzednim artykule.

Artykuł 149

Na żądanie jednej ze Stron w konflikcie należy wszcząć śledztwo w trybie, który zostanie ustalony przez zainteresowane Strony, co do każdego zrzuczonego pogwałcenia Konwencji.

Jeżeli nie dojdzie do uzgodnienia w sprawie trybu śledztwa, Strony porozumieją się co do wyboru arbitra, który zadecyduje, jaka procedura ma być zastosowana.

Po stwierdzeniu, że pogwałcenie miało istotnie miejsce, Strony w konflikcie możliwie najszybciej położą mu kres i ukroczą je.

Dział II

Postanowienia końcowe

Artykuł 150

Konwencję niniejszą sporządzono w językach francuskim i angielskim. Obydwa teksty są jednakowo autentyczne.

Szwajcarska Rada Związkowa poleci sporządzenie przekładów urzędowych Konwencji na języki rosyjski i hiszpański.

Artykuł 151

Konwencja niniejsza, która nosić będzie datę dnia dzisiejszego, będzie mogła być podpisana do 12 lutego 1950 r. w imieniu Mocarstw reprezentowanych na Konferencji, która rozpoczęła się w Genewie dnia 21 kwietnia 1949 roku.

Artykuł 152

Konwencja niniejsza będzie ratyfikowana możliwie najszybciej, a dokumenty ratyfikacyjne zostaną złożone w Bernie.

O złożeniu każdego dokumentu ratyfikacyjnego sporządzony będzie protokół, którego odpis uwierzytelniony za zgodność Szwajcarska Rada Związkowa prześle wszystkim Mocarstwom, w których imieniu Konwencję podpisano lub przystąpienie do niej ratyfikowano.

Artykuł 153

Konwencja niniejsza wejdzie w życie w sześć miesięcy po złożeniu co najmniej dwóch dokumentów ratyfikacyjnych.

Następnie wejdzie ona w życie w stosunku do każdej z Wysokich Umawiających się Stron w sześć miesięcy po złożeniu przez nią dokumentu ratyfikacyjnego.

Artykuł 154

W stosunkach między Mocarstwami, które są związane Konwencją Haską o prawach i zwyczajach wojny lądowej z dnia 29 lipca 1899 r. lub z dnia 18 października 1907 r., a które są Stronami niniejszej Konwencji, ta ostatnia uzupełni część II i III Regulaminu, załączonego do wspomnianych Konwencji Haskich.

Artykuł 155

Od daty wejścia w życie niniejsza Konwencja otwarta będzie do przystąpienia dla każdego z Mocarstw, w których imieniu nie została podpisana.

Artykuł 156

Przystąpienia będą notyfikowane na piśmie Szwajcarskiej Radzie Związkowej i nabiorą mocy po upływie sześciu miesięcy od daty ich otrzymania.

Szwajcarska Rada Związkowa zawiadomi o każdym przystąpieniu wszystkie Mocarstwa, w których imieniu Konwencję podpisano albo przystąpienie do niej notyfikowano.

Artykuł 157

Sytuacje przewidziane w artykułach 2 i 3 spowodują natychmiastowe wejście w życie ratyfikacji i przystąpień złożonych bądź notyfikowanych przez Strony w konflikcie przed albo po rozpoczęciu działań wojennych lub okupacji. Zawiadomienia o ratyfikacjach lub przystąpieniach otrzymanych od Stron w konflikcie będą rozesłane przez Szwajcarską Radę Związkową jak najszybszą drogą.

Artykuł 158

Każda z Wysokich Umawiających się Stron będzie miała możliwość wypowiedzenia niniejszej Konwencji.

Wypowiedzenie notyfikowane zostanie na piśmie Szwajcarskiej Radzie Związkowej, która zawiadomi o wypowiedzeniu Rządu wszystkich Wysokich Umawiających się Stron.

Wypowiedzenie nabierze mocy po upływie roku od daty notyfikowania go Szwajcarskiej Radzie Związkowej. Jednakże wypowiedzenie notyfikowane wówczas, gdy Mocarstwo wypowiadające jest uwikłane w konflikt, nie odniesie żadnego skutku dopóty, dopóki nie zostanie zawarty pokój, a w każdym razie dopóty, dopóki nie zostaną zakończone czynności związane ze zwolnieniem, repatriacją i ponownym osiedleniem osób podlegających ochronie na mocy niniejszej Konwencji.

Wypowiedzenie będzie miało skutek tylko w stosunku do Mocarstwa wypowiadającego. Nie wywrze ono żadnego wpływu na obowiązki, jakie Strony w konflikcie będą musiały w dalszym ciągu wypełniać na mocy zasad prawa narodów wynikających ze zwyczajów ustalonych między cywilizowanymi narodami, z praw ludzkości i wymagań sumienia publicznego.

Artykuł 159

Szwajcarska Rada Związkowa spowoduje zarejestrowanie niniejszej Konwencji w Sekretariacie Narodów Zjednoczonych. Szwajcarska Rada Związkowa zawiadomi również Sekretariat Narodów Zjednoczonych o wszystkich otrzymanych przez nią ratyfikacjach, przystąpieniach i wypowiedzeniach dotyczących niniejszej Konwencji.

Na dowód czego niżej podpisani, po złożeniu swoich pełnomocnictw, podpisali niniejszą Konwencję.

Sporządzono w Genewie, dnia 12 sierpnia 1949 r. w językach francuskim i angielskim. Oryginał będzie złożony w archiwach Związku Szwajcarskiego. Szwajcarska Rada Związkowa przekaze uwierzytelniony za zgodność odpis Konwencji każdemu z Państw podpisujących, jak również Państwom które przystąpią do Konwencji.

ZAŁĄCZNIK I

PROJEKT UKŁADU W SPRAWIE STREF I MIEJSCOWOŚCI SANITARNYCH I BEZPIECZEŃSTWA

Artykuł 1

Strefy sanitarne i bezpieczeństwa będą zarezerwowane wyłącznie dla osób wymienionych w artykule 23 Konwencji Genewskiej z dnia 12 sierpnia 1949 r. o polepszeniu losu rannych i chorych w armiach czynnych oraz w artykule 14 Konwencji Genewskiej z dnia 12 sierpnia 1949 r. o ochronie osób cywilnych podczas wojny, jak również dla personelu, któremu powierzono zorganizowanie i zarząd tych stref i miejscowości oraz opiekę nad zebranymi tam osobami.

Jednakże osoby posiadające stałe miejsce zamieszkania w tych strefach będą miały prawo tam przebywać.

Artykuł 2

Osoby, które z jakiegokolwiek tytułu przebywają w strefie sanitarnej i bezpieczeństwa, nie powinny zajmować się żadną pracą będącą w bezpośrednim związku z działaniami wojennymi lub produkcją materiału wojennego w obrębie tej strefy lub poza nią.

Artykuł 3

Mocarstwo, które utworzyło strefę sanitarną i bezpieczeństwa, podejmie wszelkie stosowne środki,

aby zabronić wstępu do tej strefy wszystkim osobom nie mającym prawa udawać się tam lub tam przebywać.

Artykuł 4

Strefy sanitarne i bezpieczeństwa powinny odpowiadać następującym warunkom:

- a) będą stanowiły niewielką tylko część terytorium podlegającego władzy Mocarstwa, które je utworzyło;
- b) powinny być słabo zaludnione w porównaniu ze swymi możliwościami przyjęcia nowych mieszkańców;
- c) będą położone z dala od wszelkich obiektów wojskowych i ważnych urzędzeń przemysłowych lub administracyjnych, jak również będą pozbawione takich obiektów i urzędzeń;
- d) nie będą znajdowały się na obszarach, które według wszelkiego prawdopodobieństwa mogą mieć znaczenie dla prowadzenia wojny.

Artykuł 5

Strefy sanitarne i bezpieczeństwa będą podlegały następującym obowiązkom:

- a) drogi komunikacyjne i środki transportowe, które mogłyby tam się znajdować, nie będą używane do przewozu personelu lub materiału wojskowego nawet w zwykłym transzycie,
- b) w żadnych okolicznościach nie będą bronione przez wojsko.

Artykuł 6

Strefy sanitarne i bezpieczeństwa będą oznaczone czerwonymi skośnymi pasami na białym tle, umieszczonymi na peryferiach i na budynkach.

Strefy zarezerwowane wyłącznie dla rannych i chorych mogą być oznaczone czerwonymi krzyżami (czerwonymi półksiężycami, czerwonymi lwami i słońcami) na białym tle.

W nocy będą one mogły również być oznaczone przez odpowiednie oświetlenie.

Artykuł 7

Już w czasie pokoju albo na początku działań wojennych każde Mocarstwo poda do wiadomości wszystkich Wysokich Umawiających się Stron wykaz stref sanitarnych i bezpieczeństwa utworzonych na terytorium podlegającym jego władzy. Powiadomi je ono również o utworzeniu każdej nowej strefy w czasie konfliktu.

Z chwilą otrzymania wymienionej wyżej notyfikacji przez Stronę przeciwną strefa będzie prawidłowo utworzona.

Jeżeli jednak Strona przeciwna uzna, że jakiś warunek przewidziany w niniejszym układzie nie został w sposób oczywisty spełniony, będzie ona mogła odmówić uznania strefy zawiadamiając o tym Stronę, do której strefa należy, albo też będzie mogła uzależnić uznanie od wprowadzania kontroli przewidzianej w artykule 8

Artykuł 8

Każde Mocarstwo, które uzna jedną lub więcej stref sanitarnych i bezpieczeństwa, utworzonych przez Stronę przeciwną, będzie miało prawo zażądać, aby jedna lub więcej komisji specjalnych nadzorowało, czy strefy te odpowiadają warunkom i obowiązkom wymienionym w niniejszym układzie.

W tym celu członkowie komisji specjalnych będą mieli w każdym czasie wolny dostęp do różnych stref, a nawet będą mogli stale tam mieszkać. Dla umożliwienia im wykonywania kontroli będą im przyznane wszelkie ułatwienia.

Artykuł 9

Gdyby komisje specjalne stwierdziły fakty, które wydają się im sprzeczne z postanowieniami niniejszego układu, zawiadomią o tym natychmiast Mocarstwo, do którego strefa należy, i wyznaczą mu

termin najwyżej pięciodniowy dla zaradzenia temu; równocześnie zawiadomią o tym Mocarstwo, które uznało tę strefę.

Gdyby Mocarstwo, do którego strefa należy, nie zastosowało się w tym terminie do udzielonego mu ostrzeżenia, Strona przeciwna będzie mogła oświadczyć, że w stosunku do tej strefy nie uważa się za związaną nadal niniejszym układem.

Artykuł 10

Mocarstwo, które utworzy jedną lub więcej stref sanitarnych i bezpieczeństwa, jak również Strony przeciwnie, które zawiadomiono o ich istnieniu, mianują osoby, które mają wejść w skład komisji specjalnych wymienionych w artykułach 8 i 9, albo spowodują ich wyznaczenie przez Mocarstwo opiekuńcze lub przez inne Mocarstwa neutralne.

Artykuł 11

Strefy sanitarne i bezpieczeństwa nie mogą być w żadnych okolicznościach atakowane, lecz będą chronione i szanowane przez Strony w konflikcie.

Artykuł 12

W razie okupacji jakiegoś obszaru znajdujące się tam strefy sanitarne i bezpieczeństwa powinny być w dalszym ciągu szanowane i używane do tego samego celu.

Jednakże Mocarstwo okupujące będzie mogło zmienić ich przeznaczenie po zabezpieczeniu losu osób, które zostały do nich przyjęte.

Artykuł 13

Układ niniejszy będzie stosował się również do miejscowości, którym Mocarstwa nadadzą takie same przeznaczenie, jak strefom sanitarnym i bezpieczeństwa.

ZAŁĄCZNIK II

PROJEKT REGULAMINU POMOCY ZBIOROWEJ DLA INTERNOWANYCH OSÓB CYWILNYCH

Artykuł 1

Komitety internowanych będą upoważnione do dokonywania rozdziału zbiorowych przesyłek pomocy, za które odpowiadają między wszystkich internowanych przydzielonych administracyjnie do ich miejsc internowania, a również między internowanych przebywających w szpitalach, więzieniach i innych zakładach karnych.

Artykuł 2

Zbiorowe przesyłki pomocy będą rozdzielane stosownie do poleceń ofiarodawców oraz zgodnie z planem ustalonym przez komitety internowanych; jednakże rozdział środków pomocy lekarskiej nastąpi, w miarę możliwości, po uzgodnieniu z lekarzami naczelnymi, którzy będą mogli w szpitalach i izbach chorych odstępować od poleceń ofiarodawców o tyle, o ile wymagać tego będą potrzeby chorych. W tak określonych ramach rozdział nastąpi zawsze w sposób słuszny.

Artykuł 3

W celu umożliwienia sprawdzenia jakości i ilości otrzymanych towarów oraz w celu sporządzenia szczegółowych sprawozdań dla ofiarodawców członkowie komitetów internowanych będą mogli udawać się na dworce kolejowe i inne miejsca odbioru położone w pobliżu ich miejsc internowania, do których przybywają zbiorowe przesyłki pomocy.

Artykuł 4

Komitety internowanych korzystać będą z ułatwień koniecznych dla sprawdzenia, czy rozdział pomocy zbiorowej dokonywany jest we wszystkich pododdziałach i oddziałach pomocniczych miejsca internowania zgodnie z ich poleceniami.

Artykuł 5

Komitety internowanych będą mogły wypełniać formularze i kwestionariusze przeznaczone dla ofiarodawców, a odnoszące się do pomocy zbiorowej (rozdział, potrzeby, ilość itd.), jak również spowodować ich wypełnianie przez swych członków w oddziałach pracy lub lekarzy naczelnych izb chorych i szpitali. Należycie wypełnione formularze i kwestionariusze będą niezwłocznie przekazywane ofiarodawcom.

Artykuł 6

W celu zapewnienia prawidłowego rozdziału pomocy zbiorowej między internowanych w danym miejscu internowania oraz ewentualnego zaspokojenia potrzeb, jakie mogą powstać na skutek przybycia nowych transportów internowanych, komitety internowanych upoważnione będą do tworzenia i utrzymywania dostatecznych zapasów pomocy zbiorowej. W tym celu będą im oddawane do użytku odpowiednie magazyny; każdy magazyn będzie zaopatrzony w dwa zamki, przy czym komitet internowanych będzie posiadał klucze od jednego, a komendant miejsca internowania od drugiego zamku.

Artykuł 7

Wysokie Umawiające się Strony, a w szczególności Mocarstwa zatrzymujące, zezwolą w miarę możliwości z zastrzeżeniem reglamentacji dotyczącej zaopatrzenia ludności na dokonywanie na ich terytorium wszelkich zakupów pomocy zbiorowej w celu rozdziału dla internowanych, z zastrzeżeniem przepisów regulujących zaopatrzenie ludności, oraz ułatwią również przekazywanie funduszków i inne czynności finansowe, techniczne lub administracyjne potrzebne dla dokonywania tych zakupów.

Artykuł 8

Powyższe postanowienia nie naruszają prawa internowanych do otrzymywania pomocy zbiorowej przed ich przybyciem do miejsca internowania lub podczas przenoszenia ani też możliwości zapewnienia jej rozdziału między adresatów przez przedstawicieli Mocarstwa opiekuńczego, Międzynarodowego Komitetu Czerwonego Krzyża lub jakiegokolwiek innej humanitarnej organizacji pomocy internowanym, obowiązanej do jej przekazywania, przy zastosowaniu wszelkich innych środków, jakie uznają oni za celowe.

ZAŁĄCZNIK III

KARTA O INTERNOWANIU

grafika

LIST

grafika

KARTA KORESPONDENCYJNA

grafika

ZASTRZEŻENIA

ALBANIA

"1) Konwencja o polepszeniu losu rannych i chorych w armiach czynnych.

Artykuł 10. Ludowa Republika Albanii nie uzna za prawidłową prośby Mocarstwa zatrzymującego skierowanej do organizacji humanitarnej albo państwa neutralnego o zastąpienie Mocarstwa opiekuńczego, o ile nie zgodzi się na to Mocarstwo, którego osoby podlegające ochronie są obywatelami.

2) Konwencja o polepszeniu losu rannych, chorych i rozbitków sił zbrojnych na morzu.

Artykuł 10. Ludowa Republika Albanii nie uzna za prawidłową prośby Mocarstwa zatrzymującego skierowanej do organizacji humanitarnej albo państwa neutralnego o zastąpienie Mocarstwa opiekuńczego, o ile nie zgodzi się na to Mocarstwo, którego osoby podlegające ochronie są obywatelami.

3) Konwencja o traktowaniu jeńców wojennych.

Artykuł 10. Ludowa Republika Albanii nie uzna za prawidłową prośby Mocarstwa zatrzymującego skierowanej do organizacji humanitarnej albo państwa neutralnego o zastąpienie Mocarstwa opiekuńczego, o ile nie zgodzi się na to Mocarstwo, którego jeńcy wojenni są obywatelami.

Artykuł 12. Ludowa Republika Albanii uważa, że w razie przekazania przez Mocarstwo zatrzymujące jeńców wojennych innemu Mocarstwu odpowiedzialność za stosowanie Konwencji do tych jeńców wojennych będzie nadal obarczała Mocarstwo, które ich wzięło do niewoli.

Artykuł 85. Ludowa Republika Albanii uważa, że osoby, skazane na mocy ustawodawstwa Mocarstwa zatrzymującego, zgodnie z zasadami procesu norymberskiego, za zbrodnie wojenne i zbrodnie przeciw ludzkości, powinny być traktowane w taki sam sposób jak osoby skazane w tym kraju. Albania nie uważa się zatem za związaną artykułem 85 o tyle, o ile chodzi o kategorię osób wymienioną w niniejszym zastrzeżeniu.

4) Konwencja o ochronie osób cywilnych podczas wojny.

Artykuł 11. Ludowa Republika Albanii nie uzna za prawidłową prośby Mocarstwa zatrzymującego skierowanej do organizacji humanitarnej albo państwa neutralnego, o zastąpienie Mocarstwa opiekuńczego, o ile nie zgodzi się na to Mocarstwo, którego osoby podlegające ochronie są obywatelami.

Artykuł 45. Ludowa Republika Albanii uważa, że w razie przekazania przez Mocarstwo zatrzymujące osób podlegających ochronie innemu Mocarstwu odpowiedzialność za stosowanie konwencji do tych osób podlegających ochronie będzie nadal obarczała Mocarstwo zatrzymujące".

ARGENTYNA

"Podpiszę cztery Konwencje w imieniu mego Rządu pod warunkiem ratyfikacji z zastrzeżeniem, że art. 3, wspólny wszystkim czterem Konwencjom, będzie jedynym artykułem, z wyłączeniem wszystkich innych, który znajdzie zastosowanie w przypadku konfliktów zbrojnych, nie posiadających charakteru międzynarodowego. Podpiszę również Konwencję o ochronie osób cywilnych z zastrzeżeniem co do art. 68".

BIAŁORUSKA SOCJALISTYCZNA REPUBLIKA RADZIECKA

"1) Podpisując Konwencję o polepszeniu losu rannych i chorych w armiach czynnych Rząd Białoruskiej Socjalistycznej Republiki Radzieckiej czyni następujące zastrzeżenie:

Artykuł 10. Białoruska Socjalistyczna Republika Radziecka nie uzna ważności próśb skierowanych przez Mocarstwo zatrzymujące do państwa neutralnego albo organizacji humanitarnej o podjęcie się zadań powierzonych Mocarstwu opiekuńczemu, o ile nie uzyska się na to zgody rządu kraju, którego osoby podlegające ochronie są obywatelami.

2) Podpisując Konwencję o polepszeniu losu rannych, chorych i rozbitków sił zbrojnych na morzu, Rząd Białoruskiej Socjalistycznej Republiki Radzieckiej czyni następujące zastrzeżenie:

Artykuł 10. Białoruska Socjalistyczna Republika Radziecka nie uzna ważności próśb skierowanych przez Mocarstwo zatrzymujące do państwa neutralnego albo organizacji humanitarnej o podjęcie się zadań powierzonych Mocarstwu opiekuńczemu, o ile nie uzyska się na to zgody rządu kraju, którego osoby podlegające ochronie są obywatelami.

3) Podpisując Konwencję o traktowaniu jeńców wojennych, Rząd Białoruskiej Socjalistycznej Republiki Radzieckiej czyni następujące zastrzeżenia:

Artykuł 10. Białoruska Socjalistyczna Republika Radziecka nie uzna ważności próśb skierowanych przez Mocarstwo zatrzymujące do państwa neutralnego albo organizacji humanitarnej o podjęcie się zadań powierzonych Mocarstwu opiekuńczemu, o ile nie uzyska się na to zgody rządu kraju, którego jeńcy wojenni są obywatelami.

Artykuł 12. Białoruska Socjalistyczna Republika Radziecka nie będzie uważała za ważne uwolnienie

Mocarstwa zatrzymującego, które przekazało jeńców wojennych innemu Mocarstwu, od odpowiedzialności za stosowanie Konwencji do tych jeńców wojennych w okresie, kiedy ci ostatni powierzeni są Mocarstwu, które zgodziło się ich przyjąć.

Artykuł 85. Białoruska Socjalistyczna Republika Radziecka nie uważa się za związaną zobowiązaniem, wynikającym z art. 85, do rozciągnięcia stosowania Konwencji na jeńców wojennych, skazanych na mocy ustawodawstwa Mocarstwa zatrzymującego, zgodnie z zasadami procesu norymberskiego, za zbrodnie wojenne i zbrodnie przeciw ludzkości, zważywszy, że osoby, skazane za takie zbrodnie, powinny podlegać warunkom ustanowionym w kraju zainteresowanym dla tych, którzy odbywają swą karę.

4) Podpisując Konwencję o ochronie osób cywilnych podczas wojny Rząd Białoruskiej Socjalistycznej Republiki Radzieckiej uważa za niezbędne złożenie następującego oświadczenia:

Jakkolwiek niniejsza Konwencja nie rozciąga się na ludność cywilną znajdującą się poza terytorium okupowanym przez nieprzyjaciela i zatem nie odpowiada całkowicie wymaganiom humanitarnym, Delegacja Białoruska uznając, że powyższa Konwencja zawiera zadowalające postanowienia co do ochrony ludności cywilnej na okupowanym terytorium oraz w pewnych innych przypadkach, oświadcza, iż jest upoważniona przez Rząd Białoruskiej Socjalistycznej Republiki Radzieckiej do podpisania niniejszej Konwencji z następującymi zastrzeżeniami:

Artykuł 11. Białoruska Socjalistyczna Republika Radziecka nie uzna ważności próśb skierowanych przez Mocarstwo zatrzymujące do państwa neutralnego albo organizacji humanitarnej o podjęcie się zadań powierzonych Mocarstwu opiekuńczemu, o ile nie uzyska się na to zgody rządu kraju, którego osoby podlegające ochronie są obywatelami.

Artykuł 45. Białoruska Socjalistyczna Republika Radziecka nie będzie uważała za ważne uwolnienia Mocarstwa zatrzymującego, którego przekazało osoby podlegające ochronie innemu Mocarstwu, od odpowiedzialności za stosowanie Konwencji do przekazanych osób w okresie, kiedy są one powierzone Mocarstwu, które zgodziło się je przyjąć".

BRAZYLIA

"Podpisując Konwencję o ochronie osób cywilnych podczas wojny Brazylia pragnie uczynić dwa wyraźne zastrzeżenia - co do art. 44, ponieważ może on przeszkadzać działaniu Mocarstwa zatrzymującego, oraz co do art. 46, ponieważ sprawa poruszona w jego drugim ustępie wykracza poza ramy Konwencji, której celem istotnym i specyficznym jest ochrona osób a nie ich własności".

BUŁGARIA

"1) Konwencja genewska z dnia 12 sierpnia 1949 r. o ochronie osób cywilnych podczas wojny.

Podpisując niniejszą Konwencję Rząd Ludowej Republiki Bułgarii czyni następujące zastrzeżenia, które stanowią integralną część Konwencji:

Co do artykułu 11: Ludowa Republika Bułgarii nie uzna za ważny fakt zwrócenia się Mocarstwa zatrzymującego osoby cywilne podczas wojny do Mocarstwa neutralnego albo organizacji humanitarnej w celu powierzenia temu Mocarstwu albo tej organizacji opieki nad nimi, bez zgody rządu kraju, którego są one obywatelami.

Co do artykułu 45: Ludowa Republika Bułgarii nie będzie uważała Mocarstwa zatrzymującego osoby cywilne podczas wojny, które przekazało te osoby innemu Mocarstwu, które zgodziło się je przyjąć, za uwolnione od odpowiedzialności za stosowanie postanowień Konwencji do tych osób w okresie ich zatrzymania przez to inne Mocarstwo.

2) Konwencja genewska z dnia 12 sierpnia 1949 r. o polepszeniu losu rannych, chorych i rozbitków sił zbrojnych na morzu.

Podpisując niniejszą Konwencję Rząd Ludowej Republiki Bułgarii czyni następujące zastrzeżenia, które stanowią integralną część Konwencji:

Co do artykułu 10: Ludowa Republika Bułgarii nie uzna za ważny fakt zwrócenia się Mocarstwa zatrzymującego rannych, chorych i rozbitków lub personelu sanitarnego sił zbrojnych na morzu do Mocarstwa neutralnego albo organizacji humanitarnej w celu powierzenia temu Mocarstwu albo tej organizacji opieki nad nimi, bez zgody rządu kraju, którego są oni obywatelami.

3) Konwencja genewska z dnia 12 sierpnia 1949 r. o traktowaniu jeńców wojennych.

Podpisując niniejszą Konwencję Rząd Ludowej Republiki Bułgarii czyni następujące zastrzeżenia, które stanowią integralną część Konwencji:

Co do artykułu 10: Ludowa Republika Bułgarii nie uzna za ważny fakt zwrócenia się Mocarstwa

zatrzymującego jeńców wojennych do Mocarstwa neutralnego albo organizacji humanitarnej w celu powierzenia temu Mocarstwu albo tej organizacji opieki nad nimi, bez zgody rządu kraju, którego są oni obywatelami.

Co do artykułu 12: Ludowa Republika Bułgarii nie będzie uważała Mocarstwa zatrzymującego jeńców wojennych, które przekazało te osoby innemu Mocarstwu, które zgodziło się je przyjąć, za uwolnione od odpowiedzialności za stosowanie postanowień Konwencji do tych osób w okresie ich zatrzymania przez to inne Mocarstwo.

Co do artykułu 85: Ludowa Republika Bułgarii nie uważa się za zobowiązaną do rozciągnięcia stosowania postanowień wynikających z art. 85 na jeńców wojennych skazanych na mocy ustawodawstwa Mocarstwa zatrzymującego i zgodnie z zasadami procesu norymberskiego za zbrodnie wojenne lub zbrodnie przeciw ludzkości, które popełnili przed dostaniem się do niewoli, ponieważ ci skazani powinni podlegać przepisom kraju, w którym mają odbyć kary.

4) Konwencja genewska z dnia 12 sierpnia 1949 r. o polepszeniu losu rannych i chorych w armiach czynnych.

Podpisując niniejszą Konwencję Rząd Ludowej Republiki Bułgarii czyni następujące zastrzeżenie, które stanowi integralną część Konwencji:

Co do artykułu 10: Ludowa Republika Bułgarii nie uzna za ważny fakt zwrócenia się Mocarstwa zatrzymującego rannych, chorych lub personelu sanitarnego w armiach czynnych do Mocarstwa neutralnego albo organizacji humanitarnej w celu powierzenia temu Mocarstwu albo tej organizacji opieki nad nimi, bez zgody rządu kraju, którego są oni obywatelami".

KANADA

Zastrzeżenia do Konwencji o ochronie osób cywilnych podczas wojny:

"Kanada zastrzega sobie prawo wymierzania kary śmierci zgodnie z postanowieniami art. 68 ust. 2, bez względu na to, czy wymienione w nim przestępstwa podlegają karze śmierci według ustawodawstwa obowiązującego na okupowanym terytorium w chwili rozpoczęcia okupacji".

HISZPANIA

Zastrzeżenie do Konwencji o traktowaniu jeńców wojennych:

"W sprawach dotyczących gwarancji proceduralnych oraz sankcji karnych i dyscyplinarnych Hiszpania przyzna jeńcom wojennym takie samo traktowanie jak to, które jej ustawodawstwo przewiduje dla członków jej własnych sił zbrojnych.

Przez "obowiązujące prawo międzynarodowe" (art. 99) Hiszpania rozumie, że przyjmuje tylko takie prawo, które posiada źródła umowne lub które zostało uprzednio opracowane przez organizacje, w których uczestniczy".

STANY ZJEDNOCZONE AMERYKI

Zastrzeżenie do Konwencji o ochronie osób cywilnych podczas wojny:

"Stany Zjednoczone zastrzegają sobie prawo wymierzania kary śmierci zgodnie z postanowieniami art. 68. ust. 2, bez względu na to, czy wymienione w nim przestępstwa podlegają karze śmierci według ustawodawstwa obowiązującego na okupowanym terytorium w chwili rozpoczęcia okupacji".

WĘGRY

- 1) Zdaniem Rządu Węgierskiej Republiki Ludowej postanowienia artykułu 10 Konwencji o rannych i chorych, o wojnie morskiej i o jeńcach wojennych oraz artykułu 11 Konwencji o osobach cywilnych dotyczące zastąpienia Mocarstwa opiekuńczego mogą być stosowane tylko wtedy, gdy nie istnieje już rząd państwa, którego obywatelami są osoby podlegające ochronie.
- 2) Rząd Węgierskiej Republiki Ludowej nie może aprobować postanowień artykułu 11 Konwencji o rannych i chorych, o wojnie morskiej i o jeńcach wojennych oraz artykułu 12 Konwencji o osobach cywilnych, według których kompetencja Mocarstwa opiekuńczego rozciąga się na interpretację Konwencji.
- 3) W odniesieniu do artykułu 12 Konwencji o traktowaniu jeńców wojennych Rząd Węgierskiej Republiki Ludowej podtrzymuje swój punkt widzenia, że w przypadku przekazania jeńców wojennych przez jedno Mocarstwo innemu Mocarstwu odpowiedzialność za stosowanie postanowień Konwencji obarcza te obydwa Mocarstwa.
- 4) Delegacja Węgierskiej Republiki Ludowej powtarza zarzut, wysunięty przez nią podczas posiedzeń,

na których był diskutowany art. 85 Konwencji o jeńcach wojennych, że jeńcy wojenni skazani za zbrodnie wojenne i zbrodnie przeciw ludzkości zgodnie z zasadami norymberskimi muszą podlegać takiemu samemu traktowaniu jak zbrodniarze skazani za inne zbrodnie.

- 5) Wreszcie Rząd Węgierskiej Republiki Ludowej podtrzymuje swój punkt widzenia wyrażony co do art. 45 Konwencji o osobach cywilnych, że w przypadku przekazania osób podlegających ochronie przez jedno Mocarstwo innemu Mocarstwu odpowiedzialność za stosowanie Konwencji obarcza te obydwie Mocarstwa".

IZRAEL

"1) Konwencja genewska o polepszeniu losu rannych i chorych w armiach czynnych.

Z zastrzeżeniem, że Izrael, szanując nietykalność znaków rozpoznawczych i godła Konwencji, będzie posługiwał się Czerwoną Tarczą Dawida jako godłem i znakiem rozpoznawczym służby sanitarnej jego sił zbrojnych.

2) Konwencja genewska o polepszeniu losu rannych, chorych i rozbitków sił zbrojnych na morzu.

Z zastrzeżeniem, że Izrael, szanując nietykalność znaków rozpoznawczych i godła Konwencji, będzie posługiwał się Czerwoną Tarczą Dawida na flagach, opaskach i na wszelkim sprzęcie (włącznie ze statkami szpitalnymi) używanych w służbie sanitarnej.

3) Konwencja genewska o ochronie osób cywilnych podczas wojny.

Z zastrzeżeniem, że Izrael, szanując nietykalność znaków rozpoznawczych i godła przewidzianych w art. 38 Konwencji Genewskiej z dnia 12 sierpnia 1949 r. o polepszeniu losu rannych i chorych w armiach czynnych, będzie posługiwał się Czerwoną Tarczą Dawida jako godłem i znakiem rozpoznawczym przewidzianym w tej Konwencji".

WŁOCHY

"Rząd Włoski oświadcza, że czyni zastrzeżenie co do ostatniego ustępu art. 66 Konwencji o traktowaniu jeńców wojennych".

LUKSEMBURG

Konwencja o traktowaniu jeńców wojennych została podpisana z zastrzeżeniem:

"że obowiązujące prawo krajowe będzie nadal stosowane w sprawach, które są w toku".

NOWA ZELANDIA

"Rząd Nowej Zelandii pragnie, abym oświadczył podpisując Konwencje opracowane przez genewską Konferencję dyplomatyczną z 1949 r., że nie mając niezbędnego czasu dla rozpatrzenia zastrzeżeń, uczynionych przez inne państwa, wstrzymuje się chwilowo od wyrażenia swej opinii co do tych zastrzeżeń.

Rząd Nowej Zelandii pragnie, abym w chwili podpisania Konwencji o ochronie osób cywilnych podczas wojny uczynił następujące zastrzeżenia:

- 1) Nowa Zelandia zastrzega sobie prawo wymierzania kary śmierci zgodnie z postanowieniami art. 68 ust. 2 bez względu na to, czy wymienione w nim przestępstwa podlegają karze śmierci według ustawodawstwa obowiązującego na okupowanym terytorium w chwili rozpoczęcia okupacji.
- 2) Zważywszy, że Zgromadzenie Ogólne Narodów Zjednoczonych po zaaprobowaniu zasad ustalonych w Karcie i w wyroku Trybunału Norymberskiego poleciło Komisji Prawa Międzynarodowego włączenie tych zasad do ogólnej kodyfikacji wykroczeń przeciw pokojowi i bezpieczeństwu ludzkości, Nowa Zelandia zastrzega sobie prawo przedsięwzięcia niezbędnych środków dla zapewnienia, aby takie wykroczenia były karane bez względu na postanowienia art. 70 ust. 1".

HOLANDIA

Zastrzeżenia do Konwencji o ochronie osób cywilnych podczas wojny:

"Królestwo Holandii zastrzega sobie prawo wymierzania kary śmierci zgodnie z postanowieniami art. 68 ust. 2 bez względu na to, czy wymienione w nim przestępstwa podlegają karze śmierci według ustawodawstwa obowiązującego na okupowanym terytorium w chwili rozpoczęcia okupacji".

POLSKA

"1) Podpisując Konwencję genewską o polepszeniu losu rannych i chorych w armiach czynnych oświadczam, że Rząd Rzeczypospolitej Polskiej przystępuje do powyższej Konwencji z

zastrzeżeniem co do art. 10.

Rząd Rzeczypospolitej Polskiej nie będzie uważał za legalną prośby Mocarstwa zatrzymującego, aby państwo neutralne albo organizacja międzynarodowa lub organizacja humanitarna podjęła się funkcji powierzonych przez niniejszą Konwencję Mocarstwom opiekuńczym w stosunku do rannych i chorych lub członków personelu sanitarnego i duchownego, o ile nie zgadza się na to rząd, którego są oni obywatelami.

2) Podpisując Konwencję genewską o polepszeniu losu rannych, chorych i rozbitków sił zbrojnych na morzu oświadczam, że Rząd Rzeczypospolitej Polskiej przystępuje do powyższej Konwencji z zastrzeżeniem co do art. 10.

Rząd Rzeczypospolitej Polskiej nie będzie uważał za legalną prośby Mocarstwa zatrzymującego, aby państwo neutralne albo organizacja międzynarodowa lub organizacja humanitarna podjęła się funkcji powierzonych przez niniejszą Konwencję Mocarstwom opiekuńczym w stosunku do rannych, chorych i rozbitków lub członków personelu sanitarnego i duchownego, o ile nie zgadza się na to rząd, którego są oni obywatelami.

3) Podpisując Konwencję genewską o traktowaniu jeńców wojennych oświadczam, że Rząd Rzeczypospolitej Polskiej przystępuje do powyższej Konwencji z zastrzeżeniami co do art. 10, 12 i 85.

Co do art. 10 Rząd Rzeczypospolitej Polskiej nie będzie uważał za legalną prośbę Mocarstwa zatrzymującego, aby państwo neutralne albo organizacja międzynarodowa lub organizacja humanitarna podjęła się funkcji powierzonych przez niniejszą Konwencję Mocarstwom opiekuńczym w stosunku do jeńców wojennych, o ile nie zgadza się na to rząd, którego są oni obywatelami.

Co do art. 12 Rząd Rzeczypospolitej Polskiej nie będzie uważał za legalne uwolnienia Mocarstwa przekazującego jeńców wojennych od odpowiedzialności za stosowanie Konwencji nawet w okresie, kiedy ci jeńcy wojenni powierzeni są Mocarstwu, które zgodziło się ich przyjąć.

Co do art. 85 Rząd Rzeczypospolitej Polskiej nie będzie uważał za legalne przyznania dobrodziejstw niniejszej Konwencji jeńcom wojennym skazanym za zbrodnie wojenne i zbrodnie przeciw ludzkości zgodnie z zasadami sformułowanymi w procesie norymberskim, zważywszy, że jeńcy wojenni skazani za takie zbrodnie powinni podlegać przepisom o wykonywaniu kar, obowiązującym w państwie zainteresowanym.

4) Podpisując Konwencję genewską o ochronie osób cywilnych podczas wojny oświadczam, że Rząd Rzeczypospolitej Polskiej przystępuje do powyższej Konwencji z zastrzeżeniami co do art. 11 i 45.

Co do art. 11 Rząd Rzeczypospolitej Polskiej nie będzie uważał za legalną prośby Mocarstwa zatrzymującego, aby państwo neutralne albo organizacja międzynarodowa lub organizacja humanitarna podjęła się funkcji powierzonych przez niniejszą Konwencję Mocarstwom opiekuńczym w stosunku do osób podlegających ochronie, o ile nie zgadza się na to rząd, którego są one obywatelami.

Co do art. 45 Rząd Rzeczypospolitej Polskiej nie będzie uważał za legalne uwolnienia Mocarstwa przekazującego osoby podlegające ochronie od odpowiedzialności za stosowanie Konwencji nawet w okresie, kiedy te osoby powierzone są Mocarstwu, które zgodziło się je przyjąć".

PORTUGALIA

"a) Artykuł 3 wspólny czterem Konwencjom:

Ponieważ nie jest konkretnie określone, co rozumie się przez konflikt nie posiadający charakteru międzynarodowego i ponieważ w przypadku gdy ten termin ma odnosić się jedynie do wojny domowej, nie ustalono jasno momentu, od którego bunt zbrojny o charakterze wewnętrznym ma być uważany za wojnę domową, Portugalia zastrzega sobie prawo niestosowania na żadnym terytorium podległym jej suwerenności w jakiegokolwiek części świata postanowień artykułu 3, o tyle o ile mogą być one sprzeczne z postanowieniami prawa portugalskiego.

b) Artykuł 10 Konwencji I, II i III oraz artykuł 11 Konwencji IV:

Rząd Portugalski przyjmuje powyższe artykuły jedynie z zastrzeżeniem, aby prośby skierowane przez Mocarstwo zatrzymujące do państwa neutralnego albo organizacji humanitarnej o podjęcie się funkcji powierzonych normalnie Mocarstwu opiekuńczemu były czynione za zgodą lub zezwoleniem rządu kraju, którego obywatelami są osoby mające podlegać ochronie (kraje pochodzenia).

c) Artykuł 13 Konwencji I i artykuł 4 Konwencji III:

Rząd Portugalski czyni zastrzeżenia co do stosowania powyższych artykułów we wszystkich przypadkach, w których rząd prawowity prosił już o rozejm lub zawieszenie działań wojennych w

jakimkolwiek charakterze, nawet gdy armie czynne jeszcze nie skapitulowały.

d) Artykuł 60 Konwencji III:

Rząd Portugalski przyjmuje ten artykuł z zastrzeżeniem, że w żadnym razie nie zobowiązuje się do płacenia jeńcom miesięcznego żołdu w sumie przewyższającej 50% pensji należnej wojskowym portugalskim o równorzędnej randze lub kategorii, którzy pełnią służbę czynną w strefie działań wojennych".

RUMUNIA

"1) Podpisując Konwencję o polepszeniu losu rannych i chorych w armiach czynnych Rząd Rumuńskiej Republiki Ludowej czyni następujące zastrzeżenia:

Artykuł 10: Rumuńska Republika Ludowa nie uznaje ważności próśb skierowanych przez Mocarstwo zatrzymujące do państwa neutralnego albo organizacji humanitarnej o podjęcie się zadań powierzonych Mocarstwu opiekuńczemu, o ile nie uzyska się na to zgody rządu kraju, którego osoby podlegające ochronie są obywatelami.

2) Podpisując Konwencję o polepszeniu losu rannych, chorych i rozbitków sił zbrojnych na morzu Rząd Rumuńskiej Republiki Ludowej czyni następujące zastrzeżenie:

Artykuł 10: Rumuńska Republika Ludowa nie uznaje ważności próśb skierowanych przez Mocarstwo zatrzymujące do państwa neutralnego albo organizacji humanitarnej o podjęcie się zadań powierzonych Mocarstwu opiekuńczemu, o ile nie uzyska się na to zgody rządu kraju, którego osoby podlegające ochronie są obywatelami.

3) Podpisując Konwencję o traktowaniu jeńców wojennych Rząd Rumuńskiej Republiki Ludowej czyni następujące zastrzeżenia:

Artykuł 10: Rumuńska Republika Ludowa nie uznaje ważności próśb skierowanych przez Mocarstwo zatrzymujące do państwa neutralnego albo organizacji humanitarnej o podjęcie się zadań powierzonych Mocarstwu opiekuńczemu, o ile nie uzyska się na to zgody rządu kraju, którego jeńcy wojenni są obywatelami.

Artykuł 12: Rumuńska Republika Ludowa nie będzie uważała za ważne uwolnienia Mocarstwa zatrzymującego, które przekazało jeńców wojennych innemu Mocarstwu, od odpowiedzialności za stosowanie Konwencji do tych jeńców wojennych w okresie, kiedy ci ostatni znajdują się pod opieką Mocarstwa, które zgodziło się ich przyjąć.

Artykuł 85: Rumuńska Republika Ludowa nie uważa się za związaną zobowiązaniem, wynikającym z art. 85, do rozciągnięcia stosowania Konwencji na jeńców wojennych skazanych na mocy ustawodawstwa Mocarstwa zatrzymującego zgodnie z zasadami procesu norymberskiego za zbrodnie wojenne i zbrodnie przeciw ludzkości, zważywszy, że osoby, skazane za takie zbrodnie, powinny podlegać warunkom ustanowionym w tym kraju dla tych, którzy odbywają swą karę.

4) Podpisując Konwencję o ochronie ludności cywilnej podczas wojny upoważniony jestem do oświadczenia, co następuje:

Rząd Rumuńskiej Republiki Ludowej uważa, że ta Konwencja nie odpowiada całkowicie wymaganiom humanitarnym ze względu na to, iż nie stosuje się do ludności cywilnej, która znajduje się poza terytorium okupowanym przez nieprzyjaciela.

Mimo to, biorąc pod uwagę fakt, że Konwencja zmierza do ochrony interesów ludności cywilnej na okupowanym terytorium, upoważniony jestem przez Rząd Rumuńskiej Republiki Ludowej do podpisania powyższej Konwencji z następującymi zastrzeżeniami:

Artykuł 11. Rumuńska Republika Ludowa nie uznaje ważności próśb skierowanych przez Mocarstwo zatrzymujące do państwa neutralnego albo organizacji humanitarnej o podjęcie się zadań powierzonych Mocarstwu opiekuńczemu, o ile nie uzyska się zgody rządu kraju, którego osoby podlegające ochronie są obywatelami.

Artykuł 45. Rumuńska Republika Ludowa nie będzie uważała za ważne uwolnienia Mocarstwa zatrzymującego, które przekazało osoby podlegające ochronie innemu Mocarstwu, od odpowiedzialności za stosowanie Konwencji."

ZJEDNOCZONE KRÓLESTWO

Zastrzeżenie do Konwencji o ochronie osób cywilnych podczas wojny:

"Zjednoczone Królestwo Wielkiej Brytanii i Północnej Irlandii zastrzega sobie prawo wymierzania kary śmierci zgodnie z postanowieniami art. 68 ust. 2 bez względu na to, czy wymienione w nim przestępstwa podlegają karze śmierci według ustawodawstwa obowiązującego na okupowanym terytorium w chwili

rozpoczęcia okupacji".

CZECOSŁOWACJA

"1) Przystępując do podpisania Konwencji genewskiej o polepszeniu losu rannych i chorych w armiach czynnych oświadczam, że Rząd Republiki Czechosłowackiej przystępuje do powyższej Konwencji z zastrzeżeniem co do art. 10.

Rząd Republiki Czechosłowackiej nie będzie uważał za legalną prośby Mocarstwa zatrzymującego, aby państwo neutralne albo organizacja międzynarodowa lub organizacja humanitarna podjęła się funkcji powierzonych przez niniejszą Konwencję Mocarstwom opiekuńczym, w stosunku do rannych i chorych lub członków personelu sanitarnego i duchownego, o ile nie zgadza się na to rząd, którego są oni obywatelami.

2) Przystępując do podpisania Konwencji genewskiej o polepszeniu losu rannych, chorych i rozbitków sił zbrojnych na morzu oświadczam, że Rząd Republiki Czechosłowackiej przystępuje do powyższej Konwencji z zastrzeżeniem co do art. 10.

Rząd Republiki Czechosłowackiej nie będzie uważał za legalną prośby Mocarstwa zatrzymującego, aby państwo neutralne albo organizacja międzynarodowa lub organizacja humanitarna podjęła się funkcji powierzonych przez niniejszą Konwencję Mocarstwom opiekuńczym, w stosunku do rannych, chorych i rozbitków lub członków personelu sanitarnego i duchownego, o ile nie zgadza się na to rząd, którego są oni obywatelami.

3) Przystępując do podpisania Konwencji genewskiej o traktowaniu jeńców wojennych oświadczam, że Rząd Republiki Czechosłowackiej przystępuje do powyższej Konwencji z zastrzeżeniem co do art. 10, 12 i 85.

Co do art. 10, Rząd Republiki Czechosłowackiej nie będzie uważał za legalną prośby Mocarstwa zatrzymującego, aby państwo neutralne albo organizacja międzynarodowa lub organizacja humanitarna podjęła się funkcji, powierzonych przez niniejszą Konwencję Mocarstwom opiekuńczym, w stosunku do jeńców wojennych, o ile nie zgadza się na to rząd, którego są oni obywatelami.

Co do art. 12, Rząd Republiki Czechosłowackiej nie będzie uważał za legalne uwolnienia Mocarstwa przekazującego jeńców wojennych od odpowiedzialności za stosowanie Konwencji nawet w okresie, kiedy ci jeńcy wojenni powierzeni są Mocarstwu, które zgodziło się ich przyjąć.

Co do art. 85, Rząd Republiki Czechosłowackiej nie będzie uważał za legalne przyznania dobrodziejstw niniejszej Konwencji jeńcom wojennym skazanym za zbrodnie wojenne i zbrodnie przeciw ludzkości zgodnie z zasadami sformułowanymi w procesie norymberskim, zważywszy, że jeńcy wojenni skazani za takie zbrodnie powinni podlegać przepisom o wykonywaniu kar obowiązującym w państwie zainteresowanym.

4) Przystępując do podpisania Konwencji genewskiej o ochronie osób cywilnych podczas wojny oświadczam, że Rząd Republiki Czechosłowackiej przystępuje do powyższej Konwencji z zastrzeżeniami co do art. 11 i 45.

Co do art. 11, Rząd Republiki Czechosłowackiej nie będzie uważał za legalną prośbę Mocarstwa zatrzymującego, aby państwa neutralne albo organizacja międzynarodowa lub organizacja humanitarna podjęła się funkcji powierzonych przez niniejszą Konwencję Mocarstwom opiekuńczym, w stosunku do osób podlegających ochronie, o ile nie zgadza się na to rząd, którego są one obywatelami.

Co do art. 45, Rząd Republiki Czechosłowackiej nie będzie uważał za legalne uwolnienia Mocarstwa przekazującego osoby podlegające ochronie od odpowiedzialności za stosowanie Konwencji nawet w okresie, kiedy te osoby powierzone są Mocarstwu, które zgodziło się je przyjąć".

UKRAIŃSKA SOCJALISTYCZNA REPUBLIKA RADZIECKA

"1) Podpisując Konwencję o polepszeniu losu rannych i chorych w armiach czynnych, Rząd Ukraińskiej Socjalistycznej Republiki Radzieckiej czyni następujące zastrzeżenia:

Artykuł 10. Ukraińska Socjalistyczna Republika Radziecka nie uzna ważności próśb skierowanych przez Mocarstwo zatrzymujące do państwa neutralnego albo organizacji humanitarnej o podjęcie się zadań powierzonych Mocarstwu opiekuńczemu, o ile nie uzyska się na to zgody rządu, kraju, którego osoby podlegające ochronie są obywatelami.

2) Podpisując Konwencję o polepszeniu losu rannych, chorych i rozbitków sił zbrojnych na morzu Rząd Ukraińskiej Socjalistycznej Republiki Radzieckiej czyni następujące zastrzeżenie:

Artykuł 10. Ukraińska Socjalistyczna Republika Radziecka nie uzna ważności próśb skierowanych przez Mocarstwo zatrzymujące do państwa neutralnego albo organizacji humanitarnej o podjęcie się

zadań powierzonych Mocarstwu opiekuńczemu, o ile nie uzyska się na to zgody rządu kraju, którego osoby podlegające ochronie są obywatelami.

3) Podpisując Konwencję o traktowaniu jeńców wojennych Rząd Ukraińskiej Socjalistycznej Republiki Radzieckiej czyni następujące zastrzeżenia:

Artykuł 10. Ukraińska Socjalistyczna Republika Radziecka nie uzna ważności próśb skierowanych przez Mocarstwo zatrzymujące do państwa neutralnego albo organizacji humanitarnej o podjęcie się zadań powierzonych Mocarstwu opiekuńczemu, o ile nie uzyska się na to zgody rządu kraju, którego jeńcy wojenni są obywatelami.

Artykuł 12. Ukraińska Socjalistyczna Republika Radziecka nie będzie uważała za ważne uwolnienia Mocarstwa zatrzymującego, które przekazało jeńców wojennych innemu Mocarstwu, od odpowiedzialności za stosowanie Konwencji do tych jeńców wojennych w okresie, kiedy ci ostatni powierzeni są Mocarstwu, które zgodziło się ich przyjąć.

Artykuł 85. Ukraińska Socjalistyczna Republika Radziecka nie uważa się za związaną zobowiązaniem, wynikającym z art. 85, do rozciągnięcia stosowania Konwencji na jeńców wojennych skazanych na mocy ustawodawstwa Mocarstwa zatrzymującego zgodnie z zasadami procesu norymberskiego za zbrodnie wojenne i zbrodnie przeciw ludzkości, zważywszy, że osoby skazane za takie zbrodnie powinny podlegać warunkom ustanowionym w kraju zainteresowanym dla tych, którzy odbywają swą karę.

4) Podpisując Konwencję o ochronie osób cywilnych podczas wojny Rząd Ukraińskiej Socjalistycznej Republiki Radzieckiej uważa za niezbędne złożenie następującego oświadczenia:

Jakkolwiek niniejsza Konwencja nie rozciąga się na ludność cywilną znajdującą się poza terytorium okupowanym przez nieprzyjaciela i zatem nie odpowiada całkowicie wymaganiom humanitarnym, Delegacja Ukraińska uznając, że powyższa Konwencja zawiera zadowalające postanowienia co do ochrony ludności cywilnej na okupowanym terytorium i w pewnych innych przypadkach, oświadcza, iż jest upoważniona przez Rząd Ukraińskiej Socjalistycznej Republiki Radzieckiej do podpisania niniejszej Konwencji z następującymi zastrzeżeniami:

Artykuł 11. Ukraińska Socjalistyczna Republika Radziecka nie uzna ważności próśb skierowanych przez Mocarstwo zatrzymujące do państwa neutralnego albo organizacji humanitarnej o podjęcie się zadań powierzonych Mocarstwu opiekuńczemu, o ile nie uzyska się na to zgody rządu kraju, którego osoby podlegające ochronie są obywatelami.

Artykuł 45. Ukraińska Socjalistyczna Republika Radziecka nie będzie uważała za ważne uwolnienia Mocarstwa zatrzymującego, które przekazało osoby podlegające ochronie innemu Mocarstwu, od odpowiedzialności za stosowanie Konwencji do przekazanych osób w okresie, kiedy są one powierzone Mocarstwu, które zgodziło się je przyjąć".

ZWIĄZEK SOCJALISTYCZNYCH REPUBLIK RADZIECKICH

"1) Podpisując Konwencję o polepszeniu losu rannych i chorych w armiach czynnych Rząd Związku Socjalistycznych Republik Radzieckich czyni następujące zastrzeżenie:

Artykuł 10. Związek Socjalistycznych Republik Radzieckich nie uzna ważności próśb skierowanych przez Mocarstwo zatrzymujące do państwa neutralnego albo organizacji humanitarnej o podjęcie się zadań powierzonych Mocarstwu opiekuńczemu, o ile nie uzyska się na to zgody rządu kraju, którego osoby podlegające ochronie są obywatelami.

2) Podpisując Konwencję o polepszeniu losu rannych, chorych i rozbitków sił zbrojnych na morzu Rząd Związku Socjalistycznych Republik Radzieckich czyni następujące zastrzeżenia:

Artykuł 10. Związek Socjalistycznych Republik Radzieckich nie uzna ważności próśb skierowanych przez Mocarstwo zatrzymujące do państwa neutralnego albo organizacji humanitarnej o podjęcie się zadań powierzonych Mocarstwu opiekuńczemu, o ile nie uzyska się na to zgody rządu kraju, którego osoby podlegające ochronie są obywatelami.

3) Podpisując Konwencję o traktowaniu jeńców wojennych Rząd Związku Socjalistycznych Republik Radzieckich czyni następujące zastrzeżenia:

Artykuł 10. Związek Socjalistycznych Republik Radzieckich nie uzna ważności próśb skierowanych przez Mocarstwo zatrzymujące do państwa neutralnego albo do organizacji humanitarnej o podjęcie się zadań powierzonych Mocarstwu opiekuńczemu, o ile nie uzyska się na to zgody rządu kraju, którego jeńcy wojenni są obywatelami.

Artykuł 12. Związek Socjalistycznych Republik Radzieckich nie będzie uważał za ważne uwolnienia Mocarstwa zatrzymującego, które przekazało jeńców wojennych innemu Mocarstwu, od

odpowiedzialności za stosowanie Konwencji do tych jeńców wojennych w okresie, kiedy ci ostatni powierzeni są Mocarstwu, które zgodziło się ich przyjąć.

Artykuł 85. Związek Socjalistycznych Republik Radzieckich nie uważa się za związany zobowiązaniem, wynikającym z art. 85, do rozciągnięcia stosowania Konwencji na jeńców wojennych skazanych na mocy ustawodawstwa Mocarstwa zatrzymującego zgodnie z zasadami procesu norymberskiego za zbrodnie wojenne i zbrodnie przeciw ludzkości, zważywszy, iż osoby skazane za takie zbrodnie powinny podlegać warunkom ustanowionym w kraju zainteresowanym dla tych, którzy odbywają swą karę.

4) Podpisując Konwencję o ochronie osób cywilnych podczas wojny Rząd Związku Socjalistycznych Republik Radzieckich uważa za niezbędne złożenie następującego oświadczenia:

Jakkolwiek niniejsza Konwencja nie rozciąga się na ludność cywilną znajdującą się poza terytorium okupowanym przez nieprzyjaciela, zatem nie odpowiada całkowicie wymaganiom humanitarnym, Delegacja Radziecka uznając, że powyższa Konwencja zawiera zadowalające postanowienia co do ochrony ludności cywilnej na okupowanym terytorium i w pewnych innych przypadkach, oświadcza, iż jest upoważniona przez Rząd Związku Socjalistycznych Republik Radzieckich do podpisania niniejszej Konwencji z następującymi zastrzeżeniami:

Artykuł 11. Związek Socjalistycznych Republik Radzieckich nie uzna ważności próśb skierowanych przez Mocarstwo zatrzymujące do państwa neutralnego albo organizacji humanitarnej o podjęcie się zadań powierzonych Mocarstwu opiekuńczemu, o ile nie uzyska się na to zgody rządu kraju, którego osoby podlegające ochronie są obywatelami.

Artykuł 45. Związek Socjalistycznych Republik Radzieckich nie będzie uważał za ważne uwolnienia Mocarstwa zatrzymującego, które przekazało osoby podlegające ochronie innemu Mocarstwu, od odpowiedzialności za stosowanie Konwencji do przekazanych osób, kiedy są one powierzone Mocarstwu, które zgodziło się je przyjąć".

JUGOSŁAWIA

"1) Podpisując Konwencję genewską o polepszeniu losu rannych i chorych w armiach czynnych oświadczam, że Rząd Federacyjnej Ludowej Republiki Jugosławii przystępuje do powyższej Konwencji z zastrzeżeniem co do artykułu 10.

Rząd Federacyjnej Ludowej Republiki Jugosławii nie będzie uważał za legalną prośby Mocarstwa zatrzymującego, aby państwo neutralne albo organizacja międzynarodowa lub organizacja humanitarna podjęła się funkcji, powierzonych przez niniejszą Konwencję Mocarstwom opiekuńczym, w stosunku do rannych i chorych lub członków personelu sanitarnego i duchownego, o ile nie zgadza się na to rząd, którego są oni obywatelami.

2) Podpisując Konwencję genewską o polepszeniu losu rannych, chorych i rozbitków sił zbrojnych na morzu oświadczam, że Rząd Federacyjnej Ludowej Republiki Jugosławii przystępuje do powyższej Konwencji z zastrzeżeniem co do artykułu 10.

Rząd Federacyjnej Ludowej Republiki Jugosławii nie będzie uważał za legalną prośby Mocarstwa zatrzymującego, aby państwo neutralne albo organizacja międzynarodowa lub organizacja humanitarna podjęła się funkcji, powierzonych przez niniejszą Konwencję Mocarstwom opiekuńczym, w stosunku do rannych, chorych i rozbitków lub członków personelu sanitarnego i duchownego, o ile nie zgadza się na to rząd, którego są oni obywatelami.

3) Podpisując Konwencję genewską o traktowaniu jeńców wojennych oświadczam, że Rząd Federacyjnej Ludowej Republiki Jugosławii przystępuje do powyższej Konwencji z zastrzeżeniami co do artykułów 10 i 12.

Co do artykułu 10, Rząd Federacyjnej Ludowej Republiki Jugosławii nie będzie uważał za legalną prośby Mocarstwa zatrzymującego, aby państwo neutralne albo organizacja międzynarodowa lub organizacja humanitarna podjęła się funkcji, powierzonych przez niniejszą Konwencję Mocarstwom opiekuńczym, w stosunku do jeńców wojennych, o ile nie zgadza się na to rząd, którego są oni obywatelami.

Co do artykułu 12, Rząd Federacyjnej Ludowej Republiki Jugosławii nie będzie uważał Mocarstwa, które dokonało przekazania jeńców wojennych, za uwolnione od odpowiedzialności za stosowanie Konwencji w całym okresie przebywania tych jeńców wojennych pod opieką Mocarstwa, które ich przyjęło.

4) Podpisując Konwencję genewską o ochronie osób cywilnych podczas wojny oświadczam, że Rząd Federacyjnej Ludowej Republiki Jugosławii przystępuje do powyższej Konwencji z zastrzeżeniami co do artykułów 11 i 45.

Co do artykułu 11, Rząd Federacyjnej Ludowej Republiki Jugosławii nie będzie uważał za legalną prośbę Mocarstwa zatrzymującego, aby państwo neutralne albo organizacja międzynarodowa lub organizacja humanitarna podjęła się funkcji, powierzonych przez niniejszą Konwencję Mocarstwom opiekuńczym, w stosunku do osób podlegających ochronie, o ile nie zgadza się na to rząd, którego są oni obywatelami.

Co do artykułu 45, Rząd Federacyjnej Ludowej Republiki Jugosławii nie będzie uważał za legalne uwolnienia Mocarstwa przekazującego osoby podlegające ochronie innemu Mocarstwu, od odpowiedzialności za stosowanie Konwencji w całym okresie przebywania tych osób podlegających ochronie pod opieką Mocarstwa, które je przyjęło.

Przypisy:

* Z dniem 23 kwietnia 1992 r. Konwencja została uzupełniona przez Protokoły dodatkowe sporządzone dnia 8 czerwca 1977 r. (Dz.U.1992.41.175).

Z dniem 22 września 2004 r. zakres obowiązywania nin. Konwencji został zmieniony przez wycofanie zastrzeżeń do:

- art. 10 Konwencji Genewskiej o polepszeniu losu rannych i chorych w armiach czynnych;
 - art. 10 Konwencji Genewskiej o polepszeniu losu rannych, chorych i rozbitków sił zbrojnych na morzu;
 - art. 10, 12 i 85 Konwencji Genewskiej o traktowaniu jeńców wojennych;
 - art. 11 i 45 Konwencji Genewskiej o ochronie osób cywilnych podczas wojny,
- zgodnie z oświadczeniem rządowym z dnia 12 września 2006 r. w sprawie zmiany zakresu obowiązywania poprzez wycofanie zastrzeżeń zgłoszonych przez Rzeczpospolitą Polską do Konwencji o ochronie ofiar wojny, podpisanych w Genewie dnia 12 sierpnia 1949 r. (Dz.U.2007.85.570).

Z dniem 26 kwietnia 2010 r. Konwencja została uzupełniona przez Protokół dodatkowy sporządzony dnia 8 grudnia 2005 roku (Dz.U.2010.70.447).